

Kollektiv meningsdannelse iblandt heterogene aktører i eksperimentelle samskabelsesprocesser

Klein, Anders Brøndum

Document Version
Final published version

Publication date:
2022

License
Unspecified

Citation for published version (APA):
Klein, A. B. (2022). *Kollektiv meningsdannelse iblandt heterogene aktører i eksperimentelle samskabelsesprocesser*. Copenhagen Business School [Phd]. PhD Series No. 30.2022

[Link to publication in CBS Research Portal](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us (research.lib@cbs.dk) providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Download date: 13. Jun. 2025

COPENHAGEN BUSINESS SCHOOL
SOLBJERG PLADS 3
DK-2000 FREDERIKSBORG
DANMARK

WWW.CBS.DK

ISSN 0906-6934

Print ISBN: 978-87-7568-113-6
Online ISBN: 978-87-7568-114-3

KOLLEKTIV MENINGSDANNELSE IBLANDT HETEROGENE AKTØRER I EKSPERIMENTELLE SAMSKABELSESPROCESSER

PhD Series 30.2022

Anders Brøndum Klein

KOLLEKTIV MENINGSDANNELSE IBLANDT HETEROGENE AKTØRER I EKSPERIMENTELLE SAMSKABELSESPROCESSER

Department of Organization

PhD Series 30.2022

CBS COPENHAGEN BUSINESS SCHOOL
HANDELSHØJSKOLEN

PhD afhandling

**Kollektiv meningsdannelse iblandt heterogene aktører i
eksperimentelle samskabelsesprocesser**

Anders Brøndum Klein

Vejleder: Professor Eva Boxenbaum

CBS PhD School

Copenhagen Business School

Anders Brøndum Klein
*Kollektiv meningsdannelse iblandt heterogene aktører i
eksperimentelle samskabelsesprocesser*

1. udgave 2022
Ph.D. Serie 30.2022

© Anders Brøndum Klein

ISSN 0906-6934

Print ISBN: 978-87-7568-113-6
Online ISBN: 978-87-7568-114-3

Alle rettigheder forbeholdes.
Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner, der har indgået aftale med COPY-DAN, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer. Undtaget herfra er korte uddrag til anmeldelse.

Forord

Det har været en 'øjenåbnende' oplevelse for mig at være tilbage i den akademiske verden. Siden jeg dimitterede fra Copenhagen Business School i 2012, har jeg i praksis arbejdet med centrale aktører i den danske byudviklingsbranche. Som projektleder for tværfaglige innovationsprojekter i branchen var tempoet ofte højt og beslutningerne hurtige.

Med et erhvervs PhD-studie fik jeg muligheden for at skrue ned for tempoet og fordybe mig i en empirisk problemstilling, som havde "spøgt" i alle årene som projektleder: Branchen efterspurgte mere tværfagligt samarbejde til at adressere samfundets største udfordringer, samtidigt med at branchen beskrev tværfagligt samarbejde som enormt udfordrende.

I løbet af PhD-studiet opdagede jeg, at teori og forskningslitteratur kunne hjælpe med at belyse væsentlige dimensioner af den empiriske problemstilling. I starten af PhD-studiet håbede jeg naivt, at jeg med min forskning kunne afdække problemet, måske løse det og gøre verden mere overskuelig. Men jeg oplevede hurtigt, at verden blev mere kompleks i takt med at mit studie skred frem. Det lyder som en kliché, at jeg med mere viden opdagede, hvor lidt jeg i virkeligheden vidste, og at verden derigennem åbnede sig op og blev mere interessant. Ikke desto mindre var det sådan, at jeg oplevede det. Og det har været en lærerig rejse, som ikke slutter med PhD-studiet.

Jeg vil i fremtiden bestræbe mig på at udforske verden og dens problemstillinger med større ydmyghed og med større skepsis over for etablerede sandheder og simple svar.

Eva Boxenbaum, tak fordi at du sagde ja til at blive min hovedvejleder. Tak for din tålmodighed og for din helt uvurderlige evne til at vejlede og inspirere mig i processen. Du har været en trofast guide igennem den akademiske jungle, hvor du har vejledt mig med både humor, metaforer og billeder, så turen blev så inspirerende og lærerig som muligt. Du har også tydeliggjort for mig, når det blev nødvendigt, at jeg trænede min akademiske muskel, hvilket du evnede at gøre på en både behagelig og konstruktiv måde. Jeg vil gerne takke dig for gode vejledningsmøder, hvor du har udfordret og inspireret mig, og generøst delt ud af din viden. Tak!

Søren Kerndrup, tak fordi at du sagde ja til at blive min bi-vejleder. Tak for din tålmodighed og for dit uvurderlige nærvær igennem min forskningsproces. Du har hele tiden evnet at være tæt på mig, mine bekymringer og spørgsmål undervejs, og dem har du altid håndteret roligt, tålmodigt og grundigt, hvilket har givet mig en afgørende tryghed i forskningsprocessen. Jeg vil også gerne takke dig for gode vejledningsmøder, hvor du har udfordret og inspireret mig, og generøst delt ud af din viden. Tak!

Tak til de anonyme deltagere i mit forskningseksperiment, som tillidsfuldt har ladet mig designe og undersøge et udsnit af deres verden. Særligt under COVID-

19 pandemien hvor I udviste stor fleksibilitet i forhold til at gennemføre forskningseksperimentet. Tak for det!

Tak til Dansk Arkitektur Center, Copenhagen Business School, Realdania og Innovationsfonden for at muliggøre og finansiere mit PhD-studie. Tak for tilliden!

Og tak til min hustru *Marie*, og mine tre børn *Alfred*, *Gustav* og *Ronja* for at gøre livet som PhD-studerende på hjemmekontoret så behageligt og fleksibelt som muligt. Tak for jeres opbakning og tålmodighed!

Resumé

Dette PhD-studie undersøger, hvordan heterogene aktører kollektivt skaber mening gennem framingprocesser, når de oversætter nye idéer i eksperimentelle samskabelsesprocesser.

Heterogene samfundsaktører samles i stigende grad om at løse komplekse samfundsudfordringer i eksperimentelle samskabelsesprocesser. Men der er imidlertid usikkerhed om, hvorvidt tværsektorielle samskabelsesprocesser virker efter hensigten. Aktørers forskellige fagligheder og kulturelle baggrunde kan gøre det svært for dem at samarbejde og skabe mening på tværs. Forskning har haft en tendens til at fokusere normativt på at forbedre samskabelsesprocesser, frem for at foretage mere kritiske analyser af de processer, der finder sted inde i dem og konsekvenserne deraf.

Dette PhD-studie undersøger, hvordan heterogene aktører kollektivt skaber mening inde i samskabelsesprocesser. Studiet fokuserer på den meningsdannelse, der foregår, når heterogene aktører udvikler fælles byløsninger i en iscenesat samskabelsesproces. Meningsdannelsen undersøges specifikt i en samskabelsesproces, der udfolder sig i et eksperimentelt spændingsfelt mellem institutionel distance og forankring, som kendetegner nye typer af samskabelsesprocesser med ambitioner om at involvere heterogene aktører i at udvikle alternative løsninger, der kan forankres i konkrete kontekster. Undersøgelsen tager udgangspunkt i et iscenesat felteksperiment bestående af ni sammenhængende workshops, hvori heterogene byaktører udvikler en alternativ løsning på udfordringen med tomme kvadratmeter i bymidter, der bl.a. forårsages af øget nethandel.

Til at belyse hvordan heterogene aktører kollektivt danner mening i samskabelsesprocessen, og den institutionelle kompleksitet den udspiller sig i, trækker studiet på skandinavisk institutionalisme, teori om translationsprocesser, framingprocesser og eksperimentelle rum.

PhD-studiets centrale forskningsresultater er identifikationen af tre typer af kollektive meningsdannelsesprocesser: (1) *Alternativ fælles meningsdannelse*, (2) *Strategisk polariseret meningsdannelse*, og (3) *Pragmatisk separeret meningsdannelse*. Disse tre kollektive meningsdannelsesprocesser foreslås at reproducere heterogen mening iblandt heterogene aktører, og foreslås at begrænse aktørernes muligheder for at skabe fælles ny mening og for at initiere institutionel innovation.

Studiets forskningsresultater bidrager til translationslitteraturen med viden om underliggende meningsdannelsesprocesser, der kan udspille sig mellem heterogene aktører, når de i fællesskab oversætter nye idéer, og studiet bidrager til framinglitteraturen med viden om de mere rumlige aspekter af framingprocesser, der kan medføre skift i field frames, og studiet bidrager til litteraturen om eksperimentelle rum med viden om typer af meningsdannelsesprocesser, der kan begrænse tværfagligt samarbejde og heterogene aktørers muligheder for at initiere institutionel innovation. Derudover bidrager studiets forskningsresultater til det kommunikative og fortolkende byplanlægningsperspektiv med viden om typer af kollektive meningsdannelsesprocesser, der begrænser ejerskabet til fælles meningsdannelse og muligheden for at udvikle og implementere reelt alternative byløsninger. Dermed kan forskningsresultaterne bidrage til diskussionen om,

hvorfor der stadig er usikkerhed om, hvorvidt tværsektorielle samskabelsesprocesser virker efter hensigten.

Studiets forskningsresultater kan informere iscenesættelsen af fremtidige tværsektorielle samskabelsespraksisser i form af foreslåede risikofaktorer. I forskningssammenhænge bør studiets forskningsresultater betragtes som testbar viden, der kan underkastes yderligere undersøgelser i fremtidige studier, der fra andre empiriske, teoretiske og metodiske perspektiver kan kaste nyt lys på og nuancere vores forståelse af heterogene aktørers kollektive meningsdannelse i eksperimentelle samskabelsesprocesser.

Summary

This PhD study investigates how heterogeneous actors collectively create new meaning through framing processes when translating new ideas in experimental co-creation processes.

Heterogeneous actors increasingly join forces to solve complex challenges in experimental co-creation processes. However, there is uncertainty as to whether multi-stakeholder co-creation processes are working as intended. Different professional and cultural backgrounds can make it difficult for actors to collaborate and create meaning together. Research tends to focus normatively on improving co-creation processes, rather than conducting more critical analyzes of the processes that take place within them and their consequences.

This PhD study examines how heterogeneous actors collectively create meaning within co-creation processes. The focus of the study is the sense-making processes that take place when actors develop new urban solutions in staged co-creation processes. The study specifically examines sense-making processes in a co-creation process that unfolds in an experimental tension between institutional distance and anchoring, which characterizes new types of co-creation processes with ambitions to involve heterogeneous actors in developing alternative solutions that can be implemented in specific empirical contexts. The study is based on a staged field experiment, consisting of nine workshops, in which heterogeneous urban actors develop an alternative solution to solve the challenge of empty square meters in city centers, caused by increased e-commerce etc.

To shed light on how heterogeneous actors collectively create meaning within this co-creation process, and the institutional complexity in which it unfolds, this study

draws on concepts from Scandinavian institutionalism, translation theory, framing theory, and literature on experimental spaces.

The main findings in this PhD study are the identification of three types of collective sense-making processes: (1) *Alternative shared sense-making*, (2) *Strategic polarized sense-making*, and (3) *Pragmatic separated sense-making*. These three collective sense-making processes are all suggested to reproduce heterogeneous meaning among heterogeneous actors, and they are suggested to limit the actors' possibilities for creating shared new meaning and for initiating institutional innovation.

The findings contribute to the translation literature with types of sense-making processes that can emerge between collaborating heterogeneous actors when they translate new ideas, and the study contributes to the framing literature with descriptions of spatial aspects of framing processes that can lead to shifts in field frames, and the study contributes to the literature on experimental spaces with types of sense-making processes that can limit collaboration and heterogeneous actors' opportunities to initiate institutional innovation. Furthermore, the findings contribute to the communicative and interpretive urban planning perspective with types of sense-making processes, that limit actors' ownership to a shared sense-making and the possibility of developing and implementing alternative urban solutions. Thus, the findings may contribute to explore the question of whether multi-stakeholder co-creation processes are working as intended.

The findings can inform the staging of future multi-stakeholder co-creation processes as proposed risk factors. In research contexts, the findings should be considered as testable knowledge in future research studies. Hopefully, future research studies can advance our understanding of the sense-making processes in

experimental co-creation contexts by shedding new light on the organizational practice from other empirical, theoretical, and methodological perspectives.

Indholdsfortegnelse

<i>PhD-studiets opbygning .....</i>	<i>19</i>
KAPITEL 1: EMPIRISK RAMME	23
<i>Byudvikling og samskabelsesprocesser .....</i>	<i>23</i>
1. ORGANISATIONSTEORETISKE PERSPEKTIVER PÅ BYUDVIKLING OG SAMSKABELSE	27
<i>Et rationelt perspektiv på byudvikling og samskabelse .....</i>	<i>27</i>
<i>Kritik af et rationelt perspektiv .....</i>	<i>30</i>
<i>Et postmoderne perspektiv på byudvikling og samskabelse .....</i>	<i>31</i>
<i>Kritik af et postmoderne perspektiv .....</i>	<i>35</i>
<i>Et kommunikativt og fortolkende perspektiv på byudvikling og samskabelse .....</i>	<i>36</i>
<i>Nye tanker spirede frem i 1970'erne .....</i>	<i>38</i>
<i>Byplanlægning som en interaktiv kommunikationsproces .....</i>	<i>39</i>
<i>Kommunikativ byplanlægning i et institutionelt perspektiv .....</i>	<i>40</i>
<i>Kritik af et kommunikativt og fortolkende perspektiv .....</i>	<i>47</i>
<i>Min forskningsinteresse i det kommunikative og fortolkende planlægningsperspektiv .....</i>	<i>50</i>
2. ORGANISERING OG STYRING AF SAMSKABELSESPROCESSER	52
<i>Et offentligt forvaltningsperspektiv .....</i>	<i>53</i>
<i>Et co-creation perspektiv .....</i>	<i>56</i>
<i>Samskabelsesprocesser som strategiske og effektive fitting processer .....</i>	<i>58</i>
<i>Samskabelsesprocesser som demokratiske og alternative stretching processer .....</i>	<i>59</i>
<i>Samskabelsesprocesser som kombinerede stretching og fitting processer .....</i>	<i>61</i>
<i>Min forskningsinteresse i kombinerede stretching og fitting processer .....</i>	<i>63</i>
3. ISCENESÆTTELSE AF SAMSKABELSESPROCESSER	64

<i>Facilitering af videndeling og kollektive meningsdannelsesprocesser.....</i>	<i>65</i>
<i>Strategisk og intentionel framing af samskabelsesrum.....</i>	<i>67</i>
<i>Iscenesættelse af kombinerede åbne stretching processer og lukkede fitting processer.....</i>	<i>68</i>
<i>Problemets kompleksitetsgrad kan guide iscenesættelsen.....</i>	<i>69</i>
4. LITTERÆRT GAP.....	71
<i>Behovet for at undersøge samskabelsesprocesser som dybereliggende og institutionaliserede meningsdannelsesprocesser.....</i>	<i>72</i>
KAPITEL 2: TEORI.....	76
<i>Fremkomsten af skandinavisk institutionalisme .....</i>	<i>77</i>
<i>Forskningsfokus på translation, meningsdannelse og agens.....</i>	<i>81</i>
<i>Indlejret versus strategisk translation .....</i>	<i>87</i>
<i>Identificerbare "regler" og mønstre i translationsprocesserne.....</i>	<i>89</i>
<i>Professionel heterogenitets betydning for translationsprocesser.....</i>	<i>93</i>
<i>Kollektiv meningsdannelse gennem frames og framingprocesser.....</i>	<i>95</i>
<i>"Field frames" hjælper med at tegne relationer mellem frame-translationer og fremkomsten af nye institutionaliserede praksisser.....</i>	<i>98</i>
<i>Nærstudier af framingprocesser kan kaste lys på, hvordan kollektiv ny mening initieres på tværs af aktører og på tværs af tid.....</i>	<i>100</i>
<i>Metaforiske frames kan både mobilisere og polarisere heterogene aktører. ....</i>	<i>106</i>
<i>Framingprocesser er ofte strategiske .....</i>	<i>108</i>
<i>Frames kan forbinde heterogene aktørers mikro-interaktion med makrostrukturelle aspekter af kollektiv meningsdannelse .....</i>	<i>109</i>
<i>Framingprocesser kan belyse underbelyste urbane samskabelsesprocesser .....</i>	<i>111</i>
PHD-STUDIETS FORSKNINGSFOKUS OG TEORETISKE FORSKNINGSSPØRGSMÅL....	113
<i>Samskabelsesprocesser som kæder af iscenesatte eksperimentelle rum.....</i>	<i>115</i>
KAPITEL 3: METODE.....	122

<i>Et missionsdrevet og engagerende forskningsprojekt .....</i>	<i>122</i>
<i>Et abduktivt metodedesign.....</i>	<i>126</i>
<i>Mine metodiske refleksioner.....</i>	<i>129</i>
<i>Mine konceptuelle overvejelser bag felteksperimentet ("what is this a case of?").....</i>	<i>133</i>
<i>Felteksperimentet.....</i>	<i>135</i>
<i>Workshops som kvalitativ forskningsmetode.....</i>	<i>139</i>
<i>Et uventet tillæg til min dataindsamling.....</i>	<i>141</i>
<i>Felteksperiment og empirisk case.....</i>	<i>142</i>
<i>Kompromis mellem eksperiment og empirisk case.....</i>	<i>146</i>
ISCENESÆTTELSE AF FELTEKSPERIMENTET.....	147
<i>Analysestrategi .....</i>	<i>166</i>
KAPITEL 4: ANALYSE.....	170
<i>Importen af idéen om "Kultur-Lab" som en legitim alternativ field frame..</i>	<i>171</i>
1) ALTERNATIV FÆLLES MENINGSDANNELSE	182
<i>Frame-udvidelse og kollektiv opbakning til alternativ field frame .....</i>	<i>182</i>
<i>Frame-udvidelsen og den kollektive opbakning til "Kultur-Lab" dækkede over en underliggende polariseret meningsdannelsesproces.....</i>	<i>187</i>
<i>Konstruktionen af en hybrid-frame.....</i>	<i>192</i>
<i>Opmærksomheden på den underliggende polariserede meningsdannelsesproces .....</i>	<i>197</i>
2) STRATEGISK POLARISERET MENINGSDANNELSE	206
<i>Legitimeringen af "Kultur-Lab" som en alternativ field frame i den udvidet arbejdsgruppe.....</i>	<i>207</i>
<i>Strategisk polariserede oversættelser af idéen om "Kultur-Lab" i den udvidede aktørgruppe.....</i>	<i>211</i>
<i>Realisering af prototypeidéen "Kultur-Lab" i praksis.....</i>	<i>218</i>

3) PRAGMATISK SEPARERET MENINGSDANNELSE.....	225
KAPITEL 5: DISKUSSION.....	229
<i>Opsummering af analyseresultater .....</i>	<i>229</i>
DISKUSSION AF ANALYSERESULTATER I RELATION TIL FORSKNINGSLITTERATUREN	
.....	232
<i>Diskussion af analyseresultater i relation til translationslitteratur .....</i>	<i>232</i>
<i>Diskussion af analyseresultater i relation til framinglitteratur.....</i>	<i>238</i>
<i>Diskussion af analyseresultater i relation til litteratur om eksperimentelle rum</i>	
.....	241
MIT STUDIES BEGRÆNSNINGER.....	247
<i>Midlertidig og testbar viden.....</i>	<i>247</i>
<i>Felteksperimentets begrænsninger .....</i>	<i>250</i>
DISKUSSION AF ANALYSERESULTATER I RELATION TIL BYUDVIKLINGSFELTET ...	256
KONKLUSION	261
LITTERATURLISTE	265
BILAG 1	287

PhD-studiets opbygning

PhD-studiet er bygget op om fem sammenhængende hovedkapitler:

Kapitel 1: Empirisk ramme

I Kapitel 1 rammesætter jeg PhD-studiets empirisk motiverede forskningsinteresse: Heterogene aktørers kollektive meningsdannelse i samskabelsesprocessens kombinerede *stretching* og *fitting* processer. Jeg indleder Kapitel 1 med at præsentere tre organisationsteoretiske perspektiver på byudvikling og samskabelse. Dernæst kobler jeg disse overordnede perspektiver til litteratur, der mere specifikt beskæftiger sig med måder hvorpå samskabelsesprocesser kan organiseres og styres ift. at indfri forskellige typer af formål. Derefter kobler jeg styringsperspektivet til litteratur, der mere konkret beskæftiger sig med, hvorfor og hvordan man praktisk kan arbejde med at iscenesætte rum for samskabelse. Til slut samler jeg trådene og beskriver et ”litterært gap” og behovet for at belyse kollektive meningsdannelsesprocesser, der finder sted i samskabelsesprocessens såkaldte *stretching* og *fitting* processer.

Kapitel 2: Teori

Til at adressere min empirisk motiverede forskningsinteresse fra Kapitel 1 laver jeg i Kapitel 2 et *review* af relevant forskningslitteratur inden for skandinavisk institutionalisme, translationslitteratur, framinglitteratur og litteraturen om eksperimentelle rum. Dernæst udvælger jeg dele af litteraturen til at motivere PhD-studiets forskningsspørgsmål, som lyder: ”*Hvordan skaber heterogene aktører kollektivt mening gennem framingprocesser, når de oversætter nye idéer i samskabelsesprocesser?*”

Kapitel 3: Metode

I Kapitel 3 redegør jeg for, hvordan jeg metodisk vælger at adressere forskningsspørgsmålet. Indledningsvis konceptualiserer jeg mit PhD-studie som et missionsdrevet forskningsprojekt. Dernæst argumenterer jeg for værdien af at tilgå forskningsspørgsmålet vha. et eksperimentelt og abduktivt metodadesign, hvor jeg veksler mellem fokus på empirien og mit teoretiske begrebsapparat. Dernæst ”zoomer” jeg ind på PhD-studiets centrale datakilde – felteksperimentet – hvori jeg indtager en dobbeltrolle som både medskaber og observatør af det udsnit af verden, jeg forsøger at forstå. Til slut præsenterer jeg PhD-studiets empiriske case, laver en detaljeret gennemgang af iscenesættelsen af felteksperimentet og beskriver min analysestrategi.

Kapitel 4: Analyse

I Kapitel 4 redegør jeg for, hvordan en gruppe heterogene aktører kollektivt skaber mening gennem framingprocesser, når de i konteksten af en eksperimentel samskabelsesproces oversætter en alternativ idé, kaldet ”Kultur-Lab”. Jeg identificerer og analyserer tre typer af meningsdannelser, der udspiller sig i forskellige faser af samskabelsesprocessen: (1) *Alternativ fælles meningsdannelse*, (2) *Strategisk polariseret meningsdannelse*, og (3) *Pragmatisk separeret meningsdannelse*, der alle, på forskellige måder, foreslås at reproducere heterogen mening blandt heterogene aktører, og foreslås at begrænse aktørernes muligheder for at skabe fælles ny mening og for at initiere institutionel innovation.

Kapitel 5: Diskussion

I Kapitel 5 opsummerer jeg mine analyseresultater, der tilsammen bidrager til besvarelsen af PhD-studiets forskningsspørgsmål. Dernæst diskuterer jeg mine analyseresultater i et bredere perspektiv i forhold til deres teoretiske bidrag til translationslitteraturen, framinglitteraturen og litteraturen om eksperimentelle rum. I forlængelse af denne diskussion beskriver jeg mit studies begrænsninger, og perspektiverer analyseresultaterne tilbage til byudviklingsfeltet, hvorfra min empiriske forskningsinteresse udspringer. Afslutningsvis præsenterer jeg PhD-studiets konklusion.

Kapitel 1: Empirisk ramme

Byudvikling og samskabelsesprocesser

Verdens byer står i disse år over for en presserende udfordring: Hvordan kan de skabe økonomisk velstand og social sammenhængskraft, samtidig med at de opnår miljømæssig bæredygtighed? Som respons på den udfordring, er der vokset en mangfoldighed af nye eksperimentelle samskabelsesprocesser frem på tværs af verdens byer. Ideen er, at byen som kontekst udgør en læringsarena, hvori samskabelse af bæredygtige byløsninger kan udfolde sig i et samarbejde mellem offentlige institutioner, den private sektor og civile samfundsaktører (Marvin et al., 2018). Behovet for nye byløsninger der skal udvikles i samskabelse mellem offentlige, private og civile byaktører understøttes af FN, der i 2015 vedtog 17 verdensmål og 169 delmål for en bæredygtig udvikling af verdenssamfundet. Verdensmål 11 handler om at skabe *”Bæredygtige byer”* bl.a. gennem *”inkluderende planlægning”*, og verdensmål 17 fremhæver nødvendigheden af *”Partnerskaber for handling”*, der ikke er et mål i sig selv, men en metode til at adressere de øvrige 16 verdensmål bl.a. gennem *”offentligt-privat-civilt samarbejde”* (Hildebrandt et al., 2016). Det er disse to verdensmål, der grundlæggende motiverer mit PhD-studie.

Årsagerne til at nye tværsektorielle samskabelsesprocesser blomstrer op i en urban kontekst er flere. Blandt andet, at man er begyndt at erkende, at der ikke kun findes én enestående vej mod en bæredygtig omstilling af vores byer, men snarere myriader af mulige veje at gå (de Jong et al., 2015). Siden den globale Finanskrisen i 2008 ser byernes bæredygtighedsdiskurs ud til at være blevet fragmenteret, og ud

ad asken er der vokset en mangfoldig søgen efter nye former for urbanisme (Marvin et al., 2018). For det andet ser fremkomsten af nye eksperimentelle samskabelsesprocesser ud til at skyldes, at man har erkendt, at de nuværende socio-tekniske systemer ikke har de fornødne kapaciteter og teknikker til at facilitere bymæssige innovationsprocesser og eksperimenter. Etablerede bysystemer har svært ved at ”løsne sig” fordi de er stabiliseret af etablerede regimer og fastlagte processer, der begrænser alternativer og muligheden for at skabe innovation (Grin, Rotmans og Schot, 2010). Især i kommuner, der traditionelt opererer under relativt stram styring, har man observeret en tiltagende søgen efter nye eksperimentelle processer, der kan give bedre betingelser for at skabe innovation og for at inddrage et bredere spektrum af byens aktører i byens udvikling. For det tredje skyldes fremkomsten af nye eksperimentelle samskabelsesprocesser, at nye private aktører er begyndt at indtage en mere aktiv rolle i byens udviklingsprocesser. Flere virksomheder har fået øjnene op for byen som et nyt attraktivt marked, hvor man kan udvikle og afsætte nye urbane produkter, hvilket har resulteret i en aktiv konstituering af byen som et strategisk marked for nye integrerede produkter og services (Marvin et al., 2018).

Fremkomsten af nye urbane eksperimenter har resulteret i et væld af forskellige typer af samskabelsesprocesser, der varierer markant i deres formål og organisatoriske setup (Marvin et al., 2018). Nogle processer har et entydigt og strategisk formål om at implementere allerede færdigudviklede løsninger i effektive og rationelle implementeringsprocesser (Marvin et al., 2018), også kaldet *fitting* processer (Smith og Raven, 2012). Mens andre processer har et mere flertydigt og postmoderne formål om at skabe rum for demokrati og alternative fremtidsscenarier, der næres af irrationalitet og kontroverser, hvor en mangfoldighed af aktører involveres tidligt i byudviklingsprocessen (Hoffmann og Munthe-Kaas, 2020), også kaldet *stretching* processer (Smith og Raven, 2012). Og

så er der den type processer, jeg vælger at fokusere på i dette PhD-studie, som kombinerer *stretching* og *fitting* processer, med formålet om at involvere en mangfoldighed af aktører i at udvikle alternative, men konkrete og implementerbare løsninger.

Jeg vælger i dette PhD-studie at anlægge et kommunikativt og fortolkende perspektiv på samskabelsesprocesser eftersom at en grundlæggende antagelse inden for dette perspektiv er, at aktører i fællesskab har mulighed for at nå frem til kollektiv ny mening og skabe forandringer sammen gennem kommunikative interaktioner, selvom at de er indlejret i forskellige institutionelle strukturer.

Det anerkendes dog, at det ikke er let at realisere både inkluderende og effektive samskabelsesprocesser. Faktisk har de stadig til gode at bevise, at de virker (Healey, 2007; Marvin et al., 2018; Luque-Ayala et al., 2018). Forskning har haft en tendens til at fokusere normativt på at forbedre urbane eksperimenter og rum for samskabelse, i stedet for at foretage mere kritiske analyser af de processer, der finder sted inde i dem og deres konsekvenser (Marvin et al., 2018). Dette PhD-studie adresserer behovet for at undersøge de underliggende meningsdannelsesprocesser, der finder sted i nye typer af urbane samskabelsesprocesser, som består af kombinerede *stretching* og *fitting* processer.

Jeg trækker på viden fra tre relaterede forskningsfelter til at motivere PhD-studiets undersøgelse af, hvordan heterogene aktører skaber kollektiv ny mening i samskabelsesprocesser.

De tre relaterede forskningsfelter er:

1. Organisationsteoretiske perspektiver på byudvikling og samskabelse

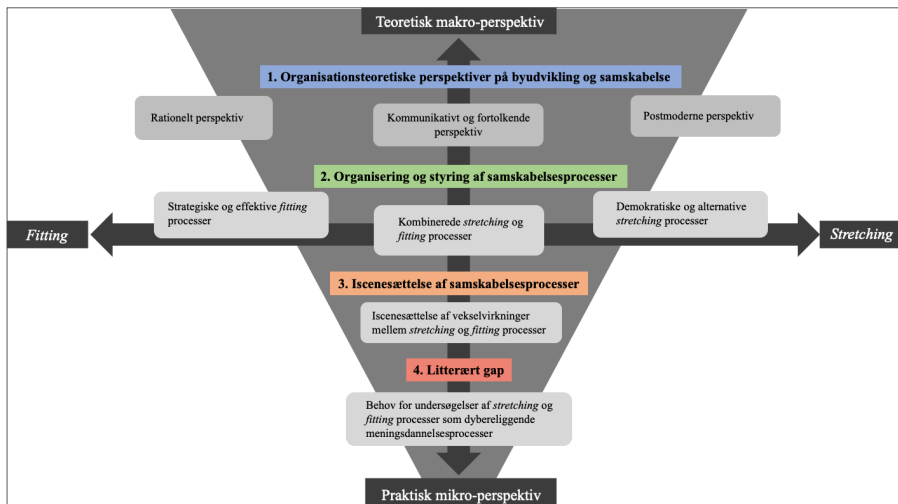
2. Organisering og styring af samskabelsesprocesser
3. Iscenesættelse af samskabelsesprocesser

Med viden fra de tre forskningsfelter beskriver jeg et ”litterært gap” og fremstiller et perspektiv på ’byudvikling og samskabelsesprocesser’, hvorfra jeg zoomer ind og stiller skarpt på de underliggende meningsdannelsesprocesser, der udspiller sig i de *stretching* og *fitting* processer, som kendetegner nye typer af samskabelsesprocesser.

Opbygningen af Kapitel 1 følger en kronologisk gennemgang af de tre relaterede forskningsfelter. Jeg indleder med at præsentere tre organisationsteoretiske perspektiver på byudvikling og samskabelse. Dernæst kobler jeg disse overordnede perspektiver til litteratur, der mere specifikt beskæftiger sig med måder hvorpå samskabelsesprocesser kan organiseres og styres ift. at indfri forskellige typer af formål. Derefter kobler jeg styringsperspektivet til litteratur, der mere konkret beskæftiger sig med, hvorfor og hvordan man intentionelt og praktisk kan arbejde med at iscenesætte rum for samskabelse. Til slut beskriver jeg et ”litterært gap” og behovet for at undersøge underliggende meningsdannelsesprocesser, der finder sted i samskabelsesprocessens såkaldte *stretching* og *fitting* processer.

I Figur 1 nedenfor har jeg forsøgt at illustrere, hvordan de tre niveauer af forskningslitteratur kan placeres på en vertikal akse, der strækker sig fra et teoretisk makro-perspektiv til et praktisk mikro-perspektiv, og hvordan forskningslitteraturen samtidigt kan placeres på en horisontal akse, der angiver et spændingsfelt mellem *stretching* og *fitting* processer:

Figur 1: Illustration af Kapitel 1 og min strukturering af forskningslitteraturen:

1. Organisationsteoretiske perspektiver på byudvikling og samskabelse

Jeg vil nu anskue fremkomsten af nye urbane samskabelsesprocesser, deres formål, muligheder og implikationer, fra tre forskellige organisationsteoretiske perspektiver – henholdsvis et rationelt, et postmoderne og et kommunikativt og fortolkende perspektiv.

Et rationelt perspektiv på byudvikling og samskabelse

Siden den industrielle revolution hvor man begyndte at interessere sig for byplanlægning og frem til slutningen af 1960'erne, blev byudvikling i altovervejende grad betragtet som en rationel praksis, der byggede på modernistiske og instrumentelle antagelser om, hvordan man bedst designer og forvalter byen og dens udvikling. Om det så var arkitekten, ingeniøren, økonomen eller den politiske forvalter, der slog stregerne eller foretog beregningerne (Healey, 1997). Karl Mannheim beskrev byplanlægning som en rationel mestring

af det irrationelle (Mannheim, 1940). Epistemologisk er det rationelle perspektiv dybt positivistisk og sætter sin lid til denne enkle, men kraftfulde tilgang til planlægning, hvor byplanlæggeren først og fremmest anses for at være en neutral analytiker.

Rationel byplanlægning er stadig i dag et udbredt og dominerende perspektiv, hvor rationelle løsninger består i at oversætte mål, bekymringer, normer og principper til konkrete performancekriterier, hvorigennem byudviklingsprojekter kan vurderes og tilpasses, hvilket i teorien gør en rationel tilgang til byudvikling både transparent og effektiv (Healey, 2007). I løbet af 1990'erne begyndte byerne at spille en større rolle i europæisk politik og økonomi, og man begyndte at anskue byerne i et strategisk vækstperspektiv, hvor byer blev set som vækstdynamoer for hele samfund (Sehested, 2009). Bypolitikken tog en drejning fra hovedsageligt at fokusere på velfærd og borgernes levevilkår, til i stigende grad at fokusere på økonomisk vækst gennem initiativer der kunne fremme den kommercielle udvikling af byerne (Sehested, 2009). Dermed blev den rationelle planlægning af byerne styret af nye økonomiske vækstvisioner og -mål. Forskere har siden beskrevet hvordan man i en dansk kontekst, groft sagt, kan tale om to forskellige tilgange til byudvikling: den ene fokuserer på velfærd, demokratisering og byudvikling med borgerne, mens den anden fokuserer på økonomisk vækst, der realiseres gennem samarbejde med kommercielle samarbejdspartnere (Andersen og Pløger, 2007). Sidstnævnte beskrives i dybden af Gaardmand (1996) som *mahogni-bordmetoden*, hvor byens politiske og erhvervsmæssige elite samles for at udvikle og træffe beslutninger om konkrete byudviklingsplaner.

En rationel og instrumentel tilgang til byudvikling praktiseres også i dag igennem såkaldte strategiske urbane laboratorier (Marvin et al., 2018), hvor man primært har fokus på at få konkrete innovative løsninger til at passe ind i en urban

kontekst, gerne effektivt og uden for mange usikkerheder og risici forbundet hermed (Blok, 2013). Strategiske samskabelsesprocesser har typisk til formål at udføre statsligt eller kommunalt finansierede eksperimenter i tæt samarbejde med virksomhedspartnere, designet til at teste og udvikle specifikke teknologier og byløsninger på brugere, med henblik på at udvikle nye konkurrencedygtige byløsninger. I sammenligning med andre typer af eksperimentelle samskabelsesprocesser har disse strategiske forløb en tendens til at være større i skala og indgå som led i større offentlige udviklings-, vækst- eller bæredygtighedsstrategier. Strategiske samskabelsesprocesser er ofte kendetegnet ved, at kommune og virksomheder tester state-of-the-art prototype-teknologier på borgere i byen, som er en metode der traditionelt anvendes i den private sektor til udvikling af nye produkter og services (Marvin et al., 2018).

I det seneste årti har et rationelt planlægningsperspektiv vundet yderligere terræn med fremkomsten af Big Data og nye former for informations- og kommunikationsteknologi (ICT), der bliver anset som redskaber med et enormt uudnyttet potentiale til at løse mange af byernes socioøkonomiske og miljømæssige problemer. Data-drevet bæredygtig byudvikling (også kaldet ”*smart city*”) er i hastig vækst og spås en lovende fremtid, ikke mindst på grund af den legitimitet som kvantitative, rationelle og evidensbaserede beregninger, argumenter og beslutninger har i den politiske diskurs (Bibri, 2019).

Strategiske og vækstorienterede urbane eksperimenter udføres og sam-finansieres typisk med private virksomheder fx teknologiudviklere, som tester nye ”banebrydende” teknologier i lokale urbane kontekster, med det formål at erfaringer herfra kan overføres til nye kontekster og byer. Sådanne urbane eksperimenter efterlader ofte ikke megen plads til usikkerhed og (økonomisk)

risiko, og har derfor ofte karakter af 'test' af byløsninger, hvor byaktører involveres i de afsluttende test- og implementeringsfaser, snarere end karakter af decideret kreativ 'samskabelse' af byløsninger.

Kritik af et rationelt perspektiv

Når strategiske eksperimenter ikke involverer decideret 'samskabelse', kan det have som konsekvens, at de urbane eksperimenter får karakter af 'kontekstfri designtænkning' (Blok, 2013), hvilket kan være med til at forklare, hvorfor mange byløsninger baserer sig på den samme by-hegemoni og derfor ligner hinanden (Hoffmann og Munthe-Kaas, 2020). Denne rationelle tilgang til byudvikling og "samskabelse" antager, at kriterierne for et byudviklingsprojekt, og måden de skal måles, er nemme at definere og opnå enighed omkring. Men denne tilgang undlader at konfrontere de reelt oplevede indvirkninger, som et byudviklingsprojekt kan have på mennesker og deres lokalmiljø, og undlader at tage dem med i designfasen, hvilket i sidste ende ikke nødvendigvis reducerer mængden af konflikter.

Karl Mannheim kritiserede allerede tilbage i 1940 den rationelle tilgang til byplanlægning ved at kalde den en "*rationel mestring af det irrationelle*" (Mannheim, 1940). Det rationelle perspektiv bliver kritiseret for at insistere på at udvikle byløsninger ud fra objektive kriterier for "den gode løsning", selvom at der efterhånden er bred enighed om, at enhver form for videnskab – også økonomi og naturvidenskab – er socialt konstrueret og derfor er gennemsyret af værdier og normativitet (Berger og Luckmann, 1967). Hvis man anerkender, at antagelser om "den gode løsning" er sociale konstruktioner, vil man være opmærksom på, at en rationel byplanlægningspraksis risikerer at undertrykke alternative antagelser om "den gode løsning" og dermed underminere demokratiske idealer. Med andre ord

kan rene rationelle processer risikere at oversimplificere byplanlægning og undertrykke mangfoldigheden af potentielle alternative ”gode løsninger”.

Et postmoderne perspektiv på byudvikling og samskabelse

I modsætning til at presse en rationel og instrumentel logik ned over byudviklingspraksis er et postmoderne perspektiv mere optaget af at stille kritiske spørgsmål og afsløre intentioner og motivationer bag dem, der har magt over byudviklingen. For eksempel vil postmoderne forskere typisk undersøge, hvordan magthavere bruger deres dominans til at realisere egne visioner og undertrykke alternative synspunkter og praksisser. Postmodernister undersøger hvordan alternative praksisser domineres af etablerede praksisser, og ønsker at fremprovokere refleksivitet ved typisk at sætte fokus på etiske implikationer (Hatch, 2013).

I takt med at byer bliver betragtet som dominerende arenaer, hvori økonomiske, sociale og miljømæssige problemer skal løses, vokser erkendelsen af, at 'business as usual' ikke længere er en farbar vej at gå, og at man derfor må udforske alternative måder at tænke, udvikle, drive og organisere byer på (Evans et al., 2016).

Problemet er, at byplanlæggere i årenes løb er blevet indlejret i forældede institutioner og strukturer, typisk konstitueret gennem traditionelle og moderne planlægningspraksisser. Derfor har planlægningsteoretikere i de senere år beskrevet behovet for at arbejde mere med 'refleksivitet', når byens aktører adresserer økonomiske, sociale og miljømæssige problemer. Forskere er enige om, at refleksivitet har en stærk tidsmæssig dimension, det vil sige at den ikke kun har til formål at løse nuværende planlægningsproblemer, men også har til formål at

forestille sig og forstå alternative veje mod fremtidige handlinger. Refleksivitet inden for byplanlægning opstår som et nyt værktøj til at generere kritisk viden og dialog, der kan syntetisere flere aktørers perspektiver på eksisterende strukturelle begrænsninger og en kollektiv forestilling om alternative fremtidsmuligheder. Et kritisk og refleksivt perspektiv fremhæves som en tilgang til byplanlægning, der har potentialet til at skabe en kreativ re-konfiguration af nutiden og til at opbygge en kapacitet til at forestille sig meningsfulde og velovervejede forandringer (Lissandrello og Grin, 2011).

En postmoderne tilgang til byudvikling anerkender, at det ikke længere er muligt at operere med klare forestillinger om den 'gode', 'bæredygtige' eller 'socialt retfærdige' by. Definitionen af 'god', 'bæredygtig' og 'social retfærdig' er ifølge det postmoderne perspektiv mere processuel og flydende. I dynamiske og fragmenterede miljøer som byer bliver det derfor afgørende at udvikle nye demokratiske planlægningspraksisser, der kan fungere inden for de kompleksiteter, kontroverser og usikkerheder, der kendetegner senmoderne samfund. Hvor kontroverser tidligere blev set som trusler, der skulle reduceres eller helt fjernes, ses de særligt i et postmoderne planlægningsperspektiv som udgangspunkt og mulighed for at udforske, hvordan samfundet kan udvikle sig, og som redskaber til at berige den nye verden (Callon et al., 2009).

At åbne byen for alternative fortolkninger kan beskrives som en bevægelse, der med Bruno Latours ord afspejler en overgang fra "fakta-spørgsmål", der beskæftiger sig med de "sande svar" på byens udfordringer, til "bekymrings-spørgsmål", der beskæftiger sig med mangfoldigheden af forskellige bekymringer og forestillinger, der udspiller sig i et byområde (Latour og Weibel, 2005; Hoffmann og Munthe-Kaas, 2020).

At operere med faste forestillinger om byudvikling baseret på ekspertviden, er ifølge et postmoderne perspektiv ikke længere tilstrækkeligt. Vi må i stedet udfordre det, vi tager for givet, og udforske nye, alternative fremtider, hvilket betyder, at byplanlæggere i højere grad skal være i stand til at håndtere komplekse og modsatrettede interesser på én gang. Denne tilgang til byplanlægning afspejler en agonistisk tilgang til demokrati. Her forstås konsensus som midlertidigt hegemoni og en midlertidig stabilisering af magten, som altid vil involvere eksklusion (Mouffe, 2012). Et agonistisk perspektiv anerkender de kontroverser i samfundet, der uundgåeligt må forekomme i forbindelse med enhver beslutning, og undlader at forsøge at skjule dem bag rationelle begreber. Neutralitet er ikke en mulighed, når man anlægger et agonistisk perspektiv; snarere bør byplanlægningens rolle være at åbne processer op for aktører og perspektiver, der tidligere blev usynliggjort. I et agonistisk pluralistisk perspektiv er den demokratiske politiks primære opgave at bringe mangfoldigheden af forskelligartede passioner frem i lyset og mobilisere dem i retning mod alternative og demokratiske by-design (Mouffe, 2012). Fra dette perspektiv er der behov for agonistiske tilgange, der kan udfordre hegemoni, således byudvikling bliver en demokratisk proces, hvor fakta, praksisser og forestillinger i samfundet konstant konfronteres og udfordres, og hvor nye forestillinger udforskes af en mangfoldighed af aktører (Hoffmann og Munthe-Kaas, 2020). Byer bør altså med andre ord arbejde mindre med det, de allerede ved, og mere med det, de endnu ikke ved. Perspektivet er derfor en flerplanspraksis for fysisk planlægning, hvor man arbejder med en bred palette af mulige scenarier, udviklet og debatteret demokratisk i inkluderende processer, hvor man eksperimenterer med mulige fremtider og deres opfattede fordele og ulemper for en mangfoldighed af aktører (Hillier, 2008).

Byplanlæggeres repræsentationer af mennesker og byrum er traditionelt blevet betragtet som objektive, jævnfør det rationelle planlægningsperspektiv. I byplaner og strategiske dokumenter har byplanlæggere haft en tendens til at antage, at grupper, individer, holdninger, intentioner, staten, samfundet og symboler eksisterer 'derude' i en verden (Alvesson, 2002), og at byplanlæggere kan skabe nøjagtige og gyldige repræsentationer af disse objekter igennem tekster, visualiseringer og byplaner.

Hillier (2008) argumenterer for at afkoble repræsentationen fra fænomenet for at indse, at betydninger er relationelle og kontekstuelle. Betydninger kan ikke "gives" som sådan, men forstås ofte meget forskelligt af en mangfoldighed af forskellige mennesker. Konflikter om byplanlægning er derfor ofte repræsentationskonflikter. Hvis vi som teoretikere og byplanlæggere skal frigøre os fra de traditionelle konventioner, der styrer tanke og handling, er vi ifølge Hillier (2008) nødt til at 'se ind i solen', 'tænke ud over horisonten' og 'overskride grænser'. Spørgsmålet er her, om vi kan begynde at tænke på byer, ikke i form af behov, vi allerede kender, men i form af udtrykte forskelligheder, hvis forbindelser vi endnu ikke kender? (Hillier, 2008).

Hillier foreslår en post-repræsentationel tilgang til byplanlægning. Den har til formål at omforme tid og rum ved at lade aktører eksperimentere og opdage de muligheder, de har for, hvordan de kan leve (Thrift, 1996). Det handler om at forstå verden i form af praktiske eksperimenter snarere end i form af klassifikatoriske repræsentationer, der ofte blot leder til repræsentationskonflikter. Det vil sige, et fokus væk fra 'hvad det betyder', til et fokus på 'hvordan det virker'.

En postmoderne planlægningstilgang udforsker altså potentialer i det 'opstående' eller 'tilblivende' som et kreativt og rumligt eksperiment, hvor man tillader at uventede elementer kommer i spil, og at tingene ikke helt fungerer som forventet. I dette perspektiv betragtes byplanlægning som eksperimenter, hvor resultaterne er flygtige og hvor problemer ikke bliver løst én gang for alle. I løbet af sin levetid vil byen, forstået som midlertidige rum i tid, derfor konstant blive omformuleret som en uendelig række af mulige 'ville-være-verdener' eller 'endnu ikke-realiserede virtualiteter' (Hillier, 2008).

Kritik af et postmoderne perspektiv

Postmoderne forskere kritiserer typisk andre forskere for ikke at være kritiske og refleksive nok omkring deres praksisser, men vender ofte det blinde øje til sine egne. Men postmodernister vil typisk trække på skuldrene over denne kritik, da dét at undlade at være refleksiv over egen refleksivitet blot er en af mange ironier, postmodernister nyder (Hatch, 2013).

Et postmoderne planlægningsperspektiv kan kritiseres for at gøre verden for flydende og kompleks, hvilket kan have som konsekvens, at ingen reelle byløsninger kan få lov at se dagens lys, eftersom at enhver beslutning vil være forbundet med eksklusion (Mouffe, 2012). Med andre ord risikerer en postmoderne tilgang at gøre byplanlægning for komplekst og uproduktivt, hvilket udfordres af et omgivende samfund, der har eksplicite forventninger til, at samskabelsesprocesser i sidste ende skal føre til implementering af konkrete forandringer, løsninger eller produkter. Samskabelsestraditioner der fokuserer for meget på processen, kritiseres for at negligere betydningen af 'markedet' (Buur og Matthews, 2008), hvor opblomstringen af nye samskabelsesprocesser legitimeres med argumentet om, at processerne skal hjælpe med at frembringe konkrete løsninger på byernes voksende sociale, økonomiske og miljømæssige udfordringer

(Marvin et al., 2018). I et postmoderne perspektiv, hvor alt er så forskelligt og flydende, kan der opstå en række svære dilemmaer i forhold til at kunne sameksistere. Hvordan kan det blive muligt at finde ud af hvilke konsekvenser et byudviklingsprojekt har, og om konsekvenserne er ønskværdige eller giver anledning til frygt, og hos hvem? Hvordan kan man overhovedet opnå nogle former for enighed, hvis vi er så forskellige og alt er flydende? (Healey, 2007). Til de spørgsmål vil postmoderne forskere formentlig svare, at det netop er i arbejdet med at udfordre hegemoniske antagelser og institutionaliserede normer, at byens transformative potentiale ligger. Så snart vi beskæftiger os med 'fakta-spørgsmål' (Latour og Weibel, 2005; Hoffmann og Munthe-Kaas, 2020)., stræber mod konsensus (Mouffe, 2012) eller arbejder med det, vi allerede ved (Hillier, 2008), da vil hegemoni blive stabiliseret og alternative udviklingsmuligheder blive undertrykt.

Et kommunikativt og fortolkende perspektiv på byudvikling og samskabelse

Til forskel fra et postmoderne planlægningsperspektiv, hvor man ikke anser konsensus som en mulighed (Mouffe, 2012), anses konsensus som en efterstræbelseværdig mulighed i et kommunikativt og fortolkende planlægningsperspektiv (Habermas, 1984; Healey, 2007). Det kommunikative og fortolkende perspektiv insisterer på både at favne kompleksiteten og på at være produktiv, til forskel fra det rationelle og postmoderne planlægningsperspektiv. Man kan med andre ord sige, at det kommunikative og fortolkende perspektiv både er i opposition til en instrumentel overforsimpling af byplanlægning i det rationelle planlægningsperspektiv, og i opposition til en uproduktiv pessimisme i det postmoderne planlægningsperspektiv.

Det kommunikative og fortolkende perspektiv lægger vægt på dialog, interaktion, inklusion, gensidig læring og socialt konstrueret viden og idéer, hvilket er et normativt opgør med mere konkurrenceprægede interesseforhandlinger og en hyldest til idéen om mere samarbejdende og konsensus-opbyggende praksisser (Innes og Booher, 2015).

Det kommunikative og fortolkende perspektiv refererer til forskningsarbejde, der udføres af en gruppe af forskere, der laver "finkornede" og fortolkende undersøgelser af planlægningsprocesser, ved at bruge socialteoretiske begreber som redskaber til at give mening til det, de observerer, og til at udvikle normative perspektiver på praksis (Healey, 2007; Innes og Booher, 2015). Gruppen af fortolkende forskere fokuserer på kommunikation, interaktion og dialog, og trækker teoretikere som Dewey, Foucault, Habermas og Giddens ind i planlægningsteorien. Dewey repræsenterede pragmatismen, og mente at mennesker lærer bedst gennem 'hands-on' erfaringer og ved at interagere med deres omgivelser. Foucault mente, at magt ikke en ressource, der er knyttet til bestemte aktører eller interesser, men snarere en kraft, der er indlejret i enhver social relation, og enhver relation derfor også er en magtrelation. Habermas beskriver en livsverden og en kommunikationsverden, hvor han mener, at mennesker gennem kommunikative interaktionsprocesser kan opnå gensidig forståelse og konsensus (Habermas, 1984). Mens Giddens bl.a. er kendt for sin strukturationsteori, hvor han sammentænker forholdet mellem det handlende individ og de samfundsmæssige strukturer, og påpeger at samfundsstrukturer både skal ses som midlet til og resultatet af individers handlinger (Giddens, 1984).

Den centrale og mest betydningsfulde forsker inden for det kommunikative og fortolkende planlægningsperspektiv, Patsy Healey, trækker særligt på idéer fra Habermas og Giddens i hendes samarbejdende planlægningsperspektiv (1997). Et perspektiv som jeg specifikt vælger at gå mere i dybden med i dette PhD-studie. Selvom at de fortolkende forskere kan siges at indtage forskellige socialteoretiske forskningspositioner inden for det kommunikative og fortolkende perspektiv, indgår de i et fællesskab, hvor de løbende diskuterer ideer og gør en fælles indsats for at udfordre dominansen af det rationelle planlægningsperspektiv (Innes og Booher, 2015).

I dag ser fronterne mellem det rationelle, det postmoderne og det kommunikative/fortolkende planlægningsperspektiv ud til at være blevet trukket så skarpt op, at forskere på tværs af de tre perspektiver taler så forskellige sprog, at de ofte taler forbi hinanden (Innes og Booher, 2015). Mere om det i afsnittet *”Kritik af et kommunikativt og fortolkende perspektiv”*.

Nye tanker spirede frem i 1970’erne

I 1970’erne blev det rationelle planlægningsperspektiv ramt af den udfordring, at man generelt begyndte at sætte spørgsmålstejn ved den objektive videnskab og den instrumentelle fornufts rolle i den vestlige tankegang. I en stigende erkendelse af, at viden og værdier er sociale konstruktioner og derfor ikke er noget, der eksisterer og som kan opdages, men snarere noget der skabes og konstitueres gennem sociale og interaktive processer (Berger og Luckmann, 1967), proklamerede Rittel og Webber i 1973 behovet for mere interaktive tilgange til at planlægge byer (Rittel og Webber, 1973). Samme år introducerede Friedmann idéen om, at byplanlægning ikke længere bør betragtes som en disciplin, der skal forvaltes gennem instrumentelle og rationelle teknikker, men i stedet bør betragtes som en kollektiv forvaltningspraksis, der bør udøves gennem mindre, lokale

interaktioner mellem byaktører, med fokus på egen lokale økonomi og sociale liv. Denne lokalt forankrede og bottom-up tilgang til byplanlægning har sammen med det interaktive, fortolkende og socialkonstruktivistiske perspektiv haft indflydelse på teoretiseringen af byplanlægning siden 1970'erne og frem (Healey, 2007). I samme periode introduceredes idéen om ”dobbelt-klienten”, der betegner byens borgere som klienter, som byplanlæggere i højere grad bør tage ansvar for at tilgodese, når de designer byløsninger (Gans, 1969). Samme år beskrev Arnstein ”*The Ladder of Citizen Participation*” med otte trin i retning mod reel borgerinvolvering, hvoraf hun kritiserer de nederste fem trin for blot at være prætenttøse ”*window dressing*” ritualer fra magthavernes side (Arnstein, 1969).

Det rationelle og instrumentelle planlægningsparadigme blev udfordret i disse år af nye tanker og idéen om, at borgere og andre ikke-planlæggere skal involveres i byplanlægningen, og at selve involveringen kan betragtes som en social proces hvorigennem måder at tænke, værdisætte og handle på aktivt bliver konstrueret af deltagerne (Healey, 1997).

Byplanlægning som en interaktiv kommunikationsproces

De nye tanker der spirede frem inden for planlægningsfeltet i begyndelsen af 1970'erne blev i midten 1990'erne videreudviklet og beskrevet som det *kommunikative og fortolkende* planlægningsperspektiv, med idéen om: 1) At al form for viden er socialt konstrueret. 2) At kommunikation af viden kan tage mange former, fra rationel og systemisk analyse, til kreativ brug af storytelling, metaforer og billeder. 3) At individer ikke selvstændigt kommer frem til deres præferencer, men derimod lærer og udvikler deres synspunkter gennem interaktion i sociale kontekster. 4) At magt ikke er en ekstern kraft, men at magtrelationer har potentialet for at dominere gennem de finkornede antagelser og kommunikative

praksisser, som mennesker til dagligt reproducerer og tager for givet. 5) At kommunikative planlægningstilgange har kapaciteten til at transformere kultur, herunder måder at tænke, handle og organisere på gennem samarbejdende konsensusopbygningspraksisser. 6) At planlægningsarbejde derfor både er indlejret i kontekst og gennem sociale kommunikative praksisser dvs. at kontekst og praksis ikke er adskilte, men løbende konstituerer hinanden (Healey, 2007; Innes og Booher, 2015).

Ved hjælp af kommunikative og konsensusopbyggende interaktioner kan der ifølge dette perspektiv konstrueres et lager af gensidig forståelse, som en slags social og intellektuel kapital (Innes, 1994). Denne sociale og intellektuelle kapital kan hjælpe aktørerne med at opbygge en institutionel kapacitet til at samarbejde og koordinere på tværs af forskellige måder at leve og tænke på. Håbet med disse nye idéer i planlægningsteorien er, at man gennem sådanne ”*lær-at-samarbejde*” processer kan udvikle en rigere forståelse for og opmærksomhed på konflikter i forbindelse med byudviklingsprojekter, hvorigennem nye kollektive tilgange til at udvikle fælles løsninger kan vokse frem. Disse ideer blev også udforsket inden for andre fagområder i offentlige systemer op igennem 1990’erne, herunder særligt i skandinaviske lande, hvor man har en forvaltningskultur, der historisk set har tilskyndet en bred og mere samarbejdende tilgang til offentlig forvaltning (Holt-Jensen, 1997).

Kommunikativ byplanlægning i et institutionelt perspektiv

Healey så behovet for at supplere den kommunikative planlægningstilgang med et institutionelt perspektiv, for at tilføje et blik for de strukturer og kontekstuelle processer, hvori de samarbejdende planlægningspraksisser udspiller sig (Healey, 2007). Perspektivet trækker på ny-institutionalisme, nærmere betegnet sociologisk

institutionalisme af Hall & Taylor (1996). Ny institutionalisme er funderet i et relationelt syn på det sociale liv, som fokuserer på, at mennesker aktivt og interaktivt konstruerer deres verdener, både materielt og i de betydninger, de skaber, mens de er omgivet af stærke begrænsninger af forskellig art (Hall & Taylor, 1996; Healey, 2007). Healey trækker her på Giddens strukturationsteori (1984), der beskriver mennesker som værende aktive agerende, mens de er indlejret i magtstrukturer. Giddens mener at menneskers selvopfattelse konstrueres gennem vedvarende interaktioner med andre mennesker og den naturlige verden. Vi er født ind i sociale relationer, og vi lever gennem dem i løbet af vores liv. Gennem disse relationer er vi knyttet til særlige historier og geografier, som begrænser vores materielle og konceptuelle ressourcer og erfaringer. Disse "fortider" kan betragtes som aktive "kræfter" fyldt med implicite og eksplicite principper om, hvordan tingene skal gøres, og hvem der skal have hvad. De fører dermed magtstrukturer videre fra den ene periode til den anden. Disse strukturelle egenskaber udmøntes i vores dagligdag som fx planlægningsstrukturer, trafikregler, økonomiske systemer, politiske processer, som vi selv er med til at vedligeholde, udvikle og udfordre (Giddens, 1984).

Foruden Giddens anvender Healey også Habermas' teori om deliberativt demokrati og medborgerskab gennem kommunikativ handlen. En teori som har haft betydelig indflydelse på planlægningsfeltet og på konceptualiseringen af de planlægningsprocesser, vi ser i dag. Habermas bidrager til udfordringen med at *"skabe mening sammen, mens vi lever forskelligt"*, ved at udvide vores fælles grundlag for at skabe ræsonnementer. Dette kan, ifølge Habermas, gøres ved at give ligeværdig status til Wittgensteins (1968) tre typer af ræsonnementer: Instrumentelt-tekniske, moralske og emotionelt-æstetiske ræsonnementer (Wittgenstein, 1968). Desuden skal vi, ifølge Habermas, udvikle nye kriterier for

demokratiske ræsonnementsprocesser baseret på kommunikative praksisser, hvor de tre typer af ræsonnementer kan få lov at interagere med hinanden. En adskillelse af de tre typer af ræsonnementer er, ifølge Habermas, med til at separere offentlig administration fra menneskers hverdagsliv og deres livsverdener. Hvis vi derimod formår at samle de tre ræsonnementer, lade dem interagere og eksplicit anerkende at moralske og emotionelt-æstetiske ræsonnementer også skal være en del af det offentlige liv og derfor bør debatteres eksplicit på lige fod med instrumentelt-tekniske ræsonnementer, vil vi kunne begynde at forstå hinanden bedre (Habermas, 1984). Vi bør derfor gennem konstruerede interaktionsprocesser give plads til forskellige typer af ræsonnementer og ad den vej forsøge at fremme en større refleksivitet i dialoger om muligheder og problemer relateret til byudvikling (Healey, 1997). I denne opfattelse bliver planlægning en proces bestående af kollektive ræsonnementer, udtrykt gennem sprog i interaktive kommunikationsprocesser. Gennem åbne samtaler mellem forskellige mennesker, mener Habermas, at vi, baseret på tilgængelig viden, kan nå frem til opfattelser af "sandheder" og "værdier", der i sidste ende vil afhænge af "styrken af det bedre argument", formuleret i specifikke sociokulturelle sammenhænge (Habermas, 1984).

Det kommunikative og institutionelle planlægningsperspektiv afviser idéen om at verden konstitueres af autonome individer, der hver især bestræber sig på at realisere egne præferencer for at opnå materiel tilfredsstillelse, som vi fx ser det i neoklassisk økonomisk teori. Verden består i stedet af socialt konstruerede identiteter, der konstitueres gennem specifikke geografier og historiske kontekster, der har betydning for, hvordan værdier og holdninger bliver framet. Det er i disse relationelle kontekster at frames og meningssystemer bliver udviklet. Denne tilgang anerkender, at sociale konstruktioner ikke sker i "neutrale territorier", men udspiller sig i institutionaliserede rum, hvori vi må benytte kulturelle frames og

kulturelt indlejrede stereotyper for at få adgang til samtalen. Kulturelt indlejrede stereotyper som vi, ifølge Habermas, kun kan blive i stand til at udfordre ved konstant at konfrontere dem med refleksion i sociale interaktionsprocesser (Habermas, 1984). Det institutionelle og kommunikative planlægningsperspektiv anerkender eksistensen af betydningsfulde og magtfulde strukturer, men betragter ikke de strukturelle egenskaber som eksterne kræfter, men anser dem, ligesom Giddens, for at være til stede i, og aktivt konstitueres gennem, de sociale relationer vi færdes i til dagligt, og som vi tager for givet (Lukes, 1974). Tilgangen anerkender samtidigt, at vi er refleksive aktører, der til en vis grad har mulighed for at acceptere og afvise socialt konstruerede indlejringer, det vil sige, at det sociale liv kan betragtes som en vedvarende og aktiv skabelsesproces (Shotter, 1993).

Ifølge et kommunikativt og institutionelt perspektiv har byudviklingsfeltet, ligesom ethvert andet felt, sine historiske idéer og praksisser. Disse fungerer som et lager af erfaringer, myter, metaforer og argumenter, som aktører kan trække på i udviklingen af deres egne bidrag til feltet, enten gennem dét, de gør, eller ved at reflektere over feltet. Dette lager tilbyder et sprog til at forstå og handle, samt inspiration og idéer som man kreativt kan lege med og videreudvikle. Dette lager af erfaringer, myter, metaforer og argumenter kan også fungere som et folie, hvorpå kritik kan udvikles og nye måder at tænke på kan bringes frem. Men det kan også fungere som en begrænsning for intellektuel forandring ved at fastfryse forståelser og perceptioner i specifikke former, som kan være svære at ændre på. Byplanlægningstraditionen har ifølge Healey i mange år været fanget i en modernistisk og instrumentel rationalisme, som den først i nyere tid er begyndt at slippe ud fra (Healey, 2007). Samarbejdende kommunikationspraksisser kan således siges at have både en konserverende og en forandrende rolle at spille i udviklingen af byers institutionelle kapaciteter (Innes og Booher, 2015).

Hvis vi lever i og former vores livsverdener inden for kulturelle fællesskaber, som er forskellige, hvori vi udvikler forskellige sprog og forskellige værdisystemer, hvordan kan vi så komme til at tale med hinanden om fælles udfordringer? Til det spørgsmål vil fortalere for det kommunikative og fortolkende perspektiv formentligt svare, at vi skal gøre en indsats for at skabe mening sammen ved at trække på alle vores sanser og vores materielle og tekniske påskønnelse, vores moralske bekymringer og vores følelsesmæssige og æstetiske påskønnelse – dvs. Wittgensteins tre ræsonnementer (1968) – og vi vil gennem sproget kunne skabe et væld af ord, metaforer og referencepunkter, som vi sammen kan skabe ny mening med (Healey, 2007). I denne sammenhæng er meningsmobilisering en vigtig aktivitet, idet det er heri at ord og metaforer til at beskrive problemstillinger og udarbejde løsningsstrategier bliver anvendt og udviklet. Problemet er, at nogle diskurser er kommet til at dominere de offentlige arenaer. Dette fører til kulturel dominans snarere end interkulturel kommunikation. Vi bør derfor åbne for samtaler mellem vores forskellige kulturelle referencer, og gennem disse forsøge at lære mere om ikke bare de påstande, vi hver især fremsætter, men hvorfor vi tænker, hvad vi gør, og hvorfor vi kommer til at fremsætte de påstande, vi gør. På den måde kan vi måske ikke blot opnå en bedre forståelse for hinanden, men også finde grundlaget for at samskabe byers udvikling. Ved at udvikle mere inkluderende og dialogiske processer, kan vi blive i stand til at skabe praksisser for gensidig respekt, og derigennem udfordre den konkurrerende ”pludren”, der ofte opstår, når forskellige typer af aktører skal udvikle fælles byrum i fragmenterede bysamfund. Byplanlægning bør derfor i højere grad bedømmes ud fra processens kvaliteter (Innes og Booher, 2015).

Det kommunikative og institutionelle planlægningsperspektiv læner sig her op ad *kommunikativ institutionalisme*, som er et perspektiv inden for nyinstitutionel teori, der placerer kommunikative processer i hjertet af institutionel analyse. Dette perspektiv betragter verbal kommunikation og andre former for visuel og materiel symbolsk interaktion som potentielt opbyggende og nedbrydende for institutioner (Cornelissen et al., 2015). Med den kommunikative og institutionelle tilgang til byudvikling forsøger man at erstatte en lineær og rationel 'mål-middel' tilgang til byudvikling med en mere relationel tilgang, hvor aktører kan udvikle nye idéer sammen i kollektive framing-processer. Disse meningsdannelsesprocesser kan blive drivkraften i en bred og koordineret transformation af viden og værdier og handlinger. I disse samskabelsesprocesser kan aktører potentielt bygge nye meningssystemer, nye organisationsrutiner og nye kulturer. Sådanne processer kan bidrage til at koordinere handling gennem kollektiv meningsdannelse, snarere end gennem "gensidige partiske tilpasninger" foretaget af autonome, selvcentrerede og rationelt beregnende aktører (Healey, 2007).

Ifølge et kommunikativt og institutionelt perspektiv på byplanlægning, er det vigtigt at tage de institutionaliserede normer, værdier, rutiner, praksisser og organisationsformer, som danner ramme om specifikke tænkemåder og handlemåder, i betragtning, når man udvikler og eksperimenterer med nye samarbejdsprocesser. Healey opstiller en række normative kriterier for en kommunikativ og institutionel tilgang til byudvikling, herunder at man:

- Bør anerkende og inkludere en mangfoldighed af berørte aktører, deres kulturelle referencepunkter og meningssystemer, herunder give ligeværdig plads til forskellige typer af ræsonnementer.

- Bør anerkende, at meget af arbejdet med byplanlægning reelt foregår uden for de formelle systemer, hvorfor magten bør spredes mere ud, uden at skabe nye bastioner af ulige magt.
- Bør åbne op for muligheden for at opdyrke kollektive framing-processer og udvikle alternative idéer, som supplement til de mere lineære og handlingsorienterede processer.
- Bør sørge for, at de frames og metaforer, der bliver udviklet i processerne, løbende bliver diskuteret og udfordret i samarbejdet mellem relevante politiske aktører.

Når det er sagt, så anses enhver byudviklingssituation, i et kommunikativt og fortolkende perspektiv, som værende unik, derfor har fortolkende forskere modsat sig at tilbyde håndbøger eller generelle retningslinjer for ideelle kommunikative praksisser (Innes og Booher, 2015).

I dette perspektiv er gode institutionelle kapaciteter dem, der kan generere den transformative styrke til at forestille sig og kreativt tilpasse sig nye situationer. Hovedudfordringen for det kommunikative og fortolkende perspektiv er derfor at finde måder hvorpå, man i praksis kan fremme inkluderende demokratiske praksisser, kombineret med at skabe kreative læringsprocesser hvorigennem institutionaliserede praksisser kan transformeres, og konkrete nye byløsninger kan se dagens lys (Healey, 2007).

Det anerkendes, at det ikke er let at realisere sådanne inkluderende, kreative og effektive samarbejdsprocesser. Der er ingen enkel opskrift og ingen klar destination at gå efter, og vejen dertil vil være fyldt med spændinger og kampe (Healey, 2007). I mange tilfælde ender aktører med at blive mere frustrerede og mistroiske end før de indgik i samarbejdsprocessen. Det kan skyldes, at det kan

opleves som særligt vanskeligt at udvikle fælles forståelser i samarbejdet mellem fx offentlige, private og civile byaktører (Innes og Gruber, 2005; Innes og Booher, 2015).

Men problemerne overskygger ikke vigtigheden af at bestrebe sig på at eksperimentere og udvikle inkluderende og kreative samarbejdsprocesser (Healey, 2007). Problemerne med at udvikle fælles forståelser og mening viser blot, at en undersøgelse af nye typer af samarbejdsprocesser kræver en analyse af den institutionelle kontekst og kompleksitet, de udfolder sig i (McGuirk, 2001; Healey, 2007).

Kritik af et kommunikativt og fortolkende perspektiv

Det kommunikative og fortolkende perspektiv kritiseres for at negligere netop 'kontekst', og kritiseres for at fokusere for meget på 'proces'. Argumentet er, at bredere strukturelle kræfter, herunder eksterne institutionelle faktorer (Ostrom, 1990) og politiske og administrative processer (Innes et al., 1994) er med til at forme det mulighedsrum, hvorigennem aktører kan udvikle legitime innovationer (Fainstein, 2000; Yiftachel og Huxley, 2000). I den sammenhæng kritiseres det kommunikative og fortolkende perspektiv for at negligere betydningen af magt (Flyvbjerg, 1998), og at der ikke indgår tilstrækkelig social teori, der beskriver hvordan social orden produceres og transformeres (Yiftachel og Huxley, 2000). Kritikere af det kommunikative og fortolkende perspektiv hævder at deltagere ikke er i stand til at tilsidesætte egne interesser og ikke kan undlade at udøve magt, hvilket har som konsekvens, at der i et heterogent og fragmenteret samfund i bedste fald kun kan opnås "tynd" konsensus (Yiftachel og Huxley, 2000; Falco, 2019).

Som modsvar på kritikken vil kommunikative og fortolkende forskere anerkende eksistensen af betydningsfulde og magtfulde strukturer, men de vil afvise idéen om de strukturelle egenskaber som værende eksterne kræfter. De betragter i stedet strukturelle egenskaber som værende til stede i, og aktivt konstitueret gennem de sociale relationer vi færdes i til dagligt, og som vi tager for givet (Lukes, 1974; Giddens, 1984). Kommunikative og fortolkende forskere vil argumentere for, at kontekst, strukturelle kræfter, magt og social orden både påvirker og konstitueres igennem de kommunikative planlægningsprocesser, hvori social orden konstant opstår og reproduceres i dialektiske spændinger mellem institutionelle strukturer og aktiv agens (Giddens, 1984; Healey, 2007), hvilket betyder at kontekst og strukturer ikke kan adskilles fra mikro-praksisser, og omvendt (Innes og Booher, 2015).

Kritikere af det kommunikative og fortolkende perspektiv henviser til Habermas' ideelle kommunikationssituation, som de ikke mener kan realiseres i praksis, omend at undersøgelser har vist, at samskabelses-facilitatorers etik og praksisser godt kan afspejle Habermas' ideer (Innes & Booher 2015). Kritikere har haft en tendens til at kritisere det kommunikative og fortolkende perspektiv for, hvad de betragter som fejl ved Habermas' teori, uden tilsyneladende at forstå, at det kommunikative og fortolkende perspektiv ikke stammer fra Habermas' teori, men blot bruger ideerne som redskaber til at fortolke samskabelsesprocesser og til at udvikle normative perspektiver på praksis (Harper og Stein, 2006; Innes og Booher, 2015).

Det dominerende procesfokus i det kommunikative og fortolkende perspektiv beskyldes for at lede opmærksomheden væk fra selve kvaliteten, retfærdigheden

og bæredygtigheden af de resultater, som processen fører til. Byplanlægning bør ifølge kritikken lægge mere vægt på normative principper om den 'gode' og 'retfærdige' by, som kan guide processen frem mod ønskværdige resultater (Fainstein, 2000). Som modsvar på kritikken vil fortalere for det kommunikative og fortolkende perspektiv hævde, at begreber om fx det 'gode' og det 'retfærdige' er socialt konstrueret og derfor betinget af de processer, hvorigennem de bliver formuleret og indlejret i etablerede diskurser og praksisser, det vil sige, at begreber og proces ikke kan betragtes som separate sfærer (Healey, 2007; Innes og Booher, 2015).

Det kommunikative og fortolkende perspektiv kritiseres også for at være for normativ i bestræbelsen efter at tilskynde mere kommunikative og samarbejdende praksisser, udelukkende ud fra normative værdier om inklusivitet i demokratisk praksis, uden at forholde sig kritisk til om sådanne praksisser kan være undertrykkende og favorisere visse grupper (Healey, 2007). En kritik som postmoderne forskere typisk retter mod fortolkende symbolforskere (Hatch, 2013). Hertil vil fortalere for et kommunikativt og fortolkende perspektiv svare, at et relationelt syn på, hvordan det sociale liv konstitueres, blot understreger vigtigheden af et analytisk fokus på kvaliteten af relationelle interaktioner, og de tråde hvorigennem magtrelationer manifesteres. Normativt bør opgaven derfor være at finde måder hvorpå, vi kan evaluere kvaliteten af de kommunikative og samarbejdende dynamikker, hvorigennem sociale relationer opretholdes og ændres. Vi bør derfor som forskere og byplanlæggere udvikle de analytiske færdigheder til at afsløre hvornår og hvordan kommunikative samarbejdsprocesser fremmer eller modvirker byers kvalitet, bæredygtighed og retfærdighed for byers mangfoldighed af aktører. Og her kan Habermas' normative begreb om den ideelle kommunikationssituation være et værdifuldt værktøj (Healey, 2007).

Fortalere for rationel planlægning vil hævde, at inkluderende processer, som hylides i det kommunikative og fortolkende perspektiv, er ineffektive sammenlignet med mere standardiserede top-down tilgange til byplanlægning (Sager, 2013). Hertil vil kommunikative og fortolkende forskere hævde, at man reelt vil kunne få mere effektiv byplanlægning ved at anvende processer, der giver plads til flere typer af ræsonnementer på én gang, således at flere reelle behov, bekymringer og idéer bringes frem i lyset, sammenlignet med rationelle processer, som kun giver plads til ganske få ræsonnementer (Innes og Booher, 2015).

Min forskningsinteresse i det kommunikative og fortolkende planlægningsperspektiv

Foruden inspiration fra Giddens (1984) og Habermas (1984) bliver det kommunikative og fortolkende perspektiv i stigende grad også påvirket af mere postmoderne idéer fra pragmatismen (Healey, 2009). Disse idéer kobles til den stigende interesse for kompleksitet og de *wicked problems* som byplanlægning i stigende grad forventes at adressere, der peger i retning af nye og alternative forståelser af, hvad byplanlægning som praksis kan blive (Hoffmann og Munthe-Kaas, 2020). I dette perspektiv foreslås en alternativ rolle for byplanlægningspraksis i samfundet – én hvor byplanlægning får til opgave at demokratisere og udfordre hegemoniske forestillinger, udstille problemer som politiske og økonomiske strukturer har haft en tendens til at gemme væk, åbne op for at man kan stille flere kontroversielle spørgsmål, som traditionelt holdes ude af den offentlige debat. En rolle hvor byplanlægning i højere grad skal give næring til håb om forandringer, frem for en rolle, hvor byplanlægning skal tilpasse sig etablerede, rigide og rationelle strukturer (Forester, 1993; Innes og Booher, 2015).

Det kommunikative og fortolkende perspektiv er i mine øjne interessant, fordi at det insisterer på både at favne kompleksiteten og det alternative på den ene side, og effektiviteten og det implementerbare på den anden side. Det er interessant fordi perspektivet peger på, at vi kan skabe forandring og fælles nye byløsninger, hvis vi samler byaktører i ideelle processer, hvor de kan få lov at konfrontere status quo gennem sociale interaktioner og vha. en mangfoldighed af kommunikative ræsonnementer. I følge perspektivet er opgaven derfor at finde måder hvorpå, vi kan styrke kvaliteten af de kommunikative og samarbejdende dynamikker, hvorigennem sociale relationer og institutionelle kapaciteter opstår, opretholdes og ændres (Innes og Booher, 2015). Det vil sige, at opgaven er at udvikle kommunikative og fortolkende processer som både favner opgaven at involvere forskellige aktører i at udvikle en mangfoldighed af alternative fremtidsscenarier, og som samtidigt favner opgaven at udvikle konkrete, implementerbare og tilpassede byløsninger. Denne dobbeltopgave kan anses som værende en svær og måske ligefrem modsætningsfyldt ambition. Det anerkendes da også, at det ikke er let at realisere sådanne inkluderende, kreative og effektive samarbejdsprocesser. At der ingen enkel opskrift er og ingen klar destination at gå efter, og at vejen dertil vil være fyldt med spændinger og kampe (Healey, 2007). Faktisk har disse samskabelsesprocesser i en byudviklingskontekst stadig til gode at bevise, at de virker (Healey, 2007; Marvin et al., 2018; Luque-Ayala et al., 2018).

Det vækker derfor en helt naturlig blanding af skepsis og nysgerrighed, når det kommunikative og fortolkende planlægningsperspektiv har så relativt store ambitioner og opstiller så normative kriterier for samskabelsesprocessen. Samtidigt med at perspektivet ikke angiver konkrete tilgange eller tilbyder generelle retningslinjer for, hvordan man organiserer og styrer ideelle

samskabelsesprocesser (Innes og Booher, 2015), men blot angiver helt overordnede teoretiske kriterier for processen, samt opfordrer forskere og praktikere til selv at eksperimentere med at udvikle disse normativt ideelle samskabelsesprocesser.

2. Organisering og styring af samskabelsesprocesser

De senere års markante vækst i antallet af samskabelsesprocesser, hvor byer eksperimenterer med at finde nye måder hvorpå urbane samskabelsesprocesser skal designes, organiseres og styres, har afstedkommet et væld af forskellige typer af eksperimentelle samskabelsesprocesser, som varierer markant i deres formål og organisatoriske setup (Marvin et al., 2018).

Nogle processer har et entydigt og strategisk formål om at implementere allerede færdigudviklede løsninger i effektive og rationelle implementeringsprocesser (Marvin et al., 2018), også kaldet *fitting* processer (Smith og Raven, 2012). Mens andre processer har et mere flertydigt og postmoderne formål om at skabe rum for demokrati og alternative fremtidsscenarier, der næres af irrationalitet og kontroverser, hvor en mangfoldighed af aktører involveres tidligt i byudviklingsprocessen (Hoffmann og Munthe-Kaas, 2020), også kaldet *stretching* processer (Smith og Raven, 2012). Og så er der den type processer, jeg vælger at fokusere på i dette PhD-studie, som kombinerer *stretching* og *fitting* processer, med formålet om at involvere en mangfoldighed af aktører i at udvikle alternative, men konkrete og implementerbare løsninger. Den type processer har både et flertydigt formål om at involvere bredt og skabe rum for demokratiske processer og alternative løsningsscenarier, og samtidigt et entydigt formål om at implementere konkrete løsninger forankret i en specifik fysisk kontekst, hvor løsningerne ofte vil blive vurderet ud fra foruddefinerede performancekriterier. Det kunne eksempelvis være samskabelsesprocesser, hvor kommuner involverer

lokale virksomheder og lokale borgere som co-designere (Agger og Tortzen, 2015) i arbejdet med at samskabe konkrete løsninger, der kan være med til at realisere konkrete kommunale visioner for byen (Marvin et al., 2018).

Byer - ofte kommuner - iværksætter i disse år mange forskellige variationer af samskabelsesprocesser, hvilket stiller vidt forskellige krav til organisering og kontrol over processerne. To forskningstraditioner har præget forskningen i byers organisering og styring af samskabelsesprocesser, henholdsvis forvaltningsforskningen, som undersøger samskabelse i relation til forskellige styringsparadigmer i den offentlige sektor (Pestoff, 2012), og co-creation-forskningen, der har rødder i den private sektor, hvor en række private virksomheder har udviklet processer, der involverer forbrugere og andre i udviklingen af nye produkter og løsninger (Prahalad og Ramaswamy, 2002; Voorberg et al., 2014).

Et offentligt forvaltningsperspektiv

I et offentligt forvaltningsperspektiv blev begrebet 'samskabelse' (på engelsk: *co-creation* eller *co-production*) første gang anvendt af den amerikanske politolog og nobelpristager, Elinor Ostrom. I 1970'erne udførte Ostrom og hendes kollegaer en række empiriske studier af politiindsatser i forskellige bydele i amerikanske byer. Deres forskning viste, at det ikke kun var byens 'offentlige aktører' (politiet), som producerede den offentlige service, men at samarbejdet mellem politi og borgere på gaden også kunne betragtes som en samskabelsesproces af byens tryghed gennem tryghedsskabende aktiviteter, som byens borgere var med til at realisere (Ostrom, 1996).

Samskabelse, samproduktion, co-production og co-creation er nogle af de forskellige begreber, der i disse år anvendes til at beskrive nye samarbejdsformer mellem offentlige, private og civile aktører. I en dansk sammenhæng har begrebet i stigende grad vundet indpas i en offentlig forvaltningspraksis, hvor de fleste danske kommuner i disse år udvikler strategier og initiativer til at fremme samskabelse af alt fra byløsninger til kommunale services til børn og ældre (Danske Kommuner, 2017). I en byudviklingskontekst betragtes byernes udfordringer i dag som værende så sammensatte og komplekse, at de nødvendige løsninger netop fordrer samarbejde mellem offentlige, private og civile aktører (Nygård, 2017). En ny type samarbejde, hvor det anses som nødvendigt at lukke op for traditionelle samarbejdsprocesser og sætte kreativiteten i spil på nye måder, for at kunne tænke og handle nyt (Hildebrandt, 2020). Flere danske kommuner er derfor begyndt at investere flere ressourcer i nye typer af samskabelsesprocesser, i en tro på, at byudvikling skal ske i tæt samarbejde mellem kommuner, erhvervsliv og borgere. Ind til for få år siden fik danske kommuner designet byrum og byrumsløsninger, uden reelt at involvere dem, der skulle bruge dem. Man overholdt måske tidsplan og budget, men kunne i flere tilfælde også konstatere, at løsningerne ikke virkede efter hensigten (Formandsskabet for privat-offentlige bysamarbejder, 2019). Man er derfor begyndt at opprioritere arbejdet med at udvikle processer, hvori man kan identificere og kommunikere forskellige byaktørers behov, drømme og mål, når man udvikler nye byløsninger (Luque-Ayala et al., 2018).

De mange initiativer til samskabelse kan ses som en del af en international tendens, der ifølge forvaltningsforskningen er opstået som konsekvens af en række centrale udfordringer, der i disse år rammer mange vesteuropæiske lande:

- At borgere stiller større krav til den offentlige sektor.

- At byer skal håndtere mere komplekse problemstillinger, der går på tværs af faggrænser.
- Demografisk udvikling – store generationer går på pension, færre til at tage over.
- Økonomisk pres set i forhold til de mange opgaver der skal indfries.
- Faldende opbakning til det politiske system og større grad af mistillid til valgte politikere (Pestoff et al., 2012).

Offentlige forvaltningers opprioritering af 'samskabelse' kan dermed ses som udtryk for en "ny social kontrakt" mellem borgere, virksomheder og velfærdsstat, hvor samfundsudviklingen går væk fra hierarkier og hen imod mere horisontale relationer både inden for familien, inden for organisationer og mellem stat, erhvervsliv og borgere. I takt med denne udvikling ændrer rollerne sig i den offentlige forvaltning fra at 'levere' services, til i større grad at 'mobilisere' og 'facilitere' processer og samarbejder med eksterne aktører (Agger og Tortzen, 2015).

Der er delte meninger om denne udvikling, hvor kritiske røster argumenterer for, at der er tale om en neo-liberal tendens, hvor offentlige velfærdsydelser, der tidligere blev varetaget af fagprofessionelle, nu overdrages til private og civile aktører. Mere positive iagttagere betragter samskabelse som en måde hvorpå offentlige, private og civile aktører kan lære af hinanden til gensidig gavn og værdi.

I et forvaltningsperspektiv opstiller forskningen i 'samskabelse' en række principper for samskabelse, som går igen i store dele af forskningslitteraturen (Agger og Tortzen, 2015):

- Aktiv involvering af civile og private aktører baseret på partnerskaber og fælles ansvar.
- Alle parter bidrager med ressourcer, især i form af viden.
- Understøtter samarbejdende og ligeværdige relationer.
- Har fokus på at levere varige resultater (outcomes) fremfor kun at fokusere på konkrete 'services' eller 'produkter' (outputs) (Voorberg et al., 2014)

Denne forståelse af samskabelse lægger særligt vægt på udvikling af nye roller og relationer mellem offentlige, private og civile aktører samt på potentialet, der ligger i samskabelsen af mere langsigtede og bæredygtige velfærdsløsninger.

Et co-creation perspektiv

Foruden sit udspring i en offentlig forvaltningspraksis, har fænomenet 'samskabelse' også stærke rødder i den private sektor, typisk under navnet 'co-creation', hvor en række virksomheder har haft held med at udvikle processer, der involverer forbrugere i udviklingen af nye produkter og services. Co-creation beskrives som *"the involvement of stakeholders, in particular end-users, in the design and development of new goods and services"* (Voorberg et al., 2014).

Samfundsdebattør og tidligere rådgiver for Tony Blair, Charles Leadbeater, er en af de toneangivende formidlere af denne tankegang. I 2007 introducerede Leadbeater et al. idéen om *"The user-generated state"* (Leadbeater et al., 2007). Idéen er at fremme deltagelse og selvorganisering blandt borgere og andre interessenter – og dermed opnå brugerdreven innovation af nye løsninger. De politiske og offentlige forvaltningsmæssige aspekter af samskabelse er ikke i fokus her. Co-creation tilgangen repræsenteres ud over Leadbeater et al. også af

bl.a. Bason (2010), der i en dansk kontekst har beskæftiget sig med Designtænkning (Brown, 2009) som drivkraft for innovation i den offentlige sektor. I denne forståelse arbejdes dels med antropologiske metoder som fx brugerrejser for at få indblik i brugernes hverdag og oplevelser, og dels med innovations-metoder som fx kreative værksteder og prototyping (Bason, 2010).

Designtænkning bliver fra tid til anden forvekslet med den skandinavisk forankrede designtradition Participatory Design (Björgvinsson et al., 2012), men en afgørende forskel på de to er, at designere inden for Designtænkning oprindeligt ser sig selv som eksperter, der studerer brugerne primært i starten af et projekt og bruger denne information til at komme med løsninger på egen hånd. I modsætning hertil bygger Participatory Design på en mere samarbejdende tilgang, hvor brugerne ses som samskabere i designprocessen (ofte omtalt som 'ægte' deltagelse) (Simonsen & Robertson, 2012).

Derudover er man inden for Participatory Design ikke tilfreds med kun at involvere slutbrugere, og søger i stedet at involvere aktører på mange forskellige niveauer for at designe forandring fra flere forskellige perspektiver (Gregory, 2003). Dette kan inkludere (top)ledelse, fremtidige brugere og interne og eksterne grupper, der på et senere tidspunkt også bliver involveret i den organisatoriske og tekniske implementering af de designede løsninger (Simonsen og Robertson 2012). Participatory Design har historiske rødder i en skandinavisk demokratibevægelse i 1970'erne. Participatory Design opstod fra det simple standpunkt, at dem der bliver berørt af en designløsning, også skal have en stemme i designprocessen (Ehn, 1988). Dette perspektiv reflekterer en dengang kontroversiel politisk overbevisning, at udviklingen af nye (design-)løsninger

nødvendigtvis også må forventes at afstedkomme kontroverser, snarere end konsensus (Bjögvinsson et al., 2012).

Hvor Participatory Design er forankret i en skandinavisk demokratitradition (Gregory, 2003), er Designtænkning forankret i en amerikansk *design and innovation management*-tradition, der sammen med Brugerdrevet Design traditionelt kan betragtes som mere kommercielle og forretningsorienterede perspektiver på designprocesser med et primært fokus på produktudvikling, til forskel fra Participatory Design, der traditionelt har et særligt fokus på proces og involvering.

Samskabelsesprocesser som strategiske og effektive fitting processer

I et offentligt forvaltningsperspektiv skelner man mellem to forståelser af samskabelse, som kan siges at udspringe af to forskellige styringsparadigmer med forskellige normative udgangspunkter – henholdsvis *effektiv* samskabelse og *demokratisk* samskabelse (Agger og Tortzen, 2015). Effektiv samskabelse har til formål at effektivisere, kvalitetssikre og målrette den offentlige service. Tilgangen er præget af *New Public Management*-paradigmets normative fokus på produkt og effektivitet, hvor borgere opfattes som rationelle aktører, der handler rationelt og nytte-maksimerende. Samskabelsen drejer sig udelukkende om det konkrete produkt- eller serviceudbytte af samskabelsesprocessen (output). Der er altså tale om et instrumentelt og målorienteret perspektiv, hvor forskningen er præget af et økonomisk rationale, hvor der anvendes begreber som '*return on government investment*' (Jakobsen og Andersen, 2013). Dette effektivitetsperspektiv på samskabelse er dominerende inden for den moderne og rationelle byplanlægningstradition, hvor fokus typisk er rettet mod en konkret byløsning og dens kost-effektivitet målt i forhold til foruddefinerede performancekriterier. I

denne tilgang til samskabelse indtager borgere og øvrige involverede aktører typisk rollen som *co-implementor* (Agger og Tortzen, 2015), i strategiske ”fitting processer” (Smith og Raven, 2012), hvor de har til opgave at hjælpe med at tilpasse og implementere løsninger, som ofte allerede er udviklet. Indflydelse og spillerum er typisk begrænset i denne type samskabelsesprocesser, og man bliver ofte involveret sent i processen (Aagaard, Sørensen og Torfing, 2014; Voorberg et al., 2014). Ifølge Bovaird er der i disse tilfælde ikke tale om fuld samskabelse, idet at ansvaret for at designe, planlægge og levere løsningen ikke bliver et fælles anliggende for de offentlige og involverede aktører (Bovaird, 2007). Den samme kritik ville Arnstein (1969) formentligt rette, eftersom at magten stadig entydigt er forankret hos myndigheden, der kan siges at udnytte de involverede aktører som instrumenter til at implementere en foruddefineret løsning. Den empiriske forskning viser, at den mest udbredte form for samskabelse netop er denne, hvor borgere og brugere indtager rollen som co-implementor, hvilket er udtryk for, at såkaldt ”samskabelse” med eksterne aktører oftest finder sted sent i processen (Voorberg, 2014), og at den reelle samarbejdsdrevne innovationsproces ofte er en intra-organisatorisk proces, bestående af fagprofessionelle aktører (Aagaard et al., 2014).

Samskabelsesprocesser som demokratiske og alternative stretching processer

Til forskel fra *effektiv* samskabelse har *demokratisk* samskabelse til formål at give civilsamfund og private aktører en rolle som mere aktive parter i styring og udvikling af velfærdssamfundet. Tilgangen udspringer af tankegangen i *New Public Governance*-paradigmet, hvor samskabelse forstås som netværksbaseret samarbejde mellem forskellige offentlige, private og civile aktører, der samarbejder om at prioritere, planlægge og producere velfærd. Forståelsen af samskabelse er her bredere end i den produktfokuserede effektivitets-tilgang, hvor

demokratisk samskabelse har mere fokus på processen og de langsigtede relationelle resultater (outcome) som fx øget livskvalitet, 'public value', nye relationer og empowerment af svage grupper (Bovaird og Loeffler, 2012). I denne demokratiske tilgang til samskabelse betragtes civile og private aktører ikke blot som forbrugere eller co-implementator af offentlig service, men som aktive initiativtagere og medskabere af offentlige prioriteringer og nye løsninger (Agger og Tortzen, 2015). Dette demokratiske perspektiv på samskabelse er mere dominerende inden for den kommunikative og postmoderne tilgang til byplanlægning, hvor fokus i højere grad er rettet mod processen og den opgave det er, at give stemmer til alle berørte parter. I denne tilgang til samskabelse indtager borgere og øvrige involverede aktører typisk rollen som *co-initiator* eller *co-designer*, hvor man enten er initiativtager til samarbejdet og derfor er med til at rammesætte processen, eller man er med til at udforme og producere en løsning i et samarbejde med en offentlig aktør. Indflydelse og spillerum er typisk større i denne type samskabelsesprocesser, og man bliver typisk involveret tidligt i processen (Aagaard et al., 2014; Voorberg et al., 2014).

I praksis handler en demokratisk samskabelsesproces om at få skabt et såkaldt "Thing". Ordet "Thing" går tilbage til de ledende forsamlinger i antikke nordiske og germanske samfund, hvor disse før-kristne forsamlinger fungerede som "rum", hvor uenigheder kunne blive diskuteret og løst (Björgvinsson et al., 2012).

"Things" (i flertal) beskrives som sociale og politiske forsamlinger i en specifik tids- og stedsmæssig kontekst, hvor forskellige interesser og perspektiver kan blive artikuleret og forhandlet, og hvor der er plads til at alternative fremtidsscenarier kan blive diskuteret i alternative "*stretching* processer" (Smith og Raven, 2012) ud fra en mangfoldighed af forskellige perspektiver, hvor opgaven er at udfordre hegemoniske antagelser (Hoffmann og Munthe-Kaas, 2020). Formålet er ikke at skabe deciderede løsninger eller at løse problemer og spændinger mellem aktører, det er heller ikke at initiere direkte forandring.

Formålet er i stedet at samle folk i en samarbejdende proces, hvor man sammen åbner op for en mangfoldighed af alternative perspektiver og giver plads til kontroverser. Dette opnås bedst gennem praksisser, der udfolder sig i alternative rum, uden for en etableret og institutionel ramme (Bjögvinsson et al., 2012).

Samskabelsesprocesser som kombinerede stretching og fitting processer

I et byudviklingsperspektiv kan man betragte de to førnævnte tilgange til samskabelse – *effektiv* og *demokratisk* samskabelse – som værende forankret i to forskellige og traditionelt adskilte strategiske bypolitikker hhv. en vækstpolitik og en velfærdspolitik. I et vækststrategisk perspektiv handler byudvikling om at fremme initiativer, der kan styrke byen som en økonomisk vækstdynamo for samfundet som helhed (Sehested, 2009). I et velfærdsstrategisk perspektiv handler byudvikling om at fremme initiativer, der kan styrke byens sociale sammenhængskraft og øge livskvaliteten for byens borgere. Der er altså tale om to forskellige strategiske bypolitikker, der begge orienterer sig mod at udvikle byen, men med udgangspunkt i vidt forskellige logikker og med hjælp fra vidt forskellige aktører (Andersen og Pløger, 2007; Sehested, 2009). I et vækststrategisk perspektiv dominerer markedsplanlæggeren og en traditionel økonomisk markedslogik, hvor man traditionelt foretrækker lukkede systemer og mere styrede, risikofrie og effektive processer. Hvorimod man i et velfærdsstrategisk perspektiv traditionelt tillader mere åbne og demokratiske processer. Disse perspektivforskelle på samskabelse kan gøre det svært at sammenblende de to tilgange til byudvikling (Sehested, 2009). Ikke desto mindre ser vi, inden for samskabelseslitteraturen, en bevægelse i retning mod en integration af de to strategiske perspektiver.

Sanders og Stappers (2008) beskriver en bevægelse, hvor traditionelt forskellige tilgange til design begynder at nærme sig hinanden i nye kombinerede perspektiver. Man ser fremkomsten af designkoncepter som *Co-Design* (Sanders og Stappers, 2008) og *Participatory Innovation*, hvor man forsøger at samle elementer fra Participatory Design og co-creation-traditionen med henblik på at kombinere et kommercielt markedsfokus med metoder fra Participatory Design til at involvere, ikke kun slutbrugere, men flere forskellige aktører i designprocessen (Buur og Matthews, 2008). Participatory Design er igennem tiden blevet kritiseret for at være for akademisk med for meget fokus på at udvikle metoder til deltagelse og for lidt fokus på 'markedet' (Buur og Matthews, 2008). Det britiske Design Council, som har udviklet *Double Diamond*-modellen og er én af de førende eksponenter for Designtæknings-teknikker i verden, har for nyligt erkendt, at designprocesser i endnu højere grad skal skabe rum for at inddrage heterogenitet og de "*usynlige aktiviteter, der sidder rundt om designprocessen*", således at man kan få et skarpere blik for konteksten og de forskellige frames, værdier og mindsets, som deltagerne bringer med sig ind i designprocessen (Drew, 2021). Dette i en erkendelse af, at der bør skabes rum for den kompleksitet og besværlighed, der kendetegner samarbejde på tværs af fagligheder, og fordi mennesker fortolker sprog, ord og begreber forskelligt, hvilket kan gøre det svært at kommunikere med hinanden og dermed svært at danne mening og samarbejde interdisciplinært (Drew, 2021). Denne udvikling peger i retning af, at forskellige designtraditioner er begyndt at se potentialet i at kombinere et 'demokratifokus' med et 'markedsfokus'. Det vil sige, at forskellige designtraditioner er begyndt at udvikle sig i retning mod et normativt dobbeltformål om, dels at skabe rum for en mangfoldighed af alternative stemmer, og dels at udvikle innovative løsninger, der kan forankres i et 'marked'.

Man kan derfor sige, at to typer af værdier guider udviklingen af Participatory Design-traditionen. Den ene handler om demokrati, som den bærende værdi der skal guide overvejelserne omkring, hvordan man kan iscenesættelse socio-materielle forsamlinger (såkaldte ”Things”), således at der skabes rum for en mangfoldighed af perspektiver og alternative idéer. Den anden værdi handler om at få deltagernes tavse viden og forskellige praktiske evner sat i spil på en måde, så de effektivt kan omsættes til udvikling af konkrete løsninger og produkter (på engelsk: ”things”) (Ehn, 1988; Bjögvinsson et al., 2012). Der er altså tale om designprocesser, hvor man kombinerer åbne og flertydige processer med mere lukkede og entydige processer – også kaldet henholdsvis *stretching* og *fitting* processer (Smith og Raven, 2012).

Double Diamond-modellen, som blev udviklet af British Design Council i 2005, er udviklet ud fra denne dobbeltambition om at iscenesætte processer, der både involverer bredt, tidligt og giver plads til alternative løsningsidéer ved at stimulere *divergent* tænkning hos de deltagende aktører, samtidigt med at den også insisterer på at skabe rum for mere rationelle tilpasningsprocesser, hvor én eller få løsningsidéer bliver forsøgt implementeret i praksis ved at stimulere *konvergent* tænkning hos de deltagende aktører (Design Council, 2005).

Min forskningsinteresse i kombinerede stretching og fitting processer

Kombinerede *stretching* og *fitting* processer er i mine øjne interessante, fordi de to processtyper historisk set kan siges at udspringe fra to forskellige og traditionelt adskilte strategiske bypolitikker (Sehested, 2003), der tager udgangspunkt i forskellige logikker og traditionelt involverer vidt forskellige typer af byaktører (Andersen og Pløger, 2007; Sehested, 2009). Det er interessant, fordi den ene

procestype er fremstillet ud fra idealer om åbenhed og demokrati, mens den anden er fremstillet ud fra idealer om styring, lukkethed og effektivitet, hvilket kan gøre det svært at sammenblende de to tilgange til byudvikling (Sehested, 2009).

Det vækker derfor en helt naturlig blanding af skepsis og nysgerrighed hos mig, når samskabelseslitteraturen beskriver en bevægelse i retning mod en integration af to strategiske perspektiver henholdsvis et 'demokratifokus' fra Participatory Design og et 'markedsfokus' fra co-creation traditionen (Sanders og Stappers, 2008; Buur og Matthews, 2008). Jeg bliver nysgerrig på, hvordan man i praksis kan arbejde med at kombinere et 'demokratifokus' med et 'markedsfokus'? Hvordan man intentionelt og helt lavpraktisk kan arbejde med at rammesætte samskabelsesprocesser, der sammenblender to traditionelt adskilte tilgange til byudvikling, og hvordan man taktisk og håndgribeligt kan håndtere de udfordringer der kan være forbundet med at kombinere forskellige logikker og forskellige typer af indlejrede aktører (Andersen og Pløger, 2007; Sehested, 2009). Til at beskrive dette intentionelle, rammesættende og praktiske arbejde, vælger jeg at anvende begrebet 'iscenesættelse'.

3. Iscenesættelse af samskabelsesprocesser

'Iscenesættelse' er en metode til at konstruere samskabelsesprocesser, herunder både demokratiske *stretching* processer og effektive *fitting* processer (Pedersen, 2020). At skabe de ideelle rammer og rum for eksperimentelt samarbejde anses, inden for design- og workshoplitteraturen, som en central forudsætning for at lykkes med samskabelsesprocesser. Man benytter derfor ofte iscenesættelses-metaforen til at diskutere, hvordan man kan iscenesætte og rammesætte en given problemstilling, målsætning og diskussion i samskabelsesprocessen (Brandt, Johansson, & Messeter, 2005; Wetter-Edman, Vink, & Blomkvist, 2017). Begrebet 'iscenesættelse' er inspireret af teatermetaforen, hvor skuespillere,

rekvisitter og scener er spundet sammen i et manuskript. Inden for samskabelse handler iscenesættelse om, hvordan en aktivitet forberedes og gennemføres (Brodersen, Dindler, & Iversen, 2008), og beskriver hvordan heterogene aktører inviteres ”ind på scenen” for at *frame* problemer, bekymringer, behov og løsninger. Dette gøres fx ved hjælp af kreative indspark, rekvisitter, visuelle øvelser og prototyper, der kan understøtte kommunikationen mellem aktører (Brandt et al., 2005; Wetter-Edman et al., 2017).

Facilitering af videndeling og kollektive meningsdannelsesprocesser

Et vigtigt element i iscenesættelsen af samskabelsesprocesser er faciliteringen af videndeling. Videndeling mellem aktører er nemlig helt centralt for kreative samskabelsesprocesser og for udviklingen af nye meningsdannelser. Men selvsamme viden kan også risikere at udgøre en barriere for forandringsprocessen. Viden er distribueret, indlejret og investeret i praksis (Bourdieu, 1977), hvilket kan gøre det særligt vanskeligt at samarbejde på tværs af faglige og funktionelle grænser, og samtidigt vanskeligt at imødekomme viden, der er udviklet inden for en anden praksis (Carlile, 2002).

Viden er typisk distribueret omkring specifikke typer af problemstillinger fx når en kommunal byplanlægger (per refleks) bruger sin viden om lokalplaner til at håndtere specifikke udfordringer og konflikter med en privat bygherre. Viden er typisk indlejret eller, med en mere arkæologisk metafor, måske ligefrem ”begravet” så dybt, at viden er svær at grave frem og artikulere til andre, netop fordi viden og *know-how* er blevet indlejret gennem akkumulerede praktiske erfaringer over tid (Taylor, 1992) og derfor bliver taget for givet. Viden kan derfor også være indlejret i de teknologier, metoder og ”tommelfingerregler”, som aktører benytter sig af til hverdag inden for en given praksis. Afstand mellem praksisser har derfor mange dimensioner og skaber grænser i forhold til

kommunikation og videndeling mellem aktører (Carlile, 2002). Viden er typisk også investeret i de metoder og den relative ”succes”, som aktører tidligere har opnået. Det betyder, at aktører ofte yder modstand mod forandring, fordi de intuitivt ikke er villige til at ofre den omkostning (eller foretage den investering), der vil være forbundet med at ændre en praksis og udvikle en ny måde at fortolke og løse et problem på (Carlile, 2002). Aktører er investeret og følelsesmæssigt engageret i deres viden, og interaktioner på tværs af praksisser er derfor ikke uden konsekvenser, idet det er aktørernes akkumulerede viden, som kan siges at være på spil (Bourdieu & Wacquant, 1992). Det er derfor ikke kun kommunikationen på tværs af vidensgrænser, der er svær, men også dét at skulle håndtere de negative konsekvenser, det kan have for aktører at ændre deres viden (Carlile, 2002).

Det kan derfor være svært for aktører, der er indlejret inden for forskellige vidensgrænser, at danne ny mening sammen. Et vigtigt element i iscenesættelse er faciliteringen af kollektive meningsdannelsesprocesser, hvor arbejdet med verbale, visuelle og materielle virkemidler er gavnligt, idet disse har evnen til at repræsentere idéer og bekymringer hos forskellige aktører og kan hjælpe med at kickstarte vigtige diskussioner og forhandlinger på tværs (Clausen & Gunn, 2015; Pedersen & Clausen, 2017). Et verbalt virkemiddel er fx metaforer, som skaber ny mening ved at trække kreativt på andre meningsuniverser (fx byen som et ”økosystem”) (Biscaro, 2017; Boxenbaum & Rouleau, 2011; Cornelissen et al., 2011; Gentner & Wolff, 2000; Kövecses, 2010). Visuelle virkemidler, særligt billeder og tegninger, er gode til at tiltrække opmærksomhed og skabe et følelsesmæssigt engagement på et tidligt stadie af ny meningsdannelse (fx en tegning af fremtidens by) (Höllerer et al., 2013; 2018; Jones et al., 2017; Machin, 2004; Meyer et al., 2018) mens materielle virkemidler, dvs. fysiske objekter, kan bruges til at konkretisere mere abstrakte begreber, stimulere kreativitet og afprøve

nye ideer (fx en bymodel eller andre prototyper) (Jones et al., 2017; Leonardi & Barley, 2008; Stigliani & Ravasi, 2012). Samspeilet mellem verbal, visuel og materiel kommunikation (multimodalitet) ser ud til at have potentialet til at fremkalde ellers undertrykte ”stemmer” og synspunkter (Slutskaya et al., 2012; Toraldo et al., 2018), og potentialet til at facilitere transitionen fra individuel meningsdannelse til kollektiv meningsdannelse (Stigliani & Ravasi, 2012).

Strategisk og intentionel framing af samskabelsesrum

Det er vigtigt at fremhæve, at iscenesættelsen af eksperimentelle samskabelsesprocesser ikke skal forstås som et teatermanuskript, hvor alle aktørers adfærd på scenen er skrevet på forhånd. Det er vigtigt at markere en tydelig distinktion mellem hvornår man som iscenesætter ”blot” skaber en ramme for eksperimentel samskabelse, og hvornår man som iscenesætter træder i baggrunden og, så vidt muligt, forholder mig neutralt til, hvad der udspiller sig inde i det eksperimentelle rum, når aktørerne, naturligvis uden manuskripter, træder ind i det iscenesatte eksperimentelle samskabelsesrum. Omvendt skal det samtidigt fremhæves, at iscenesættelsen af samskabelsesrum, herunder framingen af en given problemstilling, diskussion, samt faciliteringen med visuelle og fysiske rekvisitter, naturligvis alt sammen spiller sammen i en dynamisk kommunikationsproces, hvori deltagende aktører forhandler, manipulerer, vedligeholder, ødelægger og transformerer mening og betydning (Cornelissen et al., 2015). Når man iscenesætter et rum og framer en diskussion har man også igangsat en politisk proces, hvor hverken iscenesætter eller facilitator kan betragtes som objektive aktører (Pedersen & Clausen, 2017), tværtimod må iscenesætter og facilitator, på linje med de deltagende aktører, anses som ”strategiske navigatører”, der kontinuerligt må forhandle og træffe strategiske

beslutninger for at tilpasse sig de situerede vilkår i samskabelsesprocessen (Pedersen og Clausen, 2017).

Iscenesættelse af kombinerede åbne stretching processer og lukkede fitting processer

Studier af byudviklingsprojekter i en offentlig forvaltningskontekst har undersøgt hvordan intentionel iscenesættelse af samskabelsesprocesser både kan være med til at frame en byudviklingsproces som en rationel *fitting* proces, hvor det primære fokus er på det produktmæssige output, og som en mere postmoderne *stretching* proces, hvor det primære fokus er at skabe nye rum for en mangfoldighed af stemmer og kontroverser, der kan udfordre etableret hegemoni og skabe rum for udviklingen af alternative bymæssige fremtider (Hoffmann og Munthe-Kaas, 2020). Forskningen viser at måden hvorpå man iscenesætter samskabelsesprocesser, har betydning for, hvordan aktører deltager og hvilke mulige fremtider, de kan udforske (Hoffmann og Munthe-Kaas, 2020). Når man iværksætter en samskabelsesproces, indkalder man ikke blot ”stakeholdere”, man genererer og tilskynder også ”stakeholderness”, der beskriver de manipulerende praksisprocesser, hvorigennem specifikke interesser og mulighedsrum konstrueres. Forskningsresultater viser, at måden hvorpå samskabelsesprocesser iscenesættes, har betydning for, hvordan aktører engageres, hvordan der skabes ”rum” for usikkerheder og kontroverser, og dermed hvor meget ”rum” der gives til at eksperimentere med alternative bymæssige fremtider (Hoffmann og Munthe-Kaas, 2020).

Iscenesættelse skal i denne sammenhæng forstås som rækken af intentionelle og strategiske aktiviteter, der tilsammen udgør den socio-materielle montage af personer, rum, rekvisitter m.m., som en samskabelsesproces typisk består af. Iscenesættelse udgør altså et repertoire af måder hvorpå man kan konfigurere og

facilitere interaktioner på tværs af aktører og objekter, mens man løbende overvejer de usikkerhedsmæssige, temporale og agensmæssige aspekter af samskabelsesprocessen (Pedersen, 2020).

Problemets kompleksitetsgrad kan guide iscenesættelsen

Når man iscenesætter en samskabelsesproces, bør man overveje om den skal iscenesættes som en effektiv *fitting* proces, som en demokratisk *stretching* proces, eller som en kombineret *stretching* og *fitting* proces? Ved at vurdere og bestemme kompleksitetsgraden af det problem man forsøger at løse, kan man få en idé om, om der er behov for at iscenesætte processer til løsning af simple eller mere komplekse problemer.

Problems kompleksitetsgrad kan overordnet bestemmes ud fra to dimensioner. Den ene dimension angiver antallet af vidensfelter, der relaterer sig til problemet, hvor man skelner mellem problemer der på den ene side kun involverer ét vidensfelt og derfor kun kræver en intra-disciplinær problemløsningstilgang, og på den anden side problemer, der relaterer sig til flere forskellige vidensfelter og derfor kræver en interdisciplinær problemløsningstilgang (Rasmussen, 2011).

Den anden dimension til at bestemme problems kompleksitetsgrad omhandler antallet af forskellige interesser og værdier, der er på spil i gruppen af deltagende aktører. Interesser defineres her som de personlige og sociale motivationer for at håndtere problemet, mens værdier defineres som de underliggende antagelser, der bestemmer måden hvorpå aktører opfatter kvaliteten af fx viden og retfærdighed. Her skelner man mellem tre typer af domæner: Henholdsvis et *ensartet* domæne, hvor aktører har lignende interesser og værdier, et *pluralistisk* domæne, hvor aktører har forskellige interesser, men lignende værdier, og et *modstridende* domæne, hvor aktører både har forskellige interesser og forskellige værdier.

Sammenfletter man de to overordnede dimensioner, dannes et kompleksitets-spektrum, hvori problemers kompleksitetsgrad kan vurderes og bestemmes (Rasmussen, 2011). I den ene ende af spektret er de simple problematikker, som kun involverer ét vidensfelt, og hvor aktører har lignende interesser og værdier. I en byudviklingskontekst vil man typisk identificere simple problematikker i et rationelt planlægningsperspektiv, eftersom at den rationelle og objektive ”gode løsning” ofte kun bestemmes ud fra ét videnfagligt perspektiv, typisk et teknisk eller økonomisk, og fordi alle involverede aktører bliver betragtet som rationelle aktører, der udelukkende handler rationelt og nytte-maksimerende. I dette simple perspektiv vil det være oplagt at iscenesætte samskabelse som en mere lukket og effektiv *fitting* proces.

I den anden ende af spektret er de meget komplekse problematikker, som involverer en mangfoldighed af vidensfelter, og hvor aktører både har modsatrettede interesser og værdier. I en byudviklingskontekst vil man i disse år hævde, at byer rummer en lang række komplekse udfordringer, som netop kræver involvering af flere forskellige vidensfelter for at blive løst (Hildebrandt, 2016). Komplekse problemstillinger der involverer aktører med både modsatrettede interesser og værdier, vil man typisk identificere i et postmoderne planlægningsperspektiv, eftersom at konsensus og objektive ”gode løsninger” i dette perspektiv, ikke er en mulighed. Til disse meget komplekse problemstillinger vil det være oplagt at iscenesætte samskabelse som en mere åben og demokratisk *stretching* proces.

I midten af spektret er de relativt komplekse problematikker, der involverer flere vidensfelter, og hvor aktører har forskellige interesser, men lignende værdier. I en byudviklingskontekst vil man kunne identificere relativt komplekse

problematikker i et fortolkende planlægningsperspektiv, særligt i Healeys kommunikative og institutionelle planlægningsperspektiv (2007), hvor konsensus anses som en mulighed igennem ideelle kommunikationsprocesser (Habermas, 1984), hvor aktører indlejres i meningsstrukturer, der konstant opstår, konstitueres og reproduceres i dialektiske spændinger mellem institutionelle strukturer og aktørernes aktive agens (Giddens, 1984; Healey, 2007).

Til disse relativt komplekse problematikker vil det være oplagt at iscenesætte samskabelse som en kombineret *stretching* og *fitting* proces, eftersom at man i dette perspektiv anser det som muligt at udvikle konkrete konsensusløsninger, hvis der skabes rum for demokratiske interaktioner, hvor flere forskellige typer af kommunikative ræsonnementer kan komme i spil (Wittgenstein, 1968; Healey, 2007).

Det anerkendes dog, at det ikke er let at realisere sådanne inkluderende og effektive samarbejdsprocesser. Der er tilsyneladende ingen enkel opskrift og ingen klar destination at gå efter, og vejen dertil spås at være fyldt med spændinger og kampe (Healey, 2007), hvor disse samskabelsesprocesser i en byudviklingskontekst stadig har til gode at bevise, at de virker (Healey, 2007; Marvin et al., 2018; Luque-Ayala et al., 2018).

4. Litterært gap

Ét oplagt fokus vil være at stræbe efter at iscenesætte normativt optimale samskabelsesprocesser, der virker. Men et andet og måske mere interessant fokus er at stræbe efter at forstå, hvad der rent faktisk foregår inde i de svære og anspændte samskabelsesprocesser, der ofte ikke virker. Et fokus hvor man zoomer ind og stiller skarpt på de kollektive meningsdannelsesprocesser, der rent faktisk udspiller sig i de kombinerede *stretching* og *fitting* processer, der kendetegner nye typer af samskabelsesprocesser, hvori det er ambitionen at indlejrede aktører med

forskellige institutionaliserede normer og vaner kan arbejde meningsfuldt sammen.

Der findes grundlæggende to distinktive typer af samskabelsesprocesser – *stretching* og *fitting* processer – hvoraf den ene egner sig til at adressere meget komplekse problemer i åbne demokratiske processer, mens den anden egner sig til at løse simple problemer i lukkede effektive processer. Og så er der den kombinerede samskabelsesproces, som egner sig til at adressere relativt komplekse problematikker i kombinerede *stretching* og *fitting* processer. Samskabelseslitteraturen beskriver netop, at flere samskabelsestraditioner er begyndt at indse potentialerne i at kombinere et åbent 'demokratifokus' med et effektivt 'markedsfokus' i bestræbelsen efter at involvere flere typer af aktører i udviklingen af konkrete og implementerbare løsninger (Sanders og Stappers, 2008; Buur og Matthews, 2008).

Det vil derfor være interessant at undersøge hvordan disse kombinerede samskabelsesprocesser mere specifikt fungerer, herunder særligt hvordan kombinationen af *stretching* og *fitting* processer opleves og fortolkes af de involverede aktører, og hvordan de påvirker meningsdannelsesprocesserne og samarbejdet?

Behovet for at undersøge samskabelsesprocesser som dybereliggende og institutionaliserede meningsdannelsesprocesser

Forskning har haft en tendens til at fokusere normativt på at forbedre eksperimenter og rum for samskabelse, i stedet for at foretage mere kritiske analyser af de processer, der finder sted i dem og deres konsekvenser (Marvin et al., 2018). Forskning har haft en tendens til at fokusere på spørgsmål vedrørende design, iscenesættelse og produktion af samskabelsesprocesser, hvor der nu og i

fremtiden er behov for studier, der også fokuserer på de dynamikker og praksisser, der rent faktisk udspiller sig i disse kombinerede *stretching* og *fitting* processer (Smith og Raven, 2012; Marvin et al., 2018), blandt andet for at bidrage til forståelsen af de konflikter der kan opstå i samskabelsesprocesser, hvor det kan være særligt vanskeligt at samarbejde på tværs af faglige og funktionelle grænser, herunder imødekomme viden, der er udviklet inden for en anden praksis (Carlile, 2002) og vanskeligt for byaktører at ændre normer og vaner, når de er indlejret i institutionelle strukturer (Giddens, 1984; Hall og Taylor, 1996; Healey, 2007).

Vi ser i disse år en markant stigning i antallet af eksperimentelle samskabelsesprocesser på tværs af verdens byer (Marvin et al., 2018), men der mangler kritiske analyser af og refleksioner over de processer, der udspiller sig inde i eksperimenterne (Luque-Ayala et al., 2018). Hvis viden, præferencer, normer og vaner ikke er noget, vi har på forhånd har, men noget vi, jf. *kommunikativ institutionalisme*, bevidst og ubevidst konstant forhandler, konstituerer og indlejres i, er det interessant at studere de kommunikative interaktionsprocesser, hvori forhandlingerne finder sted (Cornelissen et al., 2015). I dette perspektiv har kommunikation både en konserverende og en forandrende rolle at spille i udviklingen af byers institutionelle kapaciteter (Healey, 2007). Kommunikative sociale konstruktioner som frames og meningsdannelse udspiller sig ikke i "neutrale territorier", men udspiller sig i institutionaliserede rum (Hall og Taylor, 1996; Healey, 2007), hvilket gør det interessant at undersøge, hvad der sker i de kollektive meningsdannelsesprocesser, når der bevidst og strategisk iscenesættes rum for samskabelse, og dermed manipuleres med de institutionelle rammer om samarbejdet.

Sideløbende med stigningen i antallet af eksperimentelle samskabelsesprocesser på tværs af verdens byer (Marvin et al., 2018), identificeres også en stigende tendens, hvor samskabelsestraditioner begynder at udforske potentialet i at kombinere et 'demokratifokus' med et 'markedsfokus' (Buur og Matthews, 2008; Sanders og Stappers, 2008; Pedersen, 2017). Derfor er det interessant at undersøge, hvordan kollektive meningsdannelsesprocesser påvirkes i *stretching* processer, når der bevidst åbnes op og bliver forsøgt skabt rum til en mangfoldighed af forskellige ræsonnementer og fortolkninger, og i *fitting* processer, når processen snævres ind og heterogene aktører skal udvælge og forsøge at forankre én enkelt løsning i 'markedet', og hvordan den kollektive meningsdannelsesproces påvirkes af kombinationen af *stretching* og *fitting* processer.

At bevæge sig i retning mod en omstilling af vores byer kræver, at man konfronterer og stiller spørgsmålstegn ved de strukturer og praksisser vi til dagligt er indlejret i (Luque-Ayala et al., 2018). Der er derfor nu og i fremtiden behov for forskningsstudier, som betragter omstillingen af byer som en opgave, der kræver en dybereliggende omstilling af de dybt forankrede logikker, normer og vaner, som ligger til grund for etablerede byudviklingspraksisser. Normer og vaner som ofte kommer i konflikt med hinanden, når forskellige typer af aktører skal samarbejde (Luque-Ayala et al., 2018). At gennemføre en bæredygtig omstilling af byer kræver ikke kun, at man tænker over, hvad nyt man skal begynde at gøre. Det kræver også, at man arbejder med, hvad man skal lade være med at gøre. Det vil sige de nødvendige ændringer af årtiers og århundreders gamle systemer og praksisser (Bulkeley, 2014). En opgave, der kræver en større indsigt i og forståelse af byen som indlejrede, multiple og ofte konkurrerende udviklingsveje, hvor det ikke kun er væsentligt at betragte byers omstilling som værende afhængig af nye

metoder og nye tekniske løsninger, men også som værende afhængig af nye måder at tænke sammen om fælles fremtider (Luque-Ayala et al., 2018). Det er derfor ambitionen med dette PhD-studie at undersøge, hvordan heterogene aktører skaber kollektiv ny mening i samskabelsesprocesser.

Ved at anlægge et fortolkende, kommunikativt og institutionelt perspektiv på samskabelsesprocessen, er ambitionen at belyse de meningsdannelsesprocesser, der gennemsyrrer og producerer samskabelsesprocessen, og de institutionaliserede praksisser, normer og vaner som deltagende aktører er indlejret i og aktivt konstituerer undervejs i samskabelsesprocessen. En undersøgelse som vil kunne give en større indsigt i og forståelse af byen som indlejrede, multiple og ofte konkurrerende udviklingsveje (Luque-Ayala et al., 2018). Ved at fokusere på den type samskabelsesproces, der kombinerer *stretching* og *fitting* processer, er ambitionen at få indblik i, hvordan kombinationen af forskellige typer af iscenesatte samskabelsesrum påvirker den kollektive meningsdannelsesproces, og hvad det betyder i forhold til ambitionen om at samskabe både alternative, demokratiske, effektive og implementerbare byløsninger.

Jeg vil nu bevæge mig videre til PhD-studiets teoretiske Kapitel 2, hvori jeg laver et *review* af relevant forskningslitteratur inden for skandinavisk institutionalisme, translationslitteratur, framinglitteratur og litteraturen om eksperimentelle rum med henblik på at adressere min empirisk motiverede forskningsinteresse.

Kapitel 2: Teori

Med henblik på at adressere min empirisk motiverede forskningsinteresse fra Kapitel 1 laver jeg i indeværende Kapitel 2 et *review* af relevant forskningslitteratur inden for skandinavisk institutionalisme, translationslitteratur, framinglitteratur og litteraturen om eksperimentelle rum. Jeg udvælger dele af litteraturen til at motivere PhD-studiets forskningsspørgsmål, som lyder: *”Hvordan skaber heterogene aktører kollektivt mening gennem framingprocesser, når de oversætter nye idéer i samskabelsesprocesser?”*

”Heterogene aktører” skal her forstås som aktører, der qua deres forskellige faglige og kulturelle baggrunde er indlejret forskelligt i et institutionelt felt. Et institutionelt felt er en social arena, hvor individer og organisationer interagerer hyppigt med hinanden og deltager i et fælles meningssystem (Scott, 1994). Byudviklingsfeltet involverer i stigende grad en mangfoldighed af aktører (Marvin et al., 2018), som ofte foreslår konkurrerende og modstridende idéer, hvilket, i et heterogent felt som byudviklingsfeltet, kan medføre iboende tvetydigheder i enhver forandringsproces (Gregaard Rasmussen et al., 2017). *”Kollektiv ny mening”* skal her forstås som udviklingen af nye idéer til byløsninger, herunder de ord, metaforer og fælles referencepunkter som byaktører anvender til at skabe mening omkring nye idéer til byløsninger (Healey, 2007). *”Samskabelsesprocesser”* skal her forstås som de kombinerede *stretching* og *fitting* processer, der i stigende grad iscenesættes i *”samskabelsesrum”* med det formål at facilitere udviklingen af både alternative og implementerbare idéer (Sanders og Stappers, 2008; Buur og Matthews, 2008; Smith og Raven, 2012; Drew, 2021).

Skandinavisk institutionalisme er en forskningstradition inden for institutionel teori, der blandt andet beskæftiger sig med, hvordan institutionelt indlejrede aktører oversætter nye idéer forskelligt i forskellige kontekstuelle settings (Sahlin og Wedlin, 2008), hvorfor dette forskningsperspektiv kan hjælpe mig med at belyse, hvad der sker, når heterogene aktører oversætter nye idéer i konteksten af samskabelsesprocesser.

Fremkomsten af skandinavisk institutionalisme

Oprindelig institutionel teori fokuserede på formelle reglers påvirkning af mennesker, mens nyere institutionel teori begyndte at undersøge, hvordan uformelle sociale strukturer påvirker menneskers normer og rutiner (Selznick, 1996). Ny institutionel teori antyder således, at fælles mening og betydning udvikles blandt mennesker, der er socialt indlejret i organisatoriske felter. Når mennesker interagerer og kommunikerer med hinanden, kan de over tid udvikle kollektive og uformelle betydninger, som bliver karakteristiske for det felt, de er indlejret i. Inden for ny institutionel teori har man traditionelt opprioriteret 'mening' skabt på feltniveau, frem for individuel 'mening' skabt på mikro- og mesoniveau, hvilket har haft som konsekvens, at man primært har fokuseret på at forklare isomorfi dvs. de makro-processer, hvorigennem organisationer bliver mere homogene igennem løbende tilpasninger til 'rationaliserede myter' (Meyer og Rowan, 1977). Det væsentligste motiv for at inkorporere nye, institutionaliserede idéer og 'rationaliserede myter' skabt på feltniveau var at tilegne sig eller bevare legitimitet (Meyer og Rowan, 1977; DiMaggio og Powell, 1983).

I begyndelsen 1990'erne undersøgte organisationsforskere, særligt i Nordamerika og Skandinavien, hvordan organisationer inkorporerer nye, populære ledelsesidéer

og -modeller som fx New Public Management (NPM) og Total Quality Management (TQM). Disse mere klassiske undersøgelser af idéers udbredelse havde fokus på, hvem der imiterer og adopterer nye idéer, og hvad der motiverer dem (efterspørgslen efter idéer). Andre traditionelle undersøgelser har haft fokus på konstruktionen, forsyningen og overførslen af nye idéer dvs. hvorfor og hvordan de bliver spredt ud over det sociale landskab (udbuddet af idéer). Mange af disse tidligere undersøgelser var casestudier, der havde fokus på, hvordan organisationer opsamler, adopterer og inkorporerer nye idéer. I mange tilfælde kunne forskere konstatere, at de nye idéer ikke fungerede som planlagt i de imiterende organisationer, hvorfor de nye idéer blev afkoblet fra den daglige drift (Meyer og Rowan, 1977). Efterfølgende begyndte man derfor at interessere sig for aktørerne i organisationerne, deres interesser og deres mikrointeraktion i imitationsprocessen. Her fandt man ud af, at idéer ikke forbliver uforandrede, når de diffuserer ud i verden, men er underlagt såkaldte 'translationer' i lokale kontekster (Czarniawska og Sevón, 1996), hvilket fører til variation og heterogenitet (Sahlin-Andersson og Engwall, 2002). Imitering af idéer handler derfor ikke blot om at kopiere, men også om at forandre og innovere (Sahlin og Wedlin, 2008).

Særligt to typer af observationer, der dukkede op i en række skandinaviske forskningsstudier i midten af 1990'erne, ledte til efterspørgslen efter flere konceptuelle værktøjer, der kunne hjælpe med at begribe cirkulationen af nye idéer. De to observationstyper blev uddybet i den vel nok mest signifikante hjørnesten i "skandinavisk institutionalisme: bogen *"Translating Organizational Change"*, der er redigeret af Czarniawska og Sevón, (1996):

1. observation:

Selvom at der var tale om afkoblinger mellem de nye, populære ledelsesidéer og den daglige drift, viste flere observationer også, at introduktionen af de nye idéer alligevel havde tydelige indvirkninger på, hvad der i organisationerne begyndte at fremstå normalt, ønskværdigt og muligt, hvilket viste sig at udløse institutionelle forandringer på feltniveau (Czarniawska og Sevón, 1996).

2. observation:

Den anden type observation indikerede, at den dominerende metafor for udbredelsen af idéer: ”diffusion” fremstod for statisk og mekanisk. I stedet for at antage, at idéer udspringer fra et oprindeligt udgangspunkt og udspringer med en vis iboende styrke, antydede flere observationer, at idéerne ikke havde en iboende styrke i udgangspunktet, men fik sin styrke i selve cirkulationsprocesserne. Det indikerer at idéers potentiale for udbredelse ikke kun skal vurderes i forhold til deres egenskaber, men også i forhold til hvem der transporterer dem, bakker dem op, og hvordan de bliver indpakket, formuleret og timet (Czarniawska og Joerges, 1996).

Disse observationer viste, at idéers cirkulationsprocesser i højere grad må begribes ved hjælp af sociale termer, snarere end med fysiske termer. Idéer der spredtes, er ikke færdiglavede og uforanderlige ”diffusionspartikler” eller ”produkter”, men idéer, som er underlagt gentagne translationer (Sahlin og Wedlin, 2008). Disse observationer var langt fra nye i empirisk forstand. DiMaggio og Powell (1991) havde tidligere beskrevet, at det er usandsynligt at institutionelle modeller vil blive importeret i sin helhed til et fremmed system, som er væsentligt forskelligt fra det system, hvor idéen oprindeligt stammer (DiMaggio og Powell, 1991).

Diffusions-metaforen understreger at idéer spredtes og organisationer bliver mere ens, men den kaster ikke lys på, hvordan idéer specifikt bliver spredt. Skandinaviske forskere påpegede, at man med diffusions-metaforen næsten kan få indtrykket af, at nye idéer spredtes automatisk og at organisationer er passive enheder, der blot reagerer og tilpasser sig nyeste trends. Man kunne få indtrykket af en statisk og tingsliggjort proces, hvor "færdigpakke" idéer flyver rundt og "klistrer" sig fast til organisationer, uden at der sker noget med idéerne i løbet af diffusionsprocessen. Jo større distance man som forsker har til sit forskningsobjekt, jo mere abstrakt og forsimplet vil objektet typisk blive betragtet, og jo mere isomorfisme vil man tilsyneladende få øje på. Jo tættere man derimod zoomer ind på mikroprocesserne omkring forskningsobjektet, jo flere variationer af organisatoriske responser på de institutionelle påvirkninger, vil man typisk kunne få øje på (Sahlin-Andersson og Engwall, 2002). Det vil sige, at idéer der tilsyneladende fremstår ens i makroperspektivet, godt kan fremstå med større variation i mikroperspektivet (Sahlin-Andersson, 1996)

For at forstå hvordan idéer simultant afslører en høj grad af homogenitet og heterogenitet, må man dels forstå hvordan spredningen sker, men også forstå hvordan disse idéer bliver formet og genformet i forskellige faser af spredningsprocessen. Man må med andre ord forsøge at forfølge, hvordan idéer rejser og bevæger sig (Sahlin-Andersson, 1996). Skandinavisk institutionalisme har formet et konceptuelt framework, som har sat disse oversættelsesdynamikker i centrum for analysen (Czarniawska og Sevón, 1996), og har dermed formet en mere konstruktivistisk, mikro-proces-fokuseret og kvalitativ tilgang til at studere cirkulationen af nye idéer (Sahlin og Wedlin, 2008).

Forskningsfokus på translation, meningsdannelse og agens

Skandinavisk institutionalisme har gennem årene udviklet variationer af forskellige forskningsfokus. Man kan overordnet tale om mindst to litterære forskningsspor (Boxenbaum og Strandgaard Pedersen, 2009), henholdsvis 1) den skandinaviske "loose coupling" litteratur, og 2) litteraturen om translation, meningsdannelse og agens. Jeg vil nu ganske kort beskrive den skandinaviske "loose coupling" litteratur, og til gengæld gå dybere ind i litteraturen om translation, meningsdannelse og agens. Årsagen hertil er, at mit empirisk motiverede forskningsspørgsmål specifikt fokuserer på de meningsdannelsesprocesser, som opstår iblandt heterogene aktører, når de udvikler nye idéer sammen i samskabelsesprocesser.

Den skandinaviske "loose coupling" litteratur undersøger kort fortalt den organisatoriske kompleksitet, som understøtter hvordan organisationer responderer på institutionelle påvirkninger fx ved at engagere sig i nye løst koblede initiativer og strømninger og ad den vej tilpasse sig, fastholde sin operationelle effektivitet og samtidigt sikre en vedvarende legitimitet. Selvom man ikke kan lave en knivskarp adskillelse imellem de to forskningsspor (Boxenbaum og Strandgaard Pedersen, 2009), er der en tendens til at politiske forskere typisk arbejder med at udvikle "loose coupling" litteraturen (fx Brunsson og Olsen, 1993; 1998), mens organisatoriske kulturforskere typisk arbejder med at udvikle litteraturen om translation, meningsdannelse og agens (fx Czarniawska og Sevón, 1996; Røvik, 2007; Wedlin og Sahlin, 2017).

Litteraturen om translation, meningsdannelse og agens undersøger hvordan idéer tildeles forskellig mening, når de implementeres i forskellige organisatoriske kontekster. Translationsbegrebet blev importeret fra aktør-netværksteorien (ANT) til institutionel teori i bogen *"Translating Organizational Change"* (Czarniawska

og Sevón, 1996), hvori skandinavisk institutionalisme blev introduceret som koncept første gang. Translations-begrebet beskriver forestillingen om, at idéer forandrer sig, når de rejser fra én kontekst til en anden, en forestilling der er lånt fra franske ANT-forskere som Michel Callon (1986) og Bruno Latour (1986).

I den institutionelle version af "translation" er der fokus på, hvordan tilsyneladende isomorfe idéer og organisationsformer bliver heterogene, når de implementeres i praksis i forskellige organisatoriske sammenhænge. Idéen (eller organisationsformen) forbindes til nogle nye kontekstuelle elementer og mister forbindelsen til andre, hvilket producerer forskellige oversættelser eller redigeringer af idéen. Oversættelsesprocesser kan med andre ord betragtes som delvist åbne og tvetydige (Wedlin og Sahlin, 2017). Når en idé bliver oversat eller redigeret på tværs af kontekster, bliver de ofte "pakket ind" med en tydelig label og historie, samtidigt med at idéen er betydelig plastisk, varieret og tvetydig. Det vil sige at en idé både er karakteriseret ved præcision og tvetydighed, der kan være med til at forklare idéers succes med at spredes. Tvetydigheder som organisationer, ledere og medarbejdere må håndtere, når idéer skal omsættes til konkrete handlinger i praksis. For eksempel ved at tvetydige idéer bliver sammenflettet med andre idéer, når de bliver oversat og adopteret i organisationer og derved bygger videre på og forstærker eksisterende idéer (Wedlin og Sahlin, 2017).

Sammenlignet med mere traditionel institutionel teori, med rødder i Nordamerika, der beskriver institutionelle processer med begreber som isomorfi, homologi og standardisering, fremhæver skandinavisk institutionalisme i stedet organisatorisk varians og særpræg som resultat af institutionelle processer. Traditionel institutionel teori fokuserer på makroprocesser og fremkomsten af institutionelle felter, hvor skandinavisk institutionalisme kombinerer dette perspektiv med et mikroperspektiv, hvor man nærstuderer de processer, hvori aktører translaterer nye

idéer. Translations-begrebet er derfor helt centralt inden for skandinavisk institutionalisme.

Den skandinaviske tilgang til translation udfordrede forestillingen om isomorfi og diffusion, der hidtil havde domineret institutionel forskning (Boxenbaum og Strandgaard Pedersen, 2009). Historien om translations-begrebet kan derfor i sig selv beskrives som en translationsproces, hvor begrebet bliver oversat og tildelt nye betydninger i nye kontekster (Wæraas og Agger Nielsen, 2016), som da translations-begrebet spredte sig til institutionel teori i midten af 1990'erne (Czarniawska og Sevón, 1996). I kontrast til ANT-perspektivet handler "translation" i det institutionelle perspektiv om translationer af nye ledelsesidéer, -modeller og -praksisser. Inspireret af Latour (1986), og oprindeligt Serres (1982), foreslår Czarniawska og Sevón (2005) at "translation" handler om, at når ting flyttes fra et sted til et andet, kan de ikke komme uændret frem: At sætte noget på et nyt sted og/eller på et andet tidspunkt, er at konstruere det på ny. Tilsvarende defineres "translation" som den proces, hvor idéer tilpasses til lokale kontekster, når de rejser på tværs af tid og rum (Lamb og Currie, 2012). På den måde får translationer både en geometrisk og semiotisk betydning (Wæraas og Agger Nielsen, 2016). Idéer der spredes antages derfor at være foruden tids- og rumbundne funktioner umiddelbart før de begynder deres "rejse" i translationsprocesser, også kaldet 'uindlejret' (Czarniawska og Joerges, 1996) eller 'dekontekstualiseret' (Røvik, 2007). Manglen på kontekstuelle funktioner nødvendiggør varierende grader af tilpasning, hvor idéer bliver underlagt kontekstspecifikke modifikationer (Sahlin-Andersson, 1996), også kaldet 'genindlejrings-processer' (Czarniawska og Joerges, 1996), 'kontekstualiseringsprocesser' (Mazza et al., 2005), eller 'entreprenante' processer hvori aktører oversætter abstrakte idéer til konkrete handlinger i nye kontekster (Clausen, 2020).

En 'genindlejningsproces' dækker over, at idéer skal genindlejres i nye lokale kontekster, når de rejser ud til andre organisationer i feltet. For at kunne rejse, skal en idé være uindlejret og framet som et abstrakt objekt fx i form af dokumenter, billeder eller PowerPoint-slides. For at svare på, hvilke idéer der forbliver i en lokal kontekst, og hvilke idéer, der har potentialet for at blive objektiviseret og rejse videre ud til andre kontekster, trækker Czarniawska & Joerges (1996) på logikker fra mode (fashion). Mode-idéer befinder sig typisk i institutionelle "udkanter", hvor de indgår i et konstant samspil mellem etablerede institutioner, der på den ene side begrænser mangfoldigheden af nye tendenser, og på den anden side nye modetendenser, der udfordrer og underminerer etablerede institutioner. Om en idé lykkes med at blive genindlejret i en ny lokal kontekst afhænger af, om ideen griber tidsånden inden for et bestemt felt og dermed fremstår som et positivt input for aktørerne. For det andet afhænger genindlejringen af, om centrale eller ledende aktører adopterer ideen og kontekstualiserer den i deres lokale kontekst og derved skaber legitimerende narrativer til efterligning. Disse legitimerende narrativer kan være fortællinger eller gennemførte praksisser, der kan observeres i feltet og derefter generere nye fortolkninger hos øvrige lokale aktører i feltet (Czarniawska & Joerges, 1996)

En 'kontekstualiseringsproces' beskrives også som en form for "splitted" institutionaliseringsproces (Mazza et al., 2005) dvs. at en idé's navn og label eksempelvis bliver spredt og institutionaliseret til nye kontekster, hvorimod dele af idéens indhold og form ikke bliver institutionaliseret, men forbliver åbne for oversættelser og lokale variationer. Mazza et al. (2005) har identificeret to homogeniserende og tre heterogeniserende mekanismer i kontekstualiseringsprocessen. Den første homogeniserende mekanisme aftager

med spredningen og er relateret til, hvilke modeller der er tilgængelige og attraktive for andre at efterligne. Tidlige translationer af en idé kan forventes at være mere ens, idet at der i begyndelsen kun er én eller ganske få idéer tilgængelige til efterligning. Efterhånden som antallet af translationer og dermed variationer stiger, har kontekstualiserede idéer en tendens til at blive mere forskellige. Den anden homogeniserende mekanisme øges med spredningen og er relateret til udbredelsen af formelle standarder og kriterier for en udbredt idé. Standarder har en tendens til at udpege best cases og rollemodeller, som ender med at blive anset som prototyper til efterligning.

Den første heterogeniserende mekanisme i translationsprocesser er relateret til forskelle i nationale eller kulturelle kontekster, hvor nye idéers indhold og form bliver tilpasset eksisterende lokale traditioner, normer og regler for at give nye idéer lokal legitimitet. Den anden heterogeniserende mekanisme er relateret til, hvordan en idé introduceres til nye kontekster. Hvis en idé introduceres som en helstøbt idé, som bør implementeres i sin helhed, kan det lede til mere ensartede variationer af idéen, hvorimod det kan føre til mere varierede oversættelser af idéen, hvis idéen implementeres trinvist, hvor fragmenter af tidligere idéer bliver blandet sammen med den nye idé i processen. Den tredje heterogeniserende mekanisme er relateret til timing. Ideer og kontekster ændrer sig over tid, og vil derfor føre til flere variationer af idéen i takt med at idéen oversættes på forskellige tidspunkter over en længere tidsperiode (Mazza et al., 2005).

Inden for skandinavisk institutionalisme er forskere enige om, at "forandring" er en løbende konstant dvs. at idéer vedvarende bliver translateret og modificeret i en grad, så det ofte er umuligt at udpege en "original idé" (Czarniawska, 2005; Czarniawska og Sevón, 2005). Der er også bred enighed om, at "aktører" inden for

skandinavisk institutionalisme skal forstås som såkaldt ”bløde aktører” (Meyer, 1996), det vil sige, at de er kulturelt indlejrede og anses som ”translatører”, der selv formes af lokale kontekster og situationer, hvor deres interesser og motiver anses som både kulturelt og kontekstuel afhængige og formet i translationsprocesserne. Meyer (1996) brugte begrebet ”blød aktør” til at beskrive, hvordan det europæiske og skandinaviske aktørbegreb i højere grad er indlejret i socialt materiale i form af interesser, ressourcer og identiteter, som hverken er stabile eller iboende, men noget der udvikler sig i sociale konstruktionsprocesser, hvor aktører samler idéer op og udvikler dem i relation til andre og dem de imiterer (Sahlin og Wedlin, 2008). Det er altså med Giddens (1979) ord vigtigt, ikke at miste aktørerne af syne og fejlagtigt tro, at institutionaliseringsprocesser er noget, der foregår bag aktørernes ryg. Aktørerne er en vigtig del af institutionaliseringsprocessen, og selv om de i kraft af deres handlinger er med til at reproducere de institutionelle strukturer, så har de også muligheden for at gøre en forskel (Giddens, 1979). Spørgsmålet er blot, hvor bevidste aktører er om denne mulighed for at gøre en forskel fx i konteksten af samskabelsesprocesser? Forskere inden for skandinavisk institutionalisme ser forskelligt på, hvor bevidste aktører kan være om deres mulighed for at skabe forandring. Et kendetegn ved meningsdannelse/litteraturen er, at den placerer aktører som fortolkere af nye idéer og dermed som formidlere af institutionelle påvirkninger på organisationer. Denne fortolkningsproces kan altså både betragtes som ubevidst, implicit og institutionelt indlejret, men den kan også betragtes som værende delvist bevidst og strategisk. Disse to tilgange til at begribe institutionel translation, meningsdannelse og agens – henholdsvis som *indlejret* versus *strategisk* – er genstand for diskussion inden for skandinavisk institutionalisme, fordi man tilskriver aktører forskellige grader af bevidsthed og agens.

Indlejret versus strategisk translation

Den første strøm af institutionel forskning i translation blev indledt i midten af 1990'erne og undersøgte de mere implicite aspekter af fortolkningsprocessen. Denne strøm af forskning forbindes primært med Czarniawska og Joerges (1996), Sahlin-Andersson (1996, 2001), Røvik (1998, 2007), Wedlin og Sahlin (2017) og karakteriseres ved, at translationsprocessen ikke anses for at være en bevidst medieret handling, men som en implicit søgen efter pragmatiske handlinger. Imiterende aktører og organisationer betragtes ikke som passive adoptanter af idéer, men omvendt skal aktørernes evne til at vedligeholde og forme lokale praksisser heller ikke betragtes som aktive "valg" mellem institutioner, men snarere som mere ubevidste redigeringer af idéer og modeller. Aktører tilskriver i dette perspektiv ubevidst de imiterede idéer ny mening, så de tilpasses tidligere idéer og erfaringsmodeller og bliver derigennem redigeret (Wedlin og Sahlin, 2017). Aktører kan derfor siges at foretage ubevidste translationer (eller redigeringer) som en indlejret del af en social flok, som når en myre hjælper med at bygge en myretue uden en bevidst strategisk plan, men som resultatet af en langvarig erfaringspraksis, man som myrer tager for givet (Czarniawska, 2009). En forklaring på at organisationer bliver mere homogene er, at organisationer ubevidst har det med at sammenligne sig med organisationer, som viser elementer og træk, som ser ud til at gøre dem succesfulde. Når organisationer sammenligner sig med succesfulde organisationer, har organisationer en tendens til at konstruere 'problemer' som værende relateret til afstanden mellem den succesfulde organisation og ens egen organisation. Derved bliver løsningen på 'problemerne' at eliminere forskellen imellem de to organisationer ved at imitere den succesfulde organisations form, idé eller praksis, hvorved organisationer med tiden bliver mere ens (Sahlin-Andersson, 1996). I dette "indlejrede" perspektiv ser idéers cirkulation ud til at være "proces-drevet" snarere end decideret "interesse-drevet". Ikke i den forstand at interesser ikke er til stede, men i den forstand at interesser i høj grad

indlejres og dannes inde i processerne. Når aktører initierer forandring og når de deltager i adoption af nye idéer, resonerer de typisk ubevidst som følgende: *"Hvem er jeg?"*, *"hvilken situation er jeg i?"* og *"hvad gør en person som jeg, i en situation som denne?"* (Sahlin og Wedlin, 2008). Dermed anses aktører som tydeligt indlejret i et miljø, som tilbyder nogle implicite forventninger til redigeringen af imiterede idéer.

Fortolkninger af imiterede idéer, praksisser og organisationer kaldes også for "prototyper" (Sahlin-Andersson, 1996). Cirkulationen af prototyper bliver typisk, i dette indlejrede perspektiv, beskrevet som en løbende redigeringsproces, hvor prototyper bliver redigeret relativt i forhold til de situerede og institutionelle omstændigheder og begrænsninger, der har betydning for den "mening" der tilskrives og afledes af prototyperne. "Redigeringsbegrebet" er kendetegnet ved at beskrive processen som værende præget af social kontrol, konformisme og traditionalisme.

Den anden og nyere strøm af skandinavisk institutionel forskning i translation fremhæver de strategiske muligheder, der er forbundet med forskellige fortolkninger og anerkender, at der er mere end én måde hvorpå en aktør kan fortolke og translatere en idé eller praksis, inden for en given organisatorisk kontekst. Meningsdannelse bliver derved en kilde til strategisk handling, når aktører bliver bevidste om flere mulige fortolkninger, og når de bruger disse fortolkninger strategisk til at fremme egne interesser.

Forskning inden for denne strategiske gren af translationslitteraturen søger at belyse hvorfor og hvordan aktører vælger en fortolkning frem for en anden (fx Boxenbaum og Battilana, 2005).

Identificerbare ”regler” og mønstre i translationsprocesserne

Inden for både den indlejrede og den strategiske gren af translationslitteraturen identificeres et opbrud med tanken om, at idéer altid oversættes forskelligt i forskellige settings (Sahlin og Wedlin, 2008). Man er i stedet begyndt at undersøge muligheden for, at translationer følger nogle ”regler”, der kan identificeres og beskrives som regelmæssigheder eller mønstre. Sahlin-Anderssons (1996) beskriver eksempelvis en række implicitte ”redigerings-regler”, som omhandler kontekst, formulering og logik. *Kontekst*: en prototype skal genindlejres i en ny institutionel setting, for at den ikke distanceres eller afkobles fra tid, rum og skala. *Formulering*: en prototype skal dramatiseres, så den får opmærksomhed og så historien om prototypen indgår som del af et større meta-narrativ. *Logik*: en prototype skal redigeres rationelt, så den følger en logisk problem-løsnings-logik, hvor dens effekter præsenteres som resultater af identificerbare aktiviteter (Sahlin-Andersson, 1996).

I tråd med det indlejrede perspektiv er ovennævnte redigeringsregler implicitte og ikke til diskussion eller underlagt et valg. De er altså ikke eksplicitte, og kan derfor kun observeres indirekte fra måden hvorpå prototyper bliver portrætteret (Sahlin-Andersson, 1996). Røvik (2016) har siden arbejdet videre med idéen om ubevidste og implicitte translations-typer, herunder reproduktion, modificering og transformation, der beskriver hvordan implicitte translationer kan placeres på et kontinuum fra ganske få ændringer af en idé til en omfattende transformation af en idé. Aktørernes oversættelsesproces er som nævnt i dette perspektiv ikke en strategisk og bevidst medieret handling, men i højere grad en ubevidst og implicit søgen efter pragmatiske handlinger (Boxenbaum og Strandgaard Pedersen, 2009).

I et studie af norske hospitalers oversættelse af en række nye ledelsesidéer (*reputation management*) har Wæraas og Sataøen (2014) empirisk vist, hvordan aktører ikke oversætter ledelsesidéer på forskellige og uforudsigelige måder, men på måder der ligner hinanden og som følger fire oversættelsesregler: *kopiering*, *tilføjelse*, *udeladelse* og *ændring*, som oprindeligt er foreslået af Røvik (2007). *Kopiering* er den mest grundlæggende oversættelsesregel. Den involverer overførslen af en idé så nøjagtigt som muligt, uden eller med ganske få ændringer af den oprindelige idé. *Tilføjelse* involverer arbejdet med at gøre ideen mere eksplicit og konkret ved at tilføje information, der enten er uklar eller ikke til stede i den originale idé. *Udeladelse* handler om at nedtone eller udelade nogle komponenter af en idé, hvor nedtoning er den 'blødere' version af udeladelse, mens udeladelse er mere radikal. *Ændring* indebærer flere frihedsgrader til at modificere en idé, og dækker også over en radikal transformation af idéen, så den anses som en lokal innovation (Røvik, 2007).

Foruden at studiet empirisk har vist, at oversættelserne fulgte en række foruddefinerede oversættelsesregler, viste studiet også, at hospitalerne undlod at differentiere sig fra hinanden, men i stedet skabte en lighed hospitalerne imellem. Disse resultater udfordrer skandinaviske oversættelsesteoretikers antagelse om, at enhver oversættelse fører til fremkomsten af nye og unikke lokale versioner. På dette punkt kan Wæraas og Sataøens (2014) forskningsresultater siges at være mere i overensstemmelse med den ny institutionelle opfattelse af homogenitet (DiMaggio & Powell, 1983; Meyer & Rowan, 1977).

Ved at studere hvordan to danske virksomheder oversatte en amerikansk idé om mangfoldighedsledelse til en dansk kontekst, har Boxenbaum (2006) identificeret tre niveauer af bevidste translationsprocesser, som aktører kan sondre imellem, når de foretager strategiske translationer af nye idéer på tværs af organisatoriske felter:

1) *Translation drevet af personlige præferencer* handler om, at nogle dele af en ny idé vil appellere mere til nogen frem for andre fx når en ingeniør fremhæver tekniske implikationer ved en ny byløsning. 2) *Translation som strategisk re-framing*: andre dele af en translation kan handle om at koble en idé til strategisk vigtige aktører fx når man framer økonomiske fordele ved en ny idé over for konkrete finansieringspartnere. 3) *Translation ift. lokal forankring*: translationer på baggrund af personlige præferencer og strategiske årsager kan risikere at kolliderer med den lokale kontekst, hvori den nye idé skal forankres. Derfor kan strategiske translatorer forsøge at frame en ny idé som en integreret del af et allerede eksisterende og legitimt projekt og dermed koble idéen til lokal praksis. Når strategiske aktører foretager translationer på disse tre niveauer, kan deres translations-produkt resultere i en ”hybrid frame”, som kan gøre det lettere for idéen at overkomme modstand og blive implementeret (Boxenbaum, 2006).

Inden for dette mere ”strategiske perspektiv” har et andet studie identificeret tre relaterede translationsprocesser, der er involveret i en innovationsproces: transponering, translation og teoretisering. 1) *Transponering*: processen hvori aktører udvælger og transporterer idéer og praksisser på tværs af institutionelle felter. En transponeret idé eller praksis vil være ny i det modtagne felt og kan derfor betragtes som innovativ. Men ikke i absolut forstand. For at blive en innovation, skal en transponeret idé translatere til en helt ny form. 2) *Translation*: opstår når aktører tilpasser en ny idé eller praksis til deres egen institutionelle kontekst dvs. ændrer den eller kombinerer den med lokal praksis. Selvom translationen er vigtig, forbliver transponeringen den egentlige kilde til innovation. 3) *Teoretisering*: opstår når aktører generaliserer en translation med henblik på, at den oversatte idé kan diffusere inden for det organisatoriske felt (Boxenbaum og Battilana, 2005). Transponering af nye idéer til et felt sker ikke automatisk. Empirisk forskning har belyst en række forhold som bør være til stede for at

facilitere importen af nye idéer til et institutionelt felt. På feltniveau skal der være konstrueret et feltproblem, som i den lokale kontekst opfattes som akut, og som ikke umiddelbart lader sig løse vha. eksisterende praksis. På det organisatoriske og individuelle niveau skal aktører være i stand til og motiveret til at importere en ny idé eller praksis som en alternativ løsning på feltproblemet. Individer kan blive i stand til dette ved at blive eksponeret for organisatoriske frames, der er radikalt anderledes end de velkendte. Når de indlejres i og internaliserer nye idéer og praksisser, kan de blive i stand til at omsætte disse idéer senere i en velkendt organisatorisk setting. Motivationen kan fx opstå ud fra en professionel interesse i at få feltproblemet løst lokalt, som kan forstærkes af erfaringer med at mobilisere ressourcer og foretage strategiske translationer ved fx at koble nye frames med velkendte frames (Boxenbaum og Battilana, 2005).

I relation til dette studie har Clausen (2020) identificeret tre sammenhængende translationsprocesser, hvori entreprenante aktører oversætter abstrakte idéer til innovative løsninger i konkrete nye kontekster. Studiet foreslår, at entreprenører først oversætter en abstrakt idé til en entreprenant idé igennem abstraktion og (X) *laterale* translationer. Dernæst oversætter entreprenører den entreprenante idé til en kontekstspecifik idé med tids- og stedsspecifikke funktioner igennem konkretisering og (Y) *vertikale* translationer. Til slut oversætter entreprenører den kontekstspecifikke idé til en praktisk og empirisk forankret løsning igennem (Z) *empiriske* translationer (Clausen, 2020). Det foreslås at nye institutioner fødes af lokale innovationer, hvorfor man vil kunne få indsigt i væsentlige dimensioner af institutionel forandring ved at belyse translations-processerne (Greenwood et al., 2002).

Professionel heterogenitets betydning for translationsprocesser

De fleste translations-studier har fokuseret på kulturel indlejring i nationale og lokale kontekster (Boxenbaum, 2006; Meyer og Höllerer, 2010; Hyndman et al., 2014), mens nyere studier også er begyndt at undersøge vigtigheden af professionelle værdier og forestillinger. Waldorff og Greenwood (2011) har undersøgt hvordan en række danske kommuner oversatte idéen om et nyt nationalt sundhedsfokus. Undersøgelsen viste, at kommunernes valg af lokalfokus var påvirket af de lokale aktørers tilknytning til deres nationale partiers ideologiske holdninger i den eksterne institutionelle kontekst. Pallas et al. (2016) har undersøgt hvordan en statslig enhed i Sverige oversatte en ny medielogik internt i organisationen. Undersøgelsen viste at translationsprocessen udfoldede sig forskelligt i organisationen, idet forskellige professionelle grupper forstod og fortolkede medielogikken forskelligt. Professionelle mediefolk og ledelsen i organisationen foretog en strategisk oversættelse af medielogikken og lagde vægt på markedsføring og formålet om at kommunikere den statslige enheds identitet for at styrke omdømme og konkurrencedygtighed. De videnskabelige medarbejdere foretog derimod en mere fakta-drevet oversættelse af medielogikken og lagde vægt på, at eksternt kommunikation handler om at formidle velunderbygget faktabaseret viden i kontrast til mere populære og simple budskaber. Gruppen af mellemledere foretog i stedet en ”tjenestemands” oversættelse af medielogikken, hvor de lagde vægt på, at skattebetalende borgere har ret til brugbar, troværdig og relevant information, som de kan bruge til noget i hverdagen.

Nielsen et al. (2021) har i deres langtidsstudie af et digitalt omstillingsprojekt i den danske offentlige sektor undersøgt, hvordan idéer rejser på tværs af heterogene professionelle aktører. Her har de identificeret tre forskellige retninger,

som en translateret idé kan ”rejse” i, når den rejser iblandt heterogene aktører på tværs af et felt: 1) *Forstærkning* opstår, når en idé udvides, efterhånden som ny viden tilføjes for at legitimere idéen. 2) *Komplementering* opstår, når variationer af translationer spredes på tværs af aktører for at sikre, at en idé er relevant for en større vifte af organisationer på tværs af et felt. 3) *Polarisering* opstår, når en idé bliver kontraproduktiv og ”trækker sig sammen” igen. Polarisering er ikke nødvendigvis en dysfunktionel form for ”idérejse”, men kan også føre til nye revitaliserede idéer (Nielsen et al., 2021). De tre translationsretninger kan relateres til Røviks (2016) begreber om reproduktion, modificering og transformation i den forstand, at de afspejler hvordan idéer ændrer sig, når de ”rejser” på et kontinuum fra få ændringer til omfattende transformation. Men hvor Røvik (2016) fokuserer på oversættelse i adopterende organisationer, tager Nielsen et al. (2021) et bredere perspektiv på ”translations-økologien” for at undersøge, hvordan idéer oversættes, når de rejser iblandt heterogene aktører på tværs af et organisatorisk felt. Foruden at identificere tre forskellige translationsretninger viser studiet også, at forskellige typer af faglighed har indvirkning på, hvordan en ny idé bliver oversat, hvilket i sidste ende har indvirkning på hvordan en digital løsning bliver udviklet. Undersøgelsen viser at både hjemmeplejeres, teknologiudvikleres og offentlige lederes forskellige oversættelser af den digitale idé har indbyrdes indvirkning på, hvordan de forskellige fagligheder oversætter idéen i en form for mange-til-mange påvirkning. Dette er et opgør med en forestilling om lineære translationsprocesser, og en åbenhed overfor, at forskellige professionelle aktørers oversættelser kan forstås som en ”translations-økologi”. Begrebet ”translations-økologi” (Wedlin og Sahlin, 2017) dækker over, at flere translationer spiller sammen. Et koncept der kan hjælpe til at forklare de mange komplekse interaktioner og relationer, handlinger og aktører, der er involveret i løbende translationsprocesser. Begrebet understreger at oversættelser er dynamiske processer, der inkluderer en

mangfoldighed af aktører, aktiviteter, og interesser, der som ”et hele” er ukontrolleret og uplanlagt (Wedlin og Sahlin, 2017).

Nyere translationsstudier beskriver altså identificerbare mønstre, og hvordan aktørers professionelle heterogenitet kan have betydning for translationsprocesserne. Men i relation til min forskningsinteresse har denne institutionelle translationslitteratur en begrænset anvendelighed ift. at nærme sig en mere nuanceret forståelse af de underliggende meningsdannelsesprocesser, der udspiller sig mellem heterogene aktører. Derfor vil jeg nu lave et review af relevant framinglitteratur, der kan hjælpe mig med at kaste lys på de underliggende, kommunikative interaktionsprocesser, hvori forskelligt institutionelt indlejrede aktører danner mening sammen.

Kollektiv meningsdannelse gennem frames og framingprocesser

Koncepterne frames og framingprocesser anvendes i et væld af forskellige forskningsdiscipliner: i kognitive, konstruktivistiske og kritiske studier (D’Angelo, 2002), inden for sociologi, økonomi, psykologi, kognitiv lingvistik og kommunikation (Scheufele og Tewksbury, 2007), og i studier af politik og medier (Hertog og McLeod, 2001). Inden for disse forskellige forskningsdiscipliner kan frames og framingprocesser anvendes som analyseredskaber på flere forskellige niveauer. På mikroniveau kan man studere frames som kognitive videnskemaer, som guider individuel fortolkning og handling. På mesoniveau har man fokus på at studere frames og framingprocesser i interaktionsprocesser, hvor aktører – gennem sprog og symbolsk gestikuling – forsøger at frame idéer og handlinger for at mobilisere opbakning hos øvrige aktører. På makroniveau studeres frames på feltniveau for at undersøge, hvordan frames som bredere kulturelle

forståelsesrammer bliver institutionaliseret og guider adfærd (Cornelissen og Werner, 2014).

Koncepternes brede og mangfoldige anvendelsesmuligheder kan både betragtes som en velsignelse og en forbandelse (Borah, 2011). Den store udbredelse af koncepterne betyder, at der mangler et entydigt paradigme, som gør det svært at udvikle en operationel standard for, hvordan frames og framingprocesser skal konceptualiseres og anvendes i praksis (Scheufele og Tewksbury, 2007). Omvendt kan koncepternes diversitet åbne for kreative muligheder for at kombinere forskellige koncepter, der tilsammen og fra forskellige perspektiver kan være med til at nuancere analysen af frames og framingprocesser (Cornelissen og Werner, 2014).

Frames kan beskrives som kommunikative konstruktioner, der omhandler måden hvorpå vi som mennesker indrammer verden i forskellige formidlingsinteraktioner i bestræbelsen på at skabe mening omkring det, der foregår. Og forskere kan studere frames med henblik på at indfange og analysere væsentlige meningsdannelsesprocesser (Lounsbury et al., 2003) i eksempelvis samskabelsesprocesser.

Siden 1980'erne er antallet af studier, der anvender framinglitteratur til at analysere og forstå dynamikker imellem sociale aktører steget markant. Her har særligt Goffmans essay fra 1974 om "*Frame Analysis*" været et litterært omdrejningspunkt. Ambitionen med at analysere framingprocesser er at forstå tilblivelsen, mobiliseringen, diffusionen og opløsningen af idéer og mening i og imellem grupper af sociale aktører (Benford & Snow, 2000).

Frames har evnen til at forbinde makrostrukturelle aspekter af kollektive meningsstrukturer med mikro-interaktionen, som udgør spændingsfeltet, hvori forhandlinger om mening ofte finder sted (Cornelissen et al., 2015). Det er denne dobbelthed der placerer frames og framingprocesser i centrum for en kommunikativ tilgang til bedre at forstå institutioner og institutionelle kampe om mening. En væsentlig egenskab ved framingprocesser er at placere sig imellem og på tværs af forskellige meningskontekster og kan på den måde fungere som et kommunikativt "medium" for meningsudveksling på tværs af grænser (Cornelissen et al., 2015). Netop den egenskab kan sammenlignes med et *grænseobjekt*, der "sidder i midten" og hjælper med at etablere en delt kontekst på tværs af forskellige problemløsningskontekster (Star, 1989).

Frames som lykkes med at placere sig på tværs af forskellige meningskontekster, lykkes typisk med at adressere ét til flere fælles problemer og med at angive en korresponderende fælles løsningsretning. Frames som derudover formår at motivere handling, kan betragtes som handlingsframes, der kan få folk fra "balkonen" og ud på "barrikaderne" (Benford og Snow, 2000). Denne kombinerede bagud og forud rettede mekanisme er effektiv til at initiere ny mening iblandt aktører, eftersom at meningsdannelse sker i krydsfeltet mellem det retrospektive blik på verden (diagnosticering af problemet) og det fremtidsorienterede blik på verden (prognostisering af løsningsretningen) (Weick, 2005). Jo større et omfang af problemer en frame dækker over, jo større mobilitetskapacitet har den i princippet. Det gælder dog kun hvis det er plausibelt, at de forskelligartede problemer, som en frame dækker over, kan forbindes til hinanden (Gerhards og Rucht, 1992). Omfanget er ofte begrænset til at dække specifikke problemer hos specifikke aktører med relaterede sæt af problemer. Det

vil sige, at blot fordi en aktør eller en aktørgruppe udvikler en effektiv frame (Gerhards og Rucht, 1992) med et stort mobiliseringspotentiale inden for en given institutionaliseret praksis, betyder det ikke, at den samme frame har samme anvendelighed for andre aktører fra andre institutionaliserede praksisser (Benford og Snow, 2000).

Der findes dog ganske få frames, der har tværgående kulturel resonans og som er så inkluderende og fleksible i sine fortolkningsrammer, at de fungerer som såkaldte *masterframes*. Eksempelvis en ”kulturel mangfoldigheds” frame (Berbier, 1998; Davies, 1999), en ”miljøretfærdigheds” frame (Cable og Shriver, 1995; Capek, 1993) og en ”tilbage til demokratiet” frame (Noonan, 1995), der alle fungerer som generiske frames, der påvirker aktørers orienteringer og aktiviteter på tværs (Snow og Benford, 1992).

”Field frames” hjælper med at tegne relationer mellem frame-translationer og fremkomsten af nye institutionaliserede praksisser

Inden for nyere og mere agens-fokuseret institutionel forskning betragtes frames som kernen i selve konstruktionen af institutioner (Beckert, 2010). Lounsbury et al. (2003) har udviklet konceptet ”field frame” som en integration af idéer fra institutionel analyse (field) og sociologisk teori om sociale bevægelser (frame). Forskere i sociale bevægelser har demonstreret vigtigheden af framingprocesser i forhold til at facilitere kollektiv handling (McAdam et al., 1996; Snow et al., 1986). Men denne forskning har ikke beskæftiget sig meget med, hvordan frames fungerer som mere holdbare sorteringsmekanismer på feltniveau, eller fungerer som udtryk for alternative og potentielt konkurrerende idéer, der kan forme ny

handling. Field frames retter en opmærksomhed på de bredere strukturer af kulturel mening, der hjælper med at stabilisere magtrelationer, interaktionsmønstre og praksisser, og dermed begrænser muligheden for forandring. Til forskel fra institutionelle logikker konceptualiserer Lounsbury et al. (2003) field frames som diskurskomponenter, der kan ændres som direkte eller indirekte resultater af politisk handling. Institutionelle logikker er konceptualiseret som ydre påvirkninger på aktører (Friedland og Alford, 1991) og er derfor analytisk fjernet fra de mere aktive kampe om mening og ressourcer. Frames bliver af *social movement* forskere beskrevet som intentionelt udformede og strategiske frames, som tilpasses de sociale bevægelsers egne isolerede mål med andres (Snow et al., 1986), det vil sige, at de konceptualiseres som meget formbare og mikro- og meso-centreret. Field frames derimod beskrives som et inter-medierende koncept, der har holdbarheden og "*the stickiness*" som en institutionel logik, men formbarheden som en strategisk frame. Det vil sige, at en field frame bliver konstrueret inde fra et felt af aktører, og er genstand for løbende udfordring og modifikation. Lounsbury et al. (2003) anser skift i field frames som muliggørende for institutionel forandring i praksis. Det betyder, at mere komplette forklaringer på institutionelle forandringer kræver mere detaljeret opmærksomhed på de processer, hvori kultur og social struktur flettes ind i hinanden (Breiger, 2000).

Field frame-konceptet giver institutionelle teoretikere mulighed for at tegne stærkere og mere direkte relationer mellem frame-translationer (forhandlinger om mening) på den ene side og fremkomsten af nye institutionaliserede praksisser, organisationsformer og industrier på den anden side (Rao et al., 2003; Weber et al., 2008; Weber et al., 2009; Navis & Glynn, 2010). Field frames giver en analytisk struktur til at forstå den proces, hvorved et indledende sæt af framing-praksisser udvikler sig til et sæt af gængse konventioner (som en field frame), som

igen baner vejen for ny praksis, organisatoriske former og markeds kategorier (Lounsbury et al., 2003; Weber et al., 2008; Jones et al., 2012).

Denne strøm af forskning fremhæver de aktive translationer og kampe om mening, hvor eksisterende frames udfordres og rekonfigureres eller udskiftes helt med alternative frames, og hvor nye frames, som et resultat af sådanne translationer og kampe, potentielt kan forankre sig som field frames, der danner grundlaget for nye praksisser, organisationsformer og markeds kategorier. Field frames skal betragtes som midlertidige forlig (Lounsbury et al., 2003), som på sigt kan blive udfordret og forsvinde igen, eller udvikle sig yderligere til institutionelle frames (Cornelissen og Werner, 2014).

Når en idé transponeres til et nyt felt, risikerer idéen at bryde med den eksisterende field frame, der informerer feltets nuværende praksis (Boxenbaum og Battilana, 2005). En field frame rammesætter de underliggende principper for institutionelle praksisser inden for et specifikt praksisdomæne. Aktører opfatter her generelt field frames for at være åbenlyst sande og nyttige til at guide adfærd (Lounsbury et al., 2003).

Nærstudier af framingprocesser kan kaste lys på, hvordan kollektiv ny mening initieres på tværs af aktører og på tværs af tid

Det antages at field frames opstår på baggrund af gentagne interaktioner og forhandlinger om alternative frames (Maguire et al., 2004; Meyer & Höllerer, 2010; Granqvist & Laurila, 2011; Ansari et al., 2013). Forskning har understreget vigtigheden af, at etablering af *common ground* og kollektiv mening er afgørende for, at en ny field frame kan opstå og danne grundlag for ny praksis (Weber et al., 2008; Loewenstein et al., 2012). Men der findes overraskende lidt

framinglitteratur om, hvordan kollektiv mening etableres igennem gentagne interaktioner (Cornelissen og Werner, 2014), hvor det meste af forskningen har fokuseret på de institutionelle konsekvenser, som nye field frames afsteds kommer (Barley, 2008; Schneiberg & Clemens, 2006), fremfor at have fokus på mikroprocesserne, hvori grundlaget for nye field frames initieres. Den mest almindelige metode til at analysere framingprocesser indebærer en tematisk indholdsanalyse, hvor man fokuserer på forekomsten af bestemte nøgleord og udtryk produceret af aktører. Konsekvensen er, at framing-analyser har fokuseret mere på de meningsbærende ord, metaforer og slogans, som udgør en frame, snarere end at framing-analyser har zoomet ind og fokuseret på de processer, hvori den kollektive mening konstrueres.

Institutionelle forskere har en tendens til at fokusere på at analysere aktørers diskursive output, hvilket indebærer, at forskere ofte selv må udlede mening fra aktørernes diskursive output, eftersom at aktører ofte kun afslører sine frames indirekte, eller efterlader deres argumenter ufærdige eller efterlader alternative argumenter uovervejede. En risiko ved blot at analysere nøgleord overfladisk i den offentlige diskurs er, at man ender med at identificere ”typiske” frames, hvor aktørerne faktisk ikke helt ”mener, hvad de siger” i den forstand, at det diskursive output jo ikke strømmer direkte fra aktørernes kognition (Schneiberg og Clemens, 2006; Cornelissen og Werner, 2014). I den sammenhæng anbefaler Cornelissen og Werner (2014), at man som forsker flytter sit fokus nærmere ind på mikroprocesserne for at nærstudere nuancerne i de fortolkende framing- og meningsdannelsesprocesser, der udspiller sig på tværs af aktører og på tværs af tid. Fordelen ved sådanne metoder er, at de gør forskere i stand til at udforske, hvordan konturerne af en frame og sæt af frames, konstrueres og forhandles af aktører i kontekst (Cornelissen og Werner, 2014).

Risikoen ved at zoome ind på mikroprocesserne er naturligvis, at man som institutionel organisationsforsker fortaber sig i detaljerigdommen og glemmer betydningen af institutionelle makrostrukturer, som var klassiske institutionelle forskeres primære fokusområde (Meyer og Rowan, 1977; DiMaggio og Powell, 1983). Ved at studere field frames er man som forsker opmærksom på *"the stickiness"* det vil sige de strukturer af kulturel mening, der hjælper med at stabilisere interaktionsmønstre og begrænser muligheden for forandring (Lounsbury et al., 2003). Men omvendt må man som institutionel organisationsforsker heller ikke stirre sig blind på de bredere strukturer af kulturel mening, hvis man ønsker at forstå de underliggende og lokale processer, hvori aktører producerer institutionel stabilitet og forandring.

Nyere institutionel teori forsøger at forstå spørgsmål om institutionelle forandringer og agens (Greenwood et al., 2002; Greenwood og Suddaby, 2006), og hvordan aktører ved hjælp af framingprocesser er i stand til at udforme idéer, som andre aktører vil være tilbøjelige til at tilslutte sig (Battilana et al., 2009). I dette perspektiv betragter institutionel teori aktører som producenter af strategiske aktiviteter, der påvirker implementeringen af institutionelle forandringer. Det medfører, at en sektor eller en branche kan forstås som et socialt rum, der omfatter flere strategiske felter for handling (Fligstein og McAdam, 2011), hvilket betyder, at en branche ikke er hegemonisk, men indeholder flere konkurrerende interesser (Powell og Colyvas, 2008).

Ofte er en framing-analyse mest relevant, hvis det betragtes som problematisk at sprede idéer og mening på tværs af sociale aktører. Det vil sige, hvis en idé, et objekt eller en praksis fra én kultur bliver forsøgt spredt til en anden kultur, hvori den ikke umiddelbart er kompatibel. I disse situationer kan man vha. en framing-

analyse undersøge, hvordan sociale aktører indgår i forhandlinger og kampe om idéernes udbredelse.

Én af framing-processens væsentligste kerneopgaver er at mobilisere opmærksomhed, interesse og handling i blandt flere aktører. Den opgave løses typisk ved at identificere et fælles problem (diagnosticerende framing) og ved at foreslå en løsning på problemet (prognosticerende framing) (Benford & Snow, 2000). Men at foreslå en idé, som alle aktører er enige i, er særligt udfordrende i multiorganisatoriske kontekster (Curtis og Zurcher, 1973). Når heterogene aktører forsøger at danne mening om en fælles idé i samskabelsesprocesser, vil meningsdannelsen sandsynligvis være vævet sammen af en mangfoldighed af meninger og fortolkninger, der er bundet op på bredere politiske kampe om mening og ressourcer på feltniveau (Lounsbury et al., 2003).

Framing kan forstås som den proces, hvorigennem aktører forsøger at udvikle og fremme en idé, som repræsenterer deres interesser (Battilana et al., 2009). Framing-perspektivet giver derved en tilgang til at studere og forstå relationerne mellem aktørers arbejde med at mobilisere aktører og legitimere deres idéer. Når aktører forsøger at udvikle og mobilisere støtte til en idé, skal idéen frames 1) i forhold til det problem, idéen hjælper med at løse, 2) som foretrækkes frem for eksisterende løsninger, og 3) som motiveres af tvingende årsager (Battilana et al., 2009). Disse dimensioner af framing-arbejde betegnes i framing-litteraturen som 1) *diagnostisk* framing, hvor man problematiserer og forsøger at gøre eksisterende institutioner illegitime, som en forudsætning for at retfærdiggøre indførelsen af alternative institutionelle løsninger (Greenwood og Suddaby, 2006), 2) *prognostisk* framing, hvor man præsenterer alternativer, der er bedre end de

eksisterende institutioner, og gennem denne framing forsøger at legitimere en idé overfor potentielt allierede (Fligstein, 2001; Greenwood og Suddaby, 2006), og 3) *motiverende* framing, hvor man af strategiske årsager forsøger at give overbevisende forklaringer på, hvorfor andre aktører bør bakke op om den alternative idé (Gregaard Rasmussen et al., 2017).

Disse forhandlinger og kampe udspiller sig ikke i et strukturelt eller kulturelt vakuum. Sociale aktører påvirkes hele tiden af en række sociokulturelle kontekstfaktorer, der henholdsvis begrænser og faciliterer framingprocessen. Litteraturen fremhæver særligt *kulturelle kontekstfaktorer*, som værende af stor betydning for framingprocessen og aktørernes begrænsninger og muligheder for at indgå i meningsdannelsesprocessen. Kulturelle begrænsninger og muligheder dækker over de eksisterende værdier, meninger, ideologier, praksisser og fortællinger, der tilsammen konstituerer det lager af kulturelt materiale, hvoraf nye frames kan skræddersyes. Samtidigt udgør det den linse hvorigennem frames kan fortolkes og evalueres. I et kulturelt perspektiv er vi altså både forbrugere af eksisterende kulturel mening og producenter af ny mening, når vi henholdsvis (for)bruger eksisterende frames og skræddersyer nye. I et institutionelt perspektiv kan man hævde, at vi er institutionelt forankret, når vi forbruger eksisterende frames, og at vi har institutionel distance, når vi vover pelsen og skræddersyer nye frames.

Framingprocesser kan derfor siges at reflektere både traditioner (eksisterende kulturelle normer og traditioner) på den ene side, og forandringer (nye kulturelle forandringsbevægelser) på den anden side. Disse framingprocesser udspiller sig inden for en kulturel kontekst, der er konstituerende for, hvilke frames der har størst resonans. Omvendt er de anvendte frames i processen også med til at

opretholde eller forandre den kulturelle kontekst hvori framingprocessen udspiller sig (Benford & Snow, 2000).

Dette dynamiske og konstituerende forhold mellem frames, kontekst, tradition og forandring kan relateres til nyere institutionel teori, der tilskriver aktører en større grad af agens, der gør det muligt for aktører, igennem kommunikative mikropraksisser, at skabe, vedligeholde og forandre (kulturelle) praksisser, som i sidste ende kan ende med at blive betragtet som legitime inden for et felt. Ifølge institutionel teori er aktører undervejs indlejret i de selvsamme strukturelle feltpraksisser, som de bevidst eller ubevidst bidrager til at vedligeholde eller forandre (Zietsma & Lawrence, 2010).

En framingproces er med andre ord en indlejret eller strategisk kommunikativ meningsdannelseproces med et innovativt forandringspotentiale. Zoomer man ind på det sproglige og tekstmære niveau, er der tale om en diskursiv proces, hvor det nyskabende ikke nødvendigvis handler så meget om selve idéernes originalitet, men mere om måden hvorpå aktørerne som ”producenter af ny mening” skræddersyer nye frames fra det traditionelle lager af kulturelle værdier, meninger, ideologier, praksisser og fortællinger. Framingprocessens kulturelle forandringsbevægelser kan på dette tekstmære niveau komme til udtryk som nye, kreative og metaforiske artikulationer og forstærkninger af det eksisterende sprog (Benford & Snow, 2000). I et multiorganisatorisk perspektiv er det derfor interessant at se på, hvordan heterogene aktører henholdsvis forbruger eksisterende frames og skræddersyer nye, når de sammen danner mening.

Metaforiske frames kan både mobilisere og polarisere heterogene aktører

Frames er ofte metaforiske, hvor metaforer kan være nyttige redskaber til at udvide koncepter og dermed inkludere mange forskellige fortolkninger af mening, hvilket inden for fx produktudvikling kan øge chancen for diffusion til markedet og kunders initiale accept af produktet (Biscaro, 2017). Metaforer kan bruges kreativt til at sammenblende forskellige konstellationer af mening, der oprindeligt placerer sig langt fra hinanden fx A og Z, i et nyt blandet koncept AZ (konceptuel kombination). Og metaforer kan være med til at igangsætte en re-framing af andre eksisterende koncepter ved (metaforisk) at reorganisere egenskaber og struktur ved et specifikt koncept (konceptuel re-framing). Metaforer kan, ligesom grænseobjekter, favne på tværs af verdenssyn, når de skaber et fælles fortolkende rum, der nedtoner betydningen af specialiserede og uforståelige indbyrdes fagsprog (Tsoukas, 2009). En effektiv metafor kan gå hen og blive et symbol, der udfylder et overlappende areal, ligesom et grænseobjekt, der hjælper aktører med at koordinere handling på tværs af verdenssyn. Indlejrede metaforer i en framing-proces, der placerer sig i spændingsfeltet mellem forskellige verdenssyn, kan derfor være effektive, fordi de kan mobilisere opmærksomhed, interesse og handling på tværs (Hargadon & Sutton, 1997; Thagard, 2012). Eksempelvis har et studie vist, at metaforen ”skjold” var effektiv til at facilitere gensidig forståelse og handling på tværs af heterogene aktører, da ”hullet” i ozonlaget skulle lukkes og beskytte menneskeheden imod dødelige stråler. Effektive metaforer i en framing-proces kan altså bidrage til, at summen af idéer ”løber sammen” i en produktiv syntese (Seidel & O’Mahony, 2014). Én af Stars væsentlige pointer omkring grænseobjekter er netop, at de kan hjælpe med at mobilisere kollektiv handling på tværs, selvom heterogene aktører ikke nødvendigvis danner de samme meninger om grænseobjektet (Bowker og Star, 1999).

Omvendt kan indlejrede metaforer, der placerer sig i spændingsfeltet mellem forskellige verdenssyn også være kontroversielle og give anledning til misforståelser og uhensigtsmæssig konkurrence på tværs af fortolkningsgrænser (Seidel og O'Mahony, 2014). Eksempelvis har studier vist, at krigsmetaforer og identitetsmetaforer har en tendens til at opdele i stedet for at bygge bro mellem forskellige forståelser, og derfor i mindre grad er i stand til at sam-orientere heterogene aktører og organisere kollektiv handling (Oswick et al., 2020).

Kun få studier har beskæftiget sig med metaforers temporale og spatiale kapacitet til at "rejse" på tværs af heterogene verdenssyn (Biscaro, 2017), og i dag efterspørges en dybere forståelse af den metaforiske framings kapacitet til at organisere kollektiv handling iblandt heterogene aktører i forhold til at tackle større samfundsudfordringer (Schoeneborn et al., 2022). I et nyt studie har Schoeneborn et al. (2022) identificeret to dimensioner ved metaforisk framing, der kan facilitere at heterogene aktører orienterer sig i samme retning og handler kollektivt på større samfundsudfordringer: 1) den ene dimension handler om metaforens *livlighed*, det vil sige i hvor høj grad den giver mulighed for nye og overraskende indsigter på tværs af domæner, og 2) den anden handler om metaforens *ansvarlige handlingsevne*, det vil sige i hvor høj grad den metaforiske forbindelse mellem de forskellige domæner åbner op for specifikke, håndgribelige og etisk ansvarlige former for koordineret handling. Studiet viser, at den metaforiske framings evne til at sam-orientere og facilitere kollektiv handling mindskes, hvis den er mangelfuld i én eller begge af disse dimensioner. Studiet efterlyser dog viden om, hvordan sådanne metaforiske frames påvirkes i forskellige kontekstuelle sammenhænge (Schoeneborn et al., 2022).

Framingprocesser er ofte strategiske

Når sociale aktører forbruger, producerer og reproducerer frames, er det oftest - bevidst eller ubevidst - med et specifikt mål for øje, eksempelvis et mål om at mobilisere opbakning og ressourcer til at fremme en idé med. Derfor får framingprocesser ofte karakter af at være strategiske processer, hvor sociale aktører, mere eller mindre målrettet, foretager strategiske koblinger med frames for at kunne mobilisere opbakning hos andre aktører. Litteraturen identificerer her fire typer af strategiske frame-koblinger: *Frame-bridging*, hvor man sammenkæder to eller flere ideologisk kongruente, men strukturelt adskilte frames. *Frame-forstærkning*, hvor man forsøger at styrke og fremhæve udvalgte dele af en frame fx ved at anvende stærke og ofte let afkodelige slogans som ”*Black Lives Matter*”. *Frame-forlængelse*, hvor man forsøger at udvide omfanget af sin frame for at inkludere interesser hos potentielt nye tilhængere. *Frame-transformation*, hvor man forsøger at transformere en gammel fortolkning af en frame til en ny fortolkning (Benford & Snow, 2000). Frame-koblinger forudsætter at aktører kan betragte idéer fra flere forskellige perspektiver og er i stand til at engagere sig kreativt med frames. Foruden at frame-koblinger indebærer et strategisk arbejde med at udvide fortolkningsrummet og til at sammenkæde traditionelt adskilte meningsdomæner, indebærer framing arbejdet også et naturligt arbejde med at begrænse og rammesætte fortolkningsrummet, hvor frames kan indsnævres og forekomme ekskluderende for andre fortolkningsmuligheder (Benford & Snow, 2000). Alt sammen færdigheder som aktører må beherske, hvis de skal lykkes med strategiske translationer (Boxenbaum, 2006). Den interaktive og kommunikative proces der faciliterer og påvirker frame-koblingerne kaldes for ”mikro-mobiliseringprocesser”, og skal analytisk skelnes fra ”makro-mobiliseringsprocesser”, der sker igennem ændringer i magtforhold og større mulighedsstrukturer (Snow et al., 1986).

Resultaterne af framingprocesser er sociale frameworks, der tilbyder mening, og bestemmer, hvad der er relevant og irrelevant, når man interagerer med bestemte aktører, problemstillinger og begivenheder, og foreslår passende adfærd i specifikke kontekster (Vliegenthart og Van Zoonen, 2011). Framingprocesser er ofte konkurrenceprægede. Eksempelvis vil aktører, som er tilhængere af en specifik kulturel tradition og derfor imod kulturel forandring, typisk forsøge at udfordre, modbevise, neutralisere eller undergrave modpartens frames vha. mod-frames (Benford, 1987). Mod-frames vil typisk igen blive mødt med re-frames i et forsøg på at minimere eller gengælde ødelæggelserne fra modpartens mod-frames, en duel som refereres til som en framing-konkurrence (Kaplan, 2008). Litteraturen fremhæver at framing-konkurrencer ofte udspiller sig i komplekse, multiorganisatoriske og multi-institutionelle arenaer og at disse framing-konkurrencer er påvirket af de sociokulturelle kontekster, hvori framing-konkurrencerne udspiller sig (Kaplan, 2008).

Frames kan forbinde heterogene aktørers mikro-interaktion med makrostrukturelle aspekter af kollektiv meningsdannelse

Det er veldokumenteret at framingprocesser påvirkes af sociokulturelle kontekstfaktorer dvs. makrostrukturelle elementer som udgør de muligheder og barrierer for handling, og de fibre hvormed aktører, bevidst og ubevidst, væver sine frames (Benford & Snow, 2000). Frames er dermed både påvirket af sociokulturelle kontekstfaktorer og kan samtidigt betragtes som nøgleingredienser i social og kulturel forandring på makroniveau, idet frames kan udfordres, transformeres og ændres, når aktører anvender dem i kontekst og kollektivt bryder med konventioner (Diehl & McFarland, 2010).

Oversættelse af idéer betyder, at aktører – bevidst og ubevidst – danner mening om idéer i kontekst. Det kan relateres til, når aktører framer verden i forskellige formidlingsinteraktioner i bestræbelser på at skabe mening omkring det, der foregår (Lounsbury et al., 2003). Når idéer spredtes, bevæger sig og oversættes i forskellige kontekster, kan analysen af framingprocesser være en måde at indfange og forstå tilblivelsen, mobiliseringen og opløsningen af idéer imellem grupper af sociale aktører. Ifølge skandinavisk institutionalisme er ”bløde aktører” på den ene side kulturelt og socialt indlejret i nationale, lokale og professionelle strukturer (Meyer, 1996), hvilket styrer og guider deres fortolkningsmuligheder, mens de på den anden side oversætter kulturelt indlejrede idéer forskelligt, og derigennem bidrager til kulturel varians og heterogenitet (Sahlin-Andersson og Engwall, 2002). Som analytisk redskab har frames evnen til at forbinde makrostrukturelle aspekter af kollektive meningsstrukturer med mikrointeraktionen, som udgør spændingsfeltet, hvori forhandlinger om mening ofte finder sted. Det er denne dobbeltheden der placerer frames og framingprocesser i centrum for en kommunikativ tilgang til bedre at forstå institutioner og institutionelle forhandlinger om mening (Cornelissen et al., 2015). Frames kan med andre ord bruges som analytisk linse til at indfange og forstå, hvordan institutionelt indlejrede heterogene aktører danner mening, når de i fællesskab oversætter nye idéer fx i samskabelsesprocesser.

I makroperspektivet spredtes idéer i og på tværs af felter og medfører ensartethed og homogene praksisformer (Meyer og Rowan, 1977; DiMaggio og Powell, 1983), ligesom field frames guider adfærd og rammesætter de underliggende principper for institutionelle praksisser inden for et specifikt praksisdomæne (Lounsbury et al., 2003). Idéer oversættes forskelligt af forskellige aktører i

forskellige kontekster og leder til varians og heterogenitet (Sahlin-Andersson og Engwall, 2002), ligesom field frames, som diskurskomponenter, bliver udfordret, opretholdt, ændret og formet forskelligt i kommunikative mikropraksisser, hvori grundlaget for nye field frames initieres (Lounsbury et al., 2003). Ved at zoome ind på framingprocesser og studere hvordan aktører, mere eller mindre målrettet, foretager strategiske framekoblinger og forsøger at mobilisere opbakning til deres idéer, kan man få et indblik i de processer, hvorigennem heterogene aktører i fællesskab oversætter og forsøger at danne mening om nye idéer.

Framingprocesser kan belyse underbelyste urbane samskabelsesprocesser

Inden for byggeri- og byudviklingsfeltet har forskning i institutionelle forandringer efterspurgt studier, der netop engagerer sig i de praksisser og processer, der finder sted i udformningen og implementeringen af nye idéer (Gregaard Rasmussen et al., 2017). Litteraturen om politikudvikling og -implementering inden for byggeri og byudvikling har traditionelt rødder i en rationel tænkning, hvor man har haft en tendens til at objektivisere feltet og dets udvikling, og fokusere på at beskrive feltets udvikling som en lineær, effektiv og hegemonisk proces frem mod et mål. Konsekvensen er, at den litteratur risikerer at negligere betydningen af feltets pluralistiske perspektiver og de mikro-processer hvori politiske aktører benytter underliggende strategier og teknikker til at udvikle og implementere feltets nye løsninger (Gregaard Rasmussen et al., 2017).

Som beskrevet i kapitel 1 har forskning i urbane samskabelsesprocesser haft en tendens til at fokusere normativt på at forbedre samskabelsesprocesserne, i stedet for at foretage mere kritiske analyser af de processer, der finder sted i dem og deres konsekvenser (Marvin et al., 2018). Vi ser i disse år en markant stigning i antallet af eksperimentelle samskabelsesprocesser på tværs af verdens byer

(Marvin et al., 2018), men der mangler kritiske analyser af og refleksioner over de processer, der udspiller sig inde i dem (Luque-Ayala et al., 2018).

Ved at foretage framing-analyser vil man ikke blot få mulighed for at adressere generelle diskurser omkring forandringsdagsordner inden for byggeri og byudvikling, man vil også kunne få et indblik i nogle af de politiske dynamikker og processer, der er på spil i selve udformningen og implementeringen af forandringsdagsordnerne. Framing-analyser, som går på tværs af forskellige analyseniveauer, kan her tilbyde et interessant "mellemperspektiv" på forandringsdynamikkerne inden for byggeri og byudvikling, som kombinerer en rig ("thick") oplevelsesbeskrivelse af individuelle aktørers eller kollektive gruppers interesser, fortolkninger og handlinger med en bredere og mere grandiose forståelse af de institutionelle og kulturelle kræfter, der former deres handling og giver retning til deres sociale liv (Gregaard Rasmussen et al., 2017). Styrken ved et sådant framing-perspektiv er, at det hjælper os med at fokusere på aktørers agens, uden at præsentere aktørerne som hverken autonome subjekter eller som kulturelle doper (Suddaby, 2010).

I denne sammenhæng efterspørger framinglitteraturen flere detaljerede empiriske undersøgelser af, hvordan og under hvilke betingelser aktører afviger fra institutionaliserede frames. Det vil sige studier, der mere detaljeret undersøger kilderne til "indflydelse på framing i kontekst", herunder åbningerne og mulighederne for alternative frames (Cornelissen og Werner, 2014).

PhD-studiets forskningsfokus og teoretiske forskningsspørgsmål

I mit PhD-studie undersøger jeg, hvordan forskelligt institutionelt indlejrede aktører kollektivt skaber ny mening i samskabelsesprocesser. I en analytisk bestræbelse på at indfange aktørernes oversættelser og nærme mig en forståelse af aktørernes kollektive meningsdannelsesprocesser vælger jeg at studere field frames og aktørernes underliggende framingprocesser. Jeg vælger dermed at koble teoretiske begreber fra nyere skandinavisk institutionalisme, translationslitteraturen og framinglitteraturen til at adressere min empirisk motiverede forskningsinteresse. Ved at studere heterogene aktørers mikro-interaktion ved hjælp af field frames og underliggende framingprocesser anlægger jeg et meso-perspektiv på meningsdannelsesprocessen. Det betyder, at jeg hverken zoomer helt ind på det kognitive analyseniveau og studerer aktørers kognitive frames (fx Benner og Tripsas, 2012), eller zoomer helt ud på det institutionelle feltniveau og studerer institutionelle frames (fx Beckert, 2010). Jeg forbliver analytisk i mellemperspektivet, hvor jeg studerer aktørers interaktive framingprocesser. Jeg forfølger derfor ikke aktørers oversættelser af idéer hele vejen til det kognitive niveau og undersøger, om de er bevidste eller ej. Det er heller ikke min ambition at foretage grundige analyser af bredere makrostrukturer af kulturel mening og undersøge, om aktørers meningsdannelse er bundet op på større kampe mellem institutionelle logikker. Til gengæld er det min ambition at zoome ind i mellemperspektivet og undersøge de interaktive meningsdannelsesprocesser, som heterogene aktører sam-konstruerer igennem framingprocesser. Jeg forsøger dog at kompensere for mit manglende blik for det kognitive analyseniveau og feltniveauet ved at studere aktørernes brug af field frames, der kan siges at reflektere midlertidige forlig om bredere strukturer af kulturel mening (Lounsbury, 2003), og ved at zoome ind på detaljer i framingprocesserne og kvalitativt dykke ned i udvalgte af dem og undersøge, om

de afslører vigtige mekanismer eller detaljer om eksempelvis aktørers institutionelle indlejring og bevidsthed, når de danner mening sammen i samskabelsesprocesser.

Når man som jeg er interesseret i at undersøge, hvordan institutionelt heterogene aktører danner mening sammen i samskabelsesprocesser, er det væsentligt, at jeg både har blik for de bredere strukturer af kulturel mening og de lokale underliggende forhandlinger om mening. Ved specifikt at fokusere på field frames og de underliggende framingprocesser, hvori field frames formes, udfordres og modificeres af strategiske aktører (Lounsbury et al., 2003), kan jeg få mulighed for at tegne stærkere og mere direkte relationer mellem frame-translationer (forhandlinger om mening) på den ene side og fremkomsten af nye institutionaliserede praksisser og organisationsformer på den anden side (Weber et al., 2009; Jones et al., 2012). Derigennem kan jeg forsøge at få indblik i byudviklingsfeltets pluralistiske perspektiver og de mikro-processer, hvori heterogene aktører indgår i forhandlinger om mening gennem underliggende strategier og teknikker til at udvikle og implementere nye idéer (Gregaard Rasmussen et al., 2017) i konteksten af eksperimentelle samskabelsesprocesser, som er en organisatorisk praksis i vækst inden for byudviklingsfeltet (Marvin et al., 2018).

På baggrund af ovenstående review af udvalgt translationslitteratur og framinglitteratur er jeg nu klar til at formulere PhD-studiets forskningsspørgsmål:

”Hvordan skaber heterogene aktører kollektivt mening gennem framingprocesser, når de oversætter nye idéer i samskabelsesprocesser?”

Studier har undersøgt, hvordan nye idéer oversættes, når de rejser iblandt heterogene aktører – både internt i organisationer (Røvik, 2016; Pallas et al., 2016) og på tværs af organisatoriske felter (Waldorff og Greenwood, 2011; Nielsen et al., 2021), men studier har endnu ikke undersøgt, hvordan nye idéer rejser iblandt heterogene aktører i konteksten af samskabelsesprocesser.

Samskabelsesprocesser som kæder af iscenesatte eksperimentelle rum

Jeg er empirisk interesseret i at undersøge, hvordan heterogene aktører skaber mening sammen i iscenesatte samskabelsesprocesser. Samskabelsesprocesser iscenesættes typisk af eksterne aktører, hvilket jeg vælger at relatere til idéen om medieret-imitation, hvor iscenesættere og facilitatorer af samskabelsesprocesser har signifikant indflydelse på, hvordan nye idéer bliver framet. Iscenesættere og facilitatorer af eksperimentelle rum anses i dette perspektiv, ligesom deltagende aktører, for at være institutionelt indlejrede aktører, der både repræsenterer stabilitet og forandring, og er derved med til at reproducere og ændre institutioner, når de medierer og framer idéer (Sahlin, 2014) i eksperimentelle samskabelsesprocesser. Frames bruges derfor både af aktører, når de interagerer og danner mening sammen inde i eksperimentelle rum, og frames bruges af iscenesættere af samskabelsesprocesser, når de konstruerer eksperimentelle rum.

Jeg vælger at betragte samskabelsesprocesser som kæder af iscenesatte eksperimentelle rum, hvor vi fra institutionel teori ved, at eksperimentelle rum kan have betydning for aktørers muligheder for at handle. Lykkes det at konstruere midlertidige grænser, der tillader grupper at eksperimentere med nye praksisser, kan aktører få mere fremtidsorienteret handlefrihed. Uanset om det er inden for eller mellem organisationer, ser institutionel innovation ud til at være mulig, gjort,

når grænser omkring eksperimentelle rum beskytter aktører mod institutionel disciplin. Når afgrænsningen af et institutionelt rum derimod er intakt, og institutionaliseret praksis inden for rummet bliver accepteret, er aktørers handlekraft primært karakteriseret af institutionaliserede vaner, hvor aktører typisk reproducerer tidligere adfærdsmønstre (Zietsma og Lawrence, 2010).

Særligt to typer af institutionelt arbejde foreslås at have potentialet for at facilitere institutionel innovation i eksperimentelle rum, henholdsvis institutionelt distancearbejde og forankringsarbejde (Cartel et al., 2019). I konteksten af mit PhD-studie tillader jeg mig at relatere begreberne institutionelt distancearbejde og forankringsarbejde til idéen om iscenesatte *stretching* processer og *fitting* processer, som jeg har udfoldet i Kapitel 1. Heri beskrives *stretching* processer som iscenesætte samskabelsesrum, der skal distancere aktører fra indlejrede, institutionaliserede normer og rutiner med henblik på at de kan formulere alternative idéer, og beskrives *fitting* processer som iscenesætte samskabelsesrum, som skal hjælpe aktørerne med at målrette og tilpasse nye idéer til specifikke kontekster (Marvin et al., 2018).

På baggrund af et casestudie har Cartel et al. (2019) belyst designmæssige nøglefunktioner ved eksperimentelle rum, som gør dem i stand til at bidrage til institutionel innovation. Ved at identificere og beskrive distancearbejde og forankringsarbejde, bidrager studiet til teorien om eksperimentelle rum og til litteraturen om institutionel innovation generelt. Distancearbejde og forankringsarbejde supplerer det i forvejen anvendte grænsearbejde, der handler om at iscenesætte en beskyttet eksperimentel arena, til at kaste lys over, hvordan eksperimentelle rum bevidst kan designes til at stimulere institutionel innovation. *Distancearbejde*, handler om at designe regler og procedurer, som tilskynder

aktørerne at engagere sig i nye ideer og praksisser, som alternativer til allerede institutionaliserede ideer og praksisser. Distancearbejde er særligt relevant, når aktører er dybt indlejret og centralt placeret i et institutionaliseret felt. Distancearbejde kan praktiseres ved at appellere til aktørernes følelsesmæssige motivation. Det kan gøres ved at igangsætte en række kreative og legende øvelser, eller ved at stimulere et engagement hos aktørerne vha. en stram tidsplan, der kan skabe oplevelsen af flow og fremdrift i processen, eller ved at fremprovokere et mere 'åbent intellektuelt sind' blandt aktørerne ved at præsentere dem for eksempler på inspirerende, alternative praksisser (Cartel et al., 2019).

I forlængelse af distancearbejdet kan eksperimentelle rum hjælpe aktørerne med at *forbinde* den alternative idé, de udvikler i det eksperimentelle rum, til feltet udenfor. Dette gøres ved hjælp af kombineret *distance-* og *forankringsarbejde*. Forankringsarbejde handler om at designe regler og procedurer, der i sidste ende forbinder det eksperimentelle rum og den prototypeløsning, der udvikles i det, til feltet og dermed øge sandsynligheden for diffusion og feltets accept af løsningen. En vekselvirkning mellem *distancearbejde* og *forankringsarbejde* kan hjælpe aktørerne med at udvikle en prototypeløsning, som til en vis grad både kan karakteriseres som ny og alternativ, og som samtidigt kan forbindes til feltet udenfor fx ved at sikre "god timing" i forhold til øvrige aktiviteter i feltet og ved at imødekomme et oplevet behov i feltet. Et eksempel på kombineret distance- og forankringsarbejde er at udvide gruppen og invitere nye udefrakommende aktører ind i det eksperimentelle rum. Det gælder her om at facilitere en demokratisk proces, hvor de nytilkomne aktører inkluderes og får mulighed for at komme med idéer og ændringsforslag til prototypeløsningen. At invitere nye aktører ind i det eksperimentelle rum har til formål at facilitere en udvidet "*delt forståelse af prototypen*", således prototypen får "*bred opbakning*" fra en udvidet gruppe af aktører (Cartel et al., 2019).

Afslutningsvis kan eksperimentelle rum hjælpe med at facilitere, at prototypen bliver implementeret og testet i praksis ved hjælp af intensiveret forankringsarbejde. Et eksempel på intensiveret forankringsarbejde er at sikre, at prototypen trimmes og gøres så implementerbar som muligt i overgangen mellem det eksperimentelle rum og feltet. Også selv om at trimningen af prototypen kan betyde, at man bliver nødt til at "skære ind" og gå på kompromis med den tidligere demokratiske proces, hvor alle aktører i det eksperimentelle rum fik mulighed for at komme med ændringsforslag til prototypen. Det er denne bevidst designede samskabelsesproces, der kombinerer distance- og forankringsarbejde, som har potentialet for at stimulere institutionel innovation (Cartel et al., 2019). Imidlertid kan det på den korte bane være svært at afgøre om samskabelsesprocesser i eksperimentelle rum vil lykkes eller mislykkes med at initiere institutionel innovation. Institutionelle forandringer tager oftest lang tid, hvor det kan tage år, årtier og måske endda århundreder at forandre institutioner. Særligt kulturelle institutioner, herunder dybereliggende værdier, kulturelle overbevisninger, vaner og sociale normer, udvikler sig langsomt (Roland, 2004).

Der er generelt konsensus om, at faglige grænser imellem heterogene aktører betragtes som barrierer for at samarbejde i eksperimentelle rum, og at faglige grænser skal begrænses for at fremme samarbejdet mellem heterogene aktører (Bucher et al., 2016). Men at udviske eller helt nedbryde faglige grænser mellem heterogene aktører ser ud til at have blandede eller endda negative konsekvenser for samarbejdet. Et nyt studie (Farchi et al., 2022) har undersøgt hvordan henholdsvis "bløde" grænser og "nedbrudte" grænser påvirker samarbejdet mellem heterogene aktører i eksperimentelle rum. Når man nøjes med at "blødgøre" faglige grænser, kan heterogene aktører fortsat identificere symbolske grænsemarkører (materielle, artikulerede og kropslige), der afslører aktørernes forskellige fagligheder og roller, hvilket faciliterer en gensidig anerkendelse af

gruppens samlede ekspertise, som kan hjælpe gruppen til at koordinere tanker og handlinger mere effektivt. Til gengæld risikerer bløde grænser at fastholde heterogene aktører i traditionelle interaktionsmønstre. Når man derimod nedbryder faglige grænser helt mellem heterogene aktører i eksperimentelle rum, bliver de symbolske grænsemarkører ustabile og svære at identificere. Studiet viser, at grupper som får nedbrudt sine grænser helt, vil begynde at erstatte dem med nye, midlertidige og ad hoc grænser, som gør det svært for gruppen af heterogene aktører at koordinere roller, ekspertise og opgaver imellem sig. Til gengæld ser nedbrudte grænser ud til at åbne op for nye interaktionsmønstre mellem heterogene aktører (Farchi et al., 2022).

Analyseresultaterne i Farchi et al.s (2022) studie berører en interessant balancegang, som man bør være opmærksom på i eksperimentelle rum: Når man nedbryder grænser helt mellem heterogene aktører, kan det blive svært for gruppen at koordinere roller, ekspertise og opgaver imellem sig. Når man derimod kun nøjes med at blødgøre grænser, risikerer man at fastholde heterogene aktører i traditionelle interaktionsmønstre (Farchi et al., 2022).

Institutionel teori har altså interesseret sig for rummenes betydning for aktørers institutionelle indlejringer, institutionaliseringsprocesser og potentialet for at initiere institutionel innovation (Zietsma og Lawrence, 2010; Cartel et al., 2019), og undersøgt designmæssige nøglefunktioner ved eksperimentelle rum ift. at facilitere samarbejde mellem heterogene aktører (Cartel et al., 2019; Farchi et al., 2022). Men litteraturen "zoomer" ikke ind og tilbyder en mere nuanceret beskrivelse af de kollektive meningsdannelsesprocesser, der finder sted inde i eksperimentelle rum. Det betyder, at der mangler detaljeret viden om, hvordan heterogene aktører danner mening sammen i faciliterede institutionaliseringsprocesser.

At der mangler viden om, hvordan heterogene aktører kollektivt danner mening i eksperimentelle rum, betyder, at vi som institutionelle organisationsforskere kan have svært ved at beskrive og forklare væsentlige aspekter af en voksende organisatorisk praksis - *samskabelsesprocesser mellem heterogene aktører* (Marvin et al., 2018) – herunder hvilke implikationer institutionel heterogenitet og eksperimentelle rum har for aktørers kollektive meningsdannelsesprocesser, og i sidste ende for gruppens evne til at initiere institutionel innovation.

Med andre ord kan man sige, at institutionel teori i dag tilbyder viden om designmæssige nøglefunktioner ved eksperimentelle rum, men endnu ikke viden om de centrale meningsdannelsesprocesser, der finder sted inde i dem. Og man kan sige, at institutionel teori i dag tilbyder viden om, hvordan heterogene aktører oversætter nye idéer internt i organisationer og på tværs af felter, men endnu ikke viden, hvordan heterogene aktører oversætter nye idéer i konteksten af eksperimentelle rum, hvori man bevidst manipulerer med aktørernes institutionelle indlejringer.

Dette underbelyste forskningfokus inden for de to litterære områder inden for institutionel teori – henholdsvis litteraturen om eksperimentelle rum og translationsprocesser - kan potentielt komplementere hinanden i den forstand, at de kan hjælpe med at belyse underbelyste facetter af hinanden. Litteraturen om eksperimentelle rum kan potentielt belyse betydningsfulde facetter af ”rummenes” betydning for oversættelsesprocesser, herunder betydningen af forskellige typer af institutionelt arbejde for oversættelsesprocesser.

Tilsvarende kan oversættelseslitteraturen potentielt belyse betydningsfulde facetter af meningsdannelsesprocessen i eksperimentelle rum, herunder tilbyde mere detaljerede beskrivelser af hvordan heterogene aktører oversætter nye idéer inde i eksperimentelle rum.

Det er naturligvis ikke helt uproblematisk at kombinere disse to litterære forskningsområder, eftersom at det ene primært har fokus på *kontekst* (eksperimentelle rum, institutionelt grænse-, distance- og forankringsarbejde), mens det andet primært har fokus på *proces* (oversættelsesprocesser i kontekst), hvilket må forventes at øge undersøgelsens kompleksitet, som vil kræve en analytisk sondring på begge niveauer.

Kapitel 3: Metode

Jeg vil nu redegøre for, hvordan jeg metodisk adresserer mit forskningsspørgsmål. Indledningsvis vil jeg konceptualisere mit erhvervs PhD-studie som et missionsdrevet forskningsprojekt. Dernæst vil jeg argumentere for værdien af at undersøge forskningsspørgsmålet vha. et engagerende, eksperimentelt og abduktivt metodadesign, hvor jeg veksler mellem fokus på empirien og mit teoretiske begrebsapparat. Dernæst ”zoomer” jeg ind på PhD-studiets centrale datakilde – felteksperimentet – hvori jeg indtager en dobbeltrolle som både medskaber og observatør af det udsnit af verden, jeg forsøger at forstå. Afslutningsvis præsenterer jeg PhD-studiets empiriske case, laver en detaljeret gennemgang af iscenesættelsen af felteksperimentet og beskriver min analysestrategi.

Et missionsdrevet og engagerende forskningsprojekt

Mit PhD-studie er et såkaldt erhvervs PhD-projekt, og er finansieret af Innovationsfonden og Realdania. Formålet med et erhvervs PhD-projekt er at fremme kommercielle aspekter af forskning gennem et tæt samspil mellem forskningsbaseret viden og organisationers innovationspotentialer (Innovationsfonden, 2022). Realdania er en privat filantropisk forening, som arbejder målrettet med FN’s 17 verdensmål og som støtter erhvervs PhD-projekter, der, med deres viden inden for byggeri og byudvikling, kan bidrage til at løse nogle af samfundets store bæredygtighedsudfordringer (Realdania, 2022). Det vil sige at mit PhD-studie, foruden at bidrage akademisk til udvikling af teoretisk viden, også forventes at bidrage med viden, som potentielt kan fremme

organisationers innovationspotentialer og adressere nogle af samfundets store bæredygtighedsudfordringer.

I dag ses en stigende tendens i retning mod at forskning skal bidrage til at udforske innovationspotentialer og løse større samfundsudfordringer. I en europæisk kontekst har særligt den svenske Lund-erklæring fra 2009 inspireret nyere forskningsprogrammer i EU fx Horisont 2020 og Horizon Europe, der i dag eksplicit støtter forskningsprojekter, som forsøger at skabe viden, der kan være med til at løse konkrete samfundsudfordringer, særligt i relation til FN's 17 verdensmål (EU Kommissionen, 2022). Desuden efterlyses flere forskningsprojekter, som involverer erhvervsliv, slutbrugere og den offentlige sektor i at løse samfundets komplekse udfordringer, da særligt ikke-teknisk innovation er afhængig af bred deltagelse fra problemfeltet (The Lund Declaration, 2015).

Fremkomsten af såkaldt missionsdrevne forskningsprojekter skyldes blandt andet en øget industri-interesse i at engagere sig i forskningsbaseret viden- og produktudvikling, og at EU, nationale ministerier og fonde i stigende grad forsøger at forme forskningsprioriteter og opbygge forskningskapaciteter vha. strategiske forskningsprogrammer (Nowotny, Scott og Gibbons, 2003). I denne sammenhæng kan man groft skelne mellem forskningsform 1 og forskningsform 2, hvor forskningsform 1 er mere traditionel forskning og karakteriseret ved en forklarende vidensproduktion, der genereres inden for en akademisk disciplinær kontekst. Hvorimod forskningsform 2 søger at adressere konkrete samfundsudfordringer ved at engagere sig i praksisfeltet vha. teoretiske perspektiver og praktiske metoder. Viden inden for forskningsform 2 produceres

eksempelvis gennem aktionsforskning (Coghlan, Shani og Dahm, 2019) eller engaged scholarship (Van de Ven, 2007). Organisationsforskere inden for forskningsform 2 søger, sammen med én eller flere organisationer, at adressere aktuelle problemstillinger, samtidigt med at de forsøger at samskabe viden til organisationsteori (Bartunek, 2020).

Missionsdrevet forskning har til formål at bidrage med en ny løsning eller med ny viden, som på den ene eller anden måde kan være med til at løse eller nuancere vores viden om en konkret problemstilling. Hvad enten det handler om at skabe renere luft i overbelastede byer, om at skabe nyt liv i uddøende bymidter, eller om at styrke samarbejdet mellem byens offentlige, private og civile aktører. Missionsdrevne forskningsprojekter skal derfor angive en klar retning, men skal samtidig også designes på måder, så de muliggør deltagelse af forskellige aktører på tværs af problemfeltet, og giver plads til eksperimenter og fremkomsten af bottom-up løsninger eller overraskende ny viden. Missionsdrevne forskningsprojekter kommer i forskellige former og størrelser. Der er ingen 'one size fits all' definition på, hvad et missionsdrevet forskningsprojekt skal være, og hvordan det skal struktureres. Der er behov for fleksibilitet i, hvordan forskningsmissionen defineres for at tilpasse forskningsprojektet til samfundsudfordringen, og omvendt. På nogle områder kan forskningsmissionen være at udvikle viden, som kan fremskynde udviklingen af nye teknologier, på andre områder kan forskningsmissionen være at udvikle viden, som kan bidrage til at drive en mere systemisk, organisatorisk eller kulturel samfundsforandring (Mazzucato, 2018). Et afgørende element i et missionsdrevet forskningsprojekt er en kultur præget af eksperimenter for at skabe incitamenter for at komme med ny viden og nye løsninger til den overordnede samfundsudfordring. Det enkelte forskningsprojekt skal derfor i princippet ses som ét blandt flere missionsdrevne og eksperimentelle forskningsprojekter, der har til formål at bidrage med ny viden

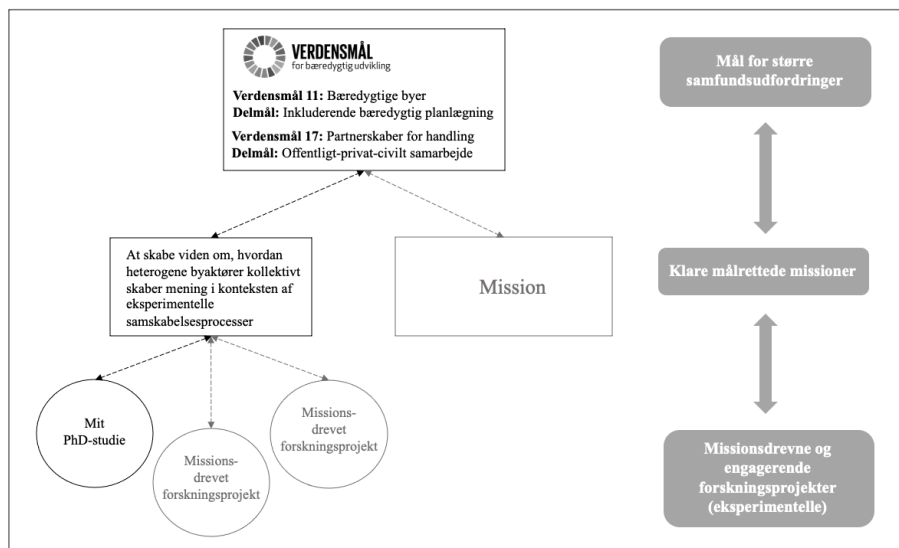
eller nye løsninger til at adressere en større og kompleks samfundsudfordring (Mazzucato, 2018).

Det er her vigtigt for mig at optegne en skelnen mellem konsulentlignende forskning på den ene side, hvor man typisk har et eksplicit mål om at forbedre en specifik organisations effektivitet og konkurrenceevne, og så den missionsdrevne forskning på den anden side, hvor man gennem en mere eksplorativ undersøgelse af et organisatorisk fænomen eller en praksis adresserer en større samfundsudfordring, som potentielt også kan bidrage med ny viden, der direkte eller indirekte kan gavne de medvirkende organisationer.

Missionsdrevne forskningsprojekter bør derfor ikke realiseres gennem en lineær og forudbestemt udviklingsvej, men skal derimod realiseres gennem en mere åben og eksperimentel udviklingsvej, der giver plads til forskellige bottom-up løsninger eller overraskende ny viden (Mazzucato, 2018).

I figuren nedenfor har jeg forsøgt at illustrere forbindelsen mellem mit PhD-studie og FN's verdensmål 11: *Bæredygtige byer*, herunder delmålet om *Inkluderende bæredygtig byplanlægning*, samt verdensmål 17: *Partnerskaber for handling*, herunder delmålet om *Offentligt-privat-civilt samarbejde* (Hildebrandt et al., 2016), der oprindeligt motiverede mit PhD-studie:

Figur 2: Illustration af forbindelsen mellem missionsdrevne forskningsprojekter og større samfundsudfordringer. Figuren er inspireret af Prof. Mazzucatos tilsvarende figur i EU Kommissionens rapport "*Mission-Oriented Research and Innovation in the European Union*" fra 2018:

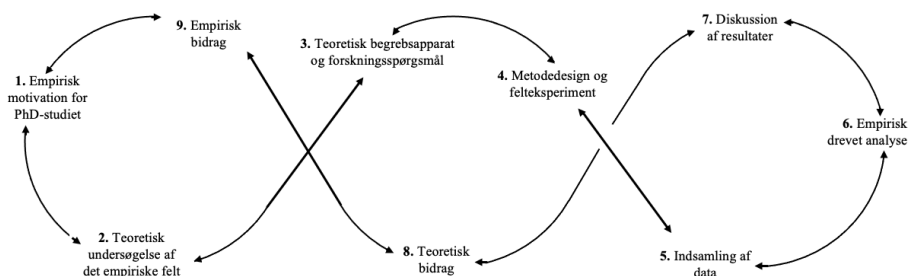
Et abduktivt metodedesign

Samskabelsen af viden i missionsdrevne forskningsprojekter opstår typisk gennem organisationsforskerens engagement og interventioner i forskningsfeltet, der indebærer en reflekativ følsomhed over for selve forskningsprocessen, som med fordel kan bringes i spil gennem abduktive ræsonnementer. Organisationsforskere bør definere et tydeligt mål med et missionsdrevet forskningsprojekt og sætte en tydelig og afgrænset ramme om projektet. Men undervejs i forskningsprocessen vil organisationsforskeren typisk blive konfronteret med overraskende, tilsyneladende modstridende og forvirrende data (Mazzucato, 2018). Det er derfor vigtigt, at de abduktive ræsonnementer der opstår i spændingsfeltet mellem organisationsforskerens teoretiske perspektiver, praktiske metoder og den viden, der vokser ud ad empirien, ikke undertrykkes, men derimod bringes frem i lyset, som et emergerende "puslespil", der løbende skal undersøges. Det betyder, at de indsigter der genereres i forskningsprocessen skal underkastes en form for

meningsdannelse, gerne hvor deltagende aktører får mulighed for at ”reflektere med” for at nuancere og underbygge forskerens indsigter. Disse abduktive ræsonnementer er væsentlige at dokumentere undervejs for at forstå og i sidste ende formidle forskningsprocessen. Samtidigt bør organisationsforskerens forskningsproces være fleksibel i forhold til løbende ændringer og hvem der deltager, efterhånden som projektet kræver det (Coghlan et al., 2019).

Mit PhD-studie er bygget op om et abduktivt metodedesign, hvor jeg i forskningsprocessen veksler mellem at koble viden fra feltet til teoretiske begreber, og omvendt. Der er således tale om abduktive læringsloops, hvor jeg i samspil mellem viden fra feltet og mine udvalgte teoretiske begreber gennemgår nedenstående 9 faser. Forskningsprocessen følger overordnet en fremadskridende bevægelse fra fase 1 til 9, men jævnfør det kvalitative forskningsprincip om, at dataanalyse sker sideløbende med dataindsamling (Coffey og Atkinson, 1996) vil mit forskningsspørgsmål, analysefokus, teoretiske begrebsapparat og metodedesign blive justeret og skærpet undervejs i takt med at ny viden vokser fra den empiriske data (Maxwell, 2013).

Figur 3: Illustration af PhD-studiets abduktive metodedesign:

PhD-studiets empiriske motivation udspringer af Realdanias strategiske fokus på FNs verdensmål 11 og 17, herunder særligt delmålene om *inkluderende bæredygtig byplanlægning* og *offentligt-privat-civilt samarbejde* (Realdania, 2022), samt min egen professionelle interesse for byudvikling og tværfagligt samarbejde gennem mit arbejde som projektleder i Dansk Arkitektur Center siden 2013. Efter en nærmere teoretisk undersøgelse af det empiriske felt (jf. Kapitel 1) blev det tydeligt for mig, at urbane samskabelsesprocesser mellem heterogene byaktører generelt opleves som komplekse og særligt udfordrende ift. at danne mening på tværs. Særligt blev jeg opmærksom på, at der, i det empiriske felt, mangler detaljeret viden om de meningsdannelsesprocesser, der udspiller sig mellem heterogene byaktører i kombinerede *stretching* og *fitting* processer, som kendetegner nyere samskabelsesprocesser.

Som en teoretisk linse til at adressere denne manglende viden, valgte jeg et teoretisk begrebsapparat bestående af udvalgt litteratur om skandinavisk institutionalisme, translationsprocesser, framingprocesser og eksperimentelle rum (jf. Kapitel 2). I udarbejdelsen af dette teoretiske litteratur review blev jeg særligt opmærksom på, at der, i det teoretiske felt, mangler detaljeret viden om, hvordan heterogene aktører kollektivt danner mening, når de oversætter nye idéer i eksperimentelle rum. Dette litterære ”gap” har motiveret PhD-studiets teoretiske forskningsspørgsmål:

”Hvordan skaber heterogene aktører kollektivt mening gennem framingprocesser, når de oversætter nye idéer i samskabelsesprocesser?”

PhD-studiets metodedesign skal guide en besvarelse af forskningsspørgsmålet gennem et felteksperiment, med en forventning om, at en empirisk drevet analyse af data fra felteksperimentet (vha. mit teoretiske begrebsapparat), kan føre til en

relevant og righoldig besvarelse af forskningsspørgsmålet. Dernæst vil jeg diskutere mine analyseresultaters bidrag tilbage til teorien i Kapitel 2, og afslutningsvis forsøge at føre viden tilbage til byudviklingsfeltet hvorfra PhD-studiets oprindelige forskningsinteresse udspringer.

Mine metodiske refleksioner

Når heterogene aktører danner mening sammen, er det ontologisk set, ifølge dette PhD-studie, en social konstruktion. Det vil sige, at meninger om verden og dens indhold ikke bliver ”fundet”, men bliver ”konstrueret” af heterogene aktører. PhD-studiet placerer sig derfor hverken inden for en subjektivistisk eller objektivistisk ontologi, men snarere inden for det, man kalder en inter-subjektivistisk ontologi, hvor mening er ubestemt, det vil sige hverken helt indenfor eller helt udenfor menneskets kontrol. Hvor sproget er metaforisk og kreativt, og hvor mening opstår i øjeblikke mellem mennesker (Cunliffe, 2011). Man kan med andre ord sige, at PhD-studiet anlægger et systemisk perspektiv på verden, hvor det interessante ikke kun handler om at forstå aktørernes ageren på mikroniveau, eller om kun at forstå helheden på makroniveau, men om at forstå det cirkulære samspil mellem gruppens mikropraksis og de institutionelle makrostrukturer, de er indlejret i (Bunge, 1996). Det er netop denne dobbeltheden, der placerer framingprocesser i centrum for analysen til bedre at forstå institutionelle kampe om mening igennem mikropraksisser (Cornelissen et al., 2015).

Det medfører naturligvis en række fravalg, at jeg vælger at placere forskningsprojektet inden for en inter-subjektivistisk ontologi. Det medfører blandt andet et fravalg af at undersøge forskningsspørgsmålet fra et subjektivistisk perspektiv fx ved at undersøge hvordan individuelle aktører mere subjektivt og kognitivt danner mening i eksperimentelle samarbejdsprocesser. Ifølge en subjektivistisk ontologi ville man kunne besvare forskningsspørgsmålet med

udgangspunkt i individers psykologiske processer, som kan være med til at forklare, hvordan enkeltstående aktører oplever meningsdannelsesprocessen ”indefra”. At få adgang til denne type viden ville epistemologisk kræve mere ambitiøse undersøgelser af aktørernes livsverden fx vha. mere dybdegående kvalitative forskningsinterviews (Kvale & Brinkmann, 2015). Mit inter-subjektivistiske fokus medfører også et fravalg af at undersøge forskningsspørgsmålet fra et mere objektivistisk perspektiv. For eksempel ved at undersøge hvordan meningsdannelse mere objektivt udfolder sig i et eksperimentelt spændingsfelt mellem institutionel distance og forankring, det vil sige, om man kan identificere nogle objektive mekanismer i meningsdannelsesprocessen generelt betragtet, som er uafhængige af subjekters tolkninger af dem. Meget taler dog for, at samfundsvidenskaberne længe har befundet sig i en post-positivistisk epoke, og at ”positivistiske” ambitioner om at opdage sådanne universelle sociale lovmæssigheder hører fortiden til (Nottelmann, 2017). Ikke desto mindre er det naturligvis fortsat relevant at undersøge, om man kvantitativt kan få øje på mere kvantificerbare tendenser i meningsdannelsesprocesserne, og ad den vej beskrive nye interessante mønstre, som bør underkastes kvalitative undersøgelser. Eller omvendt, at verificere ny kvalitativ viden vha. kvantificerbare studier. At få adgang til denne type viden ville epistemologisk kræve et markant større datasæt i form af flere cases og en række statistiske undersøgelsesmetoder.

Selvom mit inter-subjektivistiske forskningfokus ikke kan svare på, hvordan aktører oplever meningsdannelsesprocessen ”indefra”, og ikke kan svare på, hvordan meningsdannelsen kan forklares som objektive sandheder i større kvantificerbare mønstre, vil jeg nu alligevel forsøge at slå et slag for det inter-

subjektivistiske fokus, og beskrive hvordan jeg vha. en kombineret kvalitativ metode vil forsøge at fremkalde relevante analytiske nuancer fra empirien.

Epistemologisk vælger jeg at kombinere en *intervenierende* og *fortolkende* tilgang til at forstå verden. Interventionsforskningsprojekter tager ofte udgangspunkt i en diagnosticering af en specifik problemstilling hos en specifik gruppe aktører fx samarbejdsudfordringer mellem heterogene byaktører i eksperimentelle samskabelsesprocesser. Interventionsforskere hævder, at den eneste måde hvorpå vi kan forstå et socialt system, er ved at ændre det med bevidst indgriben og diagnosticering af dets respons på interventionen. Interventionsforskning kræver typisk at forskeren har tæt dialog og interaktion med feltet og dets aktører (Van de Ven, 2007). En fortolkende tilgang til forskning (interpretivisme) fokuserer på bestemte grupper af mennesker fx heterogene byaktører, og hvad specifikke begivenheder fx eksperimentelle samskabelsesprocesser betyder for dem. Man er her interesseret i, hvordan de opfatter og fortolker, hvad der sker for dem og omkring dem, og hvordan de, i lyset af deres opfattelser, tilpasser deres adfærd (Rubin & Rubin, 1995). Ifølge den fortolkende tilgang er meningsdannelse en grundlæggende og iboende proces i alt socialt liv, og meningsdannelse kan opstå som et resultat af processer med kommunikativ og symbolsk interaktionisme. Eftersom at mening konstrueres i øjeblikke mellem mennesker, må jeg forvente at meninger og synspunkter ikke vil være standard fra sted til sted eller fra person til person, idet meninger og synspunkter kan være forskellige på tværs af grupper og kontekst (Locke & Golden-Biddle, 2008).

I en erkendelse af, at ”virkeligheden” ofte er mere kompleks, end vi forestiller os, må jeg som forsker grave relativt dybt i aktørers kommunikative interaktionsprocesser, idet deres handling er baseret på mening, og at forståelsen

af mening defineres og redefineres igennem kommunikationsprocesser i spændingsfeltet mellem institutionelle makrostrukturer og deres sociale mikro-interaktion. Jeg vurderer, at jeg bedst vil være i stand til at besvare PhD-studiets forskningsspørgsmål med et kvalitativt metodedesign, der griber ind i praksisfeltet og ”indkapsler” netop de kommunikative interaktionsprocesser, jeg ønsker at undersøge (Maxwell, 2013). At jeg som forsker kombinerer en intervenerende og fortolkende tilgang til at forstå verden, betyder derfor, at jeg på én og samme tid både er medskaber og observatør af det udsnit af verden, jeg forsøger at forstå.

Den dobbeltrolle er naturligvis ikke uproblematisk. Det forekommer umiddelbart modsætningsfyldt at insistere på både at være *indenfor* og *udenfor* empirien. At være både *interaktiv* og *passiv*, *forstyrrende* og *neutral* i min forskningsmetode. Det risikerer også at blive et problem, hvis ikke dobbeltrollen tages alvorligt. Dobbeltrollen kræver, at jeg hele tiden formår at meta-reflektere over, hvornår og hvorfor jeg veksler mellem de to roller. Det kræver, at jeg hele tiden er opmærksom på at bevare en balance mellem fokus på teori og praksis jf. mit abduktive metodedesign, ellers risikerer jeg at miste grebet om forskningsprocessen og køre ud i den ene eller den anden grøft. Med andre ord, hvis jeg glemmer at være opmærksom på mit teoretiske ståsted, risikerer jeg at forsvinde ud i det empiriske felt og glemme min forpligtelse til at anskue empirien igennem min teoretiske linse og min forpligtelse til at tilgå data så objektivt som muligt. Omvendt, hvis jeg glemmer at være opmærksom på min rolle som intervenerende og forstyrrende forsker, risikerer jeg at køre i den anden grøft og glemme, at jeg er medskaber af den selvsamme data, jeg undersøger.

Det gælder derfor om at være meget bevidst om mine abduktive ræsonnementer og være opmærksom på, hvornår jeg i forskningsprocessen veksler mellem at være primært intervenserende og primært observerende. Dernæst er det vigtigt at huske, at jeg som forsker selv er med til at frembringe de handlinger, jeg udforsker, og bliver på den måde subjekt i objektet for min egen undersøgelse - jeg må af denne grund medtænkes som element i forskningen (Van de Ven, 2007). Det er naturligvis ikke uden konsekvenser, at jeg vælger at placere mit forskningsprojekt i spændingsfeltet mellem en *intervenerende* og *fortolkende* tilgang til at forstå verden. Det betyder, at jeg samlet set hverken befinder mig helt inden for eksperimentforskningen eller helt inden for feltforskningen. Jeg kan derfor hverken opnå fuld kontrol over forskningsprocessen eller indtage en neutral observatørposition i den. Jeg får med andre ord ikke mulighed for at designe præcist det teoribaserede forskningseksperiment, jeg ønsker. Og jeg kan heller ikke opnå et autentisk og ”rent” indblik i den empiriske kontekst, jeg ønsker at undersøge. Det bliver derfor et forskningsprojekt, der hverken forankres fuldt ud i teorien eller i empirien, men et sted derimellem.

Til gengæld kan man sige, at jeg med min dobbeltrolle både får mulighed for at ”indkapsle” (tilnærmelsesvis) det teoribaserede forskningseksperiment, jeg ønsker, i en (tilnærmelsesvis) autentisk empirisk kontekst.

Mine konceptuelle overvejelser bag felteksperimentet ("what is this a case of?")

Jeg vil nu beskrive mine overordnede konceptuelle overvejelser bag felteksperimentet. Det vil sige mine overvejelser om, hvad det er for et eksperiment, jeg vil udføre (*hvad skal undersøges?*), og i hvilken empirisk

kontekst jeg vil udføre eksperimentet (*hvor skal det undersøges?*).

Eksperimentet: en "gennemsnitlig" samskabelsesproces

Mit eksperiment har til formål at undersøge, hvordan heterogene aktører danner mening i nye typer af urbane samskabelsesprocesser, som kombinerer *stretching* og *fitting* processer (Marvin et al., 2018). Foruden indbyggede *stretching* og *fitting* processer er denne type samskabelsesproces også kendetegnet ved en overordnet glidende bevægelse fra intensivt institutionelt distancearbejde i begyndelsen af processen frem mod mere intensivt institutionelt forankringsarbejde i slutningen af processen (Cartel et al., 2019; Design Council, 2021). I disse samskabelsesprocesser bliver det kreative distancearbejde typisk faciliteret relativt stramt af eksterne konsulenter og professionelle procesfacilitatorer i starten af processen, hvorimod det konkrete forankringsarbejde med at implementere idéer i praksis i samarbejde med nye aktører, uden for det eksperimentelle rum, typisk bliver faciliteret løst eller slet ikke bliver faciliteret, fordi faciliteringen af kreative samarbejdsøvelser anses som særligt vigtige i begyndelsen af nye tværsektorielle samskabelsesprocesser (Hemmati, 2018).

Mit eksperiment har ikke til formål at konstruere og undersøge en ideel samskabelsesproces, eller til formål at konstruere og undersøge en radikal eller alternativ samskabelsesproces. Mit eksperiment har til formål at konstruere og undersøge en mere gængs og "gennemsnitlig" samskabelsesproces i mindre skala. Vi ser i disse år myriader af eksperimenter med samskabelsesprocesser i varierende skala og med forskellige formål (Luque-Ayala et al., 2018), hvor mit eksperiment er et forsøg på at "indkapsle" basiselementerne i mere gennemsnitlige urbane samskabelsesprocesser. Basiselementer forstået som: kombinerede

stretching og *fitting* processer i en overordnet glidende bevægelse fra institutionel distance til forankring, og en stram procesfacilitering i de indledende faser efterfulgt af mere løs eller fraværende facilitering i implementeringsfasen.

Feltet: en ”gennemsnitlig” empirisk kontekst

I tråd med eksperimentets ”gennemsnitlige” orientering er formålet også, at mit eksperiment skal udføres i en ”gennemsnitlig” empirisk kontekst. Det er derfor væsentligt, at eksperimentet udføres i en bymæssig kontekst med en størrelse og en række udfordringer, som gør den sammenlignelig med flere andre danske byer. Ambitionen er derfor at udføre eksperimentet i en dansk ”gennemsnits-by”, hvor normer og institutionaliserede byudviklingstraditioner fortsat er bevarede, hvorfor nye typer af tværsektorielle samskabelsesprocesser kan forventes at give de tidstypiske udfordringer, som er beskrevet i Kapitel 1.

Samlet set har mine konceptuelle overvejelser bag felteksperimentet altså fokus på at ”indkapsle” basiselementerne i en ”gennemsnitlig” urban samskabelsesproces i en ”gennemsnitlig” empirisk kontekst. Jeg udvælger (og konstruerer) dermed min case med en ambition om, at casen og viden fra casen kan have repræsentative potentialer (Flyvbjerg, 2010).

Felteksperimentet

Med felteksperimentet kombinerer jeg metodologisk to klassiske forskningstraditioner: forskningseksperimentet og feltforskningen, hvor jeg drager læringer fra planlagte interventioner, der gennemføres og observeres i feltet. Eksperimenter foretages normalvis i kliniske settings og kræver, at forskeren har

fuld kontrol over forløbet (Yin, 2003). Men i tilfældet med felteksperimenter kan jeg kun opnå kontrol over udvalgte dele af den eksperimentelle samskabelsesproces, jeg ønsker at iscenesætte og observere. Felteksperimenter må nødvendigvis tilpasse sig feltet, og omvendt. Fordelen ved felteksperimenter er, at jeg som forsker kan få adgang til en reel "virkelighed", hvor virkelige feltaktører arbejder sammen om at løse en reel problemstilling i en reel kontekst. Samtidig kan jeg med felteksperimentet få lov at designe og bestemme over udvalgte dele af setuppet fx ved at få lov at bestemme, at eksperimentet skal involvere en gruppe af heterogene aktører, men ikke præcist hvem aktørerne skal være. Og jeg kan få lov at bestemme, at aktørerne skal arbejde sammen om at udvikle en prototypeløsning på en kompleks bymæssig problemstilling, men ikke præcist hvad problemstillingen og succeskriterierne for prototypeløsningen skal være.

Mit felteksperiment består af ni sammenhængende workshops, hvori heterogene aktører sammen får til opgave at udvikle en fælles prototypeløsning, mens jeg som forsker, sammen med en professionel samskabelsesfacilitator, sørger for at iscenesætte og intervenere samskabelsesprocessen i et kombineret spændingsfelt mellem institutionel distance og forankring. De ni workshops består af fire planlagte interventionsworkshops og fem efterfølgende organiske workshops. I de fire indledende workshops tilstræber jeg at have relativ stor kontrol over eksperimentet via planlagte interventioner, hvorimod jeg i de efterfølgende fem workshops vælger at slippe grebet og lade eksperimentet udvikle sig mere "naturligt" uden planlagte interventioner fra min side. Med andre ord vælger jeg i første halvdel af felteksperimentet at indtage rollen som medskaber af processen med en synlig intervenerende tilgang til felteksperimentet, hvor jeg i anden halvdel af felteksperimentet primært vælger at indtage rollen som observatør af processen med en mere passiv og fortolkende tilgang til felteksperimentet. Denne

glidende overgang mellem stram og løs styring af samskabelsesprocessen er i overensstemmelse med almindelig praksis inden for tværsektorielle samskabelsesprocesser, hvor faciliteringen af kreative samarbejdsøvelser særligt er vigtige i starten af nye samarbejder (Hemmati, 2018).

Som bagvedliggende metodisk ”rettesnor” vælger jeg at bygge mit felteksperiment op med inspiration fra *Double Diamond*-modellen (2021). *Double Diamond*-modellen er en udbredt model for innovative udviklingsprocesser, som anvendes inden for forskellige typer af industrier i varierende skala, herunder også inden for byudvikling (Design Council, 2021). Ligesom flere nyere samskabelsesmodeller består *Double Diamond*-modellen også af kombinerede *stretching* og *fitting* processer, og udvikler sig samlet set i en kronologisk glidende bevægelse fra en høj grad af *stretching* til en høj grad af *fitting* (Design Council, 2021). Et tilsvarende mønster er beskrevet i litteraturen om eksperimentelle rum, der foreslår en kombination af distancearbejde og forankringsarbejde, og en samlet kronologisk glidende bevægelse fra en høj grad af distancearbejde til en høj grad af forankringsarbejde (Cartel et al., 2019). *Double Diamond*-modellen har til formål at guide aktører igennem velafgrænsede innovationsfaser frem mod at kunne udvikle et produkt eller koncept, der løser en konkret problemstilling i praksis. Modellen består af fire faser: (1) *Discover*-fasen, der skal åbne op for en kreativ proces, der kræver såkaldt divergerende tænkning, hvor aktørgruppen skal åbne løsningsrummet op og undersøge en bred vifte af behov, problemer og muligheder. Dernæst kommer (2) *Define*-fasen, som kræver en vis grad af konvergerende tænkning til at udvælge og syntetisere ideerne fra *discover*-fasen fx i form af en konkret idébeskrivelse og en række specifikke målsætninger for projektet. Derefter (3) *Develop*-fasen, der skal åbne op for en bredere samskabelsesproces, hvor løsningen co-designes og produceres i samarbejde med en række nye udvalgte

aktører. Denne fase kræver igen en vis grad af divergerende tænkning (Design Council, 2021), og kan sammenlignes med den intensiverede vekselvirkning mellem distance- og forankringsarbejde, der beskrives i litteraturen om eksperimentelle rum, hvor nye udefrakommende aktører inviteres ind i det eksperimentelle rum for at bidrage til at videreudvikle og skærpe prototypeløsningen. Tilslut (4) *Deliver*-fasen, som kræver større grad af konvergent tænkning til at lukke ned for processen ved at lancere test af en løsning i praksis (Design Council, 2021). Denne fase kan relateres til forankringsarbejdet i det eksperimentelle rums afsluttende fase, hvor et intensiveret forankringsarbejde skal sikre, at en prototype trimmes og gøres så implementerbar som muligt i overgangen mellem det eksperimentelle rum og feltet (Cartel et al., 2019).

Med inspiration fra *Double Diamond*-modellen vælger jeg at markere overgangen mellem felteksperimentets første og anden halvdel (mellem stram og løs styring) ved at ændre processens organisatoriske setup. Første halvdel består af en forholdsvis snæver gruppe af heterogene aktører, hvor anden halvdel består af en udvidet gruppe af nytilkomne aktører. Denne organisatoriske udvidelse af aktørgruppen er i tråd med både litteraturen om eksperimentelle rum (2019) og *Double Diamond*-modellen (2021), som foreskriver at nye aktører bør engageres undervejs i samskabelsesprocessen for at kvalificere prototypeidéen og for at øge sandsynligheden for idéens diffusion til feltet. En glidende overgang mellem fast og løs styring af processen har også til formål at sikre, at den snævre gruppe af aktører tager ansvar og ejerskab til prototypeidéen, de sammen udvikler, inden den bliver forsøgt forankret hos en gruppe af nytilkomne aktører.

Ved at opdele mit felteksperiment i to halvdele: i en ”interventionsforsknings-diamant” og i en ”observationsforsknings-diamant”, forsøger jeg at afspejle feltpraksis, hvor faciliteringen af kreative samskabelsesprocesser oftest er intensiv

i starten og mere fraværende mod slutningen (Hemmati, 2018). Opdelingen giver mig mulighed for at sammenligne hvordan heterogene aktører danner mening sammen i henholdsvis kreative *stretching* processer præget af institutionel distance, og i mere realistiske *fitting* processer præget af institutionel forankring. Jeg får derved mulighed for at ”indkapsle” mit ønskede udsnit af verden: en samskabelsesproces mellem heterogene aktører i spændingsfeltet mellem institutionel distance og forankring.

Workshops som kvalitativ forskningsmetode

I praksis er felteksperimentet bygget op om ni sammenhængende workshops. Workshops bruges i stigende grad som en kvalitativ forskningsmetode, hvor forskere kan indsamle righoldige data om deltagerne og deres samarbejde. Brugen af workshops hører ikke til en bestemt videnskabelig forskningsmetode, og har som relativ ny metode ikke sin egen etablerede forskningslitteratur (Storvang et al., 2018). Centralt for faciliteringen af workshops er brugen af forskellige multimodale rekvisitter, såsom kreative øvelser, visualiseringer og prototyper, der kan hjælpe deltagerne med at udtrykke deres meninger (Pedersen og Clausen, 2017) og gøre deltagerne bedre i stand til at tænke kreativt og til at kommunikere med hinanden på tværs (Sanoff, 2007). Brugen af multimodale rekvisitter kan også bruges af forskeren til at frame eller iscenesætte det eksperimentelle rum med fx til framingen af det afgrænsede samskabelsesrum (institutionelt grænsearbejde), til framingen af alternative idéer og praksisser (institutionelt distancearbejde), og til framingen af feltet udenfor det eksperimentelle rum (institutionelt forankringsarbejde).

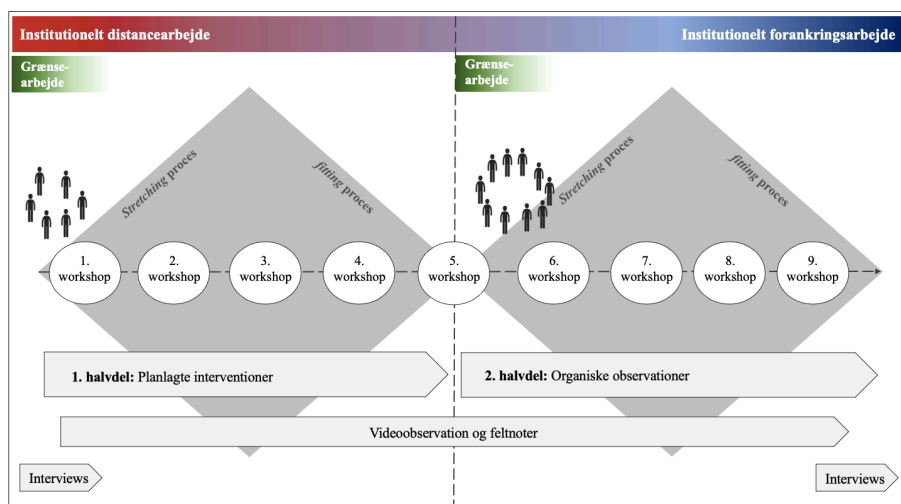
Forskningsworkshops involverer som udgangspunkt tre hovedroller: forskeren, facilitatoren og deltagerne. Som forsker har jeg til opgave at designe en overordnet

proces, der har til formål at generere den ønskede type data (Storvang et al., 2018). Facilitatoren har til opgave er motivere og give deltagerne de optimale muligheder for at udtrykke, diskutere og udvikle ideer og løsninger med hinanden. Deltagerne har til ”opgave” at repræsentere sig selv som naturlige aktører med ofte forskellige interesser for workshop-processens formål og problemfelt fx borgere, fagfolk og politiske aktører. Jeg har som forsker valgt at lade en professionel facilitator være ansvarlige for faciliteringen af workshops og dermed de planlagte interventioner i første halvdel af felteksperimentet. Det betyder, at jeg fra aktørernes perspektiv indtager en mere neutral observatørrolle gennem hele processen (Storvang et al., 2018), selvom jeg ”bag scenen” spiller en aktiv rolle i designet af første halvdel af felteksperimentet og de planlagte interventioner. Mine opgaver med at indsamle og analysere data, skærpe forskningsspørgsmålet og håndtere validitet påvirker naturligvis indbyrdes hinanden og bør derfor foregå sideløbende. Et grundlæggende princip ved kvalitativ forskning er at dataanalyse skal ske sideløbende med dataindsamling (Coffey og Atkinson, 1996). Det gør det muligt for mig løbende at skærpe designbeslutninger, interventioner og observationer i takt med at ny viden vokser fra den empiriske data (Maxwell, 2013). Litteraturen anbefaler at aktivere flere typer af datakilder (Yin, 2003), når jeg som forsker undersøger et relativt nyt emne og et komplekst fænomen (Meyer, 2001), hvorfor dette PhD-studie kombinerer interventioner, videoobservationer, feltnoter, kvalitative interviews og relevant tilgængeligt kildemateriale om den empiriske kontekst. Med de planlagte interventioner får jeg mulighed for at undersøge hvordan aktører agerer i forskellige sammenhænge (Yin, 2003), i dette tilfælde hvordan heterogene aktører kollektivt danner mening om fælles idéer i en eksperimentel samskabelsesproces. Med videoobservationer og feltnoter får jeg mulighed for at dokumentere ”virkelige” hændelser, herunder kompleks interpersonel adfærd i real tid (Yin, 2003). Med semi-strukturerede interviews kan jeg få et mere dybdegående og fortolkende indblik i aktørernes oplevede

livsverden (Yin, 2003). Med offentligt tilgængeligt kildemateriale om den empiriske kontekst kan jeg relatere specifikke aktørudsagn til konkrete empiriske begivenheder eller diskurser (Yin, 2003). Sammensætningen af datakilder kan være med til at styrke validiteten af PhD-studiets beskrivelser og fortolkninger ved at sammenholde data fra mindst tre forskellige datakilder (triangulering) fra videoobservationer, feltnoter, tilgængeligt kildemateriale og interviews (Maxwell, 2013).

Figur 4: Illustration af PhD-studiets felteksperiment:

Et uventet tillæg til min dataindsamling

Oprindeligt var planen, at min dataindsamling skulle begrænse sig til felteksperimentet og de ni workshops, eftersom at mit forskningsspørgsmål primært fokuserer på denne kontekstuelle setting. Men efter længere tids fravær fra den empiriske kontekst, hvori jeg havde gennemført felteksperimentet, blev jeg opmærksom på en interessant empirisk konsekvens af felteksperimentet, som først senere viste sig at være interessant i lyset af mine analyseresultater. Denne empiriske konsekvens af felteksperimentet vil derfor indgå som en ekstra, men integreret del af

min analyse, hvor den vil blive udfoldet i forlængelse af min oprindelige analyse af selve felteksperimentet. Jeg blev først opmærksom på dette interessante tillæg til min analyse i foråret 2022, hvorfor jeg grundet tidspres måtte begrænse indsamlingen af ekstra data til et skriftligt interview med én af aktørerne fra felteksperimentet og indsamling af offentligt tilgængeligt kildemateriale (mere herom i analysen Kapitel 4).

Felteksperiment og empirisk case

Jeg valgte at udføre felteksperimentet i en mellemstor dansk provinsby (byen og deltagerne i mit felteksperiment er anonymiseret). Byen blev valgt som case ud fra en forventning om, at casen havde et rigt informationsindhold, og at casen kunne fortælle noget generelt om et nutidigt fænomen i sin naturlige kontekst og dynamik (Flyvbjerg, 2010). Jeg valgte specifikt denne by af to årsager: 1) Byen havde aktuelt iværksat et ambitiøst tværsektorielt bysamarbejde om byens fysiske udvikling. Dette tværsektorielle bysamarbejde er et godt eksempel på en ny måde at organisere sig på, hvor der i disse år dokumenteres en markant stigning i antallet nye eksperimentelle bysamarbejder, der har til formål at adressere komplekse problemstillinger på tværs af byens aktører (Marvin et al., 2018). 2) Byen har som mellemstor dansk provinsby en størrelse og en række udfordringer, som gør den sammenlignelig med flere andre danske byer. Byen er et godt eksempel på en dansk ”gennemsniits-by”, hvor normer og institutionaliserede byudviklingstraditioner fortsat er bevarede, hvorfor nye typer af tværsektorielle samskabelsesprocesser kan forventes at give de tidstypiske udfordringer, som litteraturen beskriver (jf. Kapitel 1).

Direktøren for byens offentlige-private udviklingsselskab, indvilligede i at mobilisere en gruppe af heterogene byaktører, der kunne medvirke i felteksperimentet, som en del af byens igangværende byudviklingsproces. Direktøren udtalte:

”Vi ønsker at deltage i forskningsprojektet, da den helt store opgave for os bliver at få alle bymidtens aktører til at spille sammen: kommunen, de forretningsdrivende og byens borgere. Vi har derfor valgt at nedsætte en tværsektoriel arbejdsgruppe, som får den dobbeltopgave, på den ene side at deltage i forskningseksperimentet, og på den anden side at samskabe et nyt koncept, der kan skabe nyt liv i bymidtens tomme butikslokaler”

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, 2019)

Netop bymidten og dens detailhandel er en betydelig udfordring, ikke kun i denne by, men i byer rundt omkring i Danmark og i resten af verden. I en tid hvor mere og mere handel foregår på nettet, efterlades bymidter som ”spøgelsesbyer” med mange tomme kvadratmeter. Behovet stiger derfor for, at flere af byernes aktører går sammen om at finde nye løsninger for bymidten og dens udvikling (Realdania, 2018). Direktøren udtalte:

”Vi deler udfordring med mange andre byer i Danmark. Vi vil imidlertid være kendt for livet i bymidten, frem for en bymidte,

der er skæmmet af lukkede butikker. Det kræver nye typer af samarbejder og nye måder at tænke byen på”

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, 2019)

Direktøren gik i dialog med kommunens planchef om at nedsætte en arbejdsgruppe, bestående af relevante, heterogene byaktører. Arbejdsgruppen endte med at bestå af følgende seks byaktører (to private, to offentlige og to civile):

- Direktøren i offentligt-privat udviklingsselskab og formand i byens lokale handelsstandsforening
- Selvstændig butiksindehaver i bymidten
- Planchef i kommunen
- Strategi- og udviklingschef i kommunen
- Ung studerende og frivillig i lokal organisation
- Ung studerende og frivillig i lokal organisation

Som afslutning på første halvdel af felteksperimentet inviterede arbejdsgruppen 10 udefrakommende aktører ind til at deltage i samskabelsesprocessen, hvoraf særligt fem aktører engagerede sig i anden halvdel af felteksperimentet, herunder en:

- Ung lokal iværksætter
- Lokal kommunikationsdirektør
- Lokal erhvervsleder
- Ung lokal kunstner
- Lokal ejendomsudvikler

Direktøren og planchefen valgte at sammensætte den oprindelige arbejdsgruppe ud fra tre kriterier: a) bred faglig forankring på tværs af sektorielle grænser, b) stærke beslutnings- og ressourcekompetencer, og c) repræsentation af unge borgere. Arbejdsgruppens målsætning var som minimum at mødes fire gange i første halvår 2020 med henblik på sammen at udvikle et alternativt løsningskoncept, der kunne testes 1:1 i et tomt butikslokale i bymidten i andet halvår 2020. Undervejs i forløbet skulle løsningskonceptet præsenteres for en bredere kreds af byaktører. Konkrete behov for efterfølgende workshops skulle afklares i arbejdsgruppen, i takt med at de fire indledende interventionsworkshops blev afholdt. Ansvar for at organisere og planlægge eventuelle nye workshops, efter de fire indledende workshops, lå hos arbejdsgruppen.

Til at facilitere de fire planlagte interventionsworkshops, valgte jeg at alliere mig med en professionel og erfaren facilitator, der er medlem af innovationshubben BLOXHUB i København. Innovationshubben er stiftet af Realdania, Erhvervsministeriet og Københavns Kommune med henblik på at fremme udviklingen af bæredygtige byløsninger (BLOXHUB, 2021). Den professionelle facilitator havde 7 års erfaring med at designe og facilitere tværsektorielle innovationsforløb for både danske og udenlandske kunder fx Københavns Kommune, Region Midt, Realdania, Industriens Fond, IKEA, Nike m.fl. Ansvar for at facilitere de efterfølgende fem organiske workshops, uden min direkte forskningsmæssige intervention, lod jeg være op til arbejdsgruppen selv at planlægge. Dog havde jeg et krav om, at løsningskonceptet undervejs skulle præsenteres for en bredere kreds af byaktører, og at løsningen skulle testes i praksis inden for en afgrænset periode jf. mit felteksperiments formål om at iscenesætte *fitting* processer og en løbende intensivering af forankringsarbejdet.

Kompromis mellem eksperiment og empirisk case

Mit felteksperiment må i sagens natur være et kompromis mellem feltet og eksperimentet. Det vil sige et kompromis mellem mit forskningsmæssige behov for at observere heterogene aktører i en eksperimentel samskabelsesproces (baseret på mit forskningsspørgsmål), facilitatorens behov for at bevare sin faglige integritet og byaktørernes forskellige forventninger til et praktisk udbytte af workshoprækken. Jeg må derfor, som tidligere nævnt, navigere strategisk i forskningssamarbejdet med henblik på at bygge bro mellem forskningsmæssige og empiriske behov (Van de Ven, 2007), og må derfor løbende forhandle og træffe strategiske beslutninger for at tilpasse mig de situerede vilkår i forskningssamarbejdet (Pedersen og Clausen, 2017).

I felteksperimentet fik jeg lov at designe og bestemme over udvalgte dele af setuppet. For eksempel fik jeg lov at bestemme, at eksperimentet skulle bestå af en gruppe heterogene byaktører i forskellige aldre og med forskellige faglige og kulturelle baggrunde og dermed forskellige indgangsvinkler til byens udvikling, men ikke præcist hvem aktørerne skulle være (dem udpegede direktøren i det offentlige-private udviklingsselskab og planchefen). For eksempel fik jeg lov at bestemme, at workshoprækken skulle bygges op om mit teoribaserede felteksperiment, men ikke præcist hvilken problemstilling aktørerne skulle arbejde med. For eksempel fik jeg lov at bestemme, at samskabelsesprocessen skulle udspille sig i et overordnet spændingsfelt mellem institutionel distance og forankring, inklusiv underliggende vekselvirkninger mellem *stretching* og *fitting* processer inspireret af *Double Diamond*-modellen, men jeg bestemte ikke præcist med hvilke faciliteringsgreb interventionerne blev foretaget. Dette var langt hen ad vejen op til den professionelle facilitator at bestemme.

Isenesættelse af felteksperimentet

Herunder følger en detaljeret beskrivelse af isenesættelsen af felteksperimentet - fra workshop 1 til workshop 9 - inklusiv de væsentligste abduktive ræsonnementer, jeg gjorde mig undervejs i processen. I første halvdel af felteksperimentet har jeg som nævnt en forholdsvis stram styring af processen vha. planlagte interventioner, hvorimod jeg i sidste halvdel af felteksperimentet har en løsere og næsten forsvindende styring af processen. Måden hvorpå jeg i sidste halvdel af felteksperimentet alligevel formåede at tilsi­kre, at processen fulgte mit felteksperiment, var igennem to forud indgåede aftaler med direktøren i det offentlige-private udviklingsselskab og planchefen. Den ene aftale var at arbejdsgruppen, efter første halvdel af felteksperimentet, skulle udvides med nye aktører for at forfølge anbefalinger i litteraturen om eksperimentelle rum og *Double Diamond*-modellen, og for at konstruere en midlertidig *fitting* proces i midten af felteksperimentet, der markerede overgangen til anden halvdel af felteksperimentet. Den anden aftale var at arbejdsgruppen skulle have en relativ stram deadline for, hvornår en fælles prototypeidé skulle testes i praksis. Denne aftale skulle sikre, at processen på et tidspunkt blev lukket ned igen ved at skabe et intensiveret forankringsarbejde som en afslutning på felteksperimentet.

Samskabelsen af viden i missionsdrevne forskningsprojekter indebærer at organisationsforskeren sætter en tydelig og afgrænset ramme om projektet, men samtidigt formår at have en refleksiv følsomhed og åbenhed i processen (Mazzucato, 2018).

Jeg vil nu gennemgå den detaljerede isenesættelse af mit felteksperiment samt væsentlige refleksioner, jeg havde undervejs i processen i form af autoetnografiske noter.

Workshop 1 – Indledende grænsearbejde efterfulgt af høj grad af distancearbejde (*stretching proces*)

Workshop 1 fandt sted i et tomt og råt butikslokale i gågaden. Det empiriske formål med workshop 1 var for arbejdsgruppen at udforske udfordringer og potentialer i bymidten. Mit eksperimentelle formål med workshop 1 var at *åbne* det eksperimentelle rum op, således rummet blev defineret og afgrænset fra omverdenen. Dette blev gjort ved hjælp af *grænsearbejde*, der handler om at iscenesætte en beskyttet arena, hvor aktørerne motiveres til at "smide kappen" og 'give slip' med henblik på at lindre aktørernes dybe indlejring i feltets dominerende strukturer (Mair & Hehenberger, 2014). Jeg valgte at definere en social afgrænsning af rummet, ved at aktørerne blev rekrutteret personligt af direktøren for det offentlige-private udviklingsselskab (*by-invitation-only*). Derudover definerede vi en symbolsk afgrænsning af rummet ved at afholde workshops i et tomt og råt butikslokale i gågaden. Dette med henblik på at frame rummet som et "neutralt" og "legende" rum, der indikerede en symbolsk grænse mellem det eksperimentelle rum og feltet udenfor (Cartel et al., 2019).

Derudover var mit eksperimentelle formål senere på workshop 1 at tilskynde aktørerne til at engagere sig i nye ideer og praksisser (jf. divergent tænkning i *discover*-fasen i *Double Diamond*-modellen), som alternativer til allerede institutionaliserede ideer og praksisser vha. *distancearbejde*. Med henblik på at frame det tomme butikslokale som en "brændende platform" blev arbejdsgruppen præsenteret for et Powerpoint-slide med en visuel oversigt over detailhandlens drastiske nedgang i henholdsvis New York, London og Danmark. Med henblik på at tilskynde arbejdsgruppen til at engagere sig i alternative ideer og praksisser blev workshop 1 yderligere indledt med et mundtligt inspirationsoplæg fra en tidligere kreativ festivaldirektør og nuværende fondsdirektør i byudviklingsbranchen. Det verbale inspirationsoplæg var bygget op om en række kreative metaforer og analogier til bymidten (fx "bymidten som en festival", "bymidten

DNA”, ”bymidstens bål”, ”fremtidens bylivsborgmester” m.fl.), som kan være med til at skabe ny mening ved at trække kreativt på andre meningsuniverser (Biscaro & Comacchio, 2018; Boxenbaum & Rouleau, 2011; Cornelissen, 2005; Cornelissen et al., 2011; Gentner & Wolff, 2000; Kövecses, 2010).

Arbejdsgruppen fik forinden workshop 1 til opgave at medbringe en fysisk genstand, som for dem både udtrykker en bekymring og en fremtidsvision for bymidten (f.eks. medbragte planchefen et par tangosko, chefen for strategi og udvikling en dørstopper og den ene studerende en studenterhue). Materialitet dvs. fysiske objekter, kan bruges til at konkretisere abstrakte begreber, stimulere kreativitet og afprøve nye ideer (Cooren et al., 2012; Jones et al., 2017; Leonardi & Barley, 2008; Stigliani & Ravasi, 2012). Et vigtigt element i netop iscenesættelse er anvendelsen af materielle objekter, idet de kan repræsentere ideer, bekymringer og igangsætte diskussioner og forhandlinger mellem de deltagende aktører (Clausen og Gunn, 2013; Pedersen og Clausen, 2018), og som *distancearbejde* kan øvelsen tilskynde aktørerne til at engagere sig i alternative ideer og praksisser (Cartel et al., 2019). Man kan med andre ord sige, at formålet i denne indledende fase var at skabe et ”Thing” dvs. et rum for en mangfoldighed af perspektiver og alternative idéer, i modsætning til at rette fokus mod udvikling af konkrete løsninger og produkter (på engelsk: ”thing”) (Ehn, 1988; Bjögvínsson et al., 2012).

For at understøtte *distancearbejdet* igangsatte facilitatoren dernæst en visuel samarbejdsøvelse, som skulle hjælpe arbejdsgruppen med at tænke kreativt og skabe et følelsesmæssigt engagement på et tidligt stadie af ny meningsdannelse (Dogra, 2007; Höllerer et al., 2013; 2018; Jones et al., 2017; Meyer et al., 2018). Med inspiration fra den visuelle tegneøvelse ”Rich Picture” (Hemmati, 2018) blev arbejdsgruppen bedt om at tegne de potentialer og lokale ressourcer, de mener kan aktiveres, for at skabe nyt liv i bymidstens tomme butikslokaler. At

tegne en tanke er en afklaringsproces, som kan foregå med andre. Selve tegningen kan fungere som et redskab til at skabe klarhed og til at have en struktureret samtale med andre om tegningens indhold (Qvist-Sørensen & Baastrup, 2019). At arbejdsgruppen skulle kommunikere med hinanden med udgangspunkt i en medbragt genstand og senere en tegning havde til formål at skabe en mere ligeværdig dialog i rummet, og være med til at forebygge selvcensur i gruppen ved, så vidt muligt, at neutralisere hierarkier og positioner i gruppen (Cartel et al., 2019).

Autoetnografiske noter til workshop 1:

På workshop 1 noterede jeg en bred begejstring i arbejdsgruppen for idéen om at aktivere bymidten med engagerende kulturaktiviteter. Det var ellers facilitatorens og min plan, at arbejdsgruppen skulle forsøge at ”holde liv” i flere idéer frem til mødet med de udefrakommende aktører på workshop 6, men de fleste aktører i arbejdsgruppen forekom utålmodige i forhold til at få lov at arbejde i dybden med kulturinitiativet, der senere kom til at hedde ”Kultur-Lab” (dette navn er et pseudonym for initiativets rigtige navn, som er anonymiseret). Derfor valgte vi at indføre en afstemning om foretrukne idéer allerede på workshop 2 for at bringe antallet af idéer ned. Jeg havde på dette tidspunkt i forskningsprocessen en idé om, at multimodalitet skulle spille en central rolle i mit analytiske arbejde, så jeg havde et relativt stort fokus på, at facilitatoren anvendte både verbale, visuelle og materielle virkemidler i interventionerne.

Workshop 2 – Relativ høj grad af distancearbejde (stretching proces):

Workshop 2 fandt sted i det tomme og rå butikslokale i gågaden. Det empiriske formål med workshop 2 var for arbejdsgruppen at udvikle nye ideer til værditilbud rettet mod specifikke målgrupper i bymidten. Mit eksperimentelle formål med workshop 2 var at fortsætte *distancearbejdet*, for fortsat at tilskynde aktørerne til

at engagere sig i nye ideer og praksisser. For igen at hjælpe de heterogene byaktører til at udveksle meninger og fortolkninger på tværs af fagprofessionelle grænser, blev *distancearbejdet* initieret i et samspil mellem verbal, visuel og materiel kommunikation (Carlile, 2002). Workshop 2 blev indledt med et mundtligt inspirationsoplæg om ”*Midlertidige anvendelser af byrum*” af en PhD og kreativ byplanlægger fra et større dansk rådgivningsfirma. Inspirationsoplægget blev flankeret af en billedrig Keynote-præsentation med billeder af cases fra byer rundt om i verden, hvor man har formået at omdanne nedlagte industrifunktioner i byen til nye typer af kreative byrum og fællesskaber. Inspirationsoplægget var tænkt som distancearbejde, der i form af radikalt nytænkende case-eksempler skulle appellere til aktørernes følelsesmæssige motivation og stimulere divergent tænkning. Ved at præsentere nye, inspirerende alternativer og praksisser kan man fremprovokere et mere ’åbent intellektuelt sind’ blandt aktørerne (Cartel et al., 2019). Inspirationsoplæggets billedrige Keynote-præsentation skulle hjælpe arbejdsgruppen til at få etableret et følelsesmæssigt engagement i samarbejdet på et tidligt stadie af ny meningsdannelse (Höllerer et al., 2013; 2018; Jones et al., 2017; Meyer et al., 2018).

Forud for workshop 2 fik arbejdsgruppen til opgave at medbringe 1-2 alternative idéer til værditilbud rettet mod en specifik målgruppe i byen. Hvert medlem fik til opgave kort at præsentere 1-2 alternative idéer inkl. en overskrift, samt en kort beskrivelse af værditilbuddet og målgruppen. Undervejs noterede facilitatoren overskrifter og beskrivelser på mellemstore kartonstykker, der blev spredt ud på bordet. Arbejdsgruppen fik derefter til opgave at gruppere kartonstykkerne med idéer indenfor forskellige tematikker. Som afslutning på samarbejdsøvelsen fik arbejdsgruppen til opgave at stemme om, hvilke 3-4 alternative idéer, de hver især mente havde størst potentiale for at

skabe alternativt, nyt liv i bymidtens tomme butikslokaler. Til afstemningen skulle hvert medlem afgive fire farvede, runde klistermærker. Faciliteringsmetoden kaldes for *dot-voting* eller *dotmocracy* og er en udbredt metode til at hjælpe grupper af mennesker til at opnå demokratisk konsensus omkring prioriteringer (Turner, 2018). Når arbejdsgruppen i fællesskab grupperede idéer som fysiske objekter i form af kartonstykker, og sammen stemte om idéernes potentialer ved hjælp af fysiske klistermærker, fik kommunikationen i arbejdsgruppen en *materialitet*, som kunne hjælpe gruppen til at konkretisere en måske abstrakt diskussion om alternative idéer og deres potentialer (Cooren et al., 2012; Jones et al., 2017; Leonardi & Barley, 2008; Stigliani & Ravasi, 2012). I forlængelse af afstemningsøvelsen fik arbejdsgruppen til opgave at arbejde videre og i dybden med de fire idéer, som fik flest stemmer. Én af de fire idéer var idéen om ”Kultur-Lab”, som alle seks aktører i gruppen udtrykte opbakning til. Med kreativ inspiration fra samarbejdsøvelsen ”Value Proposition Design” (Osterwalder & Pigneur, 2014) igangsatte facilitatoren en gruppeøvelse, hvor arbejdsgruppen blev inddelt i tre grupper (på tværs af sektorielle skel), og blev bedt om at tegne og udfolde beskrivelserne af de fire udvalgte idéer, herunder tegne og beskrive hvordan værditilbuddene kunne skabe værdi og øge livskvaliteten for målgrupperne. Når man tegner sammen, bliver samtalen ofte mere konkret og verden bliver mere håndgribelig. Når man arbejder visuelt, kan man blive bedre i stand til at skabe fælles billeder og derigennem opnå fælles forståelse på tværs af faggrupper og kulturer (Qvist-Sørensen og Baastrup, 2019). Ved at facilitere en samtale om specifikke empiriske målgrupper, blev graden af distancearbejde moderat nedtonet i løbet af workshop 2.

Autoetnografiske noter til workshop 2:

På workshop 2 noterede jeg fortsat en stor begejstring i arbejdsgruppen for idéen om et "Kultur-Lab". Jeg noterede, at alle i gruppen bidrog i arbejdet med at beskrive idéen og argumentere for dens fordele. Det overraskede mig, hvor engagerede arbejdsgruppen var under de kreative øvelser. Facilitatoren og jeg havde frygtet, at flere i gruppen ville opleve det som useriøst at tegne og medbringe billeder. Men de udtrykte begejstring for de kreative øvelser, hvorfor vi valgte at lade dem fylde relativt meget i de indledende workshops.

Workshop 3 – Distancearbejde (påbegyndt *fitting* proces):

Workshop 3 fandt sted i det tomme og rå butikslokale i gågaden. Det empiriske formål med workshop 3 var for arbejdsgruppen at blive enige om at udvælge én alternativ konceptidé, som de ville arbejde videre med. Mit eksperimentelle formål med workshop 3 var at fortsætte *distancearbejdet*, for at tilskynde aktørerne til fortsat at engagere sig i alternative ideer og praksisser. Dog var formålet også med workshop 3 at igangsætte en underliggende *fitting* proces dvs. forsøge at konstruere en forbindelse mellem den alternative idé i det eksperimentelle rum og feltet uden for. For igen at hjælpe de heterogene byaktører til at udveksle meninger og fortolkninger på tværs af fagprofessionelle grænser, blev *distancearbejdet* initieret i et samspil mellem verbal, visuel og materiel kommunikation.

Workshop 3 blev indledt med en personlig videohilsen (et digitalt inspirationsoplæg) fra en by- og kulturrådmand i en større dansk kommune. Inspirationsoplægget handlede om "*Alternativ aktivering af bymidten*" og tog udgangspunkt i en konkret case, hvor det var lykkedes en større dansk by at realisere et stort kulturinitiativ i bymidten, hvor initiativets succes skyldtes en alternativ måde at skabe begejstring for et fælles projekt i spændingsfeltet mellem kommune, erhvervsliv og borgere. Inspirationsoplægget

havde til formål at praktisere *distancearbejde* og tilskynde aktørerne til at mobilisere samarbejder på alternative måder. Inspirationsoplægget indeholdt en verbal form for meningsskabelse, *tid*, hvor oplægsholderen kobkede kulturinitiativets kernefortælling tilbage til byens historie og byen som en "eventyrby", hvilket kan relateres kreativt til hvad der betragtes som relevant i nutiden (Ancona et al., 2001; Kunisch et al., 2017).

Forud for workshop 3 fik arbejdsgruppen til opgave at medbringe tre billeder til én af de fire idéer, som blev udvalgt på workshop 2, der henholdsvis beskriver (billede a): essensen af selve prototypeidéen, (billede b): kernemålgruppen for prototypeidéen, og (billede c): nøgle-interessenter der kan være med til at realisere prototypeidéen. Billeder kan bidrage til en fælles forståelse og hjælpe med at formidle en mening og betydning, som er svær kun at formidle verbalt (Qvist-Sørensen og Baastrup, 2019). Hvert medlem fik til opgave kort at præsentere en idé med udgangspunkt i de tre medbragte billeder. Flere medlemmer havde medbragt billederne som print, mens andre præsenterede dem via en PowerPoint-præsentation.

Som afslutning på workshop 3 skulle arbejdsgruppen beslutte hvilken idé, de ønskede at arbejde videre med og præsentere for en udvidet gruppe af aktører. Arbejdsgruppen valgte enstemmigt at arbejde videre med idéen, de kaldte "Kultur-Lab" (som er et pseudonym for idéens rigtige navn). Sidstnævnte øvelse havde til formål at facilitere en *fitting* proces, således at aktørerne "bevægede" sig fra rum præget af en mangfoldighed af perspektiver og alternative idéer ("Thing") til et rum, hvor man fokuserede på udviklingen af en konkret løsning og et produkt (på engelsk: "thing") (Ehn, 1988; Bjögvinnsson et al., 2012). Afslutningen på workshop 3 havde til formål at frame workshop 4 som et rum, hvori den fælles idé "Kultur-Lab" skulle defineres i forhold til konkrete målgrupper og nøgle-

interessenter uden for det eksperimentelle rum (jf. konvergent tænkning i *define*-fasen i *Double Diamond*-modellen).

Autoetnografiske noter til workshop 3:

På workshop 3 noterede jeg en intensivering af arbejdsgruppens begejstring for idéen om "Kultur-Lab". Facilitator og jeg fornemmede, at arbejdsgruppen blot glædede sig til at præsentere idéen om "Kultur-Lab" til eksterne aktører. Vi befandt os i en situation, hvor vi skulle indstille interventionerne og blot observere processen. Vi valgte derfor at formulere tre arbejdsspørgsmål til workshop 4, som kunne være inspirerende, og ikke dikterende, for arbejdsgruppens forberedelse af mødet med de eksterne aktører. Spørgsmålene skulle guide aktørerne til at konstruere deres eget eksperimentelle rum i mødet de eksterne aktører, hvorfor arbejdsspørgsmålene relaterede sig til henholdsvis grænse-, distance- og forankringsarbejde. Det var vigtigt for facilitator og mig, at konstruere en glidende, men tydelig, overgang mellem fast og løs facilitering af processen på workshop 4 for at markere en overgang mellem "det kreative rum" og "det mere realistiske rum" overfor arbejdsgruppen.

COVID-19

COVID-19 betød at workshop 4 blev udsat i tre måneder.

Workshop 4 – Moderat distancearbejde (*fitting* proces):

Workshop 4 fandt sted i det tomme og rå butikslokale i gågaden. Det empiriske formål med workshop 4 var for arbejdsgruppen at udfolde beskrivelsen af den alternative prototypeidé "Kultur-Lab" og planlægge mødet med en udvidet gruppe af aktører. Mit eksperimentelle formål med workshop 4 var at nedtone distancearbejdet og intensivere den underliggende *fitting* proces for at frame en forbindelse mellem arbejdsgruppens alternative prototypeidé og eksterne

aktører uden for det eksperimentelle rum. For at understøtte den underliggende fitting proces og for at understøtte arbejdsgruppens ejerskab til og ansvar for den alternative prototypeidé, blev ansvaret for mødeledelsen i højere grad flyttet fra den professionelle facilitator over til arbejdsgruppen på workshop 4.

Et eksempel på at nedtone distancearbejde og give plads til forankringsarbejde er at udvide gruppen ved at invitere nye udefrakommende aktører ind i det eksperimentelle rum (Cartel et al., 2019; Design Council, 2021). Formålet er at facilitere en ”demokratisk proces” dvs. åbne op og acceptere at de nytilkomne aktører bliver inkluderet og får mulighed for at komme med idéer og ændringsforslag til prototypeidéen dvs. at en igangværende *fitting* proces skal erstattes af en ny *stretching* proces (jf. divergent tænkning i *develop*-fasen i *Double Diamond*-modellen). At invitere nye aktører ind i det eksperimentelle rum har til formål at facilitere en ”*delt forståelse af*” prototypeidéen, og at prototypeidéen kan få ”*bred opbakning*” fra en udvidet gruppe af aktører (Cartel et al., 2019). Som tidligere nævnt havde jeg på forhånd indgået en aftale om at invitere nye aktører ind i processen med direktøren for byens offentlige-private udviklingsselskab og planchefen i kommunen for.

Workshop 4 blev indledt med et kort resume af arbejdsgruppens prototypeidé i form af en PowerPoint-præsentation inklusive billeder, som arbejdsgruppen havde medbragt på workshop 3 til at beskrive prototypeidéen med. Derefter indledte facilitatoren en samtale om COVID-19 og pandemiens indflydelse på arbejdsgruppens alternative prototypeidé og planer for involvering af udefrakommende aktører. Alle i arbejdsgruppen gav udtryk for, at COVID-19 kun havde styrket e-handlen og derfor timingmæssigt blot havde intensiveret behovet for at gentænke bymidten og udvikle alternative løsninger til de traditionelle detailbutikker.

Dernæst gjorde facilitatoren det tydeligt, at workshop 4 var arbejdsgruppens ”eget” arbejds møde, og at han som facilitator derfor valgte at træde mere i baggrunden. Det faciliteringsmæssige formål med at trække sig tilbage var, at arbejdsgruppen i højere grad selv skulle tage ejerskab til den alternative prototypeidé og mødet med de udefrakommende aktører og dermed markere overgangen til anden halvdel af felteksperimentet, der i højere grad skulle domineres af forankringsarbejde.

Inden facilitatoren trådte tilbage i en mere passiv rolle, anbefalede han arbejdsgruppen at tage stilling til tre spørgsmål, som skulle guide arbejdsgruppen til selv at frame det eksperimentelle rum i mødet med udefrakommende aktører: 1) ”*Hvordan får i skabt den helt rigtige stemning og indramning af mødet?* (grænsearbejde), 2) ”*Hvordan får I de inviterede aktører med på rejsen, og hvordan får I dem følelsesmæssigt til at engagere sig og drømme med?*” (distancearbejde), og 3) ”*Hvad er et godt resultat af mødet med de inviterede og hvilke behov og bekymringer findes blandt dem, som I bør have for øje og imødekomme?* (forankringsarbejde). De tre spørgsmål endte med at danne grundlag for arbejdsgruppens samtale resten af workshop 4. Formålet med de tre arbejds spørgsmål var at facilitere en samtale om, hvordan arbejdsgruppen kunne skabe en kombineret *fitting* og *stretching* proces i mødet med de eksterne aktører, det vil sige skabe et rum, hvori der dels præsenteres en konkret løsning (”thing”), og dels gives plads til nye perspektiver (”Thing”).

Autoetnografiske noter til workshop 4:

På workshop 4 noterede jeg, at arbejdsgruppen lagde stor vægt på arbejds spørgsmål 1) ”*Hvordan får i skabt den helt rigtige stemning og indramning af mødet?* (grænsearbejde), og at de sprang relativt hurtigt hen over spørgsmål 2)

og 3). Arbejdsgruppen brugte relativ lang tid på at tale om, hvordan det tomme butikslokale skulle indrettes som en overbevisende prototype på ”Kultur-Lab”, når de skulle præsentere idéen for de udefrakommende aktører. I denne samtale om indretning og æstetik trådte butiksindehaveren særligt i karakter. Jeg begyndte her at tænke over, at butiksindehaveren faktisk var den eneste i gruppen, der vedholdende talte om æstetik og fysisk indretning af stedet, hvilket fik mig til at reflektere over, om visualitet og materialitet primært var butiksindehaverens foretrukne virkemidler, når ”Kultur-Lab” skulle frames. Det fik mig til at overveje, om multimodalitet var det helt rigtige at fokusere på i den kollektive meningsdannelsesproces - måske var der noget andet og mere interessant på spil? Noget som handlede om deres forskellige fortolkninger af ”Kultur-Lab”?

De fire planlagte interventionsworkshops stoppede her

De fire planlagte interventionsworkshops var nu overstået, og jeg valgte herefter at følge arbejdsgruppens videre arbejde med prototypeidéen ”Kultur-Lab” som ren observation og uden intervention.

Workshop 5 - Kombineret forankrings- og distancearbejde (kombineret *fitting* og *stretching* proces):

Workshop 5 fandt sted i et traditionelt mødelokale hos butiksindehaveren i arbejdsgruppen. Det empiriske formål med workshop 5 var for arbejdsgruppen at forberede mødet med de udefrakommende aktører. Mit forskningsmæssige formål med workshop 5 var at undersøge hvordan arbejdsgruppen forberedte mødet med de udefrakommende aktører, og hvordan de arbejdede med framingen af deres alternative prototypeidé og det eksperimentelle rum.

Workshop 5 blev indledt med en introduktion til den alternative prototypeidé i plenum i form af en gennemgang af arbejdsgruppens PowerPoint-præsentation. Dernæst indledte arbejdsgruppen en diskussion om rollefordelingen på dagen, og en diskussion om, hvem der skulle præsentere hvad på dagen, herunder hvilke vigtige budskaber, arbejdsgruppen ønskede at formidle til de inviterede aktører. Arbejdsgruppen havde i den forbindelse en detaljeret samtale om den fysiske iscenesættelse af det eksperimentelle rum, hvor mødet skulle finde sted. I forlængelse af facilitatorens arbejdsspørgsmål på workshop 4 havde arbejdsgruppen på workshop 5 valgt at gennemgå de tre spørgsmål igen: 1) *Hvordan den kunne få skabt den helt rigtige stemning og indramning af mødet med de udefrakommende aktører?* (grænsearbejde), 2) *Hvordan den kunne få de inviterede aktører med på rejsen, og få dem følelsesmæssigt til at engagere sig og drømme med?* (distancearbejde), og 3) *Hvordan den kunne få de inviterede aktører til at engagere sig i en konkret realisering af prototypeidéen?* (forankringsarbejde). Arbejdsgruppen valgte at åbne det eksperimentelle rum op og definere en social afgrænsning af workshop 6 ved at invitere de udefrakommende aktører ”by-invitation-only” og valgte at indikere en symbolsk afgrænsning af rummet (Cartel et al., 2019) ved at indrette rummet som en 1:1 udgave af ”Kultur-Lab” (grænsearbejde). Derudover valgte arbejdsgruppen, at den indledningsvis på workshop 6 ville forsøge at engagere de inviterede aktører følelsesmæssigt med en sanselig indretning af rummet kombineret med en verbal og visuel præsentation af prototypeidéen, dernæst invitere til en ”demokratisk proces”, hvor de inviterede aktører kunne komme med input og forslag til prototypeidéen (kombineret distance- og forankringsarbejde). Afslutningsvis valgte arbejdsgruppen at workshop 6 skulle afrundes med en mere forpligtende seance, hvor de udefrakommende aktører fik mulighed for at tilkendegive, om de ønskede at engagere sig i den videre udvikling og realisering af ”Kultur-Lab” (forankringsarbejde).

Autoetnografiske noter til workshop 5:

På workshop 5 noterede jeg, at arbejdsgruppen valgte at butiksindehaveren skulle stå for præsentationen af ”Kultur-Lab”. Jeg bemærkede at butiksindehaveren fortsat talte meget om, hvordan mødet skulle indrettes som en prototype på ”Kultur-Lab” og hvordan den æstetiske oplevelse på mødet skulle være. Jeg bemærkede også en form for spændthed og nervøsitet i gruppen, som kom til udtryk, da de gennemgik programmet for mødet. Her opremsede de mødeprogrammet relativt fragmentarisk (”staccato”) uden den samme begejstring som på tidligere møder.

Workshop 6 - Indledende grænsearbejde efterfulgt af kombineret forankrings- og distancearbejde (kombineret *fitting* og *stretching* proces):

Workshop 6 fandt sted i det tomme og rå butikslokale i gågaden. Foruden de seks aktører i den snævre arbejdsgruppe deltog 10 udefrakommende aktører i workshoppen, herunder to unge kunstnere, en ung iværksætter, tre ejendomsejere, en pædagog, to erhvervsledere og en museumsdirektør. Det empiriske formål med workshop 6 var for den oprindelige arbejdsgruppe at forankre den alternative prototypeidé hos den udvidet gruppe af heterogene aktører. Mit forskningsmæssige formål med at observere workshop 6 var følge arbejdsgruppens videre arbejde med at danne kollektiv mening om og opbakning til den alternative prototypeidé blandt nytilkomne aktører.

Workshop 6 blev indledt med at de 10 udefrakommende aktører ankom til det eksperimentelle rum, der var indrettet som en 1:1 prototype af ”Kultur-Lab” med kunst på væggene og en live performancekunst ved indgangen. Workshop 6 blev indledt med at butiksindehaveren fra den oprindelige arbejdsgruppe præsenterede

”Kultur-Lab” verbalt flankeret af en billedrig PowerPoint-præsentation. Dernæst fulgte en længere seance, hvor de udefrakommende aktører fik mulighed for at stille spørgsmål og komme med input og forslag til prototypeidéen. Afslutningsvis rakte den oprindelige arbejdsgruppe ud til de 10 udefrakommende aktører for at få hjælp til en kreativ videreudvikling og realiseringen af prototypeidéen (jf. divergent tænkning i *develop*-fasen i *Double Diamond*-modellen). Det lykkedes den oprindelige arbejdsgruppe at få fem positive tilkendegivelser fra udefrakommende aktører om deltagelse i den videre proces.

Autoetnografiske noter til workshop 6:

På workshop 6 noterede jeg, at præsentationen af ”Kultur-Lab” ikke gik som den oprindelige arbejdsgruppe havde håbet på. Arbejdsgruppens præsentation forekom usammenhængende og de udefrakommende aktører udviste ikke opbakning til idéen om ”Kultur-Lab” før senere på workshoppen. Her blev det tydeligt, at aktørerne i den oprindelige arbejdsgruppe præsenterede markant forskellige aspekter af ”Kultur-Lab”, hvorfor præsentationen forekom fragmentarisk og usammenhængende. Efter workshop 6 forkastede jeg idéen om at fokusere på multimodalitet i meningsdannelsesprocessen, og begyndte i stedet at interessere mig for aktørernes markant forskellige fortolkninger og frames, når de skulle beskrive ”Kultur-Lab”. Jeg nærstuderede de forudgående videoobservationer fra workshop 1 til 5 og kunne se, at de seks aktører i den oprindelige arbejdsgruppe så ud til at frame idéen om ”Kultur-Lab” markant forskelligt igennem hele første halvdel af felteksperimentet. Forskelligheden var subtil og forekom ikke tydelig, hvilket blev understøttet af aktørernes åbenlyse kollektive begejstring for idéen om ”Kultur-Lab” igennem første halvdel af felteksperimentet. Med denne indsigt fik jeg interesse for at nærstudere aktørernes meningsdannelsesproces vha. translations- og framinglitteratur.

Workshop 7 - Moderat forankringsarbejde (*stretching proces*):

Workshop 7 fandt sted i et traditionelt mødelokale hos en erhvervsleder i den udvidet arbejdsgruppe. Foruden butiksindehaveren og den kommunale strategi- og udviklingschef deltog også fire aktører fra den nye gruppe i workshoppen, herunder en ung kunstner, en ung iværksætter, en ejendomsejer og en erhvervsleder. Det empiriske formål med workshop 7 var at samle trådene fra workshop 6 og igangsætte de næste kreative udviklingstrin frem mod efterårsferien 2020, hvor den oprindelige arbejdsgruppe havde indgået en aftale om at teste den alternative prototypeidé 1:1 i praksis (jf. divergent tænkning i *develop*-fasen i *Double Diamond*-modellen). Mit forskningsmæssige formål med at observere workshop 7 var fortsat at følge aktørernes videre arbejde med at danne kollektiv mening om den alternative prototypeidé.

Den nytilkomne unge iværksætter blev i forbindelse med workshop 6 ansat som projektleder for realiseringen af den alternative prototypeidé "Kultur-Lab". Den unge iværksætter indledte workshop 7 med at minde gruppen om, at en prototype på "Kultur-Lab" skulle testes 1:1 i bymidten i efterårsferien. Dernæst begyndte den unge iværksætter at beskrive "Kultur-Lab" og hvorfor han mente, at det var vigtigt for byen. Dernæst fulgte en længere diskussion om prototypeidéen og hvordan de forskellige aktører betragtede den. Et eksempel på kombineret distance- og forankringsarbejde er netop at facilitere en "demokratisk proces", hvor nytilkomne aktører bliver inkluderet og kan komme med idéer og ændringsforslag til prototypeidéen (jf. *develop*-fasen i *Double Diamond*-modellen). Dette har til formål at facilitere en "*delt forståelse af*" prototypeidéen, hvorved prototypen kan få en "*bred opbakning*" fra en bredere gruppe af aktører (Cartel et al., 2019). Afslutningsvis aftalte den ny konsoliderede arbejdsgruppe en række konkrete opgaver, som skulle løses frem mod næste workshop.

Autoetnografiske noter til workshop 7:

På workshop 7 noterede jeg, til forskel fra første halvdel af felteksperimentet, at aktørerne i den udvidet arbejdsgruppe mere åbenlyst begyndte at frame ”Kultur-Lab” forskelligt. På den ene side ærgrede jeg mig over, at jeg ikke havde opdaget heterogeniteten i aktørernes oversættelser af ”Kultur-Lab” tidligere i samskabelsesprocessen, så facilitatoren og jeg, i løbet af workshop 1 til 4, kunne have reageret på det og iværksætte interventioner, som kunne kaste lys på heterogeniteten. Men på den anden side tænkte jeg også, at det er interessant, at hverken aktørerne, facilitatoren eller jeg var opmærksomme på heterogeniteten i første halvdel af felteksperimentet. Dette kunne blive en central observation at undersøge nærmere i analysen.

Workshop 8 - Relativ høj grad af forankringsarbejde (*fitting proces*):

Workshop 8 fandt sted i et traditionelt mødelokale hos en erhvervsleder i den udvidet arbejdsgruppe. Foruden butiksindehaveren og den kommunale strategi- og udviklingschef deltog også fire aktører fra den nye gruppe samt to helt nye aktører i workshop 8. Herunder en ung kunstner, en ung iværksætter, en ejendomsejer og en erhvervsleder, samt en medarbejder fra det lokale bibliotek og en direktør fra en lokal kulturinstitution. Det empiriske formål med workshop 8 var for projektlederen (den unge iværksætter) at mobilisere engagement og ressourcer hos de øvrige aktører til at realisere ”Kultur-Lab”, herunder finde et tomt butikslokale, udarbejde et indholdsprogram, planlægge markedsføring og få udarbejdet et økonomisk budget. Mit forskningsmæssige formål med at observere workshop 8 var at følge den udvidet kreds af aktørers videre arbejde med at danne kollektiv mening om og opbakning til den alternative prototypeidé.

Projektlederen indledte workshop 8 med en *rundt om bordet*-diskussion om ”Kultur-Lab”. Her kunne de forskellige aktører igen komme med deres respektive

input til prototypeidéen. Dernæst intensiverede projektlederen forankringsarbejdet ved at henvise til den aftalte deadline for test af ”Kultur-Lab” i praksis. Konkret igangsatte projektlederen en diskussion om, hvordan ”Kultur-Lab” kunne trimmes ind og gøres så implementerbar og testklar som mulig. Denne diskussion markerede overgangen til den afsluttende *deliver*-fase, som kræver en større grad af konvergent tænkning til at lukke ned for processen ved dels at afvise eventuelle uholdbare løsninger, og dels ved at lancere test af én holdbar løsning i mindre skala (Design Council, 2021). Denne fase kan sammenlignes med forankringsarbejdet i det eksperimentelle rums afsluttende fase, hvor et intensiveret forankringsarbejde skal sikre, at en prototypeidé trimmes og gøres så implementerbar som muligt i overgangen mellem det eksperimentelle rum og feltet (Cartel et al., 2019). Afslutningsvis aftalte den konsoliderede arbejdsgruppe en række konkrete opgaver, som skulle løses frem mod næste og sidste workshop.

Autoetnografiske noter til workshop 8:

På workshop 8 noterede jeg, at heterogeniteten i aktørernes oversættelser af ”Kultur-Lab” var dominerende i aktørernes interaktion. Stemningen blev ind imellem ubehagelig og konfrontatorisk. Jeg begyndte derfor at reflektere over en tydelig lighed og en tydelig ulighed mellem første og anden halvdel af mit felteksperiment. I begge halvdele framer aktørerne ”Kultur-Lab” markant forskelligt, men i første halvdel forekommer heterogeniteten skjult, mens den i anden halvdel er eksplicit. Jeg begyndte så småt at udforske denne lighed og ulighed mellem første og anden halvdel af felteksperimentet.

Workshop 9 – Høj grad af forankringsarbejde (*fitting proces*)

Workshop 9 fandt sted i et traditionelt mødelokale hos direktøren i det offentlige-private udviklingsselskab. Foruden direktøren deltog også fire aktører fra den udvidet gruppe og en helt ny aktør. Herunder en ung kunstner, en ung iværksætter,

en ejendomsejer og en erhvervsleder, samt en medarbejder fra det lokale bibliotek. Det empiriske formål med workshop 9 var for projektlederen (den unge iværksætter) at mobilisere opbakning hos de øvrige aktører til at realisere ”Kultur-Lab”, derudover var formålet at mobilisere de nødvendige ressourcer til realiseringen: mandskab, et lokale, et indholdsprogram, markedsføring, økonomi m.m. Mit forskningsmæssige formål med at observere workshop 9 var at følge aktørernes afsluttende arbejde med at danne kollektiv mening om og opbakning til den alternative prototypeidé ”Kultur-Lab”, inden den skulle testes 1:1 i bymidten fire uger senere.

Projektlederen indledte workshop 9 med at gennemgå en projektplan og et budget for realiseringen af ”Kultur-Lab” via en PowerPoint-præsentation. Dernæst fulgte en diskussion om driften af ”Kultur-Lab”, herunder om driften bør varetages af frivillige aktører eller af en betalt projektleder. Herefter fulgte en diskussion om et indholdsprogram, som den unge kunstner præsenterede. Herefter igangsatte projektlederen en diskussion om, hvordan ”Kultur-Lab” kunne trimmes ind og gøres så implementerbar og testklar som mulig. Diskussionen om at ”skære ind” og trimme prototypeløsningen førte til en længere diskussion om, hvordan ”Kultur-Lab” skulle skæres til, hvilket ofte kan ske i mere intensive forankringsfaser. Afslutningsvis bekræftede den konsoliderede arbejdsgruppe aftalen om at ”Kultur-Lab” skulle testes 1:1 i praksis i efterårsferien 2020. Arbejdsgruppen aftalte i den forbindelse, at den unge lokale kunstner blev ansvarlig for at realisere ”Kultur-Lab”, herunder udarbejdelse af indholdsprogrammet, mens direktøren i det offentlige-private udviklingselskab blev ansvarlig for at skaffe opstartøkonomi og et tomt lokale i bymidten, mens den lokale kommunikationsdirektør blev ansvarlig for markedsføringen, og den unge iværksætter blev ansvarlig for den resterende praktik i forbindelse med åbningen af ”Kultur-Lab”.

Autoetnografiske noter til workshop 9:

På workshop 9 noterede jeg, at den unge lokale kunstner trådte tydeligt i karakter. Hun var mødt velforberedt op til workshoppen og fik tilsyneladende effektivt overbevist de øvrige aktører om, at hun skulle spille en central rolle i realiseringen af "Kultur-Lab". Det var som om, at arbejdsgruppens hidtidige polarisering forsvandt for en stund og blev afløst af opbakning og et kollektivt mandat til at lade én aktør realisere prototypeidéen. Det slog mig, at der var en slående lighed mellem afslutningen på første halvdel af felteksperimentet og anden halvdel af felteksperimentet, hvor der i begge tilfælde var én aktør (henholdsvis butiksindehaveren og den unge lokale kunstner), der fik mandat til henholdsvis at præsentere og realisere prototypeidéen "alene". Dette fik mig til at reflektere over, hvordan det kollektive ejerskab til prototypeidéen mon ville udvikle sig, nu hvor aktørerne så ud til at frame "Kultur-Lab" forskelligt?

Åbningen af den alternative prototypeidé "Kultur-Lab" fandt sted i bymidten i oktober 2020 (byens udviklingsselskab, 2020).

Analysestrategi

Mine felteksperimentelle data består af +24 timers videoobservation og feltnoter fra de ni workshops, heraf fire planlagte workshops for den oprindelige arbejdsgruppe, og fem organiske workshops i den udvidede aktørgruppe. Derudover består mit empiriske materiale af seks individuelle præ-interviews, der blev gennemført forud for felteksperimentet med aktørerne i den oprindelige arbejdsgruppe, samt 11 individuelle post-interviews med udvalgte aktører i den udvidede gruppe, som blev gennemført efter felteksperimentet, var afviklet.

Desuden består mit empiriske datamateriale af relevant kildemateriale, der beskriver internationale, nationale og lokale byudviklingstendenser.

Figur 5: Illustration af PhD-studiets indsamlede datamateriale fra interviews, videoobservationer og feltnoter:

Præ-interviews	Videoobservationer og feltnoter	Post-interviews
Direktør i offentligt-privat udviklingsselskab Dato: 13. november 2019 Længde: 42 min.	Workshop 1 Dato: 16. januar 2020 Længde: 3 timer og 26 min.	Direktør i offentligt-privat udviklingsselskab Dato: 20. oktober 2020 Længde: 46 min.
Butiksindehaver i bymidten Dato: 12. november 2019 Længde: 47 min.	Workshop 2 Dato: 3. februar 2020 Længde: 3 timer og 8 min.	Butiksindehaver i bymidten Dato: 22. oktober 2020 Længde: 44 min.
Studerende 1 Dato: 13. november 2019 Længde: 38 min.	Workshop 3 Dato: 27. februar 2020 Længde: 4 timer og 25 min.	Studerende 1 Dato: 23. oktober 2020 Længde: 40 min.
Studerende 2 Dato: 13. november 2019 Længde: 42 min.	Workshop 4 Dato: 20. maj 2020 Længde: 2 timer og 15 min.	Studerende 2 Dato: 23. oktober 2020 Længde: 38 min.
Planchef i kommunen Dato: 13. november 2019 Længde: 43 min.	Workshop 5 Dato: 11. juni 2020 Længde: 2 timer og 10 min.	Planchef i kommunen Dato: 22. oktober 2020 Længde: 42 min.
Strategi- og udviklingschef i kommunen Dato: 12. november 2019 Længde: 52 min.	Workshop 6 Dato: 16. juni 2020 Længde: 2 timer og 4 min.	Strategi- og udviklingschef i kommunen Dato: 26. oktober 2020 Længde: 49 min.
	Workshop 7 Dato: 30. juni 2020 Længde: 2 timer og 18 min.	Ung lokal iværksætter Dato: 21. oktober 2020 (+ ekstra 13. april 2022) Længde: 47 min. (+ 36 min)
	Workshop 8 Dato: 13. august 2020 Længde: 2 timer og 20 min.	Lokal kommunikationsdirektør Dato: 21. oktober 2020 Længde: 41 min.
	Workshop 9 Dato: 2. september 2020 Længde: 2 timer og 14 min.	Lokal erhvervsleder Dato: 22. oktober 2020 Længde: 45 min.
		Ung lokal kunstner Dato: 23. oktober 2020 Længde: 48 min.
		Lokal ejendomsudvikler Dato: 19. oktober 2020 Længde: 43 min.

I tråd med PhD-studiets abduktive metodedesign vælger jeg at tilgå mine data i en vekselvirkning mellem en åben tilgang til datamaterialet, og en systematisk opmærksomhed på mit teoretiske begrebsapparat. Det betyder, at jeg i det

kommende analyseafsnit vil fremskrive mine analyseresultater på en iterativ måde og forsøge at veksle mellem at formidle hvad udvalgte dele af mine empiriske data ”siger”, hvad udvalgte dele af teorierne dertil ”siger”, og hvad jeg dermed som den analyserende forsker ”siger”. Jeg er opmærksom på, at en sådan vekselvirkning kan være svær at formidle og derfor udfordrende at læse. Derfor vil jeg også forsøge at præsentere mine analyseresultater visuelt og forsøge at tydeliggøre hvad henholdsvis data, teori og jeg ”siger” undervejs i analysen.

Konkret startede jeg med at inddele mit indsamlede datamateriale i fire analytiske enheder, det vil sige en inddeling i *stretching* og *fitting* processer i henholdsvis den første og den anden halvdel af felteksperimentet. Dernæst gik jeg i gang med at transskribere aktørernes verbale interaktioner fra videoobservationerne, samt noterede hvis aktørerne fx gjorde brug af visuelle og materielle artefakter. Derudover noterede jeg fremtrædende hændelser og ”springende punkter” i workshopforløbet, hvor der blev igangsat nye samarbejdsøvelser, eller hvor dynamikken i gruppen umiddelbart så ud til at forandre sig. For at få et større og mere visuelt overblik over denne komplekse interaktion og forløbets sammenkædning af ”springende punkter”, valgte jeg at visualisere interaktionen på 35 stk. A1-kartonstykker.

Dernæst skiftede jeg fokus til PhD-studiets teoretiske begrebsapparat. Med små farverige stykker tape gennemgik jeg systematisk visualiseringerne og fremhævede episoder i interaktionsprocesserne, hvor relevante teoretiske begreber så ud til at komme til udtryk empirisk. For at verificere mine umiddelbare fortolkninger af empirien vha. teoretiske begreber, dannede dette indledende fortolkningsarbejde grundlag for de individuelle post-interviews, jeg gennemførte efter felteksperimentet. Data fra de 11 post-interviews blev herefter skrevet ind som uddybende information om de fremtrædende episoder i interaktionsprocessen.

Dernæst skiftede jeg igen fokus til mit teoretiske begrebsapparat for at udfolde mine empiriske observationer mere teoretisk. For at give et indtryk af hvordan jeg har arbejdet visuelt med mit empiriske datamateriale, har jeg vedlagt tre eksempler på disse A1-kartonstykker (Bilag 1).

Undervejs skærpede jeg mit teoretiske fokus, og valgte eksempelvis at fokusere særligt på translationsprocesser, eftersom at den mere detaljerede gennemgang af empirien viste, at aktørerne oversatte idéen om "Kultur-Lab" markant forskelligt, både i første og i anden halvdel af felteksperimentet. Således fortsatte min dialog mellem empiri og teori indtil jeg havde fremskrevet en konceptuel og empirisk drevet beskrivelse af de heterogene aktørers meningsdannelsesproces i den eksperimentelle samskabelsesproces. Som analytisk linse til at indfange meningsdannelsesprocessen studerede jeg primært aktørernes brug af frames, når de i fællesskab oversatte idéen om "Kultur-Lab" i løbet af samskabelsesprocessen.

Kapitel 4: Analyse

I Kapitel 4 redegør jeg for, hvordan heterogene aktører kollektivt danner mening gennem framingprocesser, når de i konteksten af en eksperimentel samskabelsesproces oversætter en alternativ idé, kaldet ”Kultur-Lab”. Undervejs i processen, fra idéen om ”Kultur-Lab” importeres til samskabelsesprocessen til idéen realiseres i praksis, identificerer og analyserer jeg tre typer af meningsdannelser, der udspiller sig i forskellige faser af samskabelsesprocessen: (1) *Alternativ fælles meningsdannelse*, som identificeres i første halvdel af felteksperimentet, hvor heterogene aktører orienterer sig mod konstruktionen af en alternativ fælles field frame, og derfor ikke opdager betydningen af en underliggende polariseret meningsdannelsesproces. (2) *Strategisk polariseret meningsdannelse*, som identificeres i anden halvdel af felteksperimentet, hvor heterogene aktører orienterer sig mod deres snævre fortolkninger af den alternative fælles field frame, der giver anledning til eksplicitte fortolkningskampe. (3) *Pragmatisk separeret meningsdannelse*, der identificeres efter felteksperimentets afslutning, hvor heterogene aktører skiftevis projekterer deres snævre fortolkninger ind i den brede alternative field frame, hvorved de undgår polariserede fortolkningskonflikter. I en diskussion af mine analyseresultater argumenterer jeg for, at alle tre typer af meningsdannelsesprocesser risikerer at reproducere en heterogen meningsdannelse iblandt heterogene aktører.

Jeg vil nu gennemgå analysen kronologisk, og derfor starte med at analysere hvordan idéen om ”Kultur-Lab” blev importeret til samskabelsesprocessen.

Importen af idéen om ”Kultur-Lab” som en legitim alternativ field frame

Forud for felteksperimentet foretog jeg individuelle interviews med de seks aktører i arbejdsgruppen, hvor jeg spurgte ind til nødvendigheden af at igangsætte en kreativ samskabelsesproces, og hvorfor det var særligt vigtigt i en by som denne. Hertil beskrev aktører et akut feltproblem, som ikke umiddelbart lader sig løse vha. eksisterende praksis:

Eksemplificeret med udsagn som:

”Flere og flere butikker i vores bymidte lukker. Det sker ikke kun her i byen, men i snart alle byer i Danmark og i resten af verden. Det skyldes blandt andet at flere og flere køber deres varer på internettet (...) Den udvikling betyder, at bylivet i flere byer risikerer at uddø (...) Vi må tænke vores bymidter på helt nye måder”

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, pre-interview, 2019)

”Livet i vores bymidter er truet. Vi er som kommune ofte for langsomme og reagerer ikke hurtigt nok i forhold til at gøre os attraktive over for nye markedsmuligheder (...), mens flere af de private ejendommejerere ikke har indset, at de står på en brændende platform, og derfor bliver nødt til at tænke nyt (...) vi skal øve os på at finde nye måder at samarbejde på, hvor vi ikke hænger fast i forældede tankemønstre (...) Bymidten skal tilbyde andet og mere end blot at svinge dankortet”

(planchef i kommunen, pre-interview, 2019)

I de indledende interviews beskrev aktører også en række organisatoriske og individuelle motivationer for at løse det akutte feltproblem lokalt:

Eksemplificeret med udsagn som:

”Der sker ikke nok for os unge herinde i byen, fordi vi handler jo på nettet (...) Flere af mine veninder overvejer at flytte til Århus eller København”

(studerende 2, pre-interview, 2019)

”For at være ærlig, så er vi i kommunen desværre alt for gode til at lave plancher og fortælle andre, hvad de skal gøre. Med de udfordringer vi ser i bymidten i dag, er det vigtigt, at vi som kommune tager fat og tænker nyt (...) Det er en bunden opgave for os som kommune (...) Det er vores opgave at skabe en attraktiv by, som kan fastholde og tiltrække borgere i fremtiden”

(strategi- og udviklingschef i kommunen, pre-interview,
2019)

”Det rammer mange af mine kollegaer rigtig hårdt (...) Vi er dem, som udviklingen rammer allerførst. Vi har ligesom hånden på kogepladen”

(butiksindehaver i bymidten, pre-interview, 2019)

Idéen om bymidten som et traditionelt handelsstrøg udfordres altså af ny teknologi og nye adfærdsmønstre, der skaber forskellige problemer for forskellige typer af byaktører: den studerende mangler et attraktivt sted at være, den kommunale strategi- og udviklingschef har svært ved at fastholde og tiltrække borgere, mens butiksindehaveren mangler omsætning. Aktørernes framing af det akutte feltproblem samt aktørernes organisatoriske og individuelle motivationer for at løse det akutte feltproblem lokalt kan relateres til den translationslitteratur, der foreslår at motivationsfaktorer på felt-, organisations- og aktørniveau skal være til stede for at facilitere importen af nye idéer til et institutionelt felt (Boxenbaum og Battilana, 2005), eftersom at importen af nye idéer til et felt ikke sker automatisk (Strang og Meyer, 1994).

Samskabelsesprocessen legitimeres altså med en framing, hvor aktører i gruppen diagnosticerer bymidten som en forældet institutionaliseret arena og praksis (diagnosticering af problem), der medfører forskelligartede problemer, som kræver, at de *”tænker nyt”* for at blive løst (prognosticering af løsningsretning). Denne framing kan karakteriseres som tidstypisk, eftersom at flere centrale aktører i byudviklingsfeltet - både lokale, nationale og internationale - er begyndt at italesætte behovet for at udfordre traditionel bymidte-praksis og udvikle alternative bymidte-løsninger:

Eksemplificeret med udsagn som:

"Vi har et godt, men svækket handelsliv. En bymidte uden mennesker er blot en række tomme bygninger. Det er mennesker, der giver byen liv og sjæl og skaber udvikling. Derfor skal byens udviklingsselskab understøtte nye måder, hvorpå mennesker kan skabe liv i byens rum"

(byens udviklingsselskab, 2022)

"I en tid hvor mere og mere handel foregår på nettet, efterlades bymidter som spøgelsesbyer med mange tomme kvadratmeter. Behovet stiger derfor for, at flere af byernes aktører går sammen om at finde nye løsninger for bymidten og dens udvikling"

(Realdania, 2018)

"COVID19 har accelereret detailhandlens negative udvikling i byerne og fremskyndet behovet for at gentænke måden vi er sammen på, når vi færdes i bykerne"

(C40 Cities, 2021)

Den etablerede idé om bymidten som et traditionelt handelsstrøg bliver altså udfordret i disse år, og kan i denne sammenhæng betragtes som en etableret field frame, der er genstand for udfordring og modifikation. Lounsbury et al. (2003) anser skift i field frames som muliggørende for institutionel forandring i praksis,

og fremhæver de aktive kampe om mening, hvor eksisterende frames udfordres, rekonfigureres eller helt udskiftes med alternative frames. Field frames skal her betragtes som midlertidige forlig, der på sigt kan blive udfordret og forsvinde igen (Lounsbury et al., 2003), hvilket muligvis kan være tilfældet med den etablerede idé om bymidten som et traditionelt handelsstrøg?

Med aktørernes distance til idéen om bymidten som et traditionelt handelsstrøg, åbnede aktørerne op for ”*nytænkning*” og muligheden for at importere nye og alternative idéer, der kan udfordre, modificere eller helt erstatte den etablerede field frame. Denne åbenhed antydede, at aktørerne var modtagelige overfor alternative idéer, som kunne være med til at udfylde rammen og danne grundlag for nye praksisser, organisationsformer eller markeds kategorier (Lounsbury et al., 2003) i bymidten.

Oplægsholderen på workshop 1 præsenterede et inspirationsoplæg, som indeholdt frames, der beskrev konturerne af en relativt ny og alternativ idé i byudviklingsfeltet, som aktørerne senere navngav ”Kultur-Lab” (pseudonym for at anonymisere idéens rigtige navn):

Eksemplificeret med udsagn som:

”Forestil jer bymidten som en kulturfestival (...) Tænk i nye kombinationer fx en klassisk butik kombineret med kreativitet, hvor kunderne kan få lov til at være med (...) I Odense har de fået stor succes med en ny kulturfestival i bymidten, som hedder Magiske dage, hvor byens butikker

*åbner op, og hvor børn og barnlige sjæle slår gækken løs
(...) Find ud af, hvad der er jeres bys kulturelle DNA, og
tag udgangspunkt i det”*

(oplægsholder på workshop 1, 2020)

Flere af aktørerne udtrykte begejstring for inspirationsoplægget på workshop 1 og for idéen om at løse problemet med involverende kulturaktiviteter.

Eksemplificeret med udsagn som:

*”Ham den kreative direktør fra Roskilde Festival var
virkelig inspirerende. Dét med at tænke bymidten som en
kulturfestival syntes jeg var virkelig fedt”*

(strategi- og udviklingschef i kommunen, post-interview,
2020)

*”Vi har et rigt kulturliv i byen. Kunne vi mon trække dét ind
i de tomme butikslokaler?”*

(planchef i kommunen, workshop 1, 2020)

*”Det var et megafedt inspirationsoplæg i dag. Kan vi få
besøg af nogen fra Odense, som kan komme og fortælle os
om Magiske Dage og deres erfaringer med at få kulturen
ind i bymidten?”*

(butiksindehaver i bymidten, workshop 1, 2020)

Oplægsholderen på workshop 1 beskrev konturerne af en idé, der griber tidsånden, og som i de seneste 10 år har spredt sig inden for byudviklingsfeltet. Her beskriver

et internationalt byforskningscenter tendensen, hvor byer i stigende grad bruger involverende kulturaktiviteter til at skabe nyt liv i bymidten:

"Byer rundt om i verden bruger urbant kulturliv som branding og til at udvikle lokale økonomier og revitalisere bycentre. Denne form for kulturstyret byudvikling har fået mange byer til at udvide eksisterende kulturtilbud og etablere nye borgerinvolverende formater"

(Rosenstein, The Urban Institute, 2011)

Undersøgelser på tværs af danske byer beskriver også hvordan midlertidige kulturaktiviteter anses for at være effektive strategiske greb til at skabe mere levende og attraktive byrum:

"Midlertidige kulturaktiviteter kan få strategisk betydning for den langsigtede byudvikling. De kan bidrage positivt til byen ved at involvere borgere, og ved at skabe opmærksomhed og ejerskab, som kan fungere som driver for byers udvikling og tilføre byområderne værdi"

(Realdania By og Byg, 2013)

Kultur bliver også nævnt lokalt som et strategisk greb i byudviklingen. Her er det i visionen fra byens offentlige-private udviklingsselskab fra 2018:

"Vi har kulturen til forskel. Sammen med borgere, virksomheder og organisationer skal vi bruge kulturen som dynamo for byens udvikling og til at sikre et rigt byliv"

(byens udviklingsselskab, 2018)

Aktørernes udtrykte begejstring for idéen om at løse det akutte feltproblem med involverende kulturaktiviteter kan her relateres til den translationslitteratur, som foreslår, at idéers evne til at "rejse" til nye lokale kontekster afhænger af, om ideerne griber tidsånden inden for et bestemt felt, og om centrale aktører i feltet adopterer idéerne og skaber legitimerende narrativer til efterligning (Czarniawska og Joerges, 1996; Wedlin og Sahlin, 2017).

En af aktørerne efterspurgte specifikt inspiration fra Odense Kommune, der efter sigende har succes med at genskabe liv i bymidten med involverende kulturbegivenheder. Translationslitteratur beskriver, at organisationer har en naturlig tendens til at imitere idéer fra succesfulde organisationer, hvor de har en tendens til at forbinde egne problemer med "afstanden" til succesfulde organisationer, hvilket kan medføre imitationsprocesser (Sahlin og Wedlin, 2008). I forbindelse med den kreative tegneøvelse på workshop 1 tegnede strategi- og udviklingschefen en tegning af en "koncertscene" og imiterede derved oplægsholderens metaforiske framing af bymidten som en "kulturfestival". Da strategi- og udviklingschefen præsenterede sin tegning for de andre aktører, framede han den nuværende bymidte-praksis som problematisk og illegitim, og efterspurgte nye alternativer:

(Peger på sin tegning) *"Vi har masser af kultur i bymidten, men den er elitær og kedelig. Den inviterer os ikke indenfor og bagved (diagnosticering af problemstilling). "Lad os i stedet se bymidten som en "scene" hvor tingene skifter, og hvor man siger: Hold da op, i dag sker der det her"* (prognostisering af løsningsretning).

(strategi- og udviklingschef i kommunen, workshop 1, 2020).

I forbindelse med den samme kreative tegneøvelse gav flere aktører udtryk for, at bymidten har behov for nye og alternative løsninger (prognostisering af løsningsretning) med henblik på at revitalisere den forældede bymidte-praksis (diagnosticering af problemet).

Eksemplificeret med udsagn som:

(Peger på sin tegning) *"Jeg har tegnet en leverpostej (griner) fordi vi simpelthen har for meget "leverpostej" og Vero Moda her i byen. Det kan man sgu få alle steder. Vi er alt for konservative. Vi skal turde være mere risikovillige"*

(strategi- og udviklingschef i kommunen, workshop 1,
2020)

(Nikker) *"Ja, vi er sgu så kedelige. Vi skal finde på noget nyt og cool, altså"*

(butiksindehaver i bymidten, workshop 1, 2020)

(Nikker og peger på strategi- og udviklingschefens tegning af 'koncertscenen') *"Ja, vi skal blive bedre til at give plads til det overraskende og uplanlagte"*

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, workshop 1,
2020)

Som et legitimt alternativ til den eksisterende field frame der beskriver bymidten som et traditionelt handelsstrøg, foreslog flere aktører en relativt abstrakt og ukonkret beskrivelse af behovet for involverende kulturaktiviteter i bymidten.

Eksemplificeret med udsagn som:

"Det kunne være så fedt med kulturevents i bymidten, som kunne få byen til at boome igen (...) Man kan ikke overvurdere, hvor meget unge vil engagere sig i den slags"
(studerende 1, workshop 1, 2020)

"Den idé (læs: "Kultur-Lab") kan virkelig løse mange ting for vores by (...) Når vi som by bryster os af at have "kulturen til forskel", så mangler vi virkelig et sted herinde i byen, hvor kulturen kan få lov til at udfolde sig"
(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, workshop 1,
2020)

"Jeg vil så gerne se en masse unge kunstnere herinde i byen. Dem mangler vi virkelig herinde (...) Sådan, kunst på alle mulige måder (...) det vil virkelig skabe en fed og tiltrængt ny energi"

(butiksindehaver i bymidten, workshop 1, 2020)

Disse abstrakte idébeskrivelser er kendetegnende for den indledende proces, hvor nye idéer "rejser" ind i et felt uden konkrete tids- og stedbundne funktioner (Czarniawska og Joerges, 1996), men blot med en legitimerende label og historie (Wedlin og Sahlin, 2017) om, at involverende kulturaktiviteter er en "nytænkning" af bymidten og dermed repræsenterer et fremtidsorienteret blik på verden (prognostisering af løsningsretningen), som kan udfordre en nuværende og "forældet" forståelse af bymidten som et traditionelt handelsstrøg (diagnosticering af problemet) (Benford og Snow, 2000). Den abstrakte idé har indledningsvis forskellige navne bl.a. "*Kunst på alle mulige måder*" og "*Kunstværkstedet*", men gruppen ender med at vedtage, at idéen skal navngives "*Kultur-Lab*" for netop at tydeliggøre det involverende aspekt af idéen.

Eksemplificeret med udsagnet:

"Det er vigtigt, at kultur ikke er noget, der foregår inde i et lukket rum (...) Den skal åbnes op og engagere helt almindelige mennesker"

(strategi- og udviklingschef i kommunen, workshop 1,
2020)

1) Alternativ fælles meningsdannelse

I første halvdel af felteksperimentet udspillede sig en alternativ fælles meningsdannelsesproces fra workshop 1 til workshop 6. Meningsdannelsesprocessen var kendetegnet ved, at aktørerne i den oprindelige arbejdsgruppe mobiliserede solid kollektiv opbakning til idéen om "Kultur-Lab", selvom de reelt oversatte idéen markant forskelligt. Aktørerne mobiliserede opbakning til "Kultur-Lab" ved at udvide fortolkningsrammen, hvorved der opstod et slags "menings-vakuum", der tilsyneladende uproblematisk tiltrak og inkluderede flere forskellige typer af meningsdannelser. Aktørerne mobiliserede opbakning til "Kultur-Lab" i form af en legitim alternativ field frame og en effektiv metafor, som bidrog til, at aktørerne udviklede en stærk oplevelse af kollektiv konsensus. Sideløbende udspillede der sig en underliggende polariseret framingproces, hvor snævre fortolkningsframes lå i konkurrence mod hinanden om "Kultur-Lab's" mere nuancerede mening. Men aktørerne i den oprindelige arbejdsgruppe blev først opmærksomme på denne polariserede meningsdannelse på workshop 6 i mødet med den udvidet gruppe af eksterne aktører, hvilket udfordrede aktørernes ejerskab til den fælles meningsdannelse.

Frame-udvidelse og kollektiv opbakning til alternativ field frame

I forbindelse med og umiddelbart efter aktørernes legitimering af "Kultur-Lab" som en alternativ field frame på workshop 1 begyndte flere aktører i gruppen at udvide fortolkningsrammen og framingen af "Kultur-Lab".

Eksemplificeret med udsagn som:

"Den idé (læs: "Kultur-Lab") kan virkelig løse mange forskellige ting for vores by"

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, workshop 1,
2020)

"Jeg tænker at den (læs: idéen om "Kultur-Lab") skal kunne rumme kultur på alle mulige måder"

(butiksindehaver i bymidten, workshop 2, 2020)

"Kultur-Lab kan rigtig mange ting. Jeg synes ikke, at vi skal begrænse os"

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, workshop 2,
2020)

"Ja, man kan sagtens kombinere ting"

(planchef i kommunen, workshop 2, 2020)

"Kan man også danse inde i Kultur-Lab for eksempel?"

(strategi- og udviklingschef i kommunen, workshop 3,
2020)

"Ja!"

(studerende 2, workshop 3, 2020)

”Ja, ja! Man kan rigtigt mange ting derinde”

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, workshop 3,
2020)

*”Ja. Fedt, så det bliver overraskende for folk, hvad der sker
derinde. Den ene dag er det dans, den anden dag er det
noget helt andet”*

(strategi- og udviklingschef i kommunen, workshop 3,
2020)

I forbindelse med frame-udvidelsen af ”Kultur-Lab” anvendte aktører forskellige versioner af metaforen ”byens DNA”, der første gang blev introduceret af oplægsholderen på workshop 1:

*”Find ud af hvad der er **jeres bys DNA** og tag udgangspunkt
i det”*

(oplægsholder på workshop 1, 2020)

Metaforen ”byens DNA” blev brugt af flere aktører til at legitimere ”Kultur-Lab” som en autentisk og lokalt forankret idé, og metaforen så ud til at have kapaciteten til at mobilisere et engagement hos flere aktører i gruppen.

Eksemplificeret med udsagn som:

”Det giver jo så meget mening (...) Vi er en kulturby, og vi har jo kulturen i vores DNA”

(strategi- og udviklingschef i kommunen, workshop 2, 2020)

”Vi skal ikke prøve at være nogen andre. Vi skal ikke være Herning. Vi har masser at byde på, som er unikt for vores by”

(butiksindehaver i bymidten, workshop 2, 2020)

”Det er jo rigtigt. Den energi vi i forvejen har i byen, den skal vi med Kultur-Lab give en platform, som den kan udfolde sig på”

(planchef i kommunen, workshop 2, 2020)

Med metaforer som *”byens DNA”* og *”energi”* og sætninger som *”vi har masser at byde på”* bidrog aktørerne til at holde rammen relativt åben for fortolkning og understøttede derved frame-udvidelsen af *”Kultur-Lab”*. Som en konsekvens af at fortolkningsrammen blev udvidet, opstod der et slags *”menings-vakuum”*, hvori aktørernes forskelligartede meningsdannelser kunne søge hen, hvilket jeg vil uddybe senere.

I takt med frame-udvidelsen udtrykte aktørerne en høj grad af konsensus og en kollektiv opbakning til idéen om *”Kultur-Lab”*.

Eksemplificeret med udsagn som:

”Det var en fælles følelse, vi som gruppe blev grebet af. Der var sådan en eufori, en fed eufori i øvrigt (..) ingen var i tvivl om, hvilken vej vi skulle gå”

(strategi- og udviklingschef i kommunen, post-interview, 2020)

”Dét at vi som gruppe blev enige om et fælles mål og en retning, det skabte noget energi i gruppen”

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, post-interview, 2020)

”Jeg begyndte virkelig at kunne se meningen med Kultur-Lab. Vi var alle sammen meget entusiastiske i den periode, kunne jeg mærke”

(studerende 2, post-interview, 2020)

Det blev tydeligt i de indledende workshops, at aktørernes framing af ”Kultur-Lab” bidrog til at udvide omfanget af fortolkningsrammen, hvilket har potentialet for at inkludere interesser hos flere forskellige aktører (Benford og Snow, 2000). Tilsvarende blev det tydeligt, hvordan metaforen ”byens DNA” fungerede som et effektivt redskab til at udvide fortolkningsrammen (Biscaro, 2017), og hvordan den metaforiske framing bidrog til at mobilisere opmærksomhed, interesse og handling på tværs af aktører (Hargadon & Sutton, 1997; Thagard, 2012).

Frame-udvidelsen og den kollektive opbakning til ”Kultur-Lab” dækkede over en underliggende polariseret meningsdannelsesproces

Sideløbende med aktørernes kollektive opbakning til ”Kultur-Lab” og den indlejrede metafor ”byens DNA” begyndte aktørerne i gruppen at frame ”Kultur-Lab” på måder, som afslørede en markant variation i aktørernes oversættelser af idéen. Butiksindehaveren begyndte at beskrive ”Kultur-Lab” som en traditionel detailbutik, hvor folk kan komme og købe ting, tilsvarende den butik hun til dagligt driver i bymidten:

*”For mig er Kultur-Lab en mangfoldigheds**butik** for både børn, unge, voksne og ældre. Et sted **hvor man kan købe nogle fede ting og få dem lækkert pakket ind**”*

(butiksindehaver i bymidten, workshop 3, 2020)

*”Det eneste vi skal bruge, er **et kasseapparat**, nogle dygtige kunstnere og så en masse **lækre ting, som folk kan få pakket lækkert ind**”*

(butiksindehaver i bymidten, workshop 4, 2020)

Den studerende derimod begyndte at frame ”Kultur-Lab” som et alternativ til de traditionelle tilbud til unge i byen, hvor unge kan gå hen og dyrke fællesskabet med venner og veninder, uden at det skal handle om shopping (og alkohol):

*”Ja, et **samlingssted**, hvor **fællesskaberne** er det vigtigste (...) Vi savner bare et sted her i byen, **hvor man kan være sammen, og hvor det ikke kun handler om at shoppe eller om at drikke øl**”*

(studerende 2, workshop 3, 2020)

Planchefen beskrev ”Kultur-Lab” som et ”*kulturelt brohoved*”, der kan skabe en forbindelse mellem bymidten og Slagterigrunden. Derudover benyttede planchefen, som er uddannet arkitekt, kreative og arkitektoniske metaforer til at beskrive, hvordan ”Kultur-Lab” kan være med til at udfylde tomme butikslokaler i gågaden (*”lukke hullerne i byens klokkestreng”*), og bidrage med byliv i den eksisterende bygningsmasse (*”ny software til den eksisterende hardware”*). Planchefens framing af ”Kultur-Lab” kan siges at reflektere et fagligt makro-perspektiv, som planlæggere til dagligt opererer fra:

*”Ja, det kunne blive et godt **kulturelt brohoved** herinde i byen, **der bygger bro mellem bymidten og aktiviteterne på den gamle slagterigrund**”*

(planchef i kommunen, workshop 3, 2020)

*”Det (læs: ”Kultur-Lab”) kan være med til at **lukke hullerne i byens klokkestreng** (...) Vi kan med Kultur-Lab bidrage med **ny software til den eksisterende hardware**”*

(planchef i kommunen, workshop 4, 2020)

Direktøren i udviklingsselskabet, der også er formand i byens lokale handelsstandsforening, og dermed repræsentant for byens detailhandel, beskrev ”Kultur-Lab” som et koncept der kan generere flest nye kunder ned gennem gågaden til glæde for den traditionelle detailhandel:

*”Jeg er enig. Det her koncept, er det **koncept, som kan generere allerflest mennesker og et flow af nye målgrupper og kunder ned gennem gågaden**”*

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, workshop 3,
2020)

Kommunens strategi- og udviklingschef begyndte i stedet at frame ”Kultur-Lab” som et initiativ, der kan være med til at tiltrække og fastholde borgere i kommunen. Strategi- og udviklingschefens framing af ”Kultur-Lab” kan dermed siges at reflektere et professionelt bosætnings-perspektiv, som han til dagligt har ansvaret for at varetage:

*”Den her idé (læs: ”Kultur-Lab”) kan være med til at **gøre byen mere attraktiv overfor nuværende og fremtidige borgere**”*

(strategi- og udviklingschef i kommunen, workshop 2, 2020)

*”Kultur-Lab passer perfekt ind i vores visioner om at **tiltrække og fastholde unge og børnefamilier i byen**”*

(strategi- og udviklingschef i kommunen, workshop 4, 2020)

Når man nærstuderer framingprocessen kan man se, hvordan aktørerne, ligesom med den alternative field frame "Kultur-Lab", også begyndte at beskrive den indlejrede metafor "byens DNA" markant forskelligt. Direktøren (og repræsentanten for byens detailhandel) beskrev "byens DNA" som byens historiske handelsliv:

*"Historisk set er vi jo en gammel købstad, hvor **byens stærke handelsliv** altid har ligget i vores DNA (...) Vores by har snart 750-års jubilæum, så det er vigtigt, at vi får **genskabt livet i den gamle handelsby**"*

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, workshop 3,
2020)

Mens den studerende beskrev "byens DNA" som byens frivillige fællesskabsånd:

*"Vi er **indbegrebet af** forenings-Danmark. Næsten alle i byen er med i én eller anden form for **frivilligt fællesskab**. Det er den **ånd**, vi skal have til at blomstre i Kultur-Lab"*

(studerende 2, workshop 3, 2020)

Mens strategi- og udviklingschefen beskrev "byens DNA" som de unge fremtidige borgere i byen:

”De unge er vores råstof og byens fremtid. Det er deres behov, vi skal orientere os i mod, så de får lyst til at bosætte sig og leve i byen i fremtiden”

(strategi- og udviklingschef i kommunen, workshop 4,
2020)

Mens butiksindehaveren beskrev ”byens DNA” som unikke købsoplevelser:

*”Vi blev sidste år kåret som byens bedste butik. Og det gjorde vi, fordi vi lægger en stolthed i at **give vores kunder en personlig og unik købsoplevelse**. Hvis I spørger mig, er det faktisk **den helt grundlæggende forskel på os og andre byer. Vi er ret unikke på det område, synes jeg**”*

(butiksindehaver i bymidten, workshop 5, 2020)

Aktørerne udtrykte i perioden fra workshop 1 til workshop 5 en kollektiv opbakning til den alternative idé om ”Kultur-Lab”, men aktørerne var i samme periode ikke opmærksomme på, at de reelt fortolkede ”Kultur-Lab” markant forskelligt. Det blev de først opmærksomme på i løbet af workshop 6, hvilket jeg vil uddybe senere. Det blev med andre ord tydeligt i løbet af workshop 1 til workshop 5, hvordan idéen om ”Kultur-Lab” kan siges at ”rejste” ind i samskabelsesprocessen som en slags ”splittet” institutionaliseringsproces (Mazza et al., 2005), hvor idéen til den alternative field frame blev accepteret på tværs af

aktører som en legitim og bredt appellerende label, hvorimod idéens mere konkrete indhold og form var åben for aktørernes forskelligartede oversættelser (Mazza et al., 2005).

Konstruktionen af en hybrid-frame

I løbet af workshop 4 og workshop 5 forberedte aktørerne sig på at præsentere idéen om "Kultur-Lab" for gruppen af eksterne aktører på workshop 6. I dette forberedelsesarbejde havde aktørerne en bevidst strategisk ambition om at mobilisere opbakning til "Kultur-Lab" fra gruppen af eksterne heterogene aktører.

Eksemplificeret med udsagn som:

"Målet med mødet er at få så mange som muligt til at committe sig til projektet"

(planchef i kommunen, workshop 4, 2020)

"Vi har brug for dem til at tryk-teste vores koncept (...) Vi har brug for deres opbakning til at realisere Kultur-Lab"

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, workshop 4,
2020)

"Ja, de skal simpelthen ikke have lov til at tage hjem, før de har forpligtet sig til at være med i projektet"

(strategi- og udviklingschef i kommunen, workshop 4,
2020)

På workshop 4 blev aktørerne i gruppen enige om, at det ville være strategisk ideelt, hvis butiksindehaveren præsenterede "Kultur-Lab" for gruppen af eksterne aktører, eftersom at hun er et kendt ansigt i byen og fordi hun repræsenterer byens udfordrede detailhandel. I den forbindelse begyndte aktørerne i fællesskab at forberede, hvordan butiksindehaveren skulle præsentere "Kultur-Lab". I dette forberedelsesarbejde konstruerede aktørerne en "hybrid-frame" sammensat af aktørernes respektive snævre fortolkninger af "Kultur-Lab". I tråd med planchefens faglige makro-perspektiv på "Kultur-Lab" foreslog han, at butiksindehaveren indledte præsentationen med at beskrive, hvordan "Kultur-Lab" kan være med til at løse en specifik byplansudfordring:

"Det er vigtigt, at de (læs: eksterne aktører) forstår, at Kultur-Lab ikke er en konkurrent til at det, som sker ude på Slagterigrunden. At de forstår, at Kultur-Lab skal være et kulturelt brohoved, der bygger bro mellem dét der sker derude, og dét der sker herinde i bymidten"

(planchef i kommunen, workshop 5, 2020)

I tråd med direktørens kommercielle perspektiv på "Kultur-Lab" påpegede han vigtigheden af at tilgodese ejendomsejerne og byens detailhandel:

"Vi skal give ejendomsejerne ro i maven. De skal se Kultur-Lab som en midlertidig investering, der kan opretholde eller øge værdien af deres ejendomme (...) succeskriteriet

er jo, at der flytter en ny lejer ind i lokalet og åbner en ny butik”

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, workshop 5,
2020)

I tråd med den studerendes familiære perspektiv på ”Kultur-Lab” foreslog hun, at der skulle være en forælder fra en børnefamilie til stede til mødet, som kunne repræsentere den målgruppe:

”Jeg kender en mor til fire børn, som vil synes det her er spændende. Jeg kan høre, om hun vil komme til mødet og give sit besyv med”

(studerende 2, workshop 4, 2020)

I tråd med butiksindehaverens butiksinretnings-perspektiv på ”Kultur-Lab” lagde hun stor vægt på æstetikken og indretningen af lokalet, hvor mødet med de eksterne aktører skulle finde sted:

Eksemplificeret med udsagn som:

”Jeg synes det her tomme og rå lokale er pissefedt, undskyld mig. Men det her lokale ville da være perfekt til Kultur-Lab (...) Vi kunne invitere dem (læs: de eksterne aktører) med herind og mødes med os, og så give dem en wow-oplevelse”

(butiksindehaver i bymidten, workshop 4, 2020)

”Vi skal have kunst og plakater på væggene. Stearinlys, masser af stearinlys, og så nogle fede keramikting”

(butiksindehaver i bymidten, workshop 5, 2020)

Selvom aktørerne fremhævede markant forskellige funktioner ved ”Kultur-Lab”, lykkedes det alligevel gruppen at blive enige om en fælles plan for præsentationen af ”Kultur-Lab”, der kan siges at sammenkoble aktørernes fragmentariske frames i én ”hybrid-frame”. Planchefen havde på workshop 5 påtaget sig referentrollen og havde derfor nedskrevet, hvad de forskellige aktører i gruppen havde sagt vedrørende mødet med de eksterne aktører. Som afslutning på workshop 5 læste han (”staccato”) sine noter op, som en opremsning af aktørernes mangfoldige oversættelser af ”Kultur-Lab”, herunder (1) butiksindehaverens butiksindretnings-frame, (2) planchefens strategiske planlægnings-frame, (3) direktørens kommercielle frame, (4) den studerendes familiære frame:

”(1) Vi indretter mødelokalet som en autentisk prototype på Kultur-Lab med kunst på væggene, stearinlys og så videre (...) (2) Vi skal have én med fra Slagterigrunden, som skal forstå, at Kultur-Lab bygger bro til dem (...) (3) Vi skal sørge for at give ejendomsejerne ro i maven (...) (4) Der skal inviteres en mor til små børn med”

(planchef i kommunen, workshop 5, 2020)

Aktørerne skræddersyede altså en form for kreativ ”hybrid-frame”, som de hver især havde bidraget til med deres respektive snævre fortolkningsframes. Aktørerne udtrykte begejstring for den planlagte præsentation af ”Kultur-Lab”, som tilsyneladende uproblematisk favnede aktørernes forskellige oversættelser af idéen.

Eksemplificeret med udsagn som:

”Det bliver så godt. Det kommer du (læs: butikshaver) til at klare så godt. Du kan tale med en helt anden autenticitet, end vi andre kan”

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, workshop 5, 2020)

”Tak, jeg skal gøre, hvad jeg kan (griner)”

(butiksindehaver i bymidten, workshop 5, 2020)

”Ja, det er sådan en aften, man bare gerne selv vil blive inviteret med til”

(strategi- og udviklingschef i kommunen, workshop 5, 2020)

”På mødet oplevede jeg en arbejdsgruppe, som var energisk og virkelig, virkelig stolte af det koncept og den her idé, som de var kommet frem til”

(ekstern ny aktør og ung lokal iværksætter, post-interview, 2020)

Når aktørerne i gruppen oversatte idéen om "Kultur-Lab" forskelligt, kunne det give anledning til polarisering og interne uenigheder på tværs af aktører (Pallas et al., 2016). Men at aktørerne konstruerede en "hybrid-frame", som inkluderede flere fortolkninger af mening, gjorde det lettere for idéen at overkomme modstand (Boxenbaum, 2006), hvilket kan forklare, hvorfor aktørerne ikke oplevede polarisering, men i stedet oplevede kollektiv opbakning til den alternative fælles idé.

Opmærksomheden på den underliggende polariserede meningsdannelsesproces

Forud for workshop 6 havde arbejdsgruppen besluttet at lade én enkelt aktør i gruppen – butiksindehaveren - præsentere prototypeidéen for gruppen af nytilkomne aktører på workshop 6. Som nævnt tidligere i analysen framede butiksindehaveren den fælles prototypeidé som en "*mangfoldighedsbutik* (..) *hvor man kan købe nogle lækre ting*", hvilket betød at butiksindehaveren, overfor gruppen af nye aktører, primært præsenterede sin egen snævre oversættelse af "Kultur-Lab" som en "butik", hvor stedets indretning og æstetik var omdrejningspunktet:

Eksemplificeret med udsagn fra præsentationen:

"Kultur-Lab er et sted, hvor der sker alt muligt. Ligesom rummet her skal der være kunst og plakater på væggene.

Og man skal kunne købe tingene med hjem. Fede ting, altså. Keramikkrus og plakater og så videre (...) Plakaterne, som man kan købe med hjem, kunne fx hænge herovre (...) Man kunne også have nogle fede, slidte retromøbler henne i hjørnet”

(butiksindehaver i bymidten, workshop 6, 2020)

Butiksindehaveren præsenterede altså ikke ”hybrid-framen” med de mange nuancer og forskellige fortolkninger af mening, men i stedet som en individuel og fragmentarisk framing af ”Kultur-Lab”, som de øvrige aktører i den oprindelige arbejdsgruppe ikke følte sig inkluderet i.

Eksemplificeret med udsagn som:

”Hele setuppet var fint og rummet var sanseligt indrettet som en Kultur-Lab-prototype, der var noget at spise og drikke, og der var lagt an til en rigtig festlig eftermiddag. Men præsentationen af Kultur-Lab gik ikke særligt godt. Hun (butiksindehaveren) fik slet ikke det hele med”

(planchef i kommunen, post-interview, 2020)

”Det gik ikke så godt. Vi fik slet ikke forklaret vores koncept ordentligt. Vi andre måtte hjælpe til og tilføje flere nuancer”

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, post-interview,
2020)

Som en direkte reaktion på butiksindehaverens snævre framing af ”Kultur-Lab” begyndte de øvrige aktører i den oprindelige arbejdsgruppe at reparere og udvide framingen af prototypeidéen igen, det vil sige genopbygge ”hybrid-ramen”. Direktøren supplerede med sit kommercielle perspektiv på ”Kultur-Lab”:

*”Hvis jeg skal supplere med, hvad mit ‘take’ er på det her, så synes jeg personligt, at Kultur-Lab skal være med til at skabe et mere mangfoldigt byliv og **nye kundestrømme**, hvor der i forhold til fremtidig byudvikling er behov for et supplement med **aktiviteter til at understøtte den traditionelle detailhandel**”*

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, workshop 6, 2020)

Planchefen supplerede med sit faglige planlægningsperspektiv på ”Kultur-Lab”:

*”Ja, og fra kommunens side er vi jo interesseret i at holde vores gågade så attraktiv som muligt, hvor vi med Kultur-Lab kan **skabe et kulturelt brohoved** herinde i bymidten med relationer til alt det, der sker ude på Slagterigrunden”*

(planchef i kommunen, workshop 6, 2020)

Den ene studerende supplerede med sit familiære perspektiv på ”Kultur-Lab”:

*”Vi kan med Kultur-Lab være med til at skabe et kreativt
samlingssted for hele familien”*

(studerende 2, workshop 6, 2020)

Det var i denne specifikke meningsdannelsesproces, at aktørerne i den oprindelige arbejdsgruppe blev opmærksomme på, at de havde fortolket ”Kultur-Lab” markant forskelligt. Den fortolkningsmæssige heterogenitet gik op for dem i dette forankringsforsøg, foran den udvidet gruppe af eksterne aktører, hvor først butiksindehaveren indledte med en fragmentarisk præsentation af gruppens hybrid-frame i form af sin snævre butiksindretnings-frame. Gruppen blev først her opmærksomme på, at deres kollektive begejstring for ”Kultur-Lab” reelt dækkede over en polariseret meningsdannelse i gruppen, og aktørernes ejerskab over den fælles meningsdannelse blev udfordret.

Eksemplificeret med udsagn som:

*”Vi troede alle sammen, at vi havde det samme billede af
Kultur-Lab oppe i hovederne. Men det blev tydeligt i
starten af workshop 6, at det havde vi altså ikke”*

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, individuelt post-interview,
2020)

"Jeg tror ikke, at vi havde været skarpe nok på, hvad vi egentlig hver især mente med Kultur-Lab. Vi fandt i hvert fald ud af, at vi havde hver vores forestilling om, hvad det var"

(ung studerende 2, individuelt post-interview, 2020)

"Jeg tror faktisk, at vi i arbejdsgruppen så noget meget forskelligt i det samme"

(planchef i kommunen, individuelt post-interview, 2020)

"Det blev tydeligt på mødet (workshop 6), at de nok havde hver sin dagsorden. De ville gerne nogle ret forskellige ting med projektet"

(ekstern aktør og ung lokal iværksætter, post-interview,
2020)

"Kultur-Lab" blev præsenteret i løsrevne fragmenter, hvilket de nye aktører i gruppen oplevede som diffust, usammenhængende og svært at danne mening om. De nye aktører i gruppen oplevede altså det indledende forankringsforsøg som illegitimt, fordi de opfattede præsentationen af prototypeidéen som indforstået og løsrevet.

Eksemplificeret med udsagn som:

"Jeg tænkte at mødet var "fluffy" til at starte med i forhold til, at dem der præsenterede Kultur-Lab startede et sted, hvor vi andre slet ikke var. I lyset af at de havde arbejdet med projektet i et stykke tid, gik de lidt for hurtigt til værks. Det stod ikke helt klart, hvad meningen var med Kultur-Lab"

(ekstern aktør og lokal kommunikationsdirektør, post-interview, 2020)

"Målgruppen på mødet var så forskellig, så hvis præsentationen skulle være lykkedes, skulle man tale mere til sine målgrupper, og sørge for at gøre dem alle lige trygge. Den ene lokaleejer virkede i hvert fald meget skeptisk til at starte med"

(ekstern aktør og lokal ung kunstner, post-interview, 2020)

Aktørerne i den oprindelige arbejdsgruppe legitimerede ikke deres præsentation af "Kultur-Lab" ved at frame et akut feltproblem (diagnosticering af problem), som kan løses med en alternativ field frame (prognostisering af løsningsretning). De indledte heller ikke præsentationen af "Kultur-Lab" med en metaforisk framing (fx "byens DNA"), der begge havde været effektive framing-mekanismer i gruppens oprindelige opbakning til "Kultur-Lab". I stedet præsenterede aktørerne på skift deres løsrevne og snævre fortolkninger af "Kultur-Lab" for gruppen af eksterne aktører. Omfanget af disse snævre frames viste sig at være begrænsede, hvilket

ikke er usædvanligt, eftersom at en frame med et mobiliseringspotentialt inden for én given institutionaliseret praksis, ikke betyder, at den har samme anvendelighed for andre aktører fra andre institutionaliserede praksisser (Benford og Snow, 2000).

I første halvdel af felteksperimentet udviklede aktørerne en kollektiv oplevelse af konsensus. Aktørerne mobiliserede opbakning til prototypeidéen ved at inkludere et bredt spektrum af fortolkningsmuligheder i "Kultur-Lab" i form af en inkluderende hybrid-frame og en indlejret metafor. Sideløbende udspillede der sig en underliggende polariseret framingproces, hvor underliggende frames lå i fortolkningsmæssig konkurrence med hinanden om prototypeidéens mere nuancerede fortolkning. Det vil sige, at aktørernes framing af "Kultur-Lab" blev indsnævret og risikerede at forekomme ekskluderende for andre fortolkningsmuligheder (Benford & Snow, 2000). Aktørerne beskrev "Kultur-Lab" med markant forskellige frames som (1) en butik, (2) et familiært samlingssted, (3) et strategisk planlægningsgreb, (4) et kommercielt vækstinitiativ, og (5) en kommunal bosætningsstrategi. Paradoksalt nok oplevede aktørerne en høj grad af konsensus og fælles opbakning til prototypeidéen i denne fase, som ser ud til at vare ved helt frem til workshop 6.

I første halvdel af felteksperimentet inkluderede en udvidet og metaforisk framingproces et bredt spektrum af forskellige fortolkningsmuligheder, der reelt dækkede over mere nuancerede uenigheder og fortolkningsmæssige forskelligheder, som aktørerne ikke var opmærksomme på i meningsdannelsesprocessen. At aktørerne ikke var opmærksomme på disse fortolkningsmæssige forskelligheder så ud til at inkludere nogle afledte

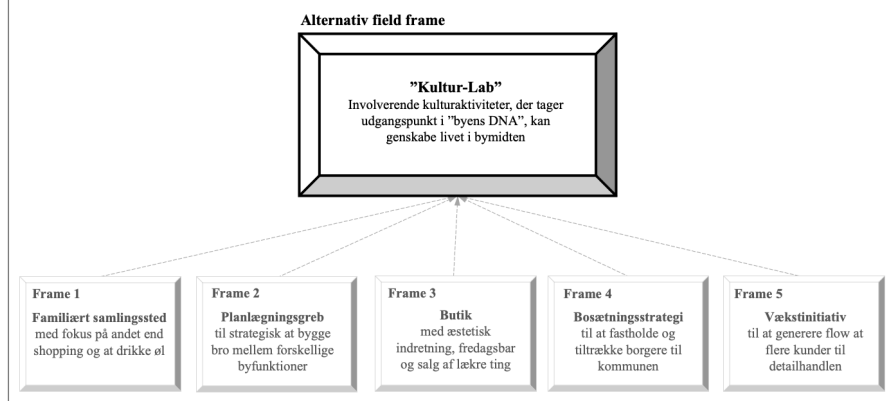
konsekvenser. En afledt konsekvens var, at aktørerne ikke opdagede, at deres forskellige meningsdannelser ikke ville kunne kombineres i praksis. Eksempelvis beskrev den studerende "Kultur-Lab" som et sted, der ikke skulle handle om shopping, mens butiksindehaveren beskrev "Kultur-Lab" som et sted, hvor man kan købe lækre ting. En anden afledt konsekvens var, at da en enkelt aktør fra gruppen præsenterede prototypeidéen, havde de øvrige aktører svært ved at genkende framingen af idéen og følte sig derfor ikke inkluderet i meningsdannelsen, hvorved et fælles ejerskab til prototypeidéen blev udfordret. En tredje afledt konsekvens var, at de nytilkomne aktører oplevede framingen af prototypeidéen som fragmentarisk og usammenhængende.

Den underliggende polariserede framingproces forblev negligeret af aktørerne i første halvdel af felteksperimentet, hvor underliggende frames lå i latent fortolkningsmæssig konkurrence med hinanden om prototypeidéens mere nuancerede fortolkning, mens den inkluderende alternative field-frame "Kultur-Lab" og den indlejrede metafor "byens DNA" forblev dominerende i meningsdannelsesprocessen i første halvdel af felteksperimentet:

Figur 6: Illustration af den *alternative fælles meningsdannelse* i 1. halvdel af felteksperimentet:

1. halvdel af felteksperimentet: Alternativ fælles meningsdannelse

I første halvdel af felteksperimentet var aktørerne ikke opmærksomme på, at de fortolkede "Kultur-Lab" markant forskelligt. De projekterede hver især deres snævre frames ind i den brede, alternative fortolkningsramme, uden at være opmærksomme på, at de andre i gruppen repræsenterede andre og forskellige fortolkninger af "Kultur-Lab". Aktørerne blev heller ikke opmærksomme på deres indbyrdes fortolkningsforskelle på workshop 5, da planchefen med tydelig adskillelse ("staccato") opremsede sine noter til butiksindehaverens præsentation af "Kultur-Lab". Her blev aktørernes forskellige frames midlertidigt samlet i en kortvarig og praktisk "hybrid-frame", som gav butiksindehaveren mandat og opbakning til at forsøge at forankre idéen hos gruppen af eksterne aktører. Men der var en tydelig adskillelse imellem de forskellige frames i den kortvarige "hybrid-frame", og jeg har ikke observeret en direkte interaktion eller friktion imellem aktørernes forskellige frames i første halvdel af felteksperimentet. Aktørerne gav udtryk for, at de på intet tidspunkt i første halvdel af felteksperimentet, før workshop 6, var klar over, at de hver især repræsenterede forskellige fortolkninger af "Kultur-Lab". Konsekvensen ved denne underliggende

polariserede meningsdannelse viste sig på workshop 6, hvor præsentationen af ”Kultur-Lab” blev opfattet som fragmentarisk og usammenhængende af de eksterne aktører. Aktørerne i den oprindelige gruppe blev først her opmærksomme på, at de reelt havde framet ”Kultur-Lab” markant forskelligt, og at de ikke havde et indbyrdes ejerskab til hinandens snævre frames, hvorved aktørernes oplevelse af fælles meningsdannelse blev nedbrudt. Den reelle ”afstand” mellem aktørernes fortolkningsframes i første halvdel af felteksperimentet betød, at der ingen, eller næsten ingen kontakt, forhandling eller friktion var imellem de forskellige frames. At aktørernes primære opmærksomhed orienterede sig mod at konstruere en alternativ fælles field frame betød, at aktørerne frem til workshop 6 problemfrit kunne reproducere deres fortolkninger af ”Kultur-Lab” ved at projekttere deres snævre frames ind i den brede fortolkningsramme uden at møde modstand, konflikt eller forhandlingsdilemmaer i relation til de andre aktørers frames. Modstand, konflikt eller forhandlingsdilemmaer kunne potentielt have afstedkommet eksempelvis modifikationer eller koblinger med andre frames undervejs. Men aktørernes forskellige fortolknings-frames: (1) familiært samlingssted, (2) planlægningsgreb, (3) butik, (4) bosætningsstrategi og (5) vækstinitiativ forblev stort set uændrede, hvilket karakteriserer første halvdel af felteksperimentet som en reproducerende heterogen meningsdannelsesproces.

2) Strategisk polariseret meningsdannelse

I anden halvdel af felteksperimentet udspillede sig en strategisk polariseret meningsdannelsesproces fra workshop 6 og frem til realiseringen af ”Kultur-Lab”. Meningsdannelsesprocessen var dels kendetegnet ved, at aktørerne i den udvidede arbejdsgruppe legitimerede idéen om ”Kultur-Lab” som en alternativ field frame, og dels kendetegnet ved en eksplicit konkurrence om ”Kultur-Lab’s” mere nuancerede fortolkning. Aktørerne konkurrerede vha. snævre frames, der undervejs gjorde det svært for aktørerne at samarbejde og komme videre i

processen. Mod slutningen lykkedes det dog én af aktørerne at mobilisere opbakning til realiseringen af ”Kultur-Lab” vha. en inkluderende ”hybrid-frame”. Men da denne aktør alligevel valgte at indsnævre framingen af ”Kultur-Lab” i realiseringsfasen, udfordrede det de øvrige aktørers ejerskab til den fælles meningsdannelse.

Legitimeringen af ”Kultur-Lab” som en alternativ field frame i den udvidet arbejdsgruppe

Efter den oprindelige gruppes indledende forsøg på at forankre prototypeidéen hos de eksterne aktører, der oplevede framingen af ”Kultur-Lab” som fragmentarisk og usammenhængende, begyndte flere aktører i den oprindelige arbejdsgruppe at gentage nogle af de framingprocesser, der var med til at understøtte og producere distancearbejdet i første halvdel af felteksperimentet. De begyndte igen at frame dét feltproblem, som de selv opfattede som akut, og som de ikke mente lod sig løse vha. eksisterende praksis. Ved at frame et traditionelt handelsstrøg som en ”forældet” idé begyndte aktørerne i den oprindelige gruppe igen at udfordre den eksisterende field frame, hvorved fremkomsten af alternative idéer til bymidtepraksis kunne legitimeres. Aktørerne i den oprindelige arbejdsgruppe gentog også en række af de problemer (diagnosticering af problemer), som påkalder sig behovet for ”at tænke nyt og kreativt” for at blive løst (prognostisering af løsningsretningen).

Eksemplificeret med udsagn som:

"Man må jo bare sige, at flere og flere butikslokaler står tomme. Internethandel og store butikcentre uden for byen truer livet i bymidten. Ikke kun her i byen, men alle steder. Så vi bliver nødt til at tænke nyt og kreativt, hvis vi skal følge med udviklingen"

(planchef i kommunen, workshop 6, 2020)

"Ja, vi unge savner jo lidt et sted at være herinde i byen"

(studerende 2, workshop 6, 2020)

"Jeg synes faktisk, at idéen om at skabe et sted som Kultur-Lab passer super godt ind i byens DNA, hvor vi jo både er stærke på kulturen og historisk har været en stærk handelsby"

(direktør i offentligt-privat byudviklingsselskab, workshop 6,
2020)

Planchefen benyttede her en form for problem-løsnings-logik, som kan være med til at styrke mobilitetskapaciteten i en framingproces (Gerhards og Rucht, 1992; Benford og Snow, 2000), og direktøren benyttede igen den indlejrede "DNA-metafor", som i første halvdel af felteksperimentet havde kapacitet til at inkludere flere forskellige fortolkninger af mening (Biscaro, 2017). Flere af de nytilkomne aktører begyndte herefter at engagere sig i meningsdannelsen omkring "Kultur-Lab", en enkelt aktør adopterede "DNA-metaforen" og flere af de nytilkomne begyndte at udtrykke begejstring for idéen om "Kultur-Lab".

Eksemplificeret med udsagn som:

”Det er en super spændende idé. Jeg tænker, at vi skal italesætte det her med at løfte byens DNA op. Vi skal mærke, at kulturen er en del af byens liv (..) Vi har behov for et åbent miljø i gågaderne, hvor kunstnere møder borgere, og borgere møder kunstnere”

(ekstern aktør og lokal kommunikationsdirektør, workshop 6, 2020)

”Vi er jo en kunst- og kulturby uden lige. Og vi har jo ’Kulturen til forskel’ som vores slogan. Så det er jo dén kultur, vi skal have bragt ned i de tomme butikslokaler (..) Det handler om at få skabt et sted for alle byens borgere”

(ekstern aktør og ung lokal iværksætter, workshop 6, 2020)

”Jeg tænker Yes, nu kommer det! Sådan noget her har vi manglet i byen. Vi ér jo kulturen, så hvor er den henne i bylivet i dag? Et sted hvor kunstnere, unge og gamle kan komme? Der er kæmpestore perspektiver i sådan et koncept, hvis man vil det”

(ekstern aktør og lokal erhvervsleder, workshop 6, 2020)

”Vi begyndte stille og roligt at kunne se, at det her faktisk var en rigtig god idé”

(ekstern aktør og lokal kommunikationsdirektør, post-interview,
2020)

Her i overgangen mellem første og anden halvdel af felteksperimentet blev det tydeligt, at de nytilkomne aktører havde behov for at blive engageret i en "distancekultur" for at legitimere "Kultur-Lab" som en alternativ field frame og for at blive i stand til at engagere sig i meningsdannelsesprocessen. Når aktørgruppen udvides i eksperimentelle rum, er det vigtigt, at de nytilkomne aktører forstår prototypeidéen og får mulighed for at komme med idéer og ændringsforslag i en form for demokratisk proces. At invitere nye aktører ind i det eksperimentelle rum har til formål at facilitere en udvidet *"delt forståelse af prototypen"* således prototypen kan få *"bred opbakning"* fra en udvidet gruppe af feltaktører (Cartel et al., 2019). I resten af workshop 6 og i workshop 7 begyndte aktører fra den oprindelige arbejdsgruppe at udvide framingen af "Kultur-Lab", hvilket medvirkede til, at de nye aktører blev inviteret med ind i meningsdannelsesprocessen, hvor nye aktører også begyndte at engagere sig i framing-udvidelsen.

Eksemplificeret med udsagn som:

"Hvad tænker I? Kultur-Lab er jo ikke et fastlåst koncept. Det er en idé, som vi har brug for jeres hjælp til at fylde indhold ind i"
(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, workshop 6, 2020)

"Ja. Kultur-Lab kan jo favne meget bredt"
(butiksindehaver i bymidten, workshop 6, 2020)

"Ja, enig. Der er jo næsten ingen grænser for, hvad man kan fylde ind i sådan et sted. Det er kun fantasien, der sætter grænser"

(ekstern aktør og lokal erhvervsleder, workshop 6, 2020)

"Ja, jeg synes der er kæmpestore perspektiver i det (...) Vi kan godt favne bredt"

(ekstern aktør og kommunikationsdirektør, workshop 6, 2020)

Strategisk polariserede oversættelser af idéen om "Kultur-Lab" i den udvidede aktørgruppe

Som indledning til workshop 7 gav den unge lokale iværksætter, der var blevet udpeget som projektleder for realisering af "Kultur-Lab", et kort introduktionsoplæg, hvori han fremhævede den oprindelige ambition om at realisere prototypeidéen i bymidten i efterårsferien 2020. Som projektleder for realiseringen af "Kultur-Lab" intensiverede han dermed forankringsarbejdet, der kan indebære, at grupper er nødt til at "trimme" prototypeidéer ind (Cartel et al., 2019).

Eksemplificeret med udsagn som:

"Vi har en deadline, der hedder mandag i uge 42, hvor byen holder efterårsferie"

(ekstern aktør og ung iværksætter, workshop 7, 2020)

"Jeg var meget opmærksom på at få de andre i gruppen til at forstå, at vi nu skulle have idéen skåret til, så vi kunne komme ud over stepperne"

(ekstern aktør og ung iværksætter, post-interview, 2020)

Efter den unge iværksætters introduktionsoplæg opstod en ny dynamik i arbejdsgruppen præget af intensiveret forankringsarbejde. I forlængelse af workshop 6, hvor nytilkomne aktører havde legitimeret "Kultur-Lab" som en alternativ field frame, begyndte aktører i den udvidede gruppe nu fra workshop 7 at oversætte idéen om "Kultur-Lab" i form af markant forskellige frames. Dynamikken udfoldede sig for alvor i workshop 8, hvor aktørerne eksplicit begyndte at konkurrere om, hvordan prototypeidéen skulle fortolkes. Med andre ord begyndte aktørerne at indsnævre fortolkningsrammen om "Kultur-Lab" i form af underliggende fortolknings-frames, der lå i konflikt med hinanden, og som kan tolkes som indlejrede fortolkningsforskelle, der udspringer af aktørernes personlige og professionelle præferencer uden for det eksperimentelle rum. Eksempelvis framede erhvervslederen "Kultur-Lab" som et "kreativitetsværksted", hvor man kan afprøve og købe hobbyartikler:

*"Jeg ser mere Kultur-Lab som et **kreativitets-værksted**, hvor man kan komme ind fra gaden med sit barn, bedstemor eller veninder, tilmelde sig kurser eller **købe materialer og for eksempel male påskeæg til påske**"*

(ekstern aktør og lokal erhvervsleder, workshop 8, 2020)

Erhvervslederen er direktør i en relativ stor virksomhed, som sælger hobbyartikler, og hun kan derfor have en kommerciel interesse i at frame "Kultur-Lab" som en salgsplatform for virksomhedens hobbyartikler:

"Det blev tydeligt at hun (erhvervslederen) så Kultur-Lab som en kommerciel mulighed for at afsætte nogle af hendes varer"

(strategi- og udviklingschef i kommunen, post-interview,
2020)

Den unge lokale kunster udfordrede erhvervslederens frame og tydeliggjorde afstanden til hendes frame ved at frame "Kultur-Lab" som et sted, der skal tales i en mere "kvalitativ og ambitiøs kunstnerisk retning":

"Jeg bliver lidt nervøs, når jeg hører folk tale om nisser og påskeæg. Fordi det er ikke lige det, jeg som kunster kan se mig selv ind i. Vi er del lokale kunstnere, som mangler et sted at være. Men det er godt at se, at der er andre, der taler Kultur-Lab i en mere kvalitativ og ambitiøs kunstnerisk retning"

(ekstern aktør og ung lokal kunstner, workshop 8, 2020)

Den unge kunstner gav udtryk for, at hun manglede et fysisk sted at være og kunne derfor have en professionel interesse i at frame ”Kultur-Lab” som et galleri for lokale kunstnere:

”Hun (læs: den unge lokale kunstner) var meget optaget af, at det (læs: ”Kultur-Lab”) skulle være et sted for hendes kunst. Den idé lå helt fast”

(ekstern aktør og lokal erhvervsleder, post-interview, 2020)

Den unge lokale iværksætter udfordrede den unge lokale kunstners frame og framede derimod ”Kultur-Lab” som et mere folkeligt sted for børnefamilier:

*”Vi skal også passe på, at Kultur-Lab ikke bliver et personligt kunstgalleri. Vi skal huske folkeligheden i det. Jeg synes det er vigtigt, at Kultur-Lab bliver **et rart sted, hvor byens børnefamilier har lyst til at komme til nogle hyggelige aktiviteter**”*

(ekstern aktør og ung lokal iværksætter, workshop 8, 2020)

Den unge iværksætter havde få år forinden startet en mindre 3-mands-virksomhed, der har specialiseret sig i at arrangere aktiviteter for børnefamilier fx skattejagter i byer i samarbejde med lokale erhvervsdrivende:

"Jeg begyndte stille og roligt at se det her projekt (læs: "Kultur-Lab") som en mulighed for at udvikle vores virksomhed"

(ekstern aktør og ung lokal iværksætter, post-interview, 2020)

Ejendomsudvikleren udfordrede de andre aktørers skala-fortolkning af "Kultur-Lab", og framede derimod "Kultur-Lab" som del af *"et større iværksætterkontorhotel"*:

*"Jeg synes vi skal passe på med ikke at gøre Kultur-Lab for snævert. Vi kan godt tænke det sammen med en café og **et større iværksætterkontorhotel**, synes jeg"*

(ekstern aktør og ejendomsudvikler, workshop 8, 2020)

Ejendomsudvikleren havde kort tid forinden opkøbt en større erhvervsjendom i bymidten, som han havde planer om at istandsætte og udvikle til et kontorhotel for iværksættere, og havde derfor en kommerciel interesse i at frame "Kultur-Lab" som en integreret del af det kommende projekt:

"Han (ejendomsudvikleren) så tydeligvis nogle kommercielle muligheder i at trække Kultur-Lab ind i hans kommende projekt som attraktivt indhold, der kan tiltrække nye lejere"

(strategi- og udviklingschef i kommunen, post-interview,

Aktørerne i den udvidede gruppe konstruerede her frames således aktørernes respektive framing af ”Kultur-Lab” blev indsnævret og forekom ekskluderende for andre fortolkningsmuligheder (Benford & Snow, 2000). Det blev med andre ord tydeligt, hvordan en (alternativ field) frame, der placerer sig i spændingsfeltet mellem forskellige verdenssyn, kan være kontroversiel og give anledning til konkurrence på tværs af fortolkningsgrænser (Seidel og O’Mahony, 2014).

Tilsvarende første halvdel af felteksperimentet mobiliserede aktørerne også i anden halvdel af felteksperimentet opbakning til idéen om ”Kultur-Lab”. Dernæst udspillede der sig, både i første og anden halvdel af felteksperimentet, en polariserende framingproces hvor underliggende frames lå i fortolkningsmæssig konkurrence med hinanden om prototypeidéens mere nuancerede fortolkning. Men i anden halvdel af felteksperimentet var denne polariserende framingproces ikke underliggende, men derimod fremtrædende og strategisk. Særligt fra workshop 8 og frem oplevede aktørerne i anden halvdel af felteksperimentet en høj grad af uenighed og manglende kollektiv meningsdannelse:

Eksemplificeret med udsagn som:

”På workshop 8 blev det ret tydeligt, at XX (den unge kunstner) havde et billede af Kultur-Lab som et personligt galleri. Og at XX (ejendomsudvikleren) så Kultur-Lab som enormt stort, i en kombination med et iværksætterhotel. At XX (butiksindehaveren)

bare gerne ville have et cool sted, hvor man kunne købe keramik. Og jeg selv så Kultur-Lab mere som et folkeligt aktivitetssted for børnefamilier (..) Rundt-om-bordet øvelsen på workshop 8 satte virkelig gang i de her konflikter, og samarbejdet gik generelt i håarknude der”

(ekstern aktør og ung lokal iværksætter, post-interview, 2020)

”Idéerne gik jo i tusind-milliarder forskellige retninger”

(ekstern aktør og erhvervsleder, post-interview, 2020)

”Jeg var meget usikker på, hvordan vi overhovedet skulle kunne blive enige”

(strategi- og udviklingschef i kommunen, post-interview, 2020)

I anden halvdel af felteksperimentet blev framingprocessen indsnævret, hvilket betød, at et bredt spektrum af forskellige fortolkingsmuligheder blev ekskluderet. Dette gav anledning til frustration i den udvidet aktørgruppe:

Eksemplificeret med udsagn som:

”Jeg blev virkelig frustreret. Det var som om, at vi talte i øst og vest, og ingen ville give sig”

(ekstern aktør og ung lokal kunstner, post-interview, 2020)

"Vi forstod ikke helt hinanden. Jeg var i hvert fald meget uforstående overfor XX (ejendomsejerens) forslag om et kontorhotel. Hvor kom den idé lige fra? (...) Det var også som om, at XX (den unge lokale kunstner) bare sad og surmulede"

(strategi- og udviklingschef i kommunen, post-interview, 2020)

"Der manglende retning. Det stak i mange forskellige retninger"

(ekstern aktør og erhvervsleder, post-interview, 2020)

Den strategisk polariserede meningsdannelsesproces, der udspillede sig i anden halvdel af felteksperimentet, fungerede som en slags "fremkaldervæske", der relativt tidligt i processen afslørede, at idéen om "Kultur-Lab" blot dækkede over uenigheder og markante fortolkningsforskelle.

Realisering af prototypeidéen "Kultur-Lab" i praksis

På trods af uenigheder og en mærkbar polarisering i gruppen lykkedes det alligevel én af aktørerne i den udvidet gruppe (den unge lokale kunstner) at få opbakning til at foretage det afsluttende forankringsarbejde og implementere prototypeidéen i praksis. Den unge lokale kunstner trådte tydeligt i karakter på workshop 9, hvor hun tydeliggjorde for de andre i gruppen, at hun var villig til at realisere "Kultur-Lab" i praksis.

Eksemplificeret med udsagnet:

”Jeg bliver lidt forvirret over at læse, at der er behov for en betalt projektkoordinator. Jeg synes det er unødvendigt. Vi kunstnere kan sagtens levere indhold og workshops frivilligt (..) Jeg skal i princippet bare bruge et lokale og en stikkontakt, for at komme i gang. Så vi er klar”

(ekstern aktør og ung lokal kunstner, workshop 9, 2020)

Den unge lokale kunstner tilbød altså at sætte handling bag ordene og realisere ”Kultur-Lab” vha. en effektiv handlingsframe, der kan siges at facilitere en bevægelse fra ”balkonen” og ud på ”barrikaderne”, som er én af framingprocessens væsentligste kerneopgaver (Benford og Snow, 2000).

Eksemplificeret med udsagn som:

”Mod slutningen blev det dét muliges kunst og et spørgsmål om, hvilke kræfter, der kunne træde til. Og det kunne hun (den unge lokale kunstner)”

(ekstern aktør og ung iværksætter, post-interview, 2020)

"Det er sindssygt vigtigt, at der er én der tager ansvar og får eksekveret tingene. Det er vigtigere end alle idé-generatorerne tilsammen. Dem der tager ansvar, de får også lov til at bestemme. Heldigvis er vi begunstiget med, at der er en frivillig som hende (den unge lokale kunstner), som tager et kæmpe ansvar her"

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, post-interview, 2020)

Derudover udskiftede den unge kunstner hendes snævre "galleri-frame" med en markant mere udvidet framing af "Kultur-Lab", hvor hun benyttede framekoblinger til at sammenkæde flere strukturelt adskilte frames i en "hybrid-frame", der både inkluderede (1) hendes egen galleri-frame, (2) den studerende og den unge lokale iværksætters familiære frame, (3) butiksindehaverens butik-frame, samt (4) direktørens og ejendomsejerens mere kommercielle frame.

Eksemplificeret med udsagn som:

"Når vi åbner Kultur-Lab i uge 42 skal vi vise borgerne i byen en bred vifte af ting: (1) kunstudstilling, (2) workshops for hele familien, musik og (3) salg af fede varer" (..) (4) Det kommer ikke til at koste lokaleejerne noget (...) vi rykker videre, lige så snart at lokalet bliver lejet ud igen"

(ekstern aktør og ung lokal kunstner, workshop 9, 2020)

Den unge lokale kunstner konstruerede en ”hybrid-frame”, som inkluderede flere fortolkninger af mening, hvilket kan gøre det lettere for idéer at overkomme modstand (Boxenbaum, 2006). Tilsvarende den første halvdel af felteksperimentet, hvor butiksindehaveren fik gruppens opbakning og mandat til at forankre idéen om ”Kultur-Lab” i den udvidet gruppe vha. en ”hybrid-frame”, fik den unge lokale kunstner i anden halvdel af felteksperimentet også gruppens opbakning og mandat til at forankre ”Kultur-Lab” i praksis vha. en ”hybrid-frame”.

Eksemplificeret med udsagn som:

”Fantastisk XX (ung lokal kunstner). Hold kæft det er fantastisk, hvis det lykkes at åbne Kultur-Lab i uge 42 (...) Jeg skal nok sørge for at skaffe et tomt butikslokale og få styr på forsikringsudfordringen”

(direktør i offentligt-privat udviklingsselskab, workshop 9, 2020)

”Super fedt. Den kan altså kun blive godt (...) Vi skal nok stå for kommunikation og presse op mod åbningen”

(ekstern aktør og kommunikationsdirektør, workshop 9, 2020)

Efter den afsluttende workshop 9 begyndte den unge kunstner at udvikle og planlægge ”Kultur-Lab’s” åbningsprogram. I denne oversættelsesproces fra idé til praksis indsnævrede den unge kunstner åbningsprogrammet til et

aktivitetsprogram, der primært framede "Kultur-Lab" som et sted for lokale kunstaktiviteter.

Eksemplificeret med udsagn som:

"Vi lagde ud med en kunstudstilling om temaet 'fødsel'. Her har en kunstner, jeg kender, specialiseret sig i at male gravide kvinder (...) Udstillingen indeholder også keramiske værker, som forestiller æg (...) Nu åbner vi snart en udstilling om street-art, som jo er en helt anden genre"

(ung lokal kunstner, post-interview, 2020)

Den unge lokale kunstner realiserede altså ikke "hybrid-framen" med de mange nuancer og forskellige fortolkninger af mening, men realiserede i stedet hendes egen individuelle og fragmentariske "galleri-frame", som de øvrige aktører i den udvidede arbejdsgruppe ikke følte sig inkluderet i.

Eksemplificeret med udsagn som:

"Lige nu er Kultur-Lab blevet et galleri eller en udstilling. Det er jo kun blevet et sted for kunstnere. Det var slet ikke det, jeg mente med det"

(butiksindehaver i bymidten, post-interview, 2020)

”Kultur-Lab ser desværre ud til at stivne i hendes (den unge lokale kunstners) form. Det vil sige i galleriformen. Og det er ikke nok, det er ærgerligt, synes jeg”

(ekstern aktør og kommunikationsdirektør, post-interview, 2020)

”Det er ikke min idé længere, fordi idéen er jo muteret, hvilket selvfølgelig kan være dejligt nok. Men jeg føler slet ikke det samme ejerskab til den mere”

(strategi- og udviklingschef i kommunen, post-interview, 2020)

”XX (den unge lokale kunstner) kørte det meget galleri-agtigt (...) Ingen var enige om hendes måde at køre det på. Hun tog for meget ejerskab (...) Hun er og vil altid være kunstner (...) Hun gik uden om arbejdsgruppen, derfor fik hun ingen støtte efterfølgende”

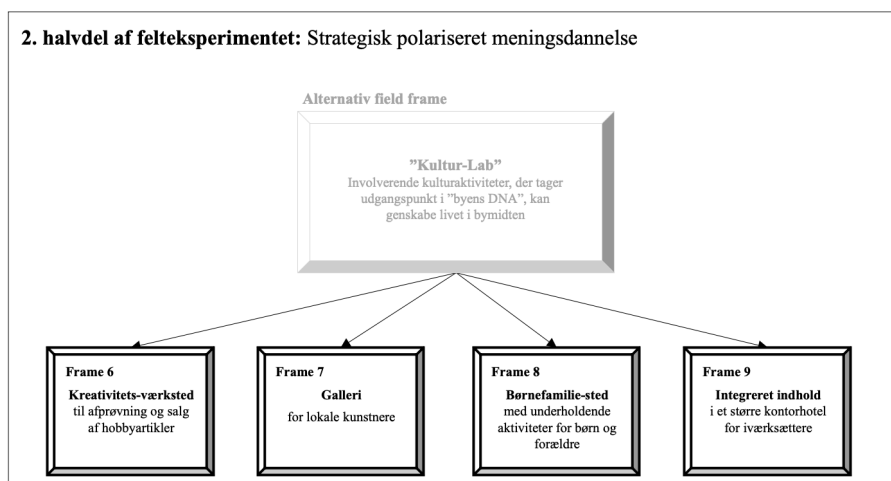
(ung lokal iværksætter, post-interview, 2020)

Tre måneder efter at ”Kultur-Lab” åbnede var jeg i kontakt med den unge lokale kunstner. Her fortalte hun, hvordan hun for ganske nyligt havde forsøgt at række ud til flere af de øvrige aktører i gruppen for at mobilisere deres opbakning til ”Kultur-Lab”. Hun havde ikke fået svar fra flere og ingen havde ytret konkret opbakning til hende:

”Jeg synes ikke, at jeg har set noget til dem, siden vi åbnede. Det er som om, at den begejstring der var på det sidste møde, ligesom er væk”

(ung lokal kunstner, post-interview, 2021)

Figur 7: Illustration af den *strategisk polariserede meningsdannelse* i 2. halvdel af felteksperimentet:

I anden halvdel af felteksperimentet var aktørerne eksplicit og strategisk konkurrerende i deres forskellige fortolkninger af "Kultur-Lab". De indtog markant forskellige fortolkningspositioner og præsenterede gentagne gange deres forskellige frames i konkurrencen om, hvilken frame der kunne "vinde" fortolkningen af "Kultur-Lab". I denne fortolknings-kamp konstruerede aktørerne ingen framekoblinger for at forbinde deres forskellige frames med hinanden. Bortset fra ejendomsudvikleren, der på et tidspunkt foreslog, at flere af de andres frames godt kunne integreres som indhold i et større iværksætterkontorhotel (en

idé som mødte bred modstand i gruppen). Tværtimod tydeliggjorde aktørerne afstanden mellem deres respektive frames, og udfordrede de andre aktørers frames ved at frame dem som illegitime. Flere aktører i anden halvdel af felteksperimentet gav udtryk for, at gruppen var splittet, og at aktørerne stod i indbyrdes opposition til hinandens frames. Men i den sidste workshop 9, få uger før ”Kultur-Lab” planmæssigt skulle testes i praksis, valgte den unge kunstner at konstruere en midlertidig frame, der samlede aktørernes forskellige frames i en kortvarig og praktisk ”hybrid-frame”, som gav den unge kunstner mandat og opbakning til at realisere ”Kultur-Lab” i praksis. Men da mandatet var givet, valgte den unge kunstner alligevel at realisere hendes snævre fortolkning af ”Kultur-Lab”, hvilket blot underbygger beskrivelsen af gruppens splittelse, og aktørernes indbyrdes opposition og manglende ejerskab til en fælles meningsdannelse. Den strategisk polariserede meningsdannelse, som dominerede i anden halvdel af felteksperimentet betød, at der forblev ”afstand” mellem aktørernes frames, bortset fra ejendomsejerens ”integrations-forsøg” og den unge kunstners kortvarige ”strategiske manøvre”, hvor hun midlertidigt konstruerede en ”hybrid frame”, der gav hende mandat til at realisere ”Kultur-Lab” i praksis. Aktørernes markant forskellige fortolkningspositioner og strategiske opposition til hinandens frames betød, at deres frames forblev adskilte uden modifikationer eller holdbare koblinger til hinanden. Aktørernes snævre fortolkningsframes: (6) kreativitetsværksted, (7) galleri, (8) børnefamilie-sted og (9) iværksætterkontorhotel forblev stort set uændrede, hvilket karakteriserer anden halvdel af felteksperimentet som en reproducerende heterogen meningsdannelsesproces.

3) Pragmatisk separeret meningsdannelse

I foråret 2022 var jeg i kontakt med den unge lokale iværksætter i byen, som kunne fortælle, at ”Kultur-Lab” stadig findes i bymidten, men nu under et nyt

navn og med et nyt organisatorisk setup. ”Kultur-Lab” hedder nu ”Stedet for Vækst og Udvikling” (pseudonym for at anonymisere stedets rigtige navn) og bliver i dag drevet af en betalt projektleder, som finansieres af tre lokale foreninger:

”XX (den unge lokale kunstner) fratrådte Kultur-Lab i begyndelsen af 2021 (...) Hun fik ikke længere opbakning til hendes måde at køre det på (...) Nu lever Kultur-Lab i bedste velgående og er kommet under udviklingsselskabets kappe, som har fået ny direktør. Nu hedder Kultur-Lab ”Stedet for Vækst og Udvikling” og kan meget mere, end da XX (den unge lokale kunstner) kørte stedet (...) Nu fungerer det i realiteten bare som et lokale i bymidten, som forskellige initiativer og projekter kan låne på skift. Bare det ikke er kommercielt. Det spænder meget bredt lige fra bæredygtighedsprojekter med fokus på FNs verdensmål, til indsamling til Røde Kors, til keramik-rum, til det litauiske konsulat der serverer suppe”

(ung lokal iværksætter, post-interview, 2022)

Byens offentlige-private udviklingsselskab beskriver ”Stedet for Vækst og Udvikling” som et bofællesskab, der skal rumme en bred palette af initiativer, som skiftevis kan leje sig ind i det store lokale i bymidten:

”Stedet for Vækst og Udvikling er et bofællesskab i bymidten, som skal give byens forskellige aktører mulighed for at tage del i byens

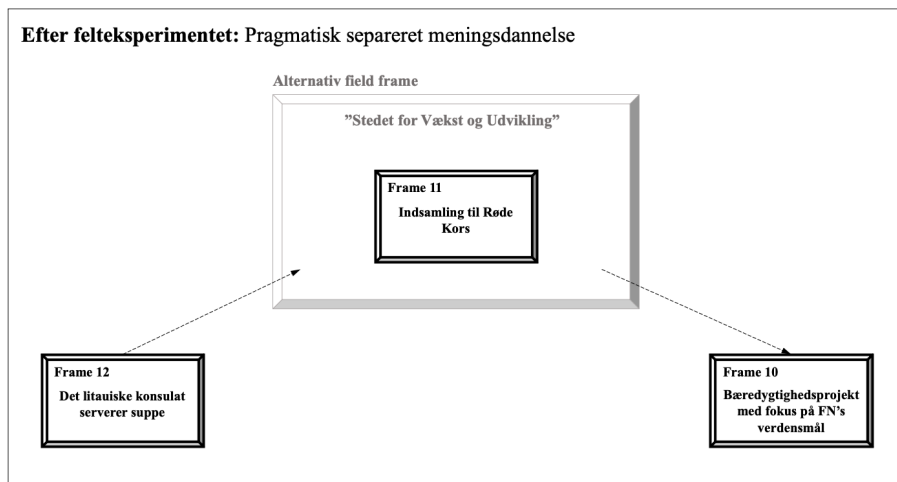
udvikling på mangfoldige måder (...) Flere organisationer i byen har som formål at fremme byudviklingen på hver deres måde og med hvert sit fokus”

(byens udviklingsselskab, 2022)

Efter mit felteksperiment står det klart, at den unge lokale kunstners snævre ”galleri”-realisering af ”Kultur-Lab” endte med at indsnævre fortolkningsrummet og dermed ekskludere de øvrige aktører og deres ejerskab for den fælles meningsdannelse. Gruppens kollektive opbakning til ”Kultur-Lab” blev derfor nedbrudt, hvilket betød, at den unge lokale kunstner måtte forlade ”Kultur-Lab”. Prototypeidéen har siden undergået en større forvandling, hvor det nu ejes af byens offentlige-private udviklingsselskab og nu bliver framet som et sted med fokus på vækst og udvikling. Desuden fungerer prototypeidéen nu i realiteten *”bare som et lokale i bymidten”*, der skiftevis kan fyldes forskelligt indhold ind i, hvor *”byens forskellige aktører”* kan tage del i byens udvikling *”på hver deres måde og med hvert sit fokus”*. Det vil sige, at prototypeidéen nu fungerer som en pragmatisk ”tom” ramme, hvori forskellige typer af aktører skiftevis kan fylde indhold i. På den måde kan ”Stedet for Vækst og Udvikling” betragtes som en alternativ field frame, der favner bredt, men som på pragmatisk vis sørger for at separere meningsdannelsen ved at rammen bliver udfyldt på skift af forskellige aktører, uden interaktion mellem de forskellige fortolkninger af prototypeløsningen. Derved skabes et uforstyrret fortolkningsrum, hvor aktører uproblematisk kan reproducere deres snævre fortolkninger af prototypeidéen uden konflikter. Den pragmatiske framing af prototypeløsningen skaber plads til en mangfoldighed af fortolkninger, hvilket kan øge mobilitetskapaciteten (Gerhards og Rucht, 1992; Benford & Snow, 2000) og formentligt forklare den opbakning stedet får i dag. Men det pragmatisk separerede fortolkningsrum kan også betyde,

at det vil have en tendens til at reproducere aktørers heterogene meningsdannelse, snarere end at det vil understøtte heterogene aktørers produktion af og ejerskab til en fælles meningsdannelse.

Figur 8: Illustration af den *pragmatisk separerede meningsdannelse* efter felteksperimentet:

Kapitel 5: Diskussion

I Kapitel 5 vil jeg indledningsvis opsummere mine analyseresultater og fremhæve de tre identificerede meningsdannelsesprocesser, som tilsammen bidrager til en besvarelse af PhD-studiets forskningsspørgsmål. Dernæst vil jeg diskutere mine analyseresultater i et bredere perspektiv i forhold til deres teoretiske bidrag til translationslitteraturen, framinglitteraturen og litteraturen om eksperimentelle rum. I forlængelse af denne diskussion vil jeg beskrive mit studies begrænsninger, som naturligt afstedkommer en række forbehold i forhold til mine forslåede teoretiske bidrag. Til sidst vil jeg perspektivere mine analyseresultaters empiriske bidrag til byudviklingsfeltet.

Opsummering af analyseresultater

I analysen identificerede jeg tre typer af meningsdannelsesprocesser iblandt heterogene aktører i konteksten af en eksperimentel samskabelsesproces: (1) *Alternativ fælles meningsdannelse*, (2) *Strategisk polariseret meningsdannelse*, og (3) *Pragmatisk separeret meningsdannelse*. De tre identificerede meningsdannelsesprocesser kan alle siges at have implikationer for heterogene aktørers ejerskab til en fælles meningsdannelse.

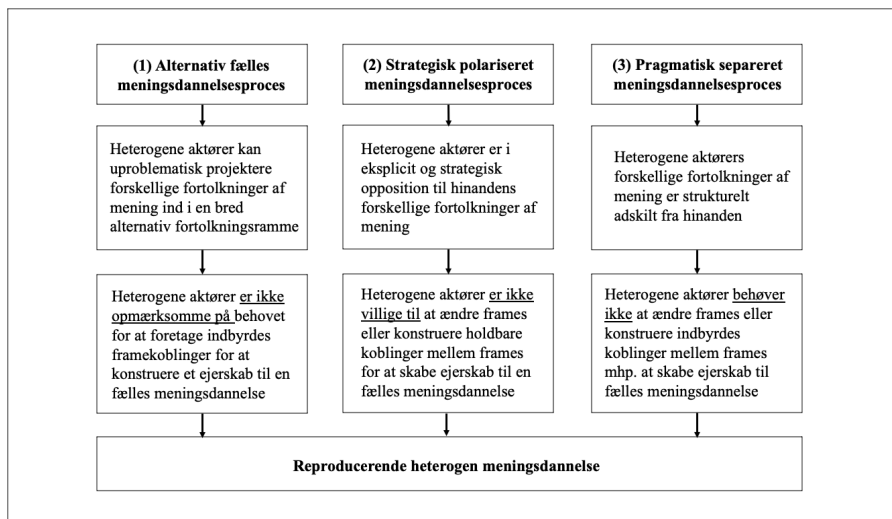
I en (1) *alternativ fælles meningsdannelsesproces* kan heterogene aktører uproblematisk projekte forskellige fortolkninger af mening ind i en bred fortolkningsramme, uden at de er opmærksomme på indbyrdes fortolkningsforskelle. Det betyder at meningsdannelsen sker uden modstand, konflikter eller forhandlingsdilemmaer, hvorfor aktører ikke opdager behovet for

at foretage modifikationer eller indbyrdes framekoblinger for at konstruere et indbyrdes ejerskab til en fælles meningsdannelse. En *alternativ fælles meningsdannelsesproces* kan derved, trods en oplevelse af fælles meningsdannelse, have en tendens til at reproducere heterogen meningsdannelse.

I en (2) *strategisk polariseret meningsdannelsesproces* indtager heterogene aktører markant forskellige fortolkningspositioner, hvorfra de konkurrerer om den mere nuancerede fortolkning af en bred fortolkningsramme. Heterogene aktører er i strategisk opposition til hinandens fortolkningsframes og tydeliggør indbyrdes ”afstanden” mellem deres frames. Aktører kan til nøds konstruere en strategisk og midlertidig ”hybrid-frame” for at vinde fortolkningskonkurrencen. Indbyrdes opposition til hinandens frames og et manglende ejerskab til en fælles meningsdannelse betyder, at heterogene aktører ikke er villige til at ændre deres frames eller konstruere holdbare koblinger mellem frames, hvilket betyder, at en *strategisk polariseret meningsdannelsesproces* også kan have en tendens til at reproducere heterogen meningsdannelse.

I en (3) *pragmatisk separeret meningsdannelsesproces* er heterogene aktørers fortolkningsframes strukturelt adskilt fra hinanden. Det betyder, at aktører på skift kan projektere forskellige fortolkninger af mening ind i en mere eller mindre ”tom” ramme, uden interaktion mellem forskellige fortolkninger af mening. Derved skabes et uforstyrret fortolkningsrum, hvor heterogene ikke har behov for at ændre deres frames eller foretage indbyrdes framekoblinger mhp. at konstruere et ejerskab til en fælles meningsdannelse. Det betyder, at en *pragmatisk separeret meningsdannelsesproces*, tilsvarende meningsdannelsesproces (1) og (2), også kan have en tendens til at reproducere heterogen meningsdannelse.

Figur 9: Illustration af de tre typer af identificerede meningsdannelsesprocesser:

Meningsdannelsesproces (1) og (2) udelukker ikke nødvendigvis hinanden. Jeg vil i stedet sige, at den ene meningsdannelsesproces kan dominere over den anden, og omvendt. Som det fremgår af analysen, foretager aktører snævre fortolkninger af den alternative field frame i både meningsdannelsesproces (1) og (2), men forskellen består i, hvor opmærksomme aktører er på disse snævre fortolkningsforskelle og hvor dominerende de snævre fortolkningsforskelle er for meningsdannelsesprocesserne. Ligeledes engagerer aktører sig, både i meningsdannelsesproces (1) og (2), i arbejdet med at konstruere en fælles alternative field frame, men forskellen består i, hvor opmærksomme aktører er på den fælles meningsdannelse og hvor dominerende den fælles mening er i processerne. Meningsdannelsesproces (1) og (2) kan siges at relatere sig til meningsdannelsesproces (3) i den forstand, at når der i (1) og (2) ikke blev skabt

en reel kollektiv ny meningsdannelse, men blot blev reproduceret heterogene meningsdannelser, må en empirisk forankret idé forventes at tage form som ”traditionel” mening, og ikke som kollektiv ny mening. Meningsdannelsesproces (3) kan derfor betragtes som et resultat af meningsdannelsesproces (1) og (2) og som et eksempel på en empirisk forankret idé, der reproducerer ”traditionel” mening.

Diskussion af analyseresultater i relation til forskningslitteraturen

Mit studie placerer sig i spændingsfeltet mellem dels nyere institutionel translationslitteratur, dels framinglitteratur og dels litteratur om eksperimentelle rum. Jeg vil nu diskutere mit studies forskningsresultater i relation til udvalgte dele af disse tre forskningslitteraturer.

Diskussion af analyseresultater i relation til translationslitteratur

Mit studie identificerer en række underliggende meningsdannelseprocesser i translationsprocessen mellem heterogene aktører, som hidtidige translationsstudier tilsyneladende ikke har beskrevet. De fleste translations-studier har fokuseret på kulturel indlejring i nationale og lokale kontekster (Boxenbaum, 2006; Meyer og Höllerer, 2010; Hyndman et al., 2014), mens nyere studier også er begyndt at undersøge vigtigheden af professionelle indlejringer (Waldorff og Greenwood, 2011; Pallas et al., 2016; Nielsen et al., 2021). Her har litteraturen beskrevet, hvordan nye idéer oversættes forskelligt af forskellige professionelle grupper inde i større organisationer (Røvik, 2016; Pallas et al., 2016) og på tværs af et felt (Waldorff og Greenwood, 2011; Nielsen et al., 2021). På tværs af studier på felt-

og organisationsniveau forslås, at heterogene translationer kan placeres i et kontinuum fra få ændringer til omfattende transformationer af idéer. Mine analyseresultater placerer sig også i dette kontinuum, hvor de bidrager med ny viden om de underliggende meningsdannelsesprocesser, der kan finde sted i dette kontinuum. Dermed kaster mine forskningsresultater nyt lys på eksisterende translationslitteratur, ved at fremhæve tre typer af meningsdannelsesprocesser som kan have implikationer for heterogene aktørers mulighed for at danne fælles mening. Afslutningsvis diskuterer jeg potentialet i, at fremtidige translationsstudier i højere grad undersøger aktørers heterogene oversættelser i direkte interaktion med hinanden, frem for som adskilte størrelser i enten tid eller rum.

På tværs af studier på felt- og organisationsniveau forslås, at heterogene translationer kan placeres i et kontinuum fra få ændringer til omfattende transformationer af idéer. I den ene ende af dette kontinuum, hvor idéer udsættes for få ændringer, anvendes begrebet *forstærkning* til at beskrive, hvordan nye idéer, ofte tidligt i translationsprocessen, udvides efterhånden som ny viden tilføjes for at legitimere idéerne, når de ”rejser” på tværs af et felt (Nielsen et al., 2021). I et studie af internt organisatoriske translationer bruges begrebet *reproduktion* til at beskrive, hvordan aktører adopterer en ny idé uden at redigere eller foretage tydelige ændringer af dem (Røvik, 2016). I denne ende af kontinuummet kan mit forskningsresultat (1) *Alternativ fælles meningsdannelse* placeres, eftersom at felteksperimentets aktører i denne translationsproces udvidede fortolkningsrammen om ”Kultur-Lab” og uproblematisk projekterede forskellige frames ind i den, hvilket tilsyneladende gav idéen bred legitimitet. Mine forskningsresultater foreslår dog, at en udvidelse af idéer, foruden at forstærke og legitimere dem, også kan have den afledte konsekvens, at aktører ikke er opmærksomme på indbyrdes fortolkningsforskelle, og derfor ikke opdager

behovet for at foretage ændringer eller indbyrdes koblinger mellem oversættelser for at konstruere et ejerskab til en fælles meningsdannelse. Det vil sige, at mine forskningsresultater indikerer, at noget der tilsyneladende fremstår som en forstærkning af idéer, godt kan dække over en underliggende skrøbelighed eller en uforløst mulighed for at styrke en fælles mening omkring idéen.

I midten af dette kontinuum, hvor nye idéer udsættes for moderate ændringer, anvendes begrebet *komplementering* til at beskrive, hvordan variationer af translationer spredtes på tværs af aktører for at sikre, at idéer er relevante for en bredere vifte af aktører på tværs af et felt (Nielsen et al., 2021). I et studie af internt organisatoriske translationer bruges begrebet *modificering* til at beskrive, hvordan aktører modificerer idéers betydninger for at gøre dem relevante i lokale kontekster (Røvik, 2016). I midten af dette kontinuum kan mine forskningsresultater (1) *Alternative fælles meningsdannelsesproces* og (2) *Strategisk polariserede meningsdannelsesproces* placeres i den forstand, at de kan supplere med viden om, at når variationer af translationer spredtes på tværs af aktører for at gøre en idé relevant i lokale kontekster, så kan det både ske subtilt uden aktørernes opmærksomhed (1), og det kan ske mere eksplicit med aktørernes fulde opmærksomhed (2). Clausen (2020) anvender begrebet *vertikal* translation til at beskrive, hvordan mere homogene aktører oversætter nye idéer til mere kontekstspecifikke idéer med tids- og stedsspecifikke funktioner. Jeg vil i denne sammenhæng hævde, at forsøg på *vertikal* translation kan medføre horisontale translationer i blandt heterogene aktører, når variationer af translationer spredtes på tværs af aktører for at sikre bred relevans. Mine forskningsresultater antyder, at denne horisontale spredning af idéer i blandt heterogene aktører ikke er helt uproblematisk. I de tilfælde hvor translationsvarianterne spredtes subtilt, uden aktørernes opmærksomhed (1), kan aktørerne have svært ved at opdage behovet for at foretage ændringer eller koblinger mellem translationsvarianter for at

konstruere et ejerskab til en fælles meningsdannelse. I de tilfælde hvor translationsvarianterne spredes eksplicit med aktørernes fulde opmærksomhed (2), kan det medføre indbyrdes konkurrence om idéens tids- og stedsspecifikke fortolkning, hvorfor aktørerne ikke er villige til at foretage ændringer og koblinger mellem translationsvarianter for at konstruere et ejerskab til en fælles meningsdannelse.

I den anden ende af dette kontinuum, hvor idéer udsættes for mere omfattende transformation, anvendes begrebet *polarisering* til at beskrive, hvordan nye idéer kan blive kontraproduktive, trække sig sammen eller må transformeres til nye revitaliserede idéer for at "overleve" på tværs af et felt (Nielsen et al., 2021). Her anvendes også begrebet "*omfattende transformation*" til at beskrive, hvordan nye idéer kan blive udsat for markante og omfangsrige ændringer for at blive tilpasset en specifik empirisk kontekst (Røvik, 2016). Clausen (2020) bruger her begrebet "*empirisk translation*" til at beskrive processen, hvor entreprenante aktører oversætter konkrete idéer til "levedygtige" løsninger i empiriske kontekster. I denne ende af kontinuummet kan mit forskningsresultat (3) *Pragmatisk separeret meningsdannelse* placeres, eftersom at idéen om "Kultur-Lab" i oversættelsen til den empiriske kontekst mistede opbakning, trak sig sammen og til sidst måtte transformeres til idéen om "Stedet for Vækst og Udvikling". Hvor Nielsen et al. (2021) og Røvik (2016) foreslår af denne transformative translationsproces kan være innovativ og føre til nye revitaliserede idéer, antyder mine forskningsresultater, at denne type translationsproces ligefrem kan begrænse innovation i form af en pragmatisk translationsproces, hvor den nye idé tilpasses en empirisk kontekst på en måde, så den ikke skaber friktion eller udfordrer institutionaliserede normer og vaner, men tværtimod reproducerer dem.

Både Røvik (2016) og Nielsen et al. (2021) beskriver hver af deres tre identificerede oversættelsesprocesser som selvstændige typologier, der kan placeres i ovennævnte kontinuum, men som ikke skal forstås som indbyrdes forbundne processer. Som præsenteret ovenfor kan mine tre identificerede translationsprocesser placeres i et tilsvarende kontinuum, men modsat Røvik (2016) og Nielsen et al. (2021), kan translationsprocesserne fra mit studie godt forstås som indbyrdes forbundne processer i den forstand, at de tilsammen beskriver tre translationsfaser, som en alternativ idé kan oversættes i, når den ”rejser” igennem en eksperimentel samskabelsesproces i spændingsfeltet mellem institutionel distance og forankring.

Mit studie identificerer en række underliggende meningsdannelseprocesser i translationsprocessen mellem heterogene aktører, som hidtidige translationsstudier tilsyneladende ikke har beskrevet. Dette kan naturligvis skyldes, at mine identificerede meningsdannelseprocesser, eller lignende, ikke udspiller sig i blandt heterogene aktører inde i større organisationer (Røvik, 2016; Pallas et al., 2016) eller på tværs af et felt (Waldorff og Greenwood, 2011; Nielsen et al., 2021). Det kan også skyldes, at hidtidige studier ikke har undersøgt translationsprocesser mellem heterogene aktører i et tilsvarende intensivt og mikroproces-orienteret perspektiv, som mit studie har. Det vil sige et studie, hvor aktørerne var i direkte interaktion med hinanden, mens de var placeret i eksperimentelle rum, som muligvis kan have forstærket og forstørret nogle af de underliggende meningsdannelseprocesser, der udspiller sig i blandt heterogene aktører, når de oversætter nye idéer. I makro-studier derimod, hvor der ”zoomes ud” i det økologiske translationsperspektiv, kan der indfanges nogle større sammenhænge og mønstre, som ikke vil kunne indfanges i et studie som mit. Omvendt vil et intenst mikroproces-fokuseret studie som mit, hvor jeg ”zoomer ind” og studerer underliggende meningsdannelseprocesser, kunne indfange nogle

mere subtile mekanismer og processer, som et bredere forskningsperspektiv vil have sværere ved at indfange. Langtidsstudiet (2021) af translations-økologien har eksempelvis beskrevet, hvordan aktørers heterogenitet har indvirkning på, hvordan nye idéer bliver oversat og i sidste ende udviklet til konkrete løsninger i en form for mange-til-mange påvirkning imellem aktørerne (Nielsen et al., 2021). Mit mikroproces-fokuserede studie har derimod identificeret tre typer af meningsdannelsesprocesser, som kan siges at begrænse indbyrdes påvirkninger imellem heterogene aktører ved at reproducere heterogen meningsdannelse. Der kan altså identificeres en form for modstrid imellem, hvad et makro-studie og mit mikro-studie ”får øje på”, hvor Nielsen et al. (2021) identificerer et ”produktivt” aspekt af heterogeniteten i translationsprocesser, hvorimod mit studie identificerer en række aspekter af heterogeniteten, som kan siges at begrænse ”produktiviteten”.

Translationsstudier har netop forsøgt at kombinere makro-perspektivet med mikro-perspektivet for at blive i stand til at tegne tydeligere relationer mellem meningssystemer på feltniveau og den mening, der flyder ind i lokale kontekster, hvor den oversættes og indlejres forskelligt af heterogene aktører. Ved at studere hvordan en ny medielogik ”rejste” ind i en større organisation kunne Pallas et al. (2016) vise, hvordan en ny idé blev forankret i organisationen på trods af, eller måske netop på grund af, at organisationens heterogene aktører: ledere, mediefolk, videns medarbejdere og mellemledere oversatte idéen markant forskelligt.

Tilsvarende langtidsstudiet (2021) blev de heterogene translationsprocesser i dette studie også undersøgt som ”adskilte størrelser” i den forstand, at disse studier ikke studerede de heterogene oversættelser i direkte interaktion med hinanden. De har undersøgt, hvordan heterogene oversættelser kommer til udtryk gennem artefakter, rutiner, symbolske og relationelle systemer (Pallas et al., 2016), det vil sige som

sammenflettede, dog adskilte, meningssystemer ned igennem organisationen. Og på feltniveau har de undersøgt, hvordan heterogene oversættelser kan påvirke hinanden indirekte i en større translations-økologi (Nielsen et al., 2021). Men jeg har ikke kunnet finde studier, som, tilsvarende mit studie, har undersøgt hvordan professionelt heterogene aktører oversætter nye idéer, når de, i en samskabelseskontekst, er i direkte interaktion og konfrontation med hinandens heterogene oversættelser. Her kan mit studie bidrage til translationslitteraturen ved at identificere en række underliggende meningsdannelsesprocesser, som udspiller sig i det direkte og interaktive møde mellem heterogene oversættelser, og som foreslås at have væsentlige implikationer for de heterogene aktørers muligheder for at danne fælles mening. På både feltniveau og organisationsniveau fokuserer translationslitteraturen på at beskrive, hvordan professionelt heterogene aktører oversætter nye idéer som ”adskilte” aktører. Det kunne være interessant, hvis fremtidige studier i højere grad også undersøger, hvordan professionelt heterogene aktører oversætter idéer som ”samskabende” aktører, hvor de er i direkte interaktion og konfrontation med hinandens oversættelser. Særligt kan dette forskningsfokus blive relevant i en tid, hvor flere heterogene aktører er begyndt at arbejde sammen om at udvikle fælles nye løsninger i nye typer af samskabelsesprocesser (Marvin et al., 2018).

Diskussion af analyseresultater i relation til framinglitteratur

Mit studie supplerer med viden om mere rumlige implikationer og aspekter af underliggende framingprocesser, der kan medføre skift i field frames, i dette tilfælde i blandt heterogene aktører. Eksisterende framinglitteratur har beskrevet hvordan field frames kan fungere som inter-medierende diskurskomponenter med en ”stickiness” som en institutionel logik og en formbarhed som en strategisk frame, og hvordan mere nuancerede forklaringer på institutionelle forandringer

kan findes i de underliggende framingprocesser eller field frame-translationer, der bidrager til skift af field frames og fremkomsten af nye institutionaliserede praksisser (Lounsbury et al., 2003; Cornelissen og Werner, 2014).

I en konceptualiseret ramme for institutionel forandring har mit studie identificeret forskellige typer af field frame translationer, foretaget af heterogene aktører, der alle på den ene side bidrager til legitimeringen af en alternativ field frame, men på den anden side, på tre forskellige måder, begrænser muligheden for dybereliggende institutionelle forandringer. I de tre typer af field frame translationer ser muligheden for institutionelle forandringer ud til at blive begrænset af, at heterogene aktører enten (1) *ikke er opmærksomme på*, (2) *ikke er villige til*, eller (3) *ikke behøver*, at ændre eller koble field frame translationer på nye måder med henblik på at konstruere en ny fælles mening. I alle tre tilfælde ser heterogene aktører ud til at reproducere field frame translationer, der reflekterer deres institutionaliserede faglige indlejringer, hvilket, jeg foreslår, begrænser muligheden for institutionel innovation.

Mit studie foreslår, at de tre typer af begrænsende field frame translationer kan relateres til de kontekstuelle settings, hvori de udspiller sig. Dermed supplerer mit studie med viden om mere rumlige implikationer og aspekter af underliggende framingprocesser, der kan medføre skift i field frames, i dette tilfælde i blandt heterogene aktører. I rum domineret af distancearbejde, indikerer mine forskningsresultater, at alternative field frames kan udvides i en grad, at heterogene aktører ikke er opmærksomme på behovet for at ændre eller koble field frame translationer på nye måder for at konstruere en ny fælles mening. Det vil sige, at institutionelt distancearbejde på den ene side understøtter heterogene aktørers kollektive opbakning til og legitimering af en alternativ field frame, men på den anden side også kan begrænse heterogene aktørers muligheder for at

opdage behov for dybereliggende institutionelle forandringer. I rum domineret af forankringsarbejde, indikerer mine forskningsresultater, at heterogene aktører kan konkurrere om den snævre fortolkning af en alternativ field frame i en grad, at de ikke er villige til at ændre eller koble field frame translationer på nye måder for at konstruere en ny fælles mening. Det vil sige, at institutionelt forankringsarbejde kan begrænse heterogene aktørers engagement i at foretage dybereliggende institutionelle forandringer. Det antages at nye field frames opstår på baggrund af gentagne interaktioner og forhandlinger om alternative frames (Maguire et al., 2004; Meyer & Höllerer, 2010; Granqvist & Laurila, 2011; Ansari et al., 2013). Mine forskningsresultater tilbyder her et kortvarigt ”snapshot” ind i de underliggende framingprocesser eller field frame-translationer, der potentielt kan bidrage til skift af field frames og fremkomsten af nye institutionaliserede praksisser. Forskning har understreget vigtigheden af, at etablering af *common ground* og kollektiv mening er afgørende for, at nye field frames kan opstå og danne grundlag for ny praksis (Weber et al., 2008; Loewenstein et al., 2012).

Mit studie identificerer to forskellige meningsdannelsesprocesser, som begrænser heterogene aktørers muligheder for at etablere *common ground* og kollektiv mening, hvoraf den ene meningsdannelsesproces (1) kan opleves som *common ground*, mens den reelt dækker over markante fortolkningsforskelle. De to identificerede meningsdannelsesprocesser (1) og (2) begrænser heterogene aktørers muligheder for at ændre eller koble field frame translationer på nye måder, hvilket resulterer i en realiseret alternativ field frame (3), som umiddelbart på overfladen kan fremstå ”alternativ”, men som reelt, lige under overfladen, blot er en pragmatisk ”tom” ramme for traditionelle og allerede institutionaliserede praksisser.

Framinglitteraturen har efterspurgt mere nuancerede forklaringer på institutionelle forandringer gennem studier af de underliggende framingprocesser, der bidrager til

skift af field frames og fremkomsten af nye institutionaliserede praksisser (Lounsbury et al., 2003; Cornelissen og Werner, 2014). Mit studie derimod bidrager med viden om underliggende framingprocesser, som begrænser skift af field frames og fremkomsten af nye institutionaliserede praksisser, hvilket også er vigtige processer at forstå, når institutionelle forandringer studeres.

Diskussion af analyseresultater i relation til litteratur om eksperimentelle rum

Jeg vil nu diskutere mine analyseresultater i relation til nyere litteratur om eksperimentelle rum, der kan siges at optegne et slags idealistisk ”spændingsfelt” mellem distance og forankring, hvori heterogene aktører kan blive i stand til at samarbejde effektivt på tværs og initiere institutionel innovation. Mit studie bidrager med viden om to typer af meningsdannelsesprocesser i dette ”spændingsfelt”, som har implikationer for tværfagligt samarbejde og heterogene aktørers muligheder for at initiere innovation i eksperimentelle rum.

I et studie af eksperimentelle rum foreslås det, at en omhyggelig balancegang mellem institutionelt distancearbejde og forankringsarbejde kan hjælpe aktører med at initiere institutionel innovation i form af alternative og implementerbare løsninger (Cartel et al., 2019). Et andet studie (2022) af eksperimentelle rum foreslår imidlertid, at der er grænser for, hvor meget heterogene aktører bør distanceres fra deres fagligt forankrede udgangspunkter i eksperimentelle rum, det vil sige, at hvis faglige grænsemærker nedbrydes for meget, kan det åbne op for nye interaktionsmønstre, men heterogene aktører risikerer samtidigt at få svært ved at koordinere eksperter, tanker og handlinger effektivt på tværs. Omvendt kan heterogene aktører risikere at blive fastholdt i traditionelle interaktionsmønstre, hvis de ikke distanceres tilstrækkeligt nok fra deres fagligt forankrede udgangspunkter (Farchi et al., 2022). Litteratur om eksperimentelle

rum kan altså siges at optegne et slags idealistisk ”spændingsfelt” mellem distance og forankring, hvori heterogene aktører både kan blive i stand til at løsrive sig fra traditionelle interaktionsmønstre og samtidigt koordinere effektivt med hinanden (Farchi et al., 2022), og blive i stand til at udvikle alternative løsninger som samtidigt er implementerbare (Cartel et al., 2019).

Disse studier foreslår designmæssige nøglefunktioner i eksperimentelle rum, i form af distance- og forankringsarbejde, på baggrund af et retrospektivt casestudie (Cartel et al. 2019), og foreslår en mådeholden distance til faglige grænsemarkører i eksperimentelle rum på baggrund af en række observationsstudier (Farchi et al., 2022). Men denne litteratur ”zoomer” ikke ind og tilbyder en mere detaljeret analyse af de meningsdannelsesprocesser, der udspiller sig i dette optegnede ”spændingsfelt” mellem distance og forankring i eksperimentelle rum. Mit studie forsøger netop at tilbyde en sådan analyse.

Eksisterende litteratur foreslår at distance i eksperimentelle rum kan åbne op for nye interaktionsmønstre mellem heterogene aktører (Farchi et al., 2022) og kan hjælpe aktører med at engagere sig i nye idéer og praksisser som alternativer til institutionaliserede praksisser (Cartel et al., 2019). Mine forskningsresultater indikerer at heterogene aktører, der befinder sig i eksperimentelle rum domineret af distance, kan have en stærk oplevelse af fælles meningsdannelse, som kan skyldes, at heterogene aktører i denne ende af ”spændingsfeltet” orienterer sig mod at udvide en alternativ fortolkningsramme, hvori de uproblematisk kan projekttere deres forskellige fortolkninger af mening, uden at de er opmærksomme på indbyrdes fortolkningsforskelle. Det betyder at meningsdannelsen sker uden modstand, konflikter eller forhandlingsdilemmaer, hvorfor aktører ikke opdager behovet for at foretage modifikationer eller indbyrdes framekoblinger for at konstruere et indbyrdes ejerskab til en fælles meningsdannelse. Dette

forskningsresultat supplerer den eksisterende litteraturs påstand om, at heterogene aktører, der distanceres for langt fra deres fagligt forankrede udgangspunkter, kan få svært ved at koordinere ekspertiser, tanker og handlinger på tværs (Farchi et al., 2022). Det vil sige, at mere nuanceret koordinering af både indbyrdes opgaver og mening ser ud til at blive besværliggjort af dominerende distancearbejde, eftersom at faglige grænsemarkører og nuancerede fortolkningsforskelle bliver utydelige og svære at identificere. Mine forskningsresultater indikerer, at når heterogene aktører uproblematisk kan projekte deres forskellige fortolkninger af mening ind i en bred, alternativ fortolkningsramme, uden at de opdager behovet for at foretage modifikationer eller indbyrdes framekoblinger, kan de have en tendens til at reproducere heterogen meningsdannelse. Dette forskningsresultat kan bidrage til at nuancere vores forståelse af to helt centrale nøglefunktioner ved eksperimentelle rum, der handler om at facilitere henholdsvis en *”bred opbakning til”* og en *”delt forståelse af”* alternative prototyper (Cartel et al., 2019). Ifølge mine forskningsresultater kan heterogene aktører, der befinder sig i eksperimentelle rum domineret af distance, godt have en stærk oplevelse af *”delt forståelse”* og derfor give *”bred opbakning til”* en alternativ prototype, samtidigt med at de reelt fortolker prototypen markant forskelligt og ikke opdager potentielle fortolkningsforskelle og -konflikter.

Eksisterende litteratur foreslår at tydelige forankringsmarkører i eksperimentelle rum kan gøre det lettere for heterogene aktører at koordinere ekspertiser, tanker og handlinger effektivt med hinanden (Farchi et al., 2022), og at forankringsarbejde kan hjælpe aktører med at forbinde det eksperimentelle rum og den løsning, de udvikler i det, til feltet og dermed øge sandsynligheden for diffusion og feltets accept af løsningen (Cartel et al., 2019). Mine forskningsresultater indikerer at heterogene aktører, der befinder sig i eksperimentelle rum domineret af forankring, kan indtage markant forskellige fortolkningspositioner, hvorfra de

konkurrerer om den mere nuancerede fortolkning af en fælles løsning. Heterogene aktører kan i denne ende af ”spændingsfeltet” være i strategisk opposition til hinandens fortolkningsframes, der kan betyde, at heterogene aktører ikke er villige til at ændre eller konstruere holdbare koblinger mellem deres fortolkninger. Dette forskningsresultat kan siges at stride imod den eksisterende litteraturs påstand om, at tydelige forankringsmarkører i eksperimentelle rum kan være produktive og gøre det lettere for heterogene aktører at koordinere eksperter, tanker og handlinger effektivt med hinanden (Farchi et al., 2022). Mine analyseresultater indikerer, at forankringsarbejde kan have implikationer for tværfagligt samarbejde ved at fremhæve menings-polarisering i blandt heterogene aktører, der kan medføre en tilsyneladende uproduktiv polarisering og konkurrence i gruppen. Men disse tilsyneladende forskellige forskningsresultater behøver ikke nødvendigvis at være så modstridende endda, eftersom at Farchi et al. (2022) har studeret ”koordinerings-effektiviteten” imellem heterogene aktører, mens jeg har studeret den ”kollektive meningsdannelse” imellem heterogene aktører, og principielt kan en polariseret og strategisk fortolkningskonkurrence godt være et eksempel på effektiv koordinering imellem heterogene aktører. Det vil sige, at tydelige forankringsmarkører i eksperimentelle rum principielt godt kan være ”produktive” for den effektive koordinering og samtidigt ”uproduktive” for ejerskabet til en fælles meningsdannelse i blandt heterogene aktører.

Ifølge mit studie kan heterogene aktører, der befinder sig i eksperimentelle rum domineret af forankringsarbejde, stå i opposition til hinandens fortolkninger og indgå i polariserede kampe om mening. Dette forskningsresultat fremhæver en kollektiv meningsdannelsesproces, der kan være begrænsende for to centrale nøglefunktioner i eksperimentelle rum, der handler om at facilitere ”*bred opbakning til*” og ”*delt forståelse af*” alternative prototyper, eftersom at aktører

kan være strategisk motiverede til at modsætte sig at konstruere ejerskab til en fælles meningsdannelse.

Eksisterende litteratur om eksperimentelle rum foreslår, at eksperimentelle rum kan tilbyde aktører mere fremtidsorienteret handlefrihed (Zietsma og Lawrence, 2010), og at det er kombinationen af distancearbejde og forankringsarbejde, der gør dem i stand til at facilitere institutionel innovation (Cartel et al., 2019). Men mit studie identificerer to typer meningsdannelsesprocesser (1) og (2), som ser ud til at begrænse heterogene aktørers mulighed for og vilje til at ændre frames og foretage nye koblinger mellem frames. Frem for at skabe ny mening sammen, ser heterogene aktører ud til at reproducere deres heterogene meningsdannelser i disse processer.

Jeg foreslår, at begge typer meningsdannelsesprocesser kan være begrænsende for eksperimentelle rums muligheder for at initiere innovation, hvis vi antager, at innovation indebærer, at aktører enten ændrer eller skaber ny viden i eksperimentelle rum. Jeg vælger her at betragte ny meningsdannelse som en grundbetingelse for institutionel innovation, det vil sige som en forudsætning for, at aktører kan blive i stand til at tage første skridt i retning mod at initiere institutionelle forandringer. På den korte bane kan det naturligvis være svært at afgøre om samskabelsesprocesser i eksperimentelle rum vil lykkes eller mislykkes med at initiere institutionel innovation. Institutionelle forandringer tager oftest lang tid, hvor det kan tage år, årtier og måske endda århundreder at forandre institutioner. Særligt kulturelle institutioner, herunder dybereliggende værdier, viden, kulturelle overbevisninger, vaner og sociale normer, udvikler sig langsomt (Roland, 2004). Transformerende processer anses som processer, der hjælper aktører med at ændre eksisterende viden til at skabe ny viden, som valideres indenfor og på tværs af andre vidensgrænser (Carlile, 2002). De to identificerede

meningsdannelsesprocesser fra mit studie (1) og (2) er eksempler på to processer i eksperimentelle rum, som kan siges at begrænse ændringer og transformation af viden i blandt heterogene aktører. Det begrænsede innovationspotentiale i de to typer af meningsdannelsesprocesser fra mit studie kom senere til udtryk i felteksperimentet i form af den empirisk forankrede løsning, der kan betragtes som en pragmatisk ”tom” fortolkningsramme (3) *Pragmatisk separeret meningsdannelse*, hvori heterogene aktører kan fortsætte med at reproducere deres heterogene og ”traditionelle” fortolkninger af mening uden interaktioner med eller indbyrdes koblinger til hinanden.

Mit studie bidrager altså til litteraturen om eksperimentelle rum med viden om forskellige typer af meningsdannelsesprocesser, som kan opstå i ”spændingsfeltet” mellem distance og forankring, og som kan have forskellige implikationer for heterogene aktørers samarbejde på tværs og muligheder for at initiere institutionel innovation. Mit studie er et relativt intenst og kortvarigt *in vivo*-studie af eksperimentelle rum, hvor jeg, ved at studere mikro-interaktionsprocesser, identificerer måder hvorpå et eksperimentelt rums innovationspotentiale begrænses. Cartel et al. (2019) har derimod foretaget et retrospektivt studie af et fire år langt eksperimentelt rum, hvor de ved hjælp af arkivdata og interviews har identificeret designmæssige nøglefunktioner, som bidrager til at indfri et eksperimentelt rums innovationspotentiale. Fremtidige studier kan studere ”spændingsfeltet” mellem distance og forankring ved at studere mikro-interaktionsprocesser i et flerårigt eksperimentelt rum, hvori aktører over længere tid gennemgår flere vekselvirkninger mellem distance- og forankring, hvorved organisationsforskere måske vil have større chancer for at identificere meningsdannelsesprocesser, som mere detaljeret kan forklare, hvordan eksperimentelle rum lykkes med at facilitere innovation.

Mit studies begrænsninger

Jeg vil nu diskutere mit studies begrænsninger ved at beskrive mine forskningsresultater som midlertidig og testbar viden, der dels kan ligge til grund for *moderate* generaliseringer og dels skal underkastes yderligere undersøgelser i fremtidige studier. Dernæst vil jeg diskutere mit specifikke felteksperiments begrænsninger og tilslut give forslag til fremtidige studier af heterogene aktørers kollektive meningsdannelsesprocesser i eksperimentelle rum.

Midlertidig og testbar viden

Mine forskningsresultater skal ikke betragtes som forsøg på at forklare ”sandheder” om heterogene aktørers kollektive meningsdannelsesprocesser i eksperimentelle rum. Forskning på baggrund af casestudier kan betragtes som lineære, men iterative vidensprocesser (Yin, 2009), hvor undersøgelser principielt aldrig bliver færdige. Denne ydmyghed omkring egne forskningsresultater er måske særlig vigtig, når jeg præsenterer forskningsresultater baseret på et engagerende forskningsdesign, hvor jeg selv intervenserer direkte med forskningsfeltet. Her kan et casestudie måske slet ikke betragtes som lineært, men som cirkulært, fordi studiets empiriske problem, problemformulering, forskningsdesign og teoriudvikling konstant indbyrdes påvirker hinanden i et forbundet og vibrerende kredsløb (Van de Ven, 2007). Mine forskningsresultater kan derfor højst betragtes som midlertidig og testbar viden, der tjener dét formål at blive underkastet yderligere undersøgelser ved at informere empiriske problemer, problemformuleringer, forskningsdesigns og teoriapparater i fremtidige forskningsstudier. Jeg vil præsentere tre forslag til fremtidige forskningsstudier på baggrund af mine forskningsresultater i bunden af dette afsnit.

Kan mine forskningsresultater ikke bruges til andet og mere end blot at informere fremtidige forskningsstudier? Både nej og ja. På baggrund af mine forskningsresultater er jeg ikke i stand til at lave formelle generaliseringer om heterogene aktørers kollektive meningsdannelsesprocesser i eksperimentelle rum. Men institutionel teori har indtil videre ikke beskrevet, hvordan heterogene aktører specifikt oversætter nye idéer og danner kollektiv mening i konteksten af eksperimentelle rum, og her kan værdien af ”eksemplets magt” til at kaste nyt lys på sådanne komplekse sociale processer ofte være undervurderet (Flyvbjerg, 2010). Ved at kaste nyt lys på komplekse sociale processer kan mine forskningsresultater formentligt bidrage med *moderate* generaliseringer i den forstand, at moderate generaliseringer er (a) begrænsede i deres omfang og dermed ikke forsøg på at producere gennemgribende og langtidsholdbare sociologiske forklaringer, der gælder på tværs af kulturelle kontekster, og er (b) åbne for ændringer og yderligere undersøgelser, hvorved moderate generaliseringer kan få en hypotetisk karakter (Payne, 2005).

Når min videnskabelige erkendelsesproces er knyttet til eksperimenter og intentionelt tilrettelagte forandringer i det studerede felt, baseret på involvering af berørte aktører i feltet, bliver min forskningsproces per definition kontekstualiseret, hvorved dens umiddelbare gyldighed bliver knyttet til specifikke, lokale praksisformer og læreprocesser (Nielsen og Nielsen, 2020). Men hvad betyder det for den engagerende forsknings status som videnskab, hvad er forholdet mellem teori, metode og praksis, og hvordan skal vi forstå den viden, der skabes i den engagerende forskning? Hvad er forbindelsen til og betydningen af teoretiske begreber, når videnskabelsen er kontekstualiseret og knyttet til lokale læreprocesser i feltet?

I dag er der efterhånden enighed om, at kontekstualiseret forskning ikke kan levere materiale til en teori om objektive sociale lovmæssigheder (Nielsen og Nielsen, 2020). En af de mere vidtgående perspektiver i denne erkendelse er den såkaldte forskningsform 2 (Nowotny, Scott og Gibbons, 2003), som jeg også kort beskriver i mit metodekapitel (Kapitel 3). I sin reneste form reducerer forskningsform 2 teoretiske begreber til guidelines for kontekstspecifikke undersøgelser, hvor case-undersøgelser ikke har en generel teoridannelse eller -udvikling som sit perspektiv. Dette er ikke tilfældet i mit studie, hvor jeg med et abduktivt metodedesign forsøger at skabe en form for ligevægt og vekselvirkning mellem almene teoretiske begreber og lokal praksis. Med mit abduktive metodedesign forsøger jeg både at overvinde de almene teoretiske begrebers abstrakthed og samtidigt at etablere et gensidigt og dialektisk forhold mellem teori og praksiserfaringer, i modsætning til forskningsform 2 i sin reneste form hvor teorien kan siges at stå svagt overfor en stærk praksisrefleksion (Nielsen og Nielsen, 2020). Ved at insistere på at kombinere almene teoretiske begreber med lokale og kontekstuelle undersøgelser forsøger jeg at styrke de almene dimensioner i det særlige og lokale og derved samtidigt skabe forudsætning for en form for almengørelse af erfaringerne fra mit konkrete felteksperiment ud over dets kontekstualisering. En almengørelse som også kan få karakter af en 'refleksion over praksis', ved at denne tilgang bringer 'mere samfund' ind i den lokale refleksions- og erfaringsproces. Derfor er ambitionen, at der i og ud af mit lokale felteksperiment kan vokse og formuleres mere almene erkendelser og perspektiver, som kan bidrage til udviklingen af institutionel teori, specifikt til translationslitteraturen, framinglitteraturen og litteraturen om eksperimentelle rum.

Felteksperimentets begrænsninger

I mit felteksperiment identificerer jeg forskellige typer af meningsdannelsesprocesser i blandt heterogene aktører, og hævder, at eksperimentets iscenesatte distance- og forankringsarbejde er afgørende faktorer. Men hvad nu hvis intensiteten af henholdsvis distance- og forankringsarbejdet ikke var afgørende for fremkomsten af de identificerede meningsdannelsesprocesser, men at det var selve indholdet og kvaliteten af det institutionelle arbejde, der var afgørende? Hvad nu, hvis det eksempelvis tidligt i felteksperimentet var lykkedes procesfacitatoren eller mig at opdage, at aktørerne fortolkede "Kultur-Lab" markant forskelligt, og vi derfor havde iværksat øvelser, hvor disse fortolkningsforskelle var blevet bearbejdet konstruktivt i første halvdel af felteksperimentet? Eller, hvis vi havde valgt at facilitere forankringsarbejdet tilsvarende stramt i anden halvdel af felteksperimentet, og derfor kunne facilitere de polariserede fortolkningskampe mere konstruktivt. Hvilke typer af meningsdannelsesprocesser ville jeg så kunne identificere, og hvordan ville den realiserede idé så have taget form? Det er svært, om ikke umuligt, at gisne om. Men det er klart, at iscenesættelsen og undersøgelsen af henholdsvis distance- og forankringsarbejde ikke kun har en "intensitets-dimension", men også fx har en indholdsmæssig "kvalitets-dimension", som ikke indgår i mit studie, men som kan have været afgørende for de kollektive meningsdannelsesprocesser, der udspillede sig i det eksperimentelle rum.

En anden indholdsmæssig "kvalitets-dimension", som måske kan have været afgørende for fremkomsten af de kollektive meningsdannelsesprocesser i mit felteksperiment, er "kvaliteten" af den idé, som aktørerne udviklede. Havde "Kultur-Lab" været en mere "hård" idé i form af politiske direktiver, reguleringer eller juridiske bestemmelser, havde aktørerne i felteksperimentet måske haft en

anden motivation for at konstruere en fælles meningsdannelse og forpligtelse til at implementere løsningen i fællesskab, frem for i tilfældet med en mere ”blød” idé som ”Kultur-Lab”, der var drevet af mere ”bløde” og abstrakte visioner. Casestudiet (2019) af det eksperimentelle rum, hvor det lykkedes heterogene aktører at initiere institutionel innovation, handlede netop om implementeringen af et ”hårdt” politisk CO2-direktiv (Cartel et al., 2019). Forskningsresultaterne fra dette studie var også baseret på undersøgelser af et fireårigt langt eksperimentelt rum bestående af flere vekselvirkninger mellem distance- og forankringsarbejde, hvorimod mit studie er baseret på et relativt kort og intenst eksperimentelt rum bestående af få vekselvirkninger mellem distance- og forankringsarbejde. Hvilke typer af meningsdannelsesprocesser ville jeg kunne identificere, hvis mit felteksperiment eksempelvis havde været dobbelt så langstrakt, med dobbelt så mange vekselvirkninger mellem distance- og forankringsarbejde? Ville jeg så kunne identificere kollektive meningsdannelsesprocesser, hvor de heterogene aktører var *opmærksomme på, villige til* eller *behøvede* at konstruere et ejerskab til en fælles meningsdannelse (i modsætning til mine forskningsresultater), eller ville jeg identificere noget helt tredje eller fjerde?

Endnu et relevant perspektiv, som relaterer sig til distance- og forankringsarbejde, men som ikke indgår direkte i mit studie, er iscenesættelsen af aktørernes ”stakeholderness”, der handler om de manipulerende praksisprocesser, hvorigennem specifikke interesser og mulighedsrum bliver framet (Thompson, 2005), det vil sige, hvilke specifikke roller aktørerne bliver tildelt, og hvor meget ”rum” disse får til at eksperimentere eller ej (Hoffmann og Munthe-Kaas, 2020). Var det eksempelvis afgørende for udfaldet af kollektive meningsdannelsesprocesser i mit felteksperiment, at aktørerne i den første halvdel blev framet som et kollektiv af aktører, der sammen fik til opgave at udvikle en

fælles alternativ løsning, hvorimod aktørerne i anden halvdel i højere grad blev framet som individuelle aktører, der individuelt fik til opgave at vurdere og bedømme den alternative løsning? Var denne kollektivistiske versus individualistiske framing af aktørernes "stakeholderness" afgørende for, at aktørerne i første halvdel orienterede sig i retning mod at konstruere en fælles alternativ frame, og aktørerne i anden halvdel orienterede sig i retning mod at konstruere individuelle frames?

En tredje indholdsmæssig "kvalitets-dimension" af mit felteksperiment som kan have været afgørende for den kollektive meningsdannelsesproces og dermed for mine forskningsresultater, er mit opdelt fokus på aktører i henholdsvis første og anden halvdel af felteksperimentet. Kvalitativt vælger jeg at studere to delvist forskellige grupper af aktører fremfor at studere den samme gruppe igennem hele felteksperimentet. Konsekvensen herved er blandt andet, at jeg ikke studerer, hvordan den oprindelige arbejdsgruppes kollektive meningsdannelsesproces udviklede sig i anden halvdel af felteksperimentet. En anden konsekvens er, at jeg ikke problemfrit kan sammenligne meningsdannelsesprocesser i første og anden halvdel med hinanden, eftersom at de observerede aktører er delvist forskellige fra hinanden. Jeg forsøgte at sikre det størst mulige overlap mellem personerne i de to halvdele, og stræbte mod at nye aktører kom fra samme eller lignende organisationer. Mit argument for at sammenholde mine forskningsresultater fra de to faser og præsentere dem som distinkte, men sammenlignelige, meningsdannelsesprocesser er, at de er identificeret i en sammenhængende kontekstuel setting (i tid og rum), med overlap af flere af de samme aktører, som alle danner mening om den samme alternative idé "Kultur-Lab".

Til forskel fra de øvrige studier jeg relaterer mine forskningsresultater til, baserer jeg mine forskningsresultater på et "close-up" studie af kollektive meningsdannelsesprocesser i realtid. Ved at konstruere et felteksperiment kunne jeg "indkapsle" dette udsnit af verden, jeg ønskede at undersøge. Ambitionen var at indfange og identificere væsentlige meningsdannelsesprocesser mellem heterogene aktører i et eksperimentelt "spændingsfelt" mellem institutionel distance og forankring. Men denne dobbeltrolle som både medskaber og observatør af det udsnit af verden, jeg forsøger at forstå, er naturligvis ikke uproblematisk. Det kan være modsætningsfyldt at insistere på både at være *indenfor* og *udenfor* empirien. At være både *interaktiv* og *passiv*, *forstyrrende* og *neutral* i min forskningsmetode. Dobbeltrollen som både *intervenerende* og *fortolkende* forsker betyder, at jeg samlet set hverken finder mig helt inden for eksperimentforskningen eller helt inden for feltforskningen. Jeg kunne derfor hverken opnå fuld kontrol over forskningsprocessen eller indtage en neutral observatørposition i den. Jeg fik med andre ord ikke mulighed for at designe præcist det teoribaserede forskningseksperiment, jeg ønskede. Og jeg kunne heller ikke opnå et autentisk og "rent" indblik i den empiriske kontekst, jeg ønskede at undersøge. Fortolkende forskere kritiseres i forvejen for at have for stor afstand til empirien ved at insistere på at fortolke fortolkninger (Hatch, 2013), og det bliver naturligvis ikke bedre af, at jeg i dette PhD-studie insisterer på at fortolke fortolkninger inde i en fortolkningsramme, jeg delvist selv har konstrueret. Det risikerer at resultere i en form for dobbelt blindhed overfor mit empiriske materiale, hvor jeg risikerer at plante resultater, jeg selv senere vil finde, uden at være opmærksom på det. Derfor er det vigtigt at acceptere, at jeg som forsker selv er med til at frembringe de handlinger, jeg udforsker, og skal derfor eksplicit gøres til et subjekt i objektet for min egen undersøgelse, og af denne grund medtænkes som et centralt element i forskningen (Van de Ven, 2007).

Min løsning blev at definere en tydelig adskillelse mellem min rolle som medskaber og min rolle som observatør. Jeg valgte at eksplicitere min *intervenierende* rolle i den metodiske proces, hvor jeg konstruerede en detaljeret iscenesættelse af felteksperimentet inklusiv transparente beskrivelser af mine refleksioner undervejs i form af autoetnografiske noter. Hvorimod jeg valgte at tydeliggøre min *observerende* rolle i den analyserende proces, hvor jeg bestræbte at foretage en empiri-drevet analyse med et skarpt fokus på de heterogene aktørers interaktion inde i felteksperimentet. Med andre ord forsøgte jeg at definere en tydelig skelnen mellem aktørerne i felteksperimentet og mig som forsker, ved at lade min subjektive rolle fylde centralt og transparent i selve framingen af felteksperimentet, hvorimod aktørernes roller fyldte centralt og transparent i selve analysen af meningsdannelsesprocessen inde i felteksperimentet. På den måde var ambitionen at tydeliggøre min centrale rolle i forskningsprocessen, og samtidigt adskille den fra aktørernes og derved, så vidt muligt, destillere aktørernes kollektive meningsdannelsesproces. Dette var naturligvis lettere sagt end gjort, da det krævede en vedvarende opmærksomhed på, hvad henholdsvis mit iscenesatte felteksperiment ”sagde”, hvad aktørerne inde i felteksperimentet ”sagde”, og hvordan jeg fortolkede, hvad de ”sagde”. Dette arbejde krævede en loyalitet overfor mit abduktive metodedesign og en stringent adskillelse mellem helholdsvis min teoribaserede iscenesættelse og framing af felteksperimentet (teori og metode), aktørernes empiriske interaktioner og framingprocesser inde i felteksperimentet (empiri), og analytiske beskrivelser af de empiriske observationer i dialog med teorien (teori og analyse). Denne adskillelse har dels været vigtig at tydeliggøre for mig selv undervejs i forskningsprocessen, og i det efterfølgende arbejde med at formidle forskningsprocessen. Mit valg af analytisk teoriapparat resulterer naturligvis i et fravalg af ”uendeligt” mange andre

teoretiske muligheder for at studere det empiriske materiale fra mit felteksperiment, og som intervenerende forsker i det felt jeg selv undersøger, vil jeg utvivlsomt opdage og fokusere på specifikke dele af empirien fremfor andre, hvorfor andre organisationsforskere ville få andet ud af mine empiriske data.

Jeg vil nu, på baggrund af mine forskningsresultater og ovenstående begrænsning af mit felteksperiment, forslå tre muligheder for fremtidige relevante forskningsstudier af heterogene aktørers kollektive meningsdannelsesprocesser i eksperimentelle rum.

Fremtidige studier kan undersøge hvordan meningsdannelsesprocesser udvikler sig, når iscenesættelse og facilitatorer er mere opmærksomme på at iværksætte øvelser, hvor aktørers fortolkningsforskelle bliver bearbejdet mere eksplicit og konstruktivt, både under det indledende distancearbejde og frem til det afsluttende forankringsarbejde. Sådanne studier vil kunne belyse, hvordan mere direkte institutionelt arbejde med underliggende meningsdannelser påvirker heterogene aktørers kollektive meningsdannelsesproces i eksperimentelle rum. Andre studier kan studere heterogene aktørers kollektive meningsdannelsesprocesser over en længere periode, hvor det eksperimentelle rum eksempelvis består af flere vekselvirkninger mellem distance- og forankringsarbejde. Sådanne studier vil kunne belyse, hvordan henholdsvis tid og frekvens i eksperimentelle rum påvirker heterogene aktørers kollektive meningsdannelsesproces. Andre studier kan studere kollektive meningsdannelsesprocesser i eksperimentelle rum, hvori målet er at udvikle "hårdere" løsninger i fællesskab, og hvor alle aktører i hele processen bliver ramt som stakeholdere tilhørende en kollektiv gruppe. Sådanne studier vil kunne belyse, hvordan tydeligere indbyrdes forpligtelser og tilhørsforhold påvirker

heterogene aktørers kollektive meningsdannelsesproces. Med studier og eksperimenter som disse kan organisationsforskere formentligt kaste nyt lys på og nuancere vores forståelse af heterogene aktørers kollektive meningsdannelsesprocesser i eksperimentelle rum, og derigennem bidrage med yderligere afklaring af hvad eksperimentelle rum kan bidrage med – og hvilke begrænsninger de har – i forhold til at initiere institutionel innovation iblandt heterogene aktører.

Diskussion af analyseresultater i relation til byudviklingsfeltet

Jeg vil nu diskutere mine analyseresultater i relation til det empiriske felt, hvorfra mit forskningsstudie oprindeligt udspringer. Indledningsvis vil jeg placere mine analyseresultater inden for det kommunikative og institutionelle planlægningsperspektiv. Dernæst vil jeg perspektivere mine analyseresultaters potentielle bidrag til byudviklingsfeltet i en tid, hvor det forventes, at nogle af samfundets største udfordringer skal løses i byerne i nye typer af tværsektorielle samskabelsesprocesser mellem offentlige, private og civile samfundsaktører.

Den centrale og mest betydningsfulde forsker inden for det kommunikative og fortolkende planlægningsperspektiv, Patsy Healey, så omkring årtusindskiftet behovet for at supplere den kommunikative planlægningstilgang med et institutionelt perspektiv, for at tilføje et blik for de strukturer og kontekstuelle processer, hvori nye typer af samarbejdende planlægningspraksisser udspiller sig (Healey, 2003). Nye typer af samarbejdende og kommunikative planlægningspraksisser blev siden anset som både konserverende og forandrende i forhold til udviklingen af byers institutionelle kapaciteter (Innes og Booher, 2014).

Idéen var, at ved at udvikle mere inkluderende og dialogiske processer, kunne vi blive i stand til at skabe praksisser for gensidig respekt, og derigennem udfordre den konkurrerende ”pludren”, der ofte risikerede at opstå, når forskellige typer af aktører skulle udvikle fælles byrum i fragmenterede bysamfund. Byplanlægning skulle derfor i højere grad bedømmes ud fra processens kvaliteter (Innes og Booher, 2014). Med en kommunikativ og institutionel tilgang til byudvikling forsøgte man at erstatte en hidtil lineær og rationel ’mål-middel’ tilgang til byudvikling med en mere relationel tilgang, hvor aktører kunne udvikle nye idéer sammen i kollektive framingprocesser. Disse meningsdannelsesprocesser skulle blive drivkraften i en bred og koordineret transformation af viden, værdier og handlinger. Ambitionen var at byaktører i disse samskabelsesprocesser potentielt kunne bygge nye meningssystemer, nye organisationsrutiner og nye kulturer (Innes og Booher, 2014). Mit studie bidrager til det kommunikative og institutionelle planlægningsperspektiv med viden om typer af meningsdannelsesprocesser, der kan siges at begrænse drivkraften i en sådan bred og koordineret transformation af viden, værdier og handlinger iblandt heterogene byaktører.

Verdens byer står i disse år over for en presserende udfordring: Hvordan kan de skabe økonomisk velstand og social sammenhængskraft, samtidig med at de opnår miljømæssig bæredygtighed? Behovet for nye byløsninger der skal udvikles i samskabelse mellem offentlige, private og civile byaktører understøttes af FN’s verdensmål 11 (*Bæredygtige byer*) og verdensmål 17 (*Partnerskaber for handling*) (Hildebrandt et al., 2016).

Som respons på de globale udfordringer eksperimenterer byer i stigende grad med nye former for urbane samskabelsesprocesser, særligt den type der kombinerer *stretching* og *fitting* processer (Marvin et al., 2018). Denne dobbeltopgave

betragtes som en svær og måske ligefrem modsætningsfyldt ambition. Faktisk har disse samskabelsesprocesser i en byudviklingskontekst stadig til gode at bevise, at de virker (Healey, 2007; Marvin et al., 2018; Luque-Ayala et al., 2018). Forskning har haft en tendens til at fokusere normativt på at forbedre eksperimenter og rum for samskabelse, i stedet for at foretage mere kritiske analyser af de processer, der finder sted i dem og deres konsekvenser. Der er nu og i fremtiden behov for studier, der også fokuserer på de dynamikker og praksisser, der rent faktisk udspiller sig i processerne (Marvin et al., 2018).

Det er altså ikke nok udelukkende at fokusere på at forbedre processerne, men mindst lige så vigtigt at foretage kritiske analyser af processerne for at nuancere vores forståelse af de udfordringer, vi står overfor. Man kan sige, at vi som byer og samfund står overfor en dobbeltudfordring, dels udfordringen med at samarbejde på tværs, og dels udfordringen med at adressere større samfundsudfordringer, hvor sidstnævnte udfordring forudsætter, at førstnævnte udfordring bliver løst. Dette PhD-studie har været et forsøg på at adressere førstnævnte udfordring ved at belyse og beskrive væsentlige underliggende aspekter af den førstnævnte udfordring.

Mit studie bidrager med viden om tre typer af kollektive meningsdannelsesprocesser, der kan udspille sig, når heterogene aktører samarbejder på tværs i kombinerede *stretching* og *fitting* processer. Disse forskningsresultater bidrager til diskussionen om, hvorfor denne type urbane samskabelsesprocesser stadig har til gode at bevise, at de virker (Healey, 2007; Marvin et al., 2018; Luque-Ayala et al., 2018). Fremkomsten af kollektive meningsdannelsesprocesser svarende til dem jeg identificerede i mit felteksperiment, kan være en medvirkende forklaring. Heterogene aktørers

institutionelle indlejringer i forskellige meningsstrukturer kan være så styrende for aktørernes interaktion i urbane samskabelsesprocesser, at de ikke er i stand til at skabe ejerskab til en fælles meningsdannelse. Uanset om de indgår i *stretching* eller *fitting* processer kan aktørernes institutionelle indlejringer være så styrende for den kommunikative interaktion, at de vedbliver med at reproducere heterogen mening, enten fordi de ikke opdager behovet for eller er villige til at ændre eller koble mening i forhold til hinanden. Men, som beskrevet i forrige afsnit, må mit studie ikke stå alene. Der er behov for en mangfoldighed af studier, med fokus på forskellige dimensioner af samskabelsesprocessen, således at urbane samskabelsesprocesser kan blive belyst fra forskellige empiriske, teoretiske og metodiske perspektiver. Derfor giver det mening at betragte mit studie som ét blandt mange studier af urbane samskabelsesprocesser. Det er i dette mangfoldige landskab af andre studier, at jeg ganske ydmygt kan placere, relatere og diskutere mine forskningsresultater. Det ville ikke handle om at generalisere eller om at opfinde universelle begreber. Men det ville handle om at bidrage til ”samtalen” i den kollektive akkumulation af viden om urbane samskabelsesprocesser i blandt heterogene byaktører.

Perspektiveringen af mine forskningsresultater til andre konkrete empiriske studier af urbane samskabelsesprocesser ligger uden for mit PhD-studies ressourcemæssige omfang at lave, men det vil være et oplagt forskningsspor at forfølge i fremtidige studier med henblik på at nuancere vores forståelse af urbane samskabelsesprocesser.

Konklusion

Heterogene samfundsaktører samles i stigende grad i eksperimentelle samskabelsesprocesser om at løse komplekse samfundsudfordringer. Aktørers forskellige fagligheder og kulturelle baggrunde kan imidlertid gøre det svært for dem at skabe mening på tværs. Forskning har haft en tendens til at fokusere normativt på at forbedre samskabelsesprocesser, frem for at foretage mere kritiske analyser af de processer, der finder sted inde i dem og konsekvenserne deraf.

Dette PhD-studie har undersøgt, hvordan heterogene aktører kollektivt skaber mening inde i en samskabelsesproces. Undersøgelsen identificerede tre typer af kollektive meningsdannelsesprocesser: (1) *Alternativ fælles meningsdannelse*, (2) *Strategisk polariseret meningsdannelse*, og (3) *Pragmatisk separeret meningsdannelse*, der alle, på forskellige måder, foreslår at reproducere heterogen mening iblandt heterogene aktører, og foreslår at begrænse aktørernes muligheder for at skabe fælles ny mening og for at initiere institutionel innovation. Der er generelt usikkerhed omkring, hvorvidt tværsektorielle samskabelsesprocesser virker efter hensigten, hvor dette studies forskningsresultater bidrager med viden om typer af underliggende meningsdannelsesprocesser, der forslås at begrænse heterogene aktørers muligheder for at samskabe alternative løsninger.

Dette PhD-studie har specifikt fokuseret på den meningsdannelse, der foregår, når heterogene aktører udvikler fælles løsninger i en samskabelsesproces, der udfolder sig i et relativt begrænset og iscenesat spændingsfelt mellem institutionel distance og forankring. Langt fra alle samskabelsesprocesser ligner dette PhD-studies

felteksperiment. I disse år vokser en mangfoldighed af nye eksperimentelle samskabelsesprocesser frem, der ved hjælp af forskellige formål og metoder eksperimenterer med at samle heterogene aktører om at samskabe alternative løsninger. Dette PhD-studie har designet og undersøgt én type samskabelsesproces inden for en specifik empirisk, teoretisk og metodisk forskningsramme, og har dermed belyst det organisatoriske fænomen fra ét specifikt perspektiv. Ved at ”indkapsle” et centralt udsnit af samskabelsesprocessen og ved at zoome ind på de underliggende meningsdannelsesprocesser, har studiet belyst en række processer, som ser ud til at begrænse heterogene aktørers muligheder for at skabe fælles ny mening og for at initiere institutionel innovation.

Men der er behov for mere viden om, hvordan heterogene aktører skaber mening i samskabelsesprocesser, hvis vi som organisationsforskere skal nuancere vores forklaringer og beskrivelser af en voksende organisatorisk praksis: *samskabelsesprocesser mellem heterogene aktører*. Fremtidige studier kan gøre dette ved at undersøge andre typer af samskabelsesprocesser, eller ved at belyse det organisatoriske fænomen fra andre empiriske, teoretiske og metodiske perspektiver.

Inden for byudviklingsfeltet er man i disse år optaget af, hvordan man kan adressere nogle af samfundets største udfordringer fx klimakrise, sundhedskrise og social ulighed med nye løsninger udviklet i samarbejde mellem offentlige, private og civile samfundsaktører. En ambition der blandt andet er formuleret gennem FN’s verdensmål 11 (*Bæredygtige byer*) og verdensmål 17 (*Partnerskaber for handling*). Dette PhD-studie bidrager specifikt med viden om processer, der kan opstå, når offentlige, private og civile samfundsaktører skal samarbejde og udvikle løsninger sammen, og konsekvenserne deraf. Forskningsresultaterne understøtter

påstanden om, at tværsektorielt samarbejde er en udfordrende praksis, og indikerer, at aktørernes institutionelle indlejringer i forskellige meningsstrukturer udgør en væsentlig barriere for at de kan samarbejde og udvikle innovative løsninger på tværs. Det er derfor vigtigt, at byudviklingsfeltet fortsat eksperimenterer med at udvikle nye formater og processer, der dels kan løse aktørernes rigide indlejringer og åbne handlingsrummet op, og dels kan sikre at løsningerne adresserer reelle udfordringer i praksis. Men det er ikke nok, at man udelukkende fokuserer på at forbedre processerne, da det er mindst lige så vigtigt at foretage kritiske analyser af processerne for at nuancere vores forståelse af de udfordringer, vi står overfor. Man kan sige, at vi som byer og samfund står overfor en dobbeltudfordring, dels udfordringen med at samarbejde på tværs, og dels udfordringen med at adressere større samfundsudfordringer fx klimakrise, sundhedskrise og social ulighed, hvor sidstnævnte udfordring forudsætter, at førstnævnte udfordring bliver løst. Dette PhD-studie har været et forsøg på at adressere førstnævnte udfordring ved at belyse og beskrive væsentlige underliggende aspekter af den førstnævnte udfordring.

Litteraturliste

Aagaard, P., Sørensen, E. og Torfing, J. (2014): *Samarbejdsdrevet innovation i praksis: En introduktion*. Djøf Forlag

Agger, A. og Tortzen, A. (2015): *Forskningsreview om samskabelse*. Roskilde Universitetscenter (RUC)

Ancona et al. (2001): *Taking time to integrate temporal research*. Academy of Management Review, 26(4)

Andersen, J. og Pløger, J. (2007): *The dualism of urban governance in Denmark*. European Planning Studies. Taylor & Francis

Arnstein, S. R. (1969): *A ladder of citizen participation*. Journal of the American Institute of planners.

Bartunek, J. M. (2020): *Theory (What is it good for?)*. Academy of Management Learning and Education. 19(2)

Bason, C. (2010): *Leading public sector innovation: Co-creating for a better society*. Bristol: Policy Press

Battilana, J., Leca, B. og Boxenbaum, E. (2009): *How actors change institutions: Towards a theory of institutional entrepreneurship*. The Academy of Management Annals (3)

Benford, R. D. og Snow, D. A. (2000): *Framing processes and social movements: An overview and assessment*, Annual Review of Sociology

Berbier M. (1998): *Half the battle: Cultural resonance, framing processes, and ethnic affectations in contemporary white separatists' rhetoric*, Soc. Problem. 45

Berger, P. og Luckman, T. (1967): *The social construction of reality*. Harmondsworth: Penguin

Bibri, S. E. (2019): *Big data science and analytics for smart sustainable urbanism*. Springer

Biscaro, C. (2017): *Knowledge creation across worldviews: How metaphors impact and orient group creativity*, Organization Science, 29

Bjögvinsson, E., Ehn, P. og Hillgren, P. A. (2012): *Design Things and design thinking: Contemporary participatory design challenges*. Design Issues

Blok, A. (2013): *Urban green assemblages: An ANT view on sustainable city building projects*. Science & Technology Studies

BLOXHUB (2021): www.bloxhub.org

Bourdieu, P. (1977): *Outline of a Theory of Practice*, Cambridge University Press

Bourdieu, P. & Wacquant, L. (1992): *An Invitation to Reflexive Sociology*, University of Chicago Press

Bowker, G. & Star, S. (1999): *Sorting Things Out: Classification and Its Consequences*. MIT Press, Cambridge

Boxenbaum, E., & Rouleau, L. (2011): *New knowledge products as bricolage: Metaphors and scripts in organizational theory*. Academy of Management Review, 36

Boxenbaum, E., Jones, C., Meyer, R., & Svejenova, S. V. (2018): *Towards an articulation of the material and visual turn in organization studies*. Organization Studies, 39

Bovaird, T. (2007): *Beyond engagement and participation: User and community co-production of public services*. Public Administration Review. Wiley

Bovaird, T. og Loeffler, E. (2012): *From engagement to co-production: The contribution of users and communities to outcomes and public value*. International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations. 23. 1119-1138

Boxenbaum, E. og Battilana, J. (2005): *Importation as innovation: transposing managerial practices across fields*. Strategic Organization. 3. Udgave (4) 355-383

Boxenbaum, E. (2006): *Lost in translation – The making of Danish diversity management*. American Behavioral Scientist. 49. udgave (7) 939-948

Boxenbaum, E. og Strandgaard Pedersen, J. (2009): *Scandinavian institutionalism – a case of institutional work*. Institutional work: Actors and agency in institutional studies of organizations. Cambridge University Press. Kapitel 7. 178-204

Brandt, Johansson, & Messeter (2005): *The design lab: Re-thinking what to design and how to design*, Design Spaces, Edita Publishing Ltd IT Press

Brodersen, Dindler, & Iversen (2008): *Staging imaginative places for participatory prototyping*, CoDesign 4 (1)

Brown, T. (2009): *Change by design: How design thinking transforms organizations and inspires innovation*. Harper Business

Brunsson, N. og Olsen, J. P. (1993): *The reforming organization*. London: Routledge. (Eds.) (1998) *Organizing organizations*. Bergen-Sandviken: Fagbokforlag

Bucher et al., (2016): *Contestation about collaboration: Discursive boundary work among professions*. Organization Studies (37) 497-522

Bulkeley, H., Vanesa, C. B. og Gareth, E. (2014): *An urban politics of climate change – Experimentation and the governing of socio-technical transitions*. Routledge

Bunge, M. (1996): *The Seven Pillars of Popper's Social Philosophy*, SAGE Journals

Buur, J. og Matthews, B. (2008): *Participatory Innovation*. International Journal of Innovation Management 12(3) 255-273

Byens udviklingsselskab (2018): (anonymiseret)

Byens udviklingsselskab (2020): (anonymiseret)

Byens udviklingsselskab (2022): (anonymiseret)

Callon, M. (1986): *The sociology of an actor-network: The case of the electric vehicle*. In Mapping the dynamics of science and technology. Palgrave MacMillan, London 19-34

Carlile, P. (2002): *A pragmatic view of knowledge and boundaries: Boundary objects in new product development*, Organization Science

Cartel, Boxenbaum & Aggeri (2019): *Just for fun! How experimental spaces stimulate innovation in institutionalized fields*, Organization Studies Vol. 40 (1)

Clausen, T. H. (2020): *Entrepreneurial thinking and action in opportunity development: A conceptual process model*. International Small Business Journal: Researching Entrepreneurship

Clausen, C. & Gunn, W. (2015): *From the social shaping of technology to the staging of temporary spaces of innovation – A case of participatory innovation*, Science and Technology Studies 28

Coffey, A. & Atkinson, P. (1996): *Making sense of qualitative data: Complementary research strategies*. Sage Publications

Coghlan, D., Shani, A. B. og Dahm, P. C. (2019): *Knowledge production in organization development: An interiority-based perspective*. Journal of Change Management

Cooren, F. (2010): *Ventriloquie, performativité et communication*. Réseaux. (5) 33-54

Cornelissen et al. (2011): *The role of analogy and metaphor in the framing and legitimization of strategic change*. Organization Studies, 32

Cornelissen, J. P. og Werner, M. D. (2015): *Putting communication front and center in institutional theory and analysis*. Academy of Management Review, 40 (1)

Cunliffe, A. (2011): *Crafting Qualitative Research: Morgan and Smircich 30 Years On*, Organizational Research Methods

Curtis, R. L. og Zurcher, L. A. (1973): *Stable resources of protest movements: The multiorganizational field*, Soc. Forces

Czarniawska, B. og Joerges, B. (1996): *Translating organizational change – Travel of ideas*

Czarniawska, B. (2005): *Fashion in organizing*. In Global Ideas: how ideas, objects and practices travel in the global economy. Copenhagen Business School Press. Kapitel 8. 129-146

Czarniawska, B. og Sevón, G. (1996): *Translating Organizational Change*. De Gruyter Studies in Organization. 56. udgave

Czarniawska, B. og Sevón, G. (2005): *Translation is a vehicle, imitation its motor, and fashion sits at the wheel*. In Global Ideas: how ideas, objects and practices travel in the global economy. Copenhagen Business School Press. Kapitel 1. 7-12

C40 Cities (2021): *Climate and cities: What to watch out for in 2021* by Mark Watts, Executive Director of C40 Cities

Danske Kommuner (2017): *Strategisk samskabelse i tre ud af fire kommuner*. danskekommuner.dk

De Jong, M., Joss, S., Schraven, D., Zhan, C. og Weijnen, M. (2015): *Sustainable-smart-resilient-low carbon-eco-knowledge cities – Making sense of a multitude of concepts promoting sustainable urbanization*. Journal of Cleaner Production, 109, 25-38

Design Council (2021): *The Double Diamond Model*:

<https://www.designcouncil.org.uk/our-work/news-opinion/double-diamond-universally-accepted-depiction-design-process>

Diehl, D. og McFarland, D. (2010): *Toward a historical sociology of social institutions*. American Journal of Sociology. 115(6) 1713-1752

DiMaggio, P. J. og Powell, W. W. (1983): *The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields*. American sociological review

DiMaggio, P. J. og Powell, W. W. (1991): *The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields*. University of Chicago Press

Drew, C. (2021): *The Double Diamond: 15 years on*, www.designcouncil.org.uk

Ehn, P. (1988): *Work-oriented design of computer artifacts*. Diss. Arbetslivscentrum

EU Kommissionen (2022): https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals_da

Evans, J., Karvonen, A. og Raven, R. (2016): *The experimental city: New modes and prospects of urban transformation*. Routledge

Fainstein, S. S. (2000): *New directions in planning theory*. Urban Affairs Review. SAGE Journals

Farchi, T., Dopson, S. og Ferlie, E. (2022): *Do we still need professional boundaries? The multiple influences of boundaries on interprofessional collaboration*. Organization Studies. 1-22

Flyvbjerg, B. (1998): *Rationality and power: Democracy in practice*. University of Chicago Press

Flyvbjerg, B. (2010): *Five misunderstandings about case-study research*, Kvalitative metoder. Hans Reitzels Forlag

Formandsskabet for privat-offentlige bysamarbejder (2019): *Privat-offentlige bysamarbejder skaber varig værdi*, Publikation, Realdania

Forester, J. (1993): *Critical theory, public policy, and planning practice*. Suny Press

Friedland, R. og Alford, R. R. (1991): *Bringing society back*. In Symbols, Practices, and Institutional Contractions. In Powell, W. W. og DiMaggio, P. J. The New Institutionalism in Organizational Analysis. University of Chicago Press. 232-267

Gaardmand, A. (1996): *Magt og medløb*. Arkitektens Forlag

Gans, H. (1969): *Planning for people, not for buildings*. Environment and Planning. 1, 33-46

Gentner, D., & Wolff, P. (2000): *Metaphor and knowledge change*. In E. Dietrich & M. Markman (Eds.), *Cognitive dynamics: Conceptual change in humans and machines*, Lawrence Earlbaum Associates.

Gerhards & Rucht (1992): *Mesomobilization: organizing and framing in two protest campaigns in West Germany*, Am. J. Sociol.

Giddens, A. (1979): *Central problems in social theory*. University of California

Giddens, A. (1984): *The constitution of society*. Cambridge Polity Press

Goffman, E. (1974): *Frame analysis: An essay on the organization of experience*, Harvard University Press

Greenwood, R. og Suddaby, R. (2006): *Institutional entrepreneurship in mature fields: The big five accounting firms*. Academy of Management Journal. 49. udgave (1) 27-48

Greenwood, R., Suddaby, R. og Hinings, C. R. (2002): *Theorizing change: The role of professional associations in the transformation of institutional fields*. Academy of Management Journal. 45(1) 58-80

Gregaard Rasmussen, G. M., Jensen, P. L. og Gottlieb, S. C. (2017): *Frames, agency and institutional change: The case of benchmarking in Danish construction*. Construction Management and Economics. Routledge

Gregory, J. (2003): *Scandinavian approaches to participatory design*. International Journal of Engineering Education. 19(1) 62-74

Grin, J., Rotmans, J. og Schot, J. (2010): *Transitions to sustainable development: New directions in the study of long term transformative change*. London Routledge

Harper, T. og Stein, S. M. (2006): *Dialogical planning in a fragmented society: Critically liberal, pragmatic, incremental*. Transaction Publishers

Habermas, J. (1984): *The theory of communicative action – Reason and the rationalization of society*. London Polity Press

Hall, P. og Taylor, R. (1996): *Political science and the three institutionalisms*. Political Studies 44(5) 936-957

Hargadon & Sutton (1997): *Technology brokering and innovation in a product development firm*. Administrative Science Quarterly 42

Hatch, M. J. (2013): *Organization Theory – Modern, symbolic, and postmodern perspectives*. 4. udgave. Oxford University Press

Healey, P. (1997): *Collaborative planning – Shaping places in fragmented societies*. 1. udgave. Palgrave MacMillan

Healey, P. (2007): *Collaborative planning – Shaping places in fragmented societies*. 2. udgave. Palgrave MacMillan

Hemmati, M. (2018): *Understanding and Dealing with Assumptions*, Annual Review of Social Partnerships, Routledge

Hildebrandt, S. (2016): *Bæredygtig global udvikling – FNs 17 verdensmål i et dansk perspektiv*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Hildebrandt, S. (2020): *Hierarkier, traditioner og penge er skyld i vores ugennemtænkte byggerier og byer*, debatindlæg, Politiken Byrummonitor

Hillier, J. (2008): *Plan(e) speaking: a multiplanar theory of spatial planning*. SAGE Journals

Holt-Jensen, A. (1997): *Strategic planning – Between economic forces and democratic pressures in Hordaland county and the city of Bergen*. Making Strategic Spatial Plans. London, UCL Press

Hoffmann, B. og Munthe-Kaas, P. (2020): *Staging urban design through experimentation*. Kapitel 14. Elgar

Hyndman, N., Liguori, M., Meyer, R. E., Polzer, T., Rota, S. og Seiwald, J. (2014): *The translation and sedimentation of accounting reforms. A comparison of the UK, Australian, and Italian experiences*. Critical Perspectives on Accounting. 25(4-5), 388-408

Höllerer, M. A., Jancsary, D., Meyer, R. E., & Vettori, O. (2013): *Imageries of corporate social responsibility: Visual re-contextualization and field-level meaning*. Research in the Sociology of Organizations, 39

Innes, J. E. og Booher, D. E. (2015): *A turning point for planning theory? Overcoming dividing discourses*. SAGE Journals

Innes, J. E. og Gruber, J. (2005): *Planning styles in conflict. The metropolitan transportation commission*. Journal of the American Planning Association 71(2) 177-188

Innovationsfonden (2022):
<https://innovationsfonden.dk/da/programmer/erhvervsforsker>

Jakobsen, M. og Andersen, S. C. (2013): *Co-production and equity in public service delivery*. Public Administration Review. Wiley

Jones, C., Maoret, M., Massa, F. G. og Svejenova, S. (2012): *Rebels with a cause: The formation, contestation and expansion of the de novo category Modern Architecture*. Organization Science. 23(6) 1523-1545

Jones et al. (2017): *The material and visual basis of institutions*. In R. Greenwood, C. Oliver, R. E. Meyer, & T. Lawrence (Eds.), *The Sage handbook of organizational institutionalism* (2nd edition)

Kaplan, S. (2008): *Framing contests: Strategy making under uncertainty*. Organization Science. 19(5) 729-752

Kunisch, S., Bartunek, J. M., Mueller, J., & Huy, Q. N. (2017): *Time in strategic change research*. Academy of Management Annals, 11(2)

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015): *Interview: Det kvalitative forskningsinterview*, Gyldendal

Kövecses, Z. (2010): *Metaphor: A practical introduction*. New York: Oxford University Press.

Lamb, P. og Currie, G. (2012): *Eclipsing adaptation: The translation of the US MBA model in China*. Management Learning. 43(2) 217-230

Latour, B. (1986): *Visualization and cognition*. Knowledge and Society. 1-40

Latour, B og Weibel, P. (2005): *Making Things Public – Atmospheres of democracy*. The MIT Press

Leadbeater, C. og Cottam, H. (2007): *The user-generated state: Public services 2.0*. Palgrave

Leonardi, P. M., & Barley, S. (2008): *Materiality and change*. Information and Organization, 18

Lissandrello, E. og Grin, J. (2011): *Reflexive Planning as Design and Work: Lessons from the Port of Amsterdam*. Planning Theory & Practice 12(2) 223-248

Liu et al. (2014): *Fostering value co-creation in construction: a case study of an airport project in India*, International Journal of Project Management, 37 (5)

Locke, K. & Golden-Biddle, K. (2008): *Perspective – Making doubt generative: Rethinking the role of doubt in the research process*, Organization Science

Lounsbury, M., Ventresca, M. og Hirsch, P. M. (2003): *Social movements, field frames and industry emergence: A cultural-political perspective on US recycling*, Socio-Economic Review (Vol. 1)

Lukes, S. (1974): *Power: A radical view*. London MacMillan

Luque-Ayala, A., Marvin, S. og Bulkeley, H. (2018): *Rethinking urban transitions*. Taylor Francis

Machin, D. (2004): *Building the world's visual language: The increasing global importance of image banks in corporate media*. Visual Communication, 3

Mair, J., & Hehenberger, L. (2014): *Backstage and frontstage convening: The transformation from opposition to mutualistic coexistence in organizational philanthropy*. Academy of Management Journal, 57

Mannheim, K. (1940): *Man and society in an age of reason: Studies in modern social structure*. London: K. Paul, Trench, Trubner

Marvin, S., Bulkeley, H., Mai, L., McCormick, K. og Palgan, Y. V. (2018): *Urban living labs – Experimenting with city futures*. Routledge

Maxwell, J. A. (2013): *Qualitative research design: An interactive approach*, SAGE Publications

Mazza, C., Sahlin, K. og Strandgaard Pedersen, J. (2005): *European constructions of an American model developments of four MBA programmes*. Management Learning. 36(4) 471-491

Mazzucato, M. (2018): *Mission-oriented research and innovation in the European Union*. European Commission

McAdam D. (1996): *The framing function of movement tactics: strategic dramaturgy in the American civil rights movement*.

McGuirk, P. M. (2001): *Situating communicative planning theory: Context, power, and knowledge*. Environmental Planning 33(2) 195-217

Meyer, R. E. og Höllerer, M. A. (2010): *Meaning structures in a contested issue field: A topographic map of shareholder value in Austria*. Academy of Management Journal. 53(6) 1241-1262

- Meyer, J. W. (1996): *Otherhood: The promulgation and transmission of ideas in the modern organizational environment*. In *Translating Organizational Change*. De Gruyter. 241-252
- Meyer, J. W. og Rowan, B. (1977): *Institutionalized organizations: Formal structure as myth and ceremony*. *American Journal of Sociology*
- Mouffe, C. (2012): *An agonistic approach to the future of Europe*. Johns Hopkins University Press 43(4) 629-640
- Nielsen, J. A., Mathiassen, L. og Newell, S. (2021): *Multidirectional idea travelling across an organizational field*. *Organization Studies*
- Noonan R. K. (1995): *Woman against the state: Political opportunities and collective action frames in Chile's transition to democracy*, *Sociol. Forum* 10
- Nottelmann, N. (2017): *Om positivisme og objektivisme i samfundsvidenskaberne*, *Dansk Sociologi*
- Nowotny, H., Scott, P. og Gibbons, M. T. (2003): *Introduction: Mode 2 revisited – The new production of knowledge*. *Minerva* 41(3) 179-194
- Nygård, J. (2017): *Der skal gang i hovedgaden i yderområderne*, blogindlæg, Realdania
- Osterwalder & Pigneur (2014): *Value proposition design: How to create products and services customers want*, Wiley
- Ostrom, E. (1990): *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*. Cambridge University Press

Oswick, C., Grant, D. og Oswick, R. (2020): *Categories, crossroads, control, connectedness, continuity, and change: A metaphorical exploration of Covid-19*. The Journal of Applied Behavioral Science. 56(3)

Pallas, J., Frederiksson, M. og Wedlin, L. (2016): *Translating institutional logics: When the media logic meets professions*. Organization Studies

Pedersen og Clausen (2017): *Staging Collaborative Innovation Processes*, Conference paper of the 2017 ISPIM Innovation Conference

Pedersen, S. (2020): *Staging negotiation spaces: A co-design framework*. Design Studies. 68. 58-81

Pestoff, V. (2012): *Co-production and third sector social services in Europe: Some concepts and evidence*. Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations. 23(4) 1102-1118

Prahalad, K. og Ramaswamy, V. (2002): *The co-creation connection*. Strategy and Business. 50-61

Qvist-Sørensen & Baastrup (2019): *Tegn mere sammen – Hvordan visualisering kan styrke måden du tænker, kommunikerer og samarbejder på*, Samfundslitteratur

Rasmussen, L. B. (2011): *Facilitating change – Using interactive methods in organizations, communities and networks*. Polyteknisk Forlag

Realdania By og Byg (2013): *Midlertidige aktiviteter i byudvikling*. Realdania By og Byg rapport

Realdania (2018): *BID i Danmark – Er business improvement districts en brugbar model for offentligt/privat samarbejde omkring byudvikling i Danmark?* Realdania By rapport

Realdania (2022): <https://realdania.dk/nyheder/2020/09/fns-verdensmaal-er-vores-alle-sammens-maal>

Rittel, H. og Webber, M. (1973): *Dilemmas in a general theory of planning*. Policy Sciences. 4, 155-169

Robertson, T. og Simonsen, J. (2012): *Participatory design*. Routledge International Handbook of Participatory Design

Roland, G. (2004): *Understanding institutional change: Fast-moving and slow-moving institutions*. Studies in Comparative International Development. (38) 109-131

Rosenstein, The Urban Institute (2011): *Cultural development and city neighborhoods*. City, Culture and Society. 2. udgave (1) 9-15

Rubin, H. J. & Rubin, I. S (1995): *Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data*, 2nd Edition, SAGE Publications

Røvik, K. A. (2007): *Trender og translasjoner: Idéer som former det 21. århundrets organisasjon*. Universitetsforlaget

Røvik, K. A. (2016): *Knowledge transfer as translation: Review and elements of an instrumental theory*. International Journal of Management Reviews. 18. udgave (3) 290-310

Sager, J. S. (2013): *Social planning*. Encyclopedia of social work

Sahlin-Andersson, K. (1996): *Imitating by editing success: The construction of organizational fields*. Translating Organizational Change. De Gruyter

- Sahlin-Andersson, K. og Engwall, L. (2002): *The expansion of management knowledge: Carriers, flows, and sources*. Stanford University Press
- Sahlin, K. og Wedlin, L. (2008): *Circulating ideas: Imitation, translation and editing*. Handbook of Organizational Institutionalism. SAGE
- Sanders, E. og Stappers, J. (2008): *Co-creation and the new landscapes of design*. Co-design 4(1) 5-18
- Sanoff, H. (2007): *Special issue on participatory design*, Design Studies
- Schoeneborn, D., Vásquez, C. og Cornelissen, J. P. (2022): *Theorizing the role of metaphors in co-orienting collective action toward grand challenges: The example of the Covid-19 pandemic*. In Organizing for societal grand challenges. Emerald Publishing Limited
- Sehested, K. (2009): *Urban planners as network managers and metagovernors*. Planning Theory and Practice, 10(2) 245-263
- Seidel & O'Mahony (2014): *Managing the Repertoire: Stories, Metaphors, Prototypes, and Concept Coherence in Product Innovation*. Organization Science 25
- Selznick, P. (1996): *Institutionalism "Old" and "New"*. Administrative Science Quarterly. 41(2) 270-277
- Shotter, J. (1993): *Cultural politics of everyday life: Social constructionism, rhetoric and knowing of the third kind*. University of Toronto Press
- Slutskaya et al. (2012): *Lessons from photoelicitation: encouraging working men to speak*, Qualitative Research in Organizations and Management
- Smith, A. og Raven, R. (2012): *What is protective space? Reconsidering niches in transitions to sustainability*. Research Policy, 41(6), 1025-1036

Snow, D. og Benford, R. (1992): *Master frames and cycles of protest*. In *Frontiers in Social Movement Theory*. Yale University Press, New Haven

Snow et al. (1986): *Frame alignment processes, micro mobilization, and movement participation*, *Am. Sociol. Rev.* 51

Star, S. (1989): *The structure of ill-structured solutions: Boundary objects and heterogeneous distributed problem solving*. *Distributed Artificial Intelligence*. Morgan Kaufman, Menlo Park, CA

Stigliani, I., & Ravasi, D. (2012): *Organizing thoughts and connecting brains: Material practices and the transition from individual to group-level prospective sense-making*. *Academy of Management Journal*, 55

Storvang et al. (2018): *Using workshops in business research: A framework to diagnose, plan, facilitate and analyze workshops*, Springer

Strang, D. og Meyer, J. W. (1994): *Institutional conditions for diffusion*. In *Institutional Environments and Organizations: Structural Complexity and Individualism*. Thousand Oaks. 100-112

Taylor, C. (1992): *To follow a rule*, University of Chicago Press

Thagard, P. (2012): *The cognitive science of science: explanation, discovery, and conceptual change*. MIT Press, Cambridge

The Lund Declaration (2015):
<https://www.vr.se/download/18.6969eb1a16a5bec8b59337/1556886557434/The+Lund+Declaration+2015%20final.pdf>

Thrift, N. (1996): *Spatial formations*. SAGE Publications Ltd

Toraldo et al. (2018): *Modes of Knowing: Video Research and the Problem of Elusive Knowledge*, Organizational Research Methods, SAGE Journals

Tsoukas, H. (2009): *A dialogical approach to the creation of new knowledge in organizations*. Organization Science

Van de Ven, A. (2007): *Engaged Scholarship – A guide for organizational and social research*, Oxford

Vliegthart, R. og Van Zoonen, L. (2011): *Power to the frame: Bringing sociology back to frame analysis*. European Journal of Communication. 26(2) 101-115

Voorberg et al. (2014): *A Systematic Review of Co-Creation and Co-Production: Embarking on the Social Innovation Journey*, Public Management Review

Waldorff, S. B. og Greenwood, R. (2011): *The dynamics of community translation: Danish health-care centres*. Communities and Organizations. Emerald Group Publishing Limited

Weber, K., Rao, H. og Thomas, L. G. (2009): *From streets to suites: How anti-biotech movement affected German pharmaceutical firms*. American Sociological Review. (74). 106-127

Wedlin, L. og Sahlin, K. (2017): *The imitation and translation of management ideas*. The Handbook of Organizational Institutionalism. SAGE

Weick, K. (1995): *Sensemaking in organizations*, SAGE

Wetter-Edman, Vink, & Blomkvist (2017): *Staging aesthetic disruption through design methods for service innovation*, Design Studies 55

Wittgenstein, L. (1968): *Philosophical Investigations*. MacMillan New York

Wæraas, A. og Sataøen, H. L. (2014): *Trapped in conformity? Translating reputation management into practice*. Scandinavian Journal of Management. Elsevier

Wæraas, A. og Agger Nielsen, J. (2016): *Translation theory translated: Three perspectives on translation in organizational research*. International Journal of Management Review. 18. udgave 236-270

Yiftachel, O. og Huxley, M. (2000): *Debating dominance and relevance: Notes on the 'communicative turn' in planning theory*. International Journal of Urban and Regional Research 24(4) 907-913

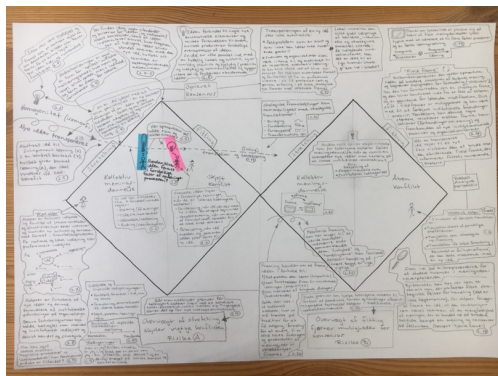
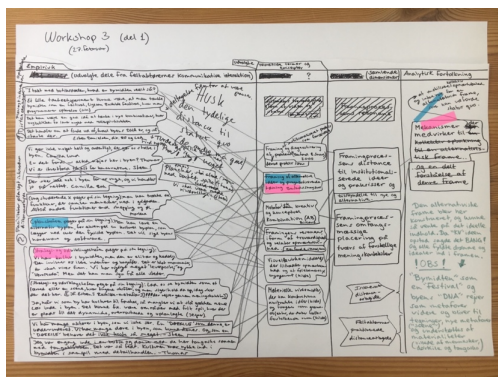
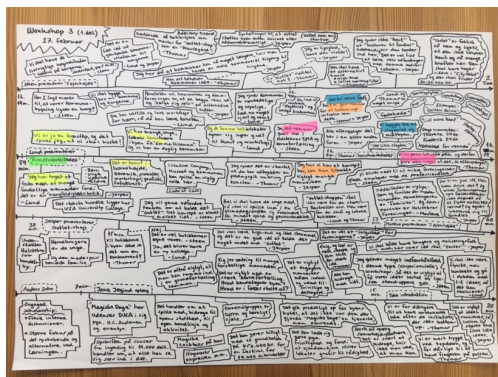
Yin, R. K. (2003): *Case study research: Design and methods*, SAGE Publications

Zietsma, C., & Lawrence T. (2010): *Institutional work in the transformation of an organizational field: The interplay of boundary work and practice work*, Administrative Science Quarterly, 55

Bilag 1

Tre eksempler på hvordan jeg har arbejdet visuelt med mit empiriske datamateriale på A1-kartonstykker:

TITLER I PH.D.SERIEN:

2004

1. Martin Grieger
Internet-based Electronic Marketplaces and Supply Chain Management
2. Thomas Basbøll
*LIKENESS
A Philosophical Investigation*
3. Morten Knudsen
*Beslutnings vaklen
En systemteoretisk analyse af moderniseringen af et amtskommunalt sundhedsvæsen 1980-2000*
4. Lars Bo Jeppesen
*Organizing Consumer Innovation
A product development strategy that is based on online communities and allows some firms to benefit from a distributed process of innovation by consumers*
5. Barbara Dragsted
*SEGMENTATION IN TRANSLATION AND TRANSLATION MEMORY SYSTEMS
An empirical investigation of cognitive segmentation and effects of integrating a TM system into the translation process*
6. Jeanet Hardis
*Sociale partnerskaber
Et socialkonstruktivistisk casestudie af partnerskabsaktørers virkelighedsopfattelse mellem identitet og legitimitet*
7. Henriette Hallberg Thygesen
System Dynamics in Action
8. Carsten Mejer Plath
Strategisk Økonomistyring
9. Annemette Kjærgaard
Knowledge Management as Internal Corporate Venturing
10. Knut Arne Hovdal
*De professionelle i endring
Norsk ph.d., ej til salg gennem Samfundslitteratur*
11. Søren Jeppesen
*Environmental Practices and Greening Strategies in Small Manufacturing Enterprises in South Africa
– A Critical Realist Approach*
12. Lars Frode Frederiksen
*Industriel forskningsledelse
– på sporet af mønstre og samarbejde i danske forskningsintensive virksomheder*
13. Martin Jes Iversen
*The Governance of GN Great Nordic
– in an age of strategic and structural transitions 1939-1988*
14. Lars Pynt Andersen
*The Rhetorical Strategies of Danish TV Advertising
A study of the first fifteen years with special emphasis on genre and irony*
15. Jakob Rasmussen
Business Perspectives on E-learning
16. Sof Thrane
*The Social and Economic Dynamics of Networks
– a Weberian Analysis of Three Formalised Horizontal Networks*
17. Lene Nielsen
Engaging Personas and Narrative Scenarios – a study on how a user-centered approach influenced the perception of the design process in the e-business group at AstraZeneca
18. S.J Valstad
*Organisationsidentitet
Norsk ph.d., ej til salg gennem Samfundslitteratur*

– a Field Study of the Rise and Fall of a Bottom-Up Process

19. Thomas Lyse Hansen
Six Essays on Pricing and Weather risk in Energy Markets
  20. Sabine Madsen
Emerging Methods – An Interpretive Study of ISD Methods in Practice
  21. Evis Sinani
The Impact of Foreign Direct Investment on Efficiency, Productivity Growth and Trade: An Empirical Investigation
  22. Bent Meier Sørensen
Making Events Work Or, How to Multiply Your Crisis
  23. Pernille Schnoor
Brand Ethos
Om troværdige brand- og virksomhedsidentiteter i et retorisk og diskursteoretisk perspektiv
  24. Sidsel Fabech
Von welchem Österreich ist hier die Rede?
Diskursive forhandlinger og magtkampe mellem rivaliserende nationale identitetskonstruktioner i østrigske pressediskurser
  25. Klavs Odgaard Christensen
Sprogpolitik og identitetsdannelse i flersprogede forbundsstater
Et komparativt studie af Schweiz og Canada
  26. Dana B. Minbaeva
Human Resource Practices and Knowledge Transfer in Multinational Corporations
  27. Holger Højlund
Markedets politiske fornuft
Et studie af velfærdens organisering i perioden 1990-2003
  28. Christine Mølgaard Frandsen
A.s erfaring
Om mellemværendets praktik i en transformation af mennesket og subjektiviteten
  29. Sine Nørholm Just
The Constitution of Meaning – A Meaningful Constitution? Legitimacy, identity, and public opinion in the debate on the future of Europe
- 2005**
1. Claus J. Varnes
Managing product innovation through rules – The role of formal and structured methods in product development
  2. Helle Hedegaard Hein
Mellem konflikt og konsensus – Dialogudvikling på hospitalsklinikker
  3. Axel Rosenø
Customer Value Driven Product Innovation – A Study of Market Learning in New Product Development
  4. Søren Buhl Pedersen
Making space
An outline of place branding
  5. Camilla Funck Ellehave
Differences that Matter
An analysis of practices of gender and organizing in contemporary work-places
  6. Rigmor Madeleine Lond
Styring af kommunale forvaltninger
  7. Mette Aagaard Andreassen
Supply Chain versus Supply Chain Benchmarking as a Means to Managing Supply Chains
  8. Caroline Aggestam-Pontoppidan
From an idea to a standard
The UN and the global governance of accountants' competence
  9. Norsk ph.d.
  10. Vivienne Heng Ker-ni
An Experimental Field Study on the

- Effectiveness of Grocer Media Advertising*
Measuring Ad Recall and Recognition, Purchase Intentions and Short-Term Sales
11. Allan Mortensen
Essays on the Pricing of Corporate Bonds and Credit Derivatives
  12. Remo Stefano Chiari
Figure che fanno conoscere l'itinerario sull'idea del valore cognitivo e espressivo della metafora e di altri troppi da Aristotele e da Vico fino al cognitivismo contemporaneo
  13. Anders McIlquham-Schmidt
Strategic Planning and Corporate Performance
An integrative research review and a meta-analysis of the strategic planning and corporate performance literature from 1956 to 2003
  14. Jens Geersbro
The TDF – PMI Case
Making Sense of the Dynamics of Business Relationships and Networks
  15. Mette Andersen
Corporate Social Responsibility in Global Supply Chains
Understanding the uniqueness of firm behaviour
  16. Eva Boxenbaum
Institutional Genesis: Micro – Dynamic Foundations of Institutional Change
  17. Peter Lund-Thomsen
Capacity Development, Environmental Justice NGOs, and Governance: The Case of South Africa
  18. Signe Jarlov
Konstruktioner af offentlig ledelse
  19. Lars Stæhr Jensen
Vocabulary Knowledge and Listening Comprehension in English as a Foreign Language
- An empirical study employing data elicited from Danish EFL learners*
20. Christian Nielsen
Essays on Business Reporting
Production and consumption of strategic information in the market for information
  21. Marianne Thejls Fischer
Egos and Ethics of Management Consultants
  22. Annie Bekke Kjær
Performance management i Process-innovation
– belyst i et social-konstruktivistisk perspektiv
  23. Suzanne Dee Pedersen
GENTAGELSENS METAMORFOSE
Om organisering af den kreative gørem i den kunstneriske arbejdspraksis
  24. Benedikte Dorte Rosenbrink
Revenue Management
Økonomiske, konkurrencemæssige & organisatoriske konsekvenser
  25. Thomas Riise Johansen
Written Accounts and Verbal Accounts
The Danish Case of Accounting and Accountability to Employees
  26. Ann Fogelgren-Pedersen
The Mobile Internet: Pioneering Users' Adoption Decisions
  27. Birgitte Rasmussen
Ledelse i fællesskab – de tillidsvalgte fornyende rolle
  28. Gitte Thit Nielsen
Remerger
– skabende ledelseskrafter i fusion og opkøb
  29. Carmine Gioia
A MICROECONOMETRIC ANALYSIS OF MERGERS AND ACQUISITIONS

30. Ole Hinz
Den effektive forandringsleder: pilot, pædagog eller politiker?
Et studie i arbejdslederes meningstilskrivninger i forbindelse med vellykket gennemførelse af ledelsesinitierede forandringsprojekter
31. Kjell-Åge Gotvassli
Et praksisbasert perspektiv på dynamiske læringsnettverk i toppidretten
Norsk ph.d., ej til salg gennem Samfundslitteratur
32. Henriette Langstrup Nielsen
Linking Healthcare
An inquiry into the changing performances of web-based technology for asthma monitoring
33. Karin Tweddell Levinsen
Virtuel Uddannelsespraksis
Master i IKT og Læring – et casestudie i hvordan proaktiv proceshåndtering kan forbedre praksis i virtuelle læringsmiljøer
34. Anika Liversage
Finding a Path
Labour Market Life Stories of Immigrant Professionals
35. Kasper Elmquist Jørgensen
Studier i samspillet mellem stat og erhvervsliv i Danmark under 1. verdenskrig
36. Finn Janning
A DIFFERENT STORY
Seduction, Conquest and Discovery
37. Patricia Ann Plackett
Strategic Management of the Radical Innovation Process
Leveraging Social Capital for Market Uncertainty Management
2. Niels Rom-Poulsen
Essays in Computational Finance
3. Tina Brandt Husman
Organisational Capabilities, Competitive Advantage & Project-Based Organisations
The Case of Advertising and Creative Good Production
4. Mette Rosenkrands Johansen
Practice at the top
– how top managers mobilise and use non-financial performance measures
5. Eva Parum
Corporate governance som strategisk kommunikations- og ledelsesværktøj
6. Susan Aagaard Petersen
Culture's Influence on Performance Management: The Case of a Danish Company in China
7. Thomas Nicolai Pedersen
The Discursive Constitution of Organizational Governance – Between unity and differentiation
The Case of the governance of environmental risks by World Bank environmental staff
8. Cynthia Selin
Volatile Visions: Transactons in Anticipatory Knowledge
9. Jesper Banghøj
Financial Accounting Information and Compensation in Danish Companies
10. Mikkel Lucas Overby
Strategic Alliances in Emerging High-Tech Markets: What's the Difference and does it Matter?
11. Tine Aage
External Information Acquisition of Industrial Districts and the Impact of Different Knowledge Creation Dimensions

2006

1. Christian Vintergaard
Early Phases of Corporate Venturing

- A case study of the Fashion and Design Branch of the Industrial District of Montebelluna, NE Italy*
12. Mikkel Flyverbom
*Making the Global Information Society Governable
On the Governmentality of Multi-Stakeholder Networks*
  13. Anette Grønning
*Personen bag
Tilstedevær i e-mail som interaktionsform mellem kunde og medarbejder i dansk forsikringskontekst*
  14. Jørn Helder
*One Company – One Language?
The NN-case*
  15. Lars Bjerregaard Mikkelsen
*Differing perceptions of customer value
Development and application of a tool for mapping perceptions of customer value at both ends of customer-supplier dyads in industrial markets*
  16. Lise Granerud
*Exploring Learning
Technological learning within small manufacturers in South Africa*
  17. Esben Rahbek Pedersen
*Between Hopes and Realities:
Reflections on the Promises and Practices of Corporate Social Responsibility (CSR)*
  18. Ramona Samson
*The Cultural Integration Model and European Transformation.
The Case of Romania*
- 2007**
1. Jakob Vestergaard
*Discipline in The Global Economy
Panopticism and the Post-Washington Consensus*
  2. Heidi Lund Hansen
*Spaces for learning and working
A qualitative study of change of work, management, vehicles of power and social practices in open offices*
  3. Sudhanshu Rai
*Exploring the internal dynamics of software development teams during user analysis
A tension enabled Institutionalization Model; "Where process becomes the objective"*
  4. Norsk ph.d.
Ej til salg gennem Samfundslitteratur
  5. Serden Ozcan
*EXPLORING HETEROGENEITY IN ORGANIZATIONAL ACTIONS AND OUTCOMES
A Behavioural Perspective*
  6. Kim Sundtoft Hald
*Inter-organizational Performance Measurement and Management in Action
– An Ethnography on the Construction of Management, Identity and Relationships*
  7. Tobias Lindeberg
*Evaluative Technologies
Quality and the Multiplicity of Performance*
  8. Merete Wedell-Wedellsborg
*Den globale soldat
Identitetsdannelse og identitetsledelse i multinationale militære organisationer*
  9. Lars Frederiksen
*Open Innovation Business Models
Innovation in firm-hosted online user communities and inter-firm project ventures in the music industry
– A collection of essays*
  10. Jonas Gabrielsen
Retorisk toposlære – fra statisk 'sted' til persuasiv aktivitet

11. Christian Moldt-Jørgensen
Fra meningsløs til meningsfuld evaluering.
Anvendelsen af studentertilfredsheds-målinger på de korte og mellemlange videregående uddannelser set fra et psykodynamisk systemperspektiv
12. Ping Gao
Extending the application of actor-network theory
Cases of innovation in the telecommunications industry
13. Peter Mejlby
Frihed og fængsel, en del af den samme drøm?
Et phronetisk baseret casestudie af frigørelsens og kontrollens sam-eksistens i værdibaseret ledelse!
14. Kristina Birch
Statistical Modelling in Marketing
15. Signe Poulsen
Sense and sensibility:
The language of emotional appeals in insurance marketing
16. Anders Bjerre Trolle
Essays on derivatives pricing and dynamic asset allocation
17. Peter Feldhütter
Empirical Studies of Bond and Credit Markets
18. Jens Henrik Eggert Christensen
Default and Recovery Risk Modeling and Estimation
19. Maria Theresa Larsen
Academic Enterprise: A New Mission for Universities or a Contradiction in Terms?
Four papers on the long-term implications of increasing industry involvement and commercialization in academia
20. Morten Wellendorf
Postimplementering af teknologi i den offentlige forvaltning
Analyser af en organisations kontinuerlige arbejde med informations-teknologi
21. Ekaterina Mhaanna
Concept Relations for Terminological Process Analysis
22. Stefan Ring Thorbjørnsen
Forsvaret i forandring
Et studie i officerers kapabiliteter under påvirkning af omverdenens forandringspres mod øget styring og læring
23. Christa Breum Amhøj
Det selvskabte medlemskab om managementstaten, dens styringsteknologier og indbyggere
24. Karoline Bromose
Between Technological Turbulence and Operational Stability
– An empirical case study of corporate venturing in TDC
25. Susanne Justesen
Navigating the Paradoxes of Diversity in Innovation Practice
– A Longitudinal study of six very different innovation processes – in practice
26. Luise Noring Henler
Conceptualising successful supply chain partnerships
– Viewing supply chain partnerships from an organisational culture perspective
27. Mark Mau
Kampen om telefonen
Det danske telefonvæsen under den tyske besættelse 1940-45
28. Jakob Halskov
The semiautomatic expansion of existing terminological ontologies using knowledge patterns discovered

- on the WWW – an implementation and evaluation*
29. Gergana Koleva
European Policy Instruments Beyond Networks and Structure: The Innovative Medicines Initiative
  30. Christian Geisler Asmussen
Global Strategy and International Diversity: A Double-Edged Sword?
  31. Christina Holm-Petersen
*Stolthed og fordom
Kultur- og identitetsarbejde ved skabelsen af en ny sengeafdeling gennem fusion*
  32. Hans Peter Olsen
*Hybrid Governance of Standardized States
Causes and Contours of the Global Regulation of Government Auditing*
  33. Lars Bøge Sørensen
Risk Management in the Supply Chain
  34. Peter Aagaard
*Det unikkes dynamikker
De institutionelle mulighedsbetingelser bag den individuelle udforskning i professionelt og frivilligt arbejde*
  35. Yun Mi Antorini
*Brand Community Innovation
An Intrinsic Case Study of the Adult Fans of LEGO Community*
  36. Joachim Lynggaard Boll
*Labor Related Corporate Social Performance in Denmark
Organizational and Institutional Perspectives*
- 2008**
1. Frederik Christian Vinten
Essays on Private Equity
  2. Jesper Clement
Visual Influence of Packaging Design on In-Store Buying Decisions
  3. Marius Brostrøm Kousgaard
*Tid til kvalitetsmåling?
– Studier af indrulleringsprocesser i forbindelse med introduktionen af kliniske kvalitetsdatabaser i speciallægepraksissektoren*
  4. Irene Skovgaard Smith
*Management Consulting in Action
Value creation and ambiguity in client-consultant relations*
  5. Anders Rom
*Management accounting and integrated information systems
How to exploit the potential for management accounting of information technology*
  6. Marina Candi
Aesthetic Design as an Element of Service Innovation in New Technology-based Firms
  7. Morten Schnack
*Teknologi og tværfaglighed
– en analyse af diskussionen omkring indførelse af EPJ på en hospitalsafdeling*
  8. Helene Balslev Clausen
Juntos pero no revueltos – un estudio sobre emigrantes norteamericanos en un pueblo mexicano
  9. Lise Justesen
*Kunsten at skrive revisionsrapporter.
En beretning om forvaltningsrevisionsens beretninger*
  10. Michael E. Hansen
The politics of corporate responsibility: CSR and the governance of child labor and core labor rights in the 1990s
  11. Anne Roepstorff
Holdning for handling – en etnologisk undersøgelse af Virksomheders Sociale Ansvar/CSR

12. Claus Bajlum
Essays on Credit Risk and Credit Derivatives
  13. Anders Bojesen
The Performative Power of Competence – an Inquiry into Subjectivity and Social Technologies at Work
  14. Satu Reijonen
*Green and Fragile
A Study on Markets and the Natural Environment*
  15. Ilduara Busta
*Corporate Governance in Banking
A European Study*
  16. Kristian Anders Hvass
*A Boolean Analysis Predicting Industry Change: Innovation, Imitation & Business Models
The Winning Hybrid: A case study of isomorphism in the airline industry*
  17. Trine Paludan
*De uvidende og de udviklingsparate
Identitet som mulighed og restriktion
blandt fabriksarbejdere på det aftayloriserede fabriksgulv*
  18. Kristian Jakobsen
Foreign market entry in transition economies: Entry timing and mode choice
  19. Jakob Elming
Syntactic reordering in statistical machine translation
  20. Lars Brømsøe Termansen
*Regional Computable General Equilibrium Models for Denmark
Three papers laying the foundation for regional CGE models with agglomeration characteristics*
  21. Mia Reinholdt
The Motivational Foundations of Knowledge Sharing
  22. Frederikke Krogh-Meibom
*The Co-Evolution of Institutions and Technology
– A Neo-Institutional Understanding of Change Processes within the Business Press – the Case Study of Financial Times*
  23. Peter D. Ørberg Jensen
OFFSHORING OF ADVANCED AND HIGH-VALUE TECHNICAL SERVICES: ANTECEDENTS, PROCESS DYNAMICS AND FIRMLEVEL IMPACTS
  24. Pham Thi Song Hanh
Functional Upgrading, Relational Capability and Export Performance of Vietnamese Wood Furniture Producers
  25. Mads Vangkilde
*Why wait?
An Exploration of first-mover advantages among Danish e-grocers through a resource perspective*
  26. Hubert Buch-Hansen
*Rethinking the History of European Level Merger Control
A Critical Political Economy Perspective*
- 2009**
1. Vivian Lindhardsen
From Independent Ratings to Communal Ratings: A Study of CWA Raters' Decision-Making Behaviours
  2. Guðrið Weihe
Public-Private Partnerships: Meaning and Practice
  3. Chris Nøkkentved
*Enabling Supply Networks with Collaborative Information Infrastructures
An Empirical Investigation of Business Model Innovation in Supplier Relationship Management*
  4. Sara Louise Muhr
Wound, Interrupted – On the Vulnerability of Diversity Management

5. Christine Sestoft
Forbrugeradfærd i et Stats- og Livsformsteoretisk perspektiv
6. Michael Pedersen
Tune in, Breakdown, and Reboot: On the production of the stress-fit self-managing employee
7. Salla Lutz
Position and Reposition in Networks – Exemplified by the Transformation of the Danish Pine Furniture Manufacturers
8. Jens Forssbæck
Essays on market discipline in commercial and central banking
9. Tine Murphy
Sense from Silence – A Basis for Organised Action
How do Sensemaking Processes with Minimal Sharing Relate to the Reproduction of Organised Action?
10. Sara Malou Strandvad
Inspirations for a new sociology of art: A sociomaterial study of development processes in the Danish film industry
11. Nicolaas Mouton
On the evolution of social scientific metaphors:
A cognitive-historical enquiry into the divergent trajectories of the idea that collective entities – states and societies, cities and corporations – are biological organisms.
12. Lars Andreas Knutsen
Mobile Data Services:
Shaping of user engagements
13. Nikolaos Theodoros Korfiatis
Information Exchange and Behavior
A Multi-method Inquiry on Online Communities
14. Jens Albæk
Forestillinger om kvalitet og tværfaglighed på sygehuse
– skabelse af forestillinger i læge- og plejegrupperne angående relevans af nye idéer om kvalitetsudvikling gennem tolkningsprocesser
15. Maja Lotz
The Business of Co-Creation – and the Co-Creation of Business
16. Gitte P. Jakobsen
Narrative Construction of Leader Identity in a Leader Development Program Context
17. Dorte Hermansen
“Living the brand” som en brandorienteret dialogisk praxis:
Om udvikling af medarbejdernes brandorienterede dømmekraft
18. Aseem Kinra
Supply Chain (logistics) Environmental Complexity
19. Michael Nørager
How to manage SMEs through the transformation from non innovative to innovative?
20. Kristin Wallevik
Corporate Governance in Family Firms
The Norwegian Maritime Sector
21. Bo Hansen Hansen
Beyond the Process
Enriching Software Process Improvement with Knowledge Management
22. Annemette Skot-Hansen
Franske adjektivisk afledte adverbier, der tager præpositionssyntagmer indledt med præpositionen à som argumenter
En valensgrammatisk undersøgelse
23. Line Gry Knudsen
Collaborative R&D Capabilities
In Search of Micro-Foundations

24.	Christian Scheuer <i>Employers meet employees Essays on sorting and globalization</i>		<i>End User Participation between Processes of Organizational and Architectural Design</i>
25.	Rasmus Johnsen <i>The Great Health of Melancholy A Study of the Pathologies of Performativity</i>	7.	Rex Degnegaard <i>Strategic Change Management Change Management Challenges in the Danish Police Reform</i>
26.	Ha Thi Van Pham <i>Internationalization, Competitiveness Enhancement and Export Performance of Emerging Market Firms: Evidence from Vietnam</i>	8.	Ulrik Schultz Brix <i>Værdi i rekruttering – den sikre beslutning En pragmatisk analyse af perception og synliggørelse af værdi i rekrutterings- og udvælgelsesarbejdet</i>
27.	Henriette Balieu <i>Kontrolbegrebets betydning for kausalvariationen i spansk En kognitiv-typologisk analyse</i>	9.	Jan Ole Similå <i>Kontraktsledelse Relasjonen mellom virksomhetsledelse og kontraktshåndtering, belyst via fire norske virksomheter</i>
- 2010**
1.	Yen Tran <i>Organizing Innovation in Turbulent Fashion Market Four papers on how fashion firms create and appropriate innovation value</i>	10.	Susanne Boch Waldorff <i>Emerging Organizations: In between local translation, institutional logics and discourse</i>
2.	Anders Raastrup Kristensen <i>Metaphysical Labour Flexibility, Performance and Commitment in Work-Life Management</i>	11.	Brian Kane <i>Performance Talk Next Generation Management of Organizational Performance</i>
3.	Margrét Sigrún Sigurdardóttir <i>Dependently independent Co-existence of institutional logics in the recorded music industry</i>	12.	Lars Ohnemus <i>Brand Thrust: Strategic Branding and Shareholder Value An Empirical Reconciliation of two Critical Concepts</i>
4.	Ásta Dis Óladóttir <i>Internationalization from a small domestic base: An empirical analysis of Economics and Management</i>	13.	Jesper Schlamovitz <i>Håndtering af usikkerhed i film- og byggeprojekter</i>
5.	Christine Secher <i>E-deltagelse i praksis – politikernes og forvaltningens medkonstruktion og konsekvenserne heraf</i>	14.	Tommy Moesby-Jensen <i>Det faktiske livs forbindelse Førsokratisk informeret, ny-aristotelisk ήθος-tænkning hos Martin Heidegger</i>
6.	Marianne Stang Våland <i>What we talk about when we talk about space:</i>	15.	Christian Fich <i>Two Nations Divided by Common Values French National Habitus and the Rejection of American Power</i>

16. Peter Beyer
Processer, sammenhængskraft og fleksibilitet
Et empirisk casestudie af omstillingsforløb i fire virksomheder
17. Adam Buchhorn
Markets of Good Intentions
Constructing and Organizing Biogas Markets Amid Fragility and Controversy
18. Cecilie K. Moesby-Jensen
Social læring og fælles praksis
Et mixed method studie, der belyser læringskonsekvenser af et lederkursus for et praksisfællesskab af offentlige mellemledere
19. Heidi Boye
Fødevarer og sundhed i senmodernismen
– En indsigt i hyggefænomenet og de relaterede fødevarerpraksisser
20. Kristine Munkgård Pedersen
Flygtige forbindelser og midlertidige mobiliseringer
Om kulturel produktion på Roskilde Festival
21. Oliver Jacob Weber
Causes of Intercompany Harmony in Business Markets – An Empirical Investigation from a Dyad Perspective
22. Susanne Ekman
Authority and Autonomy
Paradoxes of Modern Knowledge Work
23. Anette Frey Larsen
Kvalitetsledelse på danske hospitaler
– Ledelsernes indflydelse på introduktion og vedligeholdelse af kvalitetsstrategier i det danske sundhedsvæsen
24. Toyoko Sato
Performativity and Discourse: Japanese Advertisements on the Aesthetic Education of Desire
25. Kenneth Brinch Jensen
Identifying the Last Planner System
Lean management in the construction industry
26. Javier Busquets
Orchestrating Network Behavior for Innovation
27. Luke Patey
The Power of Resistance: India's National Oil Company and International Activism in Sudan
28. Mette Vedel
Value Creation in Triadic Business Relationships. Interaction, Interconnection and Position
29. Kristian Tørning
Knowledge Management Systems in Practice – A Work Place Study
30. Qingxin Shi
An Empirical Study of Thinking Aloud
Usability Testing from a Cultural Perspective
31. Tanja Juul Christiansen
Corporate blogging: Medarbejderes kommunikative handlekraft
32. Malgorzata Ciesielska
Hybrid Organisations.
A study of the Open Source – business setting
33. Jens Dick-Nielsen
Three Essays on Corporate Bond Market Liquidity
34. Sabrina Speiermann
Modstandens Politik
Kampagnestyling i Velfærdsstaten.
En diskussion af trafikkampagners styringspotentiale
35. Julie Uldam
Fickle Commitment. Fostering political engagement in 'the flighty world of online activism'

36. Annegrete Juul Nielsen
Traveling technologies and transformations in health care
  37. Athur Mühlen-Schulte
Organising Development Power and Organisational Reform in the United Nations Development Programme
  38. Louise Rygaard Jonas
Branding på butiksgulvet Et case-studie af kultur- og identitets-arbejdet i Kvickly
- 2011**
1. Stefan Fraenkel
Key Success Factors for Sales Force Readiness during New Product Launch A Study of Product Launches in the Swedish Pharmaceutical Industry
  2. Christian Plesner Rossing
International Transfer Pricing in Theory and Practice
  3. Tobias Dam Hede
Samtalekunst og ledelsesdisciplin – en analyse af coachingsdiskursens genealogi og governmentality
  4. Kim Pettersson
Essays on Audit Quality, Auditor Choice, and Equity Valuation
  5. Henrik Merkelsen
The expert-lay controversy in risk research and management. Effects of institutional distances. Studies of risk definitions, perceptions, management and communication
  6. Simon S. Torp
Employee Stock Ownership: Effect on Strategic Management and Performance
  7. Mie Harder
Internal Antecedents of Management Innovation
  8. Ole Helby Petersen
Public-Private Partnerships: Policy and Regulation – With Comparative and Multi-level Case Studies from Denmark and Ireland
  9. Morten Krogh Petersen
'Good' Outcomes. Handling Multiplicity in Government Communication
  10. Kristian Tangsgaard Hvelplund
Allocation of cognitive resources in translation - an eye-tracking and key-logging study
  11. Moshe Yonatany
The Internationalization Process of Digital Service Providers
  12. Anne Vestergaard
Distance and Suffering Humanitarian Discourse in the age of Mediatization
  13. Thorsten Mikkelsen
Personlighedens indflydelse på forretningsrelationer
  14. Jane Thostrup Jagd
Hvorfor fortsætter fusionsbølgen ud-over "the tipping point"? – en empirisk analyse af information og kognitioner om fusioner
  15. Gregory Gimpel
Value-driven Adoption and Consumption of Technology: Understanding Technology Decision Making
  16. Thomas Stengade Sønderskov
Den nye mulighed Social innovation i en forretningsmæssig kontekst
  17. Jeppe Christoffersen
Donor supported strategic alliances in developing countries
  18. Vibeke Vad Baunsgaard
Dominant Ideological Modes of Rationality: Cross functional

- integration in the process of product innovation*
19. Throstur Olaf Sigurjonsson
Governance Failure and Iceland's Financial Collapse
  20. Allan Sall Tang Andersen
Essays on the modeling of risks in interest-rate and inflation markets
  21. Heidi Tscherning
Mobile Devices in Social Contexts
  22. Birgitte Gorm Hansen
*Adapting in the Knowledge Economy
Lateral Strategies for Scientists and Those Who Study Them*
  23. Kristina Vaarst Andersen
*Optimal Levels of Embeddedness
The Contingent Value of Networked Collaboration*
  24. Justine Grønbæk Pors
*Noisy Management
A History of Danish School Governing from 1970-2010*
  25. Stefan Linder
*Micro-foundations of Strategic Entrepreneurship
Essays on Autonomous Strategic Action*
  26. Xin Li
*Toward an Integrative Framework of National Competitiveness
An application to China*
  27. Rune Thorbjørn Clausen
*Værdifuld arkitektur
Et eksplorativt studie af bygningers rolle i virksomheders værdiskabelse*
  28. Monica Viken
Markedsundersøkelser som bevis i varemærke- og markedsføringsrett
  29. Christian Wymann
*Tattooing
The Economic and Artistic Constitution of a Social Phenomenon*
  30. Sanne Frandsen
*Productive Incoherence
A Case Study of Branding and Identity Struggles in a Low-Prestige Organization*
  31. Mads Stenbo Nielsen
Essays on Correlation Modelling
  32. Ivan Häuser
*Følelse og sprog
Etablering af en ekspressiv kategori, eksemplificeret på russisk*
  33. Sebastian Schwenen
Security of Supply in Electricity Markets
- 2012**
1. Peter Holm Andreasen
*The Dynamics of Procurement Management
- A Complexity Approach*
  2. Martin Haulrich
Data-Driven Bitext Dependency Parsing and Alignment
  3. Line Kirkegaard
*Konsulent i den anden nat
En undersøgelse af det intense arbejdsliv*
  4. Tonny Stenheim
Decision usefulness of goodwill under IFRS
  5. Morten Lind Larsen
*Produktivitet, vækst og velfærd
Industrirådet og efterkrigstidens Danmark 1945 - 1958*
  6. Petter Berg
Cartel Damages and Cost Asymmetries
  7. Lynn Kahle
*Experiential Discourse in Marketing
A methodical inquiry into practice and theory*
  8. Anne Roelsgaard Obling
*Management of Emotions
in Accelerated Medical Relationships*

9. Thomas Frandsen
Managing Modularity of Service Processes Architecture
10. Carina Christine Skovmøller
*CSR som noget særligt
Et casestudie om styring og menings-
skabelse i relation til CSR ud fra en
intern optik*
11. Michael Tell
*Fradragsbeskæring af selskabers
finansieringsudgifter
En skatteretlig analyse af SEL §§ 11,
11B og 11C*
12. Morten Holm
*Customer Profitability Measurement
Models
Their Merits and Sophistication
across Contexts*
13. Katja Joo Dyppe
*Beskatning af derivater
En analyse af dansk skatteret*
14. Esben Anton Schultz
*Essays in Labor Economics
Evidence from Danish Micro Data*
15. Carina Risvig Hansen
*"Contracts not covered, or not fully
covered, by the Public Sector Directive"*
16. Anja Svejgaard Pors
*Iværksættelse af kommunikation
- patientfigurer i hospitalets strategiske
kommunikation*
17. Frans Bévert
*Making sense of management with
logics
An ethnographic study of accountants
who become managers*
18. René Kallestrup
*The Dynamics of Bank and Sovereign
Credit Risk*
19. Brett Crawford
*Revisiting the Phenomenon of Interests
in Organizational Institutionalism
The Case of U.S. Chambers of
Commerce*
20. Mario Daniele Amore
Essays on Empirical Corporate Finance
21. Arne Stjernholm Madsen
*The evolution of innovation strategy
Studied in the context of medical
device activities at the pharmaceutical
company Novo Nordisk A/S in the
period 1980-2008*
22. Jacob Holm Hansen
*Is Social Integration Necessary for
Corporate Branding?
A study of corporate branding
strategies at Novo Nordisk*
23. Stuart Webber
*Corporate Profit Shifting and the
Multinational Enterprise*
24. Helene Ratner
*Promises of Reflexivity
Managing and Researching
Inclusive Schools*
25. Therese Strand
*The Owners and the Power: Insights
from Annual General Meetings*
26. Robert Gavin Strand
*In Praise of Corporate Social
Responsibility Bureaucracy*
27. Nina Sormunen
*Auditor's going-concern reporting
Reporting decision and content of the
report*
28. John Bang Mathiasen
*Learning within a product development
working practice:
- an understanding anchored
in pragmatism*
29. Philip Holst Riis
*Understanding Role-Oriented Enterprise
Systems: From Vendors to Customers*
30. Marie Lisa Dacanay
*Social Enterprises and the Poor
Enhancing Social Entrepreneurship and
Stakeholder Theory*

31. Fumiko Kano Glückstad
Bridging Remote Cultures: Cross-lingual concept mapping based on the information receiver's prior-knowledge
  32. Henrik Barslund Fosse
Empirical Essays in International Trade
  33. Peter Alexander Albrecht
*Foundational hybridity and its reproduction
Security sector reform in Sierra Leone*
  34. Maja Rosenstock
*CSR - hvor svært kan det være?
Kulturanalytisk casestudie om udfordringer og dilemmaer med at forankre Coops CSR-strategi*
  35. Jeanette Rasmussen
*Tweens, medier og forbrug
Et studie af 10-12 årige danske børns brug af internettet, opfattelse og forståelse af markedsføring og forbrug*
  36. Ib Tunby Gulbrandsen
*'This page is not intended for a US Audience'
A five-act spectacle on online communication, collaboration & organization.*
  37. Kasper Aalling Teilmann
Interactive Approaches to Rural Development
  38. Mette Mogensen
*The Organization(s) of Well-being and Productivity
(Re)assembling work in the Danish Post*
  39. Søren Friis Møller
*From Disinterestedness to Engagement
Towards Relational Leadership In the Cultural Sector*
  40. Nico Peter Berhausen
Management Control, Innovation and Strategic Objectives – Interactions and Convergence in Product Development Networks
  41. Balder Onarheim
*Creativity under Constraints
Creativity as Balancing 'Constrainedness'*
  42. Haoyong Zhou
Essays on Family Firms
  43. Elisabeth Naima Mikkelsen
*Making sense of organisational conflict
An empirical study of enacted sense-making in everyday conflict at work*
- 2013**
1. Jacob Lyngsie
Entrepreneurship in an Organizational Context
  2. Signe Groth-Brodersen
*Fra ledelse til selvet
En socialpsykologisk analyse af forholdet imellem selvedelse, ledelse og stress i det moderne arbejdsliv*
  3. Nis Høyrup Christensen
Shaping Markets: A Neoinstitutional Analysis of the Emerging Organizational Field of Renewable Energy in China
  4. Christian Edelvold Berg
*As a matter of size
THE IMPORTANCE OF CRITICAL MASS AND THE CONSEQUENCES OF SCARCITY FOR TELEVISION MARKETS*
  5. Christine D. Isakson
*Coworker Influence and Labor Mobility
Essays on Turnover, Entrepreneurship and Location Choice in the Danish Maritime Industry*
  6. Niels Joseph Jerne Lennon
*Accounting Qualities in Practice
Rhizomatic stories of representational faithfulness, decision making and control*
  7. Shannon O'Donnell
*Making Ensemble Possible
How special groups organize for collaborative creativity in conditions of spatial variability and distance*

8. Robert W. D. Veitch
Access Decisions in a Partly-Digital World
Comparing Digital Piracy and Legal Modes for Film and Music
9. Marie Mathiesen
Making Strategy Work
An Organizational Ethnography
10. Arisa Shollo
The role of business intelligence in organizational decision-making
11. Mia Kaspersen
The construction of social and environmental reporting
12. Marcus Møller Larsen
The organizational design of offshoring
13. Mette Ohm Rørdam
EU Law on Food Naming
The prohibition against misleading names in an internal market context
14. Hans Peter Rasmussen
GIV EN GED!
Kan giver-idealiteter forklare støtte til velgørenhed og understøtte relationsopbygning?
15. Ruben Schachtenhaufen
Fonetisk reduktion i dansk
16. Peter Koerver Schmidt
Dansk CFC-beskatning
I et internationalt og komparativt perspektiv
17. Morten Froholdt
Strategi i den offentlige sektor
En kortlægning af styringsmæssig kontekst, strategisk tilgang, samt anvendte redskaber og teknologier for udvalgte danske statslige styrelser
18. Annette Camilla Sjørup
Cognitive effort in metaphor translation
An eye-tracking and key-logging study
19. Tamara Stucchi
The Internationalization of Emerging Market Firms: A Context-Specific Study
20. Thomas Lopdrup-Hjorth
"Let's Go Outside": The Value of Co-Creation
21. Ana Alačovska
Genre and Autonomy in Cultural Production
The case of travel guidebook production
22. Marius Gudmand-Høyer
Stemningsindssygdommenes historie i det 19. århundrede
Omtydningen af melankolien og manien som bipolære stemningslidelser i dansk sammenhæng under hensyn til dannelsen af det moderne følelseslivs relative autonomi.
En problematiserings- og erfarings-analytisk undersøgelse
23. Lichen Alex Yu
Fabricating an S&OP Process
Circulating References and Matters of Concern
24. Esben Alfort
The Expression of a Need
Understanding search
25. Trine Pallesen
Assembling Markets for Wind Power
An Inquiry into the Making of Market Devices
26. Anders Koed Madsen
Web-Visions
Repurposing digital traces to organize social attention
27. Lærke Højgaard Christiansen
BREWING ORGANIZATIONAL RESPONSES TO INSTITUTIONAL LOGICS
28. Tommy Kjær Lassen
EGENTLIG SELVLEDELSE
En ledelsesfilosofisk afhandling om selvledelsens paradoksale dynamik og eksistentielle engagement

29. Morten Rossing
Local Adaption and Meaning Creation in Performance Appraisal
  30. Søren Obed Madsen
*Lederen som oversætter
Et oversættelsesteoretisk perspektiv på strategisk arbejde*
  31. Thomas Høgenhaven
*Open Government Communities
Does Design Affect Participation?*
  32. Kirstine Zinck Pedersen
*Failsafe Organizing?
A Pragmatic Stance on Patient Safety*
  33. Anne Petersen
*Hverdagslogikker i psykiatrisk arbejde
En institutionsetnografisk undersøgelse af hverdagen i psykiatriske organisationer*
  34. Didde Maria Humle
Fortællinger om arbejde
  35. Mark Holst-Mikkelsen
*Strategieksekvering i praksis
– barrierer og muligheder!*
  36. Malek Maalouf
*Sustaining lean
Strategies for dealing with organizational paradoxes*
  37. Nicolaj Tofte Brenneche
*Systemic Innovation In The Making
The Social Productivity of Cartographic Crisis and Transitions in the Case of SEET*
  38. Morten Gylling
*The Structure of Discourse
A Corpus-Based Cross-Linguistic Study*
  39. Binzhang YANG
*Urban Green Spaces for Quality Life
- Case Study: the landscape architecture for people in Copenhagen*
  40. Michael Friis Pedersen
*Finance and Organization:
The Implications for Whole Farm Risk Management*
  41. Even Fallan
Issues on supply and demand for environmental accounting information
  42. Ather Nawaz
*Website user experience
A cross-cultural study of the relation between users' cognitive style, context of use, and information architecture of local websites*
  43. Karin Beukel
The Determinants for Creating Valuable Inventions
  44. Arjan Markus
*External Knowledge Sourcing and Firm Innovation
Essays on the Micro-Foundations of Firms' Search for Innovation*
- 2014**
1. Solon Moreira
Four Essays on Technology Licensing and Firm Innovation
  2. Karin Strzeletz Ivertsen
*Partnership Drift in Innovation Processes
A study of the Think City electric car development*
  3. Kathrine Hoffmann Pii
Responsibility Flows in Patient-centred Prevention
  4. Jane Bjørn Vedel
*Managing Strategic Research
An empirical analysis of science-industry collaboration in a pharmaceutical company*
  5. Martin Gylling
*Processuel strategi i organisationer
Monografi om dobbeltheden i tænkning af strategi, dels som vidensfelt i organisationsteori, dels som kunstnerisk tilgang til at skabe i erhvervsmæssig innovation*

6. Linne Marie Lauesen
Corporate Social Responsibility in the Water Sector: How Material Practices and their Symbolic and Physical Meanings Form a Colonising Logic
7. Maggie Qiuzhu Mei
LEARNING TO INNOVATE: The role of ambidexterity, standard, and decision process
8. Inger Høedt-Rasmussen
Developing Identity for Lawyers Towards Sustainable Lawyering
9. Sebastian Fux
Essays on Return Predictability and Term Structure Modelling
10. Thorbjørn N. M. Lund-Poulsen
Essays on Value Based Management
11. Oana Brindusa Albu
Transparency in Organizing: A Performative Approach
12. Lena Olaison
Entrepreneurship at the limits
13. Hanne Sørsum
DRESSED FOR WEB SUCCESS? An Empirical Study of Website Quality in the Public Sector
14. Lasse Folke Henriksen
Knowing networks How experts shape transnational governance
15. Maria Halbinger
Entrepreneurial Individuals Empirical Investigations into Entrepreneurial Activities of Hackers and Makers
16. Robert Spliid
Kapitalfondenes metoder og kompetencer
17. Christiane Stelling
Public-private partnerships & the need, development and management of trusting A processual and embedded exploration
18. Marta Gasparin
Management of design as a translation process
19. Kåre Moberg
Assessing the Impact of Entrepreneurship Education From ABC to PhD
20. Alexander Cole
Distant neighbors Collective learning beyond the cluster
21. Martin Møller Boje Rasmussen
Is Competitiveness a Question of Being Alike? How the United Kingdom, Germany and Denmark Came to Compete through their Knowledge Regimes from 1993 to 2007
22. Anders Ravn Sørensen
Studies in central bank legitimacy, currency and national identity Four cases from Danish monetary history
23. Nina Bellak
Can Language be Managed in International Business? Insights into Language Choice from a Case Study of Danish and Austrian Multinational Corporations (MNCs)
24. Rikke Kristine Nielsen
Global Mindset as Managerial Meta-competence and Organizational Capability: Boundary-crossing Leadership Cooperation in the MNC The Case of 'Group Mindset' in Solar A/S.
25. Rasmus Koss Hartmann
User Innovation inside government Towards a critically performative foundation for inquiry

26. Kristian Gylling Olesen
Flertydig og emergerende ledelse i folkeskolen
Et aktør-netværksteoretisk ledelsesstudie af politiske evalueringsreformers betydning for ledelse i den danske folkeskole
  27. Troels Riis Larsen
Kampen om Danmarks omdømme 1945-2010
Omdømmearbejde og omdømmepolitik
  28. Klaus Majgaard
Jagten på autenticitet i offentlig styring
  29. Ming Hua Li
Institutional Transition and Organizational Diversity: Differentiated internationalization strategies of emerging market state-owned enterprises
  30. Sofie Blinkenberg Federspiel
IT, organisation og digitalisering: Institutionelt arbejde i den kommunale digitaliseringsproces
  31. Elvi Weinreich
Hvilke offentlige ledere er der brug for når velfærdstænkningen flytter sig – er Diplomuddannelsens lederprofil svaret?
  32. Ellen Mølgaard Korsager
Self-conception and image of context in the growth of the firm – A Penrosian History of Fiberline Composites
  33. Else Skjold
The Daily Selection
  34. Marie Louise Conradsen
The Cancer Centre That Never Was The Organisation of Danish Cancer Research 1949-1992
  35. Virgilio Failla
Three Essays on the Dynamics of Entrepreneurs in the Labor Market
  36. Nicky Nedergaard
Brand-Based Innovation Relational Perspectives on Brand Logics and Design Innovation Strategies and Implementation
  37. Mads Gjedsted Nielsen
Essays in Real Estate Finance
  38. Kristin Martina Brandl
Process Perspectives on Service Offshoring
  39. Mia Rosa Koss Hartmann
In the gray zone With police in making space for creativity
  40. Karen Ingerslev
Healthcare Innovation under The Microscope Framing Boundaries of Wicked Problems
  41. Tim Neerup Thomsen
Risk Management in large Danish public capital investment programmes
- 2015**
1. Jakob Ion Wille
Film som design
Design af levende billeder i film og tv-serier
  2. Christiane Mossin
Interzones of Law and Metaphysics Hierarchies, Logics and Foundations of Social Order seen through the Prism of EU Social Rights
  3. Thomas Tøth
TRUSTWORTHINESS: ENABLING GLOBAL COLLABORATION
An Ethnographic Study of Trust, Distance, Control, Culture and Boundary Spanning within Offshore Outsourcing of IT Services
  4. Steven Højlund
Evaluation Use in Evaluation Systems – The Case of the European Commission

5. Julia Kirch Kirkegaard
AMBIGUOUS WINDS OF CHANGE – OR FIGHTING AGAINST WINDMILLS IN CHINESE WIND POWER
A CONSTRUCTIVIST INQUIRY INTO CHINA'S PRAGMATICS OF GREEN MARKETISATION
MAPPING CONTROVERSIES OVER A POTENTIAL TURN TO QUALITY IN CHINESE WIND POWER
6. Michelle Carol Antero
A Multi-case Analysis of the Development of Enterprise Resource Planning Systems (ERP) Business Practices

Morten Friis-Olivarius
The Associative Nature of Creativity
7. Mathew Abraham
New Cooperativism: A study of emerging producer organisations in India
8. Stine Hedegaard
Sustainability-Focused Identity: Identity work performed to manage, negotiate and resolve barriers and tensions that arise in the process of constructing or ganizational identity in a sustainability context
9. Cecilie Glerup
Organizing Science in Society – the conduct and justification of resposible research
10. Allan Salling Pedersen
Implementering af ITIL® IT-governance - når best practice konflikter med kulturen
Løsning af implementerings-problemer gennem anvendelse af kendte CSF i et aktionsforskningsforløb.
11. Nihat Misir
A Real Options Approach to Determining Power Prices
12. Mamdouh Medhat
MEASURING AND PRICING THE RISK OF CORPORATE FAILURES
13. Rina Hansen
Toward a Digital Strategy for Omnichannel Retailing
14. Eva Pallesen
In the rhythm of welfare creation
A relational processual investigation moving beyond the conceptual horizon of welfare management
15. Gouya Harirchi
In Search of Opportunities: Three Essays on Global Linkages for Innovation
16. Lotte Holck
Embedded Diversity: A critical ethnographic study of the structural tensions of organizing diversity
17. Jose Daniel Balarezo
Learning through Scenario Planning
18. Louise Pram Nielsen
Knowledge dissemination based on terminological ontologies. Using eye tracking to further user interface design.
19. Sofie Dam
PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS FOR INNOVATION AND SUSTAINABILITY TRANSFORMATION
An embedded, comparative case study of municipal waste management in England and Denmark
20. Ulrik Hartmyer Christiansen
Follwoing the Content of Reported Risk Across the Organization
21. Guro Refsum Sanden
Language strategies in multinational corporations. A cross-sector study of financial service companies and manufacturing companies.
22. Linn Gevoll
Designing performance management for operational level
- A closer look on the role of design choices in framing coordination and motivation

23. Frederik Larsen
*Objects and Social Actions
– on Second-hand Valuation Practices*
24. Thorhildur Hansdottir Jetzek
*The Sustainable Value of Open
Government Data
Uncovering the Generative Mechanisms
of Open Data through a Mixed
Methods Approach*
25. Gustav Toppenberg
*Innovation-based M&A
– Technological-Integration
Challenges – The Case of
Digital-Technology Companies*
26. Mie Plotnikof
*Challenges of Collaborative
Governance
An Organizational Discourse Study
of Public Managers' Struggles
with Collaboration across the
Daycare Area*
27. Christian Garmann Johnsen
*Who Are the Post-Bureaucrats?
A Philosophical Examination of the
Creative Manager, the Authentic Leader
and the Entrepreneur*
28. Jacob Brogaard-Kay
*Constituting Performance Management
A field study of a pharmaceutical
company*
29. Rasmus Ploug Jenle
*Engineering Markets for Control:
Integrating Wind Power into the Danish
Electricity System*
30. Morten Lindholst
*Complex Business Negotiation:
Understanding Preparation and
Planning*
31. Morten Grynings
*TRUST AND TRANSPARENCY FROM AN
ALIGNMENT PERSPECTIVE*
32. Peter Andreas Norn
*Byregimer og styringsevne: Politisk
lederskab af store byudviklingsprojekter*
33. Milan Miric
*Essays on Competition, Innovation and
Firm Strategy in Digital Markets*
34. Sanne K. Hjordrup
*The Value of Talent Management
Rethinking practice, problems and
possibilities*
35. Johanna Sax
*Strategic Risk Management
– Analyzing Antecedents and
Contingencies for Value Creation*
36. Pernille Rydén
Strategic Cognition of Social Media
37. Mimmi Sjöklint
*The Measurable Me
- The Influence of Self-tracking on the
User Experience*
38. Juan Ignacio Staricco
*Towards a Fair Global Economic
Regime? A critical assessment of Fair
Trade through the examination of the
Argentinean wine industry*
39. Marie Henriette Madsen
*Emerging and temporary connections
in Quality work*
40. Yangfeng CAO
*Toward a Process Framework of
Business Model Innovation in the
Global Context
Entrepreneurship-Enabled Dynamic
Capability of Medium-Sized
Multinational Enterprises*
41. Carsten Scheibye
*Enactment of the Organizational Cost
Structure in Value Chain Configuration
A Contribution to Strategic Cost
Management*

2016

1. Signe Sofie Dyrby
Enterprise Social Media at Work
2. Dorte Boesby Dahl
The making of the public parking attendant
Dirt, aesthetics and inclusion in public service work
3. Verena Girschik
Realizing Corporate Responsibility
Positioning and Framing in Nascent Institutional Change
4. Anders Ørding Olsen
IN SEARCH OF SOLUTIONS
Inertia, Knowledge Sources and Diversity in Collaborative Problem-solving
5. Pernille Steen Pedersen
Udkast til et nyt copingbegreb
En kvalifikation af ledelsesmuligheder for at forebygge sygefravær ved psykiske problemer.
6. Kerli Kant Hvass
Weaving a Path from Waste to Value: Exploring fashion industry business models and the circular economy
7. Kasper Lindskow
Exploring Digital News Publishing Business Models – a production network approach
8. Mikkel Mouritz Marfelt
The chameleon workforce: Assembling and negotiating the content of a workforce
9. Marianne Bertelsen
Aesthetic encounters
Rethinking autonomy, space & time in today's world of art
10. Louise Hauberg Wilhelmsen
EU PERSPECTIVES ON INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION
11. Abid Hussain
On the Design, Development and Use of the Social Data Analytics Tool (SODATO): Design Propositions, Patterns, and Principles for Big Social Data Analytics
12. Mark Bruun
Essays on Earnings Predictability
13. Tor Bøe-Lillegraven
BUSINESS PARADOXES, BLACK BOXES, AND BIG DATA: BEYOND ORGANIZATIONAL AMBIDEXTERITY
14. Hadis Khonsary-Atighi
ECONOMIC DETERMINANTS OF DOMESTIC INVESTMENT IN AN OIL-BASED ECONOMY: THE CASE OF IRAN (1965-2010)
15. Maj Lervad Grasten
Rule of Law or Rule by Lawyers?
On the Politics of Translation in Global Governance
16. Lene Granzau Juel-Jacobsen
SUPERMARKEDETS MODUS OPERANDI – en hverdagssociologisk undersøgelse af forholdet mellem rum og handlen og understøtte relationsopbygning?
17. Christine Thalsgård Henriques
In search of entrepreneurial learning – Towards a relational perspective on incubating practices?
18. Patrick Bennett
Essays in Education, Crime, and Job Displacement
19. Søren Korsgaard
Payments and Central Bank Policy
20. Marie Kruse Skibsted
Empirical Essays in Economics of Education and Labor
21. Elizabeth Benedict Christensen
The Constantly Contingent Sense of Belonging of the 1.5 Generation
Undocumented Youth
An Everyday Perspective

22. Lasse J. Jessen
Essays on Discounting Behavior and Gambling Behavior
23. Kalle Johannes Rose
*Når stifterviljen dør...
Et retsøkonomisk bidrag til 200 års
juridisk konflikt om ejendomsretten*
24. Andreas Søeborg Kirkedal
*Danish Stød and Automatic Speech
Recognition*
25. Ida Lunde Jørgensen
*Institutions and Legitimations in
Finance for the Arts*
26. Olga Rykov Ibsen
*An empirical cross-linguistic study of
directives: A semiotic approach to the
sentence forms chosen by British,
Danish and Russian speakers in native
and ELF contexts*
27. Desi Volker
Understanding Interest Rate Volatility
28. Angeli Elizabeth Weller
*Practice at the Boundaries of Business
Ethics & Corporate Social Responsibility*
29. Ida Danneskiold-Samsøe
*Levende læring i kunstneriske
organisationer
En undersøgelse af læringsprocesser
mellem projekt og organisation på
Aarhus Teater*
30. Leif Christensen
*Quality of information – The role of
internal controls and materiality*
31. Olga Zarzecka
Tie Content in Professional Networks
32. Henrik Mahncke
*De store gaver
- Filantropiens gensidighedsrelationer i
teori og praksis*
33. Carsten Lund Pedersen
*Using the Collective Wisdom of
Frontline Employees in Strategic Issue
Management*
34. Yun Liu
Essays on Market Design
35. Denitsa Hazarbassanova Blagoeva
The Internationalisation of Service Firms
36. Manya Jaura Lind
*Capability development in an off-
shoring context: How, why and by
whom*
37. Luis R. Boscán F.
*Essays on the Design of Contracts and
Markets for Power System Flexibility*
38. Andreas Philipp Distel
*Capabilities for Strategic Adaptation:
Micro-Foundations, Organizational
Conditions, and Performance
Implications*
39. Lavinia Bleoca
*The Usefulness of Innovation and
Intellectual Capital in Business
Performance: The Financial Effects of
Knowledge Management vs. Disclosure*
40. Henrik Jensen
*Economic Organization and Imperfect
Managerial Knowledge: A Study of the
Role of Managerial Meta-Knowledge
in the Management of Distributed
Knowledge*
41. Stine Mosekjær
*The Understanding of English Emotion
Words by Chinese and Japanese
Speakers of English as a Lingua Franca
An Empirical Study*
42. Hallur Tor Sigurdarson
*The Ministry of Desire - Anxiety and
entrepreneurship in a bureaucracy*
43. Kätlin Pulk
*Making Time While Being in Time
A study of the temporality of
organizational processes*
44. Valeria Giacomini
*Contextualizing the cluster Palm oil in
Southeast Asia in global perspective
(1880s–1970s)*

45. Jeanette Willert
Managers' use of multiple Management Control Systems: The role and interplay of management control systems and company performance
46. Mads Vestergaard Jensen
Financial Frictions: Implications for Early Option Exercise and Realized Volatility
47. Mikael Reimer Jensen
Interbank Markets and Frictions
48. Benjamin Faigen
Essays on Employee Ownership
49. Adela Michea
Enacting Business Models An Ethnographic Study of an Emerging Business Model Innovation within the Frame of a Manufacturing Company.
50. Iben Sandal Stjerne
Transcending organization in temporary systems Aesthetics' organizing work and employment in Creative Industries
51. Simon Krogh
Anticipating Organizational Change
52. Sarah Netter
Exploring the Sharing Economy
53. Lene Tolstrup Christensen
State-owned enterprises as institutional market actors in the marketization of public service provision: A comparative case study of Danish and Swedish passenger rail 1990–2015
54. Kyoung(Kay) Sun Park
Three Essays on Financial Economics
- 2017**
1. Mari Bjerck
Apparel at work. Work uniforms and women in male-dominated manual occupations.
2. Christoph H. Flöthmann
Who Manages Our Supply Chains? Backgrounds, Competencies and Contributions of Human Resources in Supply Chain Management
3. Aleksandra Anna Rzeźnik
Essays in Empirical Asset Pricing
4. Claes Bäckman
Essays on Housing Markets
5. Kirsti Reitan Andersen
Stabilizing Sustainability in the Textile and Fashion Industry
6. Kira Hoffmann
Cost Behavior: An Empirical Analysis of Determinants and Consequences of Asymmetries
7. Tobin Hanspal
Essays in Household Finance
8. Nina Lange
Correlation in Energy Markets
9. Anjum Fayyaz
Donor Interventions and SME Networking in Industrial Clusters in Punjab Province, Pakistan
10. Magnus Paulsen Hansen
Trying the unemployed. Justification and critique, emancipation and coercion towards the 'active society'. A study of contemporary reforms in France and Denmark
11. Sameer Azizi
Corporate Social Responsibility in Afghanistan – a critical case study of the mobile telecommunications industry

12. Malene Myhre
The internationalization of small and medium-sized enterprises: A qualitative study
13. Thomas Presskorn-Thygesen
The Significance of Normativity – Studies in Post-Kantian Philosophy and Social Theory
14. Federico Clementi
Essays on multinational production and international trade
15. Lara Anne Hale
Experimental Standards in Sustainability Transitions: Insights from the Building Sector
16. Richard Pucci
Accounting for Financial Instruments in an Uncertain World Controversies in IFRS in the Aftermath of the 2008 Financial Crisis
17. Sarah Maria Denta
Kommunale offentlige private partnerskaber Regulering I skyggen af Farumsagen
18. Christian Östlund
Design for e-training
19. Amalie Martinus Hauge
Organizing Valuations – a pragmatic inquiry
20. Tim Holst Celik
Tension-filled Governance? Exploring the Emergence, Consolidation and Reconfiguration of Legitimatory and Fiscal State-crafting
21. Christian Bason
Leading Public Design: How managers engage with design to transform public governance
22. Davide Tomio
Essays on Arbitrage and Market Liquidity
23. Simone Stæhr
Financial Analysts' Forecasts Behavioral Aspects and the Impact of Personal Characteristics
24. Mikkel Godt Gregersen
Management Control, Intrinsic Motivation and Creativity – How Can They Coexist
25. Kristjan Johannes Suse Jespersen
Advancing the Payments for Ecosystem Service Discourse Through Institutional Theory
26. Kristian Bondo Hansen
Crowds and Speculation: A study of crowd phenomena in the U.S. financial markets 1890 to 1940
27. Lars Balslev
Actors and practices – An institutional study on management accounting change in Air Greenland
28. Sven Klingler
Essays on Asset Pricing with Financial Frictions
29. Klement Ahrensbach Rasmussen
Business Model Innovation The Role of Organizational Design
30. Giulio Zichella
Entrepreneurial Cognition. Three essays on entrepreneurial behavior and cognition under risk and uncertainty
31. Richard Ledborg Hansen
En forkærlighed til det eksisterende – mellemlederens oplevelse af forandringsmodstand i organisatoriske forandringer
32. Vilhelm Stefan Holsting
Militært chefvirke: Kritik og retfærdiggørelse mellem politik og profession

33.	Thomas Jensen <i>Shipping Information Pipeline: An information infrastructure to improve international containerized shipping</i>	2018	1.	Vishv Priya Kohli <i>Combatting Falsification and Counterfeiting of Medicinal Products in the European Union – A Legal Analysis</i>
34.	Dzmitry Bartalevich <i>Do economic theories inform policy? Analysis of the influence of the Chicago School on European Union competition policy</i>		2.	Helle Haurum <i>Customer Engagement Behavior in the context of Continuous Service Relationships</i>
35.	Kristian Roed Nielsen <i>Crowdfunding for Sustainability: A study on the potential of reward-based crowdfunding in supporting sustainable entrepreneurship</i>		3.	Nis Grünberg <i>The Party-state order: Essays on China's political organization and political economic institutions</i>
36.	Emil Husted <i>There is always an alternative: A study of control and commitment in political organization</i>		4.	Jesper Christensen <i>A Behavioral Theory of Human Capital Integration</i>
37.	Anders Ludvig Sevelsted <i>Interpreting Bonds and Boundaries of Obligation. A genealogy of the emergence and development of Protestant voluntary social work in Denmark as shown through the cases of the Copenhagen Home Mission and the Blue Cross (1850 – 1950)</i>		5.	Poula Marie Helth <i>Learning in practice</i>
38.	Niklas Kohl <i>Essays on Stock Issuance</i>		6.	Rasmus Vendler Toft-Kehler <i>Entrepreneurship as a career? An investigation of the relationship between entrepreneurial experience and entrepreneurial outcome</i>
39.	Maya Christiane Flensburg Jensen <i>BOUNDARIES OF PROFESSIONALIZATION AT WORK An ethnography-inspired study of care workers' dilemmas at the margin</i>		7.	Szymon Furtak <i>Sensing the Future: Designing sensor-based predictive information systems for forecasting spare part demand for diesel engines</i>
40.	Andreas Kamstrup <i>Crowdsourcing and the Architectural Competition as Organisational Technologies</i>		8.	Mette Brehm Johansen <i>Organizing patient involvement. An ethnographic study</i>
41.	Louise Lyngfeldt Gorm Hansen <i>Triggering Earthquakes in Science, Politics and Chinese Hydropower - A Controversy Study</i>		9.	Iwona Sulinska <i>Complexities of Social Capital in Boards of Directors</i>
			10.	Cecilie Fanø Petersen <i>Award of public contracts as a means to conferring State aid: A legal analysis of the interface between public procurement law and State aid law</i>
			11.	Ahmad Ahmad Barirani <i>Three Experimental Studies on Entrepreneurship</i>

12. Carsten Allerslev Olsen
Financial Reporting Enforcement: Impact and Consequences
13. Irene Christensen
New product fumbles – Organizing for the Ramp-up process
14. Jacob Taarup-Esbensen
Managing communities – Mining MNEs' community risk management practices
15. Lester Allan Lasrado
Set-Theoretic approach to maturity models
16. Mia B. Münster
Intention vs. Perception of Designed Atmospheres in Fashion Stores
17. Anne Sluhan
Non-Financial Dimensions of Family Firm Ownership: How Socioemotional Wealth and Familiness Influence Internationalization
18. Henrik Yde Andersen
Essays on Debt and Pensions
19. Fabian Heinrich Müller
Valuation Reversed – When Valuers are Valuated. An Analysis of the Perception of and Reaction to Reviewers in Fine-Dining
20. Martin Jarmatz
Organizing for Pricing
21. Niels Joachim Christfort Gormsen
Essays on Empirical Asset Pricing
22. Diego Zunino
Socio-Cognitive Perspectives in Business Venturing
23. Benjamin Asmussen
Networks and Faces between Copenhagen and Canton, 1730-1840
24. Dalia Bagdziunaite
Brains at Brand Touchpoints A Consumer Neuroscience Study of Information Processing of Brand Advertisements and the Store Environment in Compulsive Buying
25. Erol Kazan
Towards a Disruptive Digital Platform Model
26. Andreas Bang Nielsen
Essays on Foreign Exchange and Credit Risk
27. Anne Krebs
Accountable, Operable Knowledge Toward Value Representations of Individual Knowledge in Accounting
28. Matilde Fogh Kirkegaard
A firm- and demand-side perspective on behavioral strategy for value creation: Insights from the hearing aid industry
29. Agnieszka Nowinska
SHIPS AND RELATION-SHIPS Tie formation in the sector of shipping intermediaries in shipping
30. Stine Evald Bentsen
The Comprehension of English Texts by Native Speakers of English and Japanese, Chinese and Russian Speakers of English as a Lingua Franca. An Empirical Study.
31. Stine Louise Daetz
Essays on Financial Frictions in Lending Markets
32. Christian Skov Jensen
Essays on Asset Pricing
33. Anders Kryger
Aligning future employee action and corporate strategy in a resource-scarce environment

34. Maitane Elorriaga-Rubio
The behavioral foundations of strategic decision-making: A contextual perspective
35. Roddy Walker
Leadership Development as Organisational Rehabilitation: Shaping Middle-Managers as Double Agents
36. Jinsun Bae
Producing Garments for Global Markets Corporate social responsibility (CSR) in Myanmar's export garment industry 2011–2015
37. Queralt Prat-i-Pubill
Axiological knowledge in a knowledge driven world. Considerations for organizations.
38. Pia Mølgaard
Essays on Corporate Loans and Credit Risk
39. Marzia Aricò
Service Design as a Transformative Force: Introduction and Adoption in an Organizational Context
40. Christian Dyrland Wählin-Jacobsen
Constructing change initiatives in workplace voice activities Studies from a social interaction perspective
41. Peter Kalum Schou
Institutional Logics in Entrepreneurial Ventures: How Competing Logics arise and shape organizational processes and outcomes during scale-up
42. Per Henriksen
Enterprise Risk Management Rationaler og paradokser i en moderne ledelsesteknologi
43. Maximilian Schellmann
The Politics of Organizing Refugee Camps
44. Jacob Halvas Bjerre
Excluding the Jews: The Aryanization of Danish-German Trade and German Anti-Jewish Policy in Denmark 1937-1943
45. Ida Schrøder
Hybridising accounting and caring: A symmetrical study of how costs and needs are connected in Danish child protection work
46. Katrine Kunst
Electronic Word of Behavior: Transforming digital traces of consumer behaviors into communicative content in product design
47. Viktor Avlonitis
Essays on the role of modularity in management: Towards a unified perspective of modular and integral design
48. Anne Sofie Fischer
Negotiating Spaces of Everyday Politics: -An ethnographic study of organizing for social transformation for women in urban poverty, Delhi, India

2019

1. Shihan Du
*ESSAYS IN EMPIRICAL STUDIES
BASED ON ADMINISTRATIVE
LABOUR MARKET DATA*
2. Mart Laatsit
*Policy learning in innovation
policy: A comparative analysis of
European Union member states*
3. Peter J. Wynne
*Proactively Building Capabilities for
the Post-Acquisition Integration
of Information Systems*
4. Kalina S. Staykova
*Generative Mechanisms for Digital
Platform Ecosystem Evolution*
5. Ieva Linkevičiute
*Essays on the Demand-Side
Management in Electricity Markets*
6. Jonatan Echebarria Fernández
*Jurisdiction and Arbitration
Agreements in Contracts for the
Carriage of Goods by Sea –
Limitations on Party Autonomy*
7. Louise Thorn Bøttkjær
*Votes for sale. Essays on
clientelism in new democracies.*
8. Ditte Vilstrup Holm
*The Poetics of Participation:
the organizing of participation in
contemporary art*
9. Philip Rosenbaum
*Essays in Labor Markets –
Gender, Fertility and Education*
10. Mia Olsen
*Mobile Betalinger - Succesfaktorer
og Adfærdsmæssige Konsekvenser*
11. Adrián Luis Mérida Gutiérrez
*Entrepreneurial Careers:
Determinants, Trajectories, and
Outcomes*
12. Frederik Regli
Essays on Crude Oil Tanker Markets
13. Cancan Wang
*Becoming Adaptive through Social
Media: Transforming Governance and
Organizational Form in Collaborative
E-government*
14. Lena Lindbjerg Sperling
*Economic and Cultural Development:
Empirical Studies of Micro-level Data*
15. Xia Zhang
*Obligation, face and facework:
An empirical study of the commu-
nitive act of cancellation of an
obligation by Chinese, Danish and
British business professionals in both
L1 and ELF contexts*
16. Stefan Kirkegaard Sløk-Madsen
*Entrepreneurial Judgment and
Commercialization*
17. Erin Leitheiser
*The Comparative Dynamics of Private
Governance
The case of the Bangladesh Ready-
Made Garment Industry*
18. Lone Christensen
*STRATEGIIMPLEMENTERING:
STYRINGSBESTRÆBELSER, IDENTITET
OG AFFEKT*
19. Thomas Kjær Poulsen
*Essays on Asset Pricing with Financial
Frictions*
20. Maria Lundberg
*Trust and self-trust in leadership iden-
tity constructions: A qualitative explo-
ration of narrative ecology in the dis-
cursive aftermath of heroic discourse*

21. Tina Joanes
*Sufficiency for sustainability
Determinants and strategies for reducing
clothing consumption*
  22. Benjamin Johannes Flesch
*Social Set Visualizer (SoSeVi): Design,
Development and Evaluation of a Visual
Analytics Tool for Computational Set
Analysis of Big Social Data*
  23. Henriette Sophia Groskopf
Tvede Schleimann
*Creating innovation through collaboration
– Partnering in the maritime sector*
  24. Kristian Steensen Nielsen
*The Role of Self-Regulation in
Environmental Behavior Change*
  25. Lydia L. Jørgensen
Moving Organizational Atmospheres
  26. Theodor Lucian Vladascl
*Embracing Heterogeneity: Essays in
Entrepreneurship and Human Capital*
  27. Seidi Suurmets
*Contextual Effects in Consumer Research:
An Investigation of Consumer Information
Processing and Behavior via the Applicati
on of Eye-tracking Methodology*
  28. Marie Sundby Palle Nickelsen
*Reformer mellem integritet og innovation:
Reform af reformens form i den danske
centraladministration fra 1920 til 2019*
  29. Vibeke Kristine Scheller
*The temporal organizing of same-day
discharge: A tempography of a Cardiac
Day Unit*
  30. Qian Sun
*Adopting Artificial Intelligence in
Healthcare in the Digital Age: Perceived
Challenges, Frame Incongruence, and
Social Power*
  31. Dorte Thorning Mejlhede
*Artful change agency and organizing for
innovation – the case of a Nordic fintech
cooperative*
  32. Benjamin Christoffersen
*Corporate Default Models:
Empirical Evidence and Methodical
Contributions*
  33. Filipe Antonio Bonito Vieira
Essays on Pensions and Fiscal Sustainability
  34. Morten Nicklas Bigler Jensen
*Earnings Management in Private Firms:
An Empirical Analysis of Determinants
and Consequences of Earnings
Management in Private Firms*
- 2020**
1. Christian Hendriksen
*Inside the Blue Box: Explaining industry
influence in the International Maritime
Organization*
  2. Vasileios Kosmas
*Environmental and social issues in global
supply chains:
Emission reduction in the maritime
transport industry and maritime search and
rescue operational response to migration*
  3. Thorben Peter Simonsen
*The spatial organization of psychiatric
practice: A situated inquiry into 'healing
architecture'*
  4. Signe Bruskin
*The infinite storm: An ethnographic study
of organizational change in a bank*
  5. Rasmus Corlin Christensen
*Politics and Professionals: Transnational
Struggles to Change International Taxation*
  6. Robert Lorenz Törner
*The Architectural Enablement of a Digital
Platform Strategy*

7. Anna Kirkebæk Johansson Gosovic
Ethics as Practice: An ethnographic study of business ethics in a multinational biopharmaceutical company
8. Frank Meier
Making up leaders in leadership development
9. Kai Basner
Servitization at work: On proliferation and containment
10. Anestis Keremis
Anti-corruption in action: How is anti-corruption practiced in multinational companies?
11. Marie Larsen Ryberg
Governing Interdisciplinarity: Stakes and translations of interdisciplinarity in Danish high school education.
12. Jannick Friis Christensen
Queering organisation(s): Norm-critical orientations to organising and researching diversity
13. Thorsteinn Sigurdur Sveinsson
Essays on Macroeconomic Implications of Demographic Change
14. Catherine Casler
Reconstruction in strategy and organization: For a pragmatic stance
15. Luisa Murphy
Revisiting the standard organization of multi-stakeholder initiatives (MSIs): The case of a meta-MSI in Southeast Asia
16. Friedrich Bergmann
Essays on International Trade
17. Nicholas Haagensen
European Legal Networks in Crisis: The Legal Construction of Economic Policy
18. Charlotte Biil
Samskabelse med en sommerfugle-model: Hybrid ret i forbindelse med et partnerskabsprojekt mellem 100 selvejende daginstitutioner, deres paraplyorganisation, tre kommuner og CBS
19. Andreas Dimmelmeier
The Role of Economic Ideas in Sustainable Finance: From Paradigms to Policy
20. Maibrith Kempka Jensen
Ledelse og autoritet i interaktion - En interaktionsbaseret undersøgelse af autoritet i ledelse i praksis
21. Thomas Burø
LAND OF LIGHT: Assembling the Ecology of Culture in Odsherred 2000-2018
22. Prins Marcus Valiant Lantz
Timely Emotion: The Rhetorical Framing of Strategic Decision Making
23. Thorbjørn Vittenhof Fejerskov
Fra værdi til invitationer - offentlig værdiskabelse gennem affekt, potentialitet og begivenhed
24. Lea Acre Foverskov
Demographic Change and Employment: Path dependencies and institutional logics in the European Commission
25. Anirudh Agrawal
A Doctoral Dissertation
26. Julie Marx
Households in the housing market
27. Hadar Gafni
Alternative Digital Methods of Providing Entrepreneurial Finance

28. Mathilde Hjerrild Carlsen
Ledelse af engagementer: En undersøgelse af samarbejde mellem folkeskoler og virksomheder i Danmark
29. Suen Wang
Essays on the Gendered Origins and Implications of Social Policies in the Developing World
30. Stine Hald Larsen
The Story of the Relative: A Systems-Theoretical Analysis of the Role of the Relative in Danish Eldercare Policy from 1930 to 2020
31. Christian Casper Hofma
Immersive technologies and organizational routines: When head-mounted displays meet organizational routines
32. Jonathan Feddersen
The temporal emergence of social relations: An event-based perspective of organising
33. Nageswaran Vaidyanathan
ENRICHING RETAIL CUSTOMER EXPERIENCE USING AUGMENTED REALITY
05. Fei Liu
Emergent Technology Use in Consumer Decision Journeys: A Process-as-Propensity Approach
06. Jakob Rømer Barfod
Ledelse i militære højrisikoteams
07. Elham Shafiei Gol
Creative Crowdworck Arrangements
08. Árni Jóhan Petersen
Collective Imaginary as (Residual) Fantasy: A Case Study of the Faroese Oil Bonanza
09. Søren Bering
"Manufacturing, Forward Integration and Governance Strategy"
10. Lars Oehler
Technological Change and the Decomposition of Innovation: Choices and Consequences for Latecomer Firm Upgrading: The Case of China's Wind Energy Sector
11. Lise Dahl Arvedsen
Leadership in interaction in a virtual context: A study of the role of leadership processes in a complex context, and how such processes are accomplished in practice

2021

1. Vanya Rusinova
The Determinants of Firms' Engagement in Corporate Social Responsibility: Evidence from Natural Experiments
2. Livia Lopes Barakat
Knowledge management mechanisms at MNCs: The enhancing effect of absorptive capacity and its effects on performance and innovation
3. Søren Bundgaard Brøgger
Essays on Modern Derivatives Markets
4. Martin Friis Nielsen
Consuming Memory: Towards a conceptualization of social media platforms as organizational technologies of consumption
12. Jacob Emil Jeppesen
Essays on Knowledge networks, scientific impact and new knowledge adoption
13. Kasper Ingeman Beck
Essays on Chinese State-Owned Enterprises: Reform, Corporate Governance and Subnational Diversity
14. Sönlich Dahl Sönlichsen
Exploring the interface between public demand and private supply for implementation of circular economy principles
15. Benjamin Knox
Essays on Financial Markets and Monetary Policy

16. Anita Eskesen
Essays on Utility Regulation: Evaluating Negotiation-Based Approaches in the Context of Danish Utility Regulation
17. Agnes Guenther
Essays on Firm Strategy and Human Capital
18. Sophie Marie Cappelen
Walking on Eggshells: The balancing act of temporal work in a setting of culinary change
19. Manar Saleh Alnamlah
About Gender Gaps in Entrepreneurial Finance
20. Kirsten Tangaa Nielsen
Essays on the Value of CEOs and Directors
21. Renée Ridgway
Re:search - the Personalised Subject vs. the Anonymous User
22. Codrina Ana Maria Lauth
IMPACT Industrial Hackathons: Findings from a longitudinal case study on short-term vs long-term IMPACT implementations from industrial hackathons within Grundfos
23. Wolf-Hendrik Uhlbach
Scientist Mobility: Essays on knowledge production and innovation
24. Tomaz Sedej
Blockchain technology and inter-organizational relationships
25. Lasse Bundgaard
Public Private Innovation Partnerships: Creating Public Value & Scaling Up Sustainable City Solutions
26. Dimitra Makri Andersen
Walking through Temporal Walls: Rethinking NGO Organizing for Sustainability through a Temporal Lens on NGO-Business Partnerships
27. Louise Fjord Kjærsgaard
Allocation of the Right to Tax Income from Digital Products and Services: A legal analysis of international tax treaty law
28. Sara Dahlman
Marginal alternativity: Organizing for sustainable investing
29. Henrik Gundelach
Performance determinants: An Investigation of the Relationship between Resources, Experience and Performance in Challenging Business Environments
30. Tom Wraight
Confronting the Developmental State: American Trade Policy in the Neoliberal Era
31. Mathias Fjællegaard Jensen
Essays on Gender and Skills in the Labour Market
32. Daniel Lundgaard
Using Social Media to Discuss Global Challenges: Case Studies of the Climate Change Debate on Twitter
33. Jonas Sveistrup Søgaard
Designs for Accounting Information Systems using Distributed Ledger Technology
34. Sarosh Asad
CEO narcissism and board composition: Implications for firm strategy and performance
35. Johann Ole Willers
Experts and Markets in Cybersecurity On Definitional Power and the Organization of Cyber Risks
36. Alexander Kronies
Opportunities and Risks in Alternative Investments

37. Niels Fuglsang
The Politics of Economic Models: An inquiry into the possibilities and limits concerning the rise of macroeconomic forecasting models and what this means for policymaking
38. David Howoldt
Policy Instruments and Policy Mixes for Innovation: Analysing Their Relation to Grand Challenges, Entrepreneurship and Innovation Capability with Natural Language Processing and Latent Variable Methods

2022

01. Ditte Thøgersen
Managing Public Innovation on the Frontline
02. Rasmus Jørgensen
Essays on Empirical Asset Pricing and Private Equity
03. Nicola Giommetti
Essays on Private Equity
04. Laila Starr
When Is Health Innovation Worth It? Essays On New Approaches To Value Creation In Health
05. Maria Krysfeldt Rasmussen
Den transformative ledelsesbyrde – etnografisk studie af en religionsinspireret ledelsesfilosofi i en dansk modevirksomhed
06. Rikke Sejer Nielsen
Mortgage Decisions of Households: Consequences for Consumption and Savings
07. Myriam Noémy Marending
Essays on development challenges of low income countries: Evidence from conflict, pest and credit
08. Selorm Agbleze
A BEHAVIORAL THEORY OF FIRM FORMALIZATION
09. Rasmus Arler Bogetoft
Rettighedshavers faktisk lidte tab i immaterialretssager: Studier af dansk ret med støtte i økonomisk teori og metode
10. Franz Maximilian Buchmann
Driving the Green Transition of the Maritime Industry through Clean Technology Adoption and Environmental Policies
11. Ivan Olav Vulchanov
The role of English as an organisational language in international workplaces
12. Anne Agerbak Bilde
TRANSFORMATIONER AF SKOLELEDELSE - en systemteoretisk analyse af hvordan betingelser for skoleledelse forandres med læring som genstand i perioden 1958-2020
13. JUAN JOSE PRICE ELTON
EFFICIENCY AND PRODUCTIVITY ANALYSIS: TWO EMPIRICAL APPLICATIONS AND A METHODOLOGICAL CONTRIBUTION
14. Catarina Pessanha Gomes
The Art of Occupying: Romanticism as Political Culture in French Prefigurative politics
15. Mark Ørberg
Fondsretten og den levende vedtægt
16. Majbritt Greve
Maersk's Role in Economic Development: A Study of Shipping and Logistics Foreign Direct Investment in Global Trade
17. Sille Julie J. Abildgaard
Doing-Being Creative: Empirical Studies of Interaction in Design Work
18. Jette Sandager
Glitter, Glamour, and the Future of (More) Girls in STEM: Gendered Formations of STEM Aspirations
19. Casper Hein Winther
Inside the innovation lab - How paradoxical tensions persist in ambidextrous organizations over time

20. Nikola Kostić
Collaborative governance of inter-organizational relationships: The effects of management controls, blockchain technology, and industry standards
21. Saila Naomi Stausholm
Maximum capital, minimum tax: Enablers and facilitators of corporate tax minimization
22. Robin Porsfelt
Seeing through Signs: On Economic Imagination and Semiotic Speculation
23. Michael Herburger
Supply chain resilience – a concept for coping with cyber risks
24. Katharina Christiane Nielsen Jeschke
Balancing safety in everyday work - A case study of construction managers' dynamic safety practices
25. Jakob Ahm Sørensen
Financial Markets with Frictions and Belief Distortions
26. Jakob Laage-Thomsen
Nudging Leviathan, Protecting Demos - A Comparative Sociology of Public Administration and Expertise in the Nordics
27. Kathrine Søs Jacobsen Cesko
Collaboration between Economic Operators in the Competition for Public Contracts: A Legal and Economic Analysis of Grey Zones between EU Public Procurement Law and EU Competition Law
28. Mette Nelund
Den nye jord – Et feltstudie af et bæredygtigt virke på Farendløse Møsteri
29. Benjamin Cedric Larsen
Governing Artificial Intelligence – Lessons from the United States and China
30. Anders Brøndum Klein
Kollektiv meningsdannelse iblandt heterogene aktører i eksperimentelle samskabelsesprocesser

TITLER I ATV PH.D.-SERIEN

1992

1. Niels Kornum
Servicetilkøb – organisation, økonomi og planlægningsmetode

1995

2. Verner Worm
*Nordiske virksomheder i Kina
Kulturspecifikke interaktionsrelationer
ved nordiske virksomhedstableringer i Kina*

1999

3. Mogens Bjerre
*Key Account Management of Complex Strategic Relationships
An Empirical Study of the Fast Moving Consumer Goods Industry*

2000

4. Lotte Darsø
*Innovation in the Making
Interaction Research with heterogeneous Groups of Knowledge Workers
creating new Knowledge and new Leads*

2001

5. Peter Hobolt Jensen
*Managing Strategic Design Identities
The case of the Lego Developer Network*

2002

6. Peter Lohmann
The Deleuzian Other of Organizational Change – Moving Perspectives of the Human
7. Anne Marie Jess Hansen
To lead from a distance: The dynamic interplay between strategy and strategizing – A case study of the strategic management process

2003

8. Lotte Henriksen
*Videndeling
– om organisatoriske og ledelsesmæssige udfordringer ved videndeling i praksis*
9. Niels Christian Nickelsen
Arrangements of Knowing: Coordinating Procedures Tools and Bodies in Industrial Production – a case study of the collective making of new products

2005

10. Carsten Ørts Hansen
Konstruktion af ledelsesteknologier og effektivitet

TITLER I DBA PH.D.-SERIEN

2007

1. Peter Kastrup-Misir
Endeavoring to Understand Market Orientation – and the concomitant co-mutation of the researched, the researcher, the research itself and the truth

2009

1. Torkild Leo Thellefsen
*Fundamental Signs and Significance effects
A Semeiotic outline of Fundamental Signs, Significance-effects, Knowledge Profiling and their use in Knowledge Organization and Branding*
2. Daniel Ronzani
When Bits Learn to Walk Don't Make Them Trip. Technological Innovation and the Role of Regulation by Law in Information Systems Research: the Case of Radio Frequency Identification (RFID)

2010

1. Alexander Carnera
*Magten over livet og livet som magt
Studier i den biopolitiske ambivalens*